

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

**KUZEY KIBRIS TÜRK CEZA HUKUKUNDA VE TÜRK CEZA
HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI:
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME**

Esra EVREN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

KUZEY KIBRIS TÜRK CEZA HUKUKUNDA VE TÜRK CEZA HUKUKUNDA KİŞİSEL
VERİLERİN KORUNMASI: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Esra EVREN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

Esra EVREN tarafından hazırlanan "Kuzey Kıbrıs Türk Ceza Hukukunda ve Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması: Karşılaştırmalı Bir İnceleme" başlıklı bu çalışma, 05.06.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Murat ÖZDEMİR (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Muammer KETİZMEN (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Timuçin KÖPRÜLÜ (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

Esra EVREN

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Dr. Öğr. Üyesi Muammer KETİZMEN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Esra EVREN

Anneme...

TEŞEKKÜR

Çalışma sürecinin her aşamasında desteklerini esirgemeyen, derin bilgi ve tecrübeleriyle sabırla yol gösteren ve öğrencisi olmaktan her daim onur duyacağım değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Muammer KETİZMEN'e, tez jürimde bulunma nezaketini göstererek değerli görüşlerini sunan saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Ali Murat ÖZDEMİR ve Dr. Öğr. Üyesi Timuçin KÖPRÜLÜ'ye, bugünlere gelmemi sağlayan ve her daim beni destekleyen sevgili aileme teşekkür ederim.

ÖZET

EVREN, Esra, *Kuzey Kıbrıs Türk Ceza Hukukunda ve Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması: Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2024.

Kişisel veri, üzerinde konsensüse varılan tanımına göre kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmektedir. Kişisel verilerin korunması ise özel hayatın gizliliğinin korunmasının bir yönü olarak, kişinin bireysel özerkliğini koruması ile maddi ve manevi varlığını geliştirilmesiyle yakından ilişkili bulunmaktadır. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren, bilişim teknolojilerinin gelişiminin etkili olduğu sosyoekonomik dönüşüm içerisinde kişisel verilerin değeri ve buna paralel olarak çeşitli aktörlerce işlenmesi ivme kazanmıştır. Tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan gereksinimler doğrultusunda ise, kişisel verilerin korunmasına ilişkin asgari gereklilikler büyük ölçüde uluslararası düzlemde şekillendirilmiştir. Günümüzde kişisel verilerin korunması alanı, ulusal hukuklarda da muhtelif yönleriyle düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu çalışmada ise, Kuzey Kıbrıs Türk Ceza Hukukunda ve Türk Ceza Hukukunda kişisel verilerin korunması karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde, kişisel verilerin korunması gereksiniminin tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkışına ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel uluslararası düzenlemelere yer verilmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde de Kuzey Kıbrıs Türk Hukuku ve Türk Hukuku bakımından kişisel verilerin korunması hukukunun gelişimi incelenmekte; Kuzey Kıbrıs Türk Hukukundaki 89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası ve Türk Hukukundaki 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile temel uluslararası düzenlemeler ekseninde karşılaştırmalı olarak kişisel veri kavramı, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler ve kişisel verilerin işleme şartları ele alınmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Kuzey Kıbrıs Türk Ceza Hukukunda 32/2014 Sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın 8. ile 11. maddeleri arasında ve Türk Ceza Hukukunda 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 135. ile 138. maddeleri arasında düzenlenen kişisel verileri konu edinen suç tipleri karşılaştırılmaktadır.

Anahtar Sözcükler

Kişisel veri, kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği, kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar, ceza hukuku.

ABSTRACT

EVREN, Esra, *Protection of Personal Data in Northern Cyprus Turkish Criminal Law and Turkish Criminal Law: A Comparative Analysis*, Master's Thesis, Ankara, 2024.

Personal data, according to its consensual definition, refers to any information relating to an identified or identifiable person. The protection of personal data, as an aspect of the protection of privacy, closely relates to protecting the individual's autonomy and improving their material and moral existence. Particularly since the 1970s, within the socio-economic transformation influenced by the development of information technologies, the value of personal data and in parallel to this, processing the personal data by various actors has gained momentum. In line with the needs that have emerged throughout the history, the minimum requirements regarding the protection of personal data have been largely framed at the international level. Presently, the field of personal data protection is regulated in various aspects also in national laws. In this study, personal data protection in Northern Cyprus Turkish Criminal Law and Turkish Criminal Law is examined comparatively. In the first part of the study, the emergence of the need to protect personal data in the historical process and fundamental international regulations are presented. In the second part of the study, the development of personal data protection law in terms of Northern Cyprus Turkish Law and Turkish Law is examined; the concept of personal data, the basic principles regarding the processing of personal data and the conditions for the processing of personal data are discussed comparatively in the axis of the Personal Data Protection Law No. 89/2007 of Northern Cyprus Turkish Law and Personal Data Protection Law No. 6698 of Turkish Law and the basic international regulations. In the third part of the study, the types of crimes related to personal data regulated in between 8th and 11th articles of Protection of Private Life and Confidential Area of Life Law No. 32/2014 of Northern Cyprus Turkish Criminal Law and in between the 135th and the 138th articles of the Turkish Penal Code No. 5237 of Turkish Criminal Law are compared.

Keywords

Personal data, personal data protection, privacy, crimes related to the protection of personal data, criminal law.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TEMEL ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....	7
1.1. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	7
1.1.1. Tarihsel Süreç İçerisinde Kişisel Verilerin Korunması Gereksiniminin Ortaya Çıkışı	7
1.1.2. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İlk Ulusal Düzenlemeler	13
1.2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN TEMEL ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....	15
1.2.1. Uyumlaştırma Ekseninde Kişisel Verilerin Korunmasının Uluslararası Düzlemde Ele Alınması Gereksiniminin Ortaya Çıkışı.....	15
1.2.2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması	22
1.2.3. Birleşmiş Milletler Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması	27
1.2.3.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Milletlerarası Sözleşme	27
1.2.3.2. Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarının Düzenlenmesine İlişkin Yönlendirici İlkeler	29

1.2.4. Avrupa Konseyi Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması	31
1.2.4.1. Genel Olarak	31
1.2.4.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları	35
1.2.4.3. 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ve 181 Sayılı Ek Protokol	44
1.2.4.4. 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşmede Değişiklik Yapılmasına Dair 223 Sayılı Protokol.....	48
1.2.5. Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması	51
1.2.5.1. Genel Olarak	51
1.2.5.2. 95/46/AT Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif.....	57
1.2.5.3. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı.....	60
1.2.5.4. 2016/679 Sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü.....	61

2. BÖLÜM: KUZAY KIBRIS TÜRK HUKUKUNDA VE TÜRK HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI, KARŞILAŞTIRMALI OLARAK KİŞİSEL VERİ KAVRAMI, TEMEL İLKELER VE İŞLENME ŞARTLARI

2.1. KUZAY KIBRIS TÜRK HUKUKUNDA VE TÜRK HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

2.1.1. Genel Olarak.....	66
2.1.2. Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Gelişimi.....	68
2.1.2.1. Anayasa Bağlamında Değerlendirme	68
2.1.2.2. 89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası	71
2.1.2.2.1. Yasa'nın Amacı ve Genel Çerçevesi	71
2.1.2.2.2. Yasa'nın Kapsamı ve Kapsama İlişkin Tanımlar	73
2.1.2.2.3. Yasa'da Düzenlenen İdari Yaptırımlar, Suç ve Cezalar.....	75
2.1.2.3. 32/2014 Sayılı Özel Hayat ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın Genel Çerçevesi	76

2.1.3. Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Gelişimi	77
2.1.3.1. Anayasa Bağlamında Değerlendirme	77
2.1.3.2. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	79
2.1.3.2.1. Kanun'un Amacı ve Genel Çerçevesi.....	79
2.1.3.2.2. Kanun'un Kapsamı ve Kapsama İlişkin Tanımlar	81
2.1.3.2.3. Kanun'da Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler	83
2.1.3.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Genel Çerçevesi	85
2.2. KARŞILAŞTIRMALI OLARAK KİŞİSEL VERİ KAVRAMI, TEMEL İLKELER VE İŞLENME ŞARTLARI	86
2.2.1. Kişisel Veri Kavramı	86
2.2.1.1. Kişisel Veri Kavramının Tanımı	86
2.2.1.2. Kişisel Veri Kavramının Unsurları	89
2.2.1.2.1. Bilgi	89
2.2.1.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Bir Kişi.....	91
2.2.1.2.2.1. Kişi.....	91
2.2.1.2.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir	99
2.2.1.2.3. Bilginin Kişiye İlişkin Olması	102
2.2.1.3. Özel / Hassas Nitelikli Kişisel Veri Kavramı	103
2.2.2. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler	107
2.2.2.1. Genel Olarak	107
2.2.2.2. Hukuka Uygun, Adil (Dürüst) ve Şeffaf İşleme İlkesi	108
2.2.2.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşleme İlkesi	111
2.2.2.4. İşlenme Amaçlarına Uygun, İlgili Olma ve Aşırı Olmama İlkesi	112
2.2.2.5. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olarak Saklanma İlkesi	113
2.2.2.6. Amacın Gerektirdiğinden Daha Uzun Süre Saklanmama İlkesi	114
2.2.3. Kişisel Verilerin İşlenme Şartları.....	116
2.2.3.1. Genel Olarak	116
2.2.3.2. Bilgiye Konu Kişinin Şüpheye Sebebiyet Vermeyecek Onayı / İlgili Kişinin Açık Rızası.....	117

2.2.3.3. Kontrolörün Tabi Olduğu Yasal Yükümlülüğü Yerine Getirmek İçin Gerekli Olması / Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olması	120
2.2.3.4. Sözleşmenin Yerine Getirilmesi İçin Gerekli Olması	121
2.2.3.5. Hayati Çıkarların Korunması İçin Gerekli Olması / Hayat veya Beden Bütünlüğünün Korunması İçin Zorunlu Olması	121
2.2.3.6. Kamu Çıkarı Adına Bir Görevin Yerine Getirilmesi Veya Kamu Yetkisinin İfasi İçin Gerekli Olması / Kanunlarda Açıkça Öngörülmesi.....	122
2.2.3.7. Kontrolör veya Verinin İletildiği Üçüncü Tarafça İzlenen Yasal Çıkarlar Amacıyla Gerekli Olması / Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Zorunlu Olması	123
2.2.3.8. İlgili Kişi Tarafından Alenileştirilmiş Olması.....	124
2.2.3.9. Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması Veya Korunması İçin Zorunlu Olması	124
2.2.3.10. Hassas / Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları	125

3. BÖLÜM: KUZAY KIBRIS TÜRK CEZA HUKUKUNDA VE TÜRK CEZA HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

3.1. KİŞİSEL VERİLERİN CEZA HUKUKUNDA KORUNMASI VE KARŞILAŞTIRMA BAKIMINDAN BİR ÖN DEĞERLENDİRME.....

3.1.1. Kişisel Verilerin Ceza Hukukunda Korunması

3.1.2. Kuzey Kıbrıs Türk Hukuk Sistemi Bağlamında Bir Ön Değerlendirme

3.2. 32/2014 SAYILI ÖZEL HAYATIN VE HAYATIN GİZLİ ALANININ KORUNMASI YASASINDAKİ KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN SUÇLARIN 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDAKİ KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

3.2.1. Suçların İncelenmesi Bakımından Benimsenen Sistem

3.2.2. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi ve Yayılması Suçu

3.2.2.1. Genel Olarak

3.2.2.2. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu.....

3.2.2.2.1. Genel Olarak

3.2.2.2.2. Korunan Hukuki Değer

3.2.2.2.3. Suçun Unsurları	141
3.2.2.2.3.1. Kanuni Unsur	141
3.2.2.2.3.2. Maddi Unsur	145
3.2.2.2.3.2.1. Konu	146
3.2.2.2.3.2.2. Fail	153
3.2.2.2.3.2.3. Mağdur	157
3.2.2.2.3.2.4. Hareket	159
3.2.2.2.3.2.5. Netice	165
3.2.2.2.3.3. Manevi Unsur	166
3.2.2.2.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru	173
3.2.2.2.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri	174
3.2.2.2.3.4.1.1. Görevin Yerine Getirilmesi	176
3.2.2.2.3.4.1.2. Mağdurun Rızası	178
3.2.2.2.3.4.1.3. Hakkın Kullanılması	181
3.2.2.2.3.4.1.4. Zorunluluk Hali	182
3.2.2.2.3.4.1.5. Meşru Müdafaa	184
3.2.2.2.4. Nitelikli Haller	185
3.2.2.2.5. Ceza	189
3.2.2.3. Kişisel Verilerin Yayılması Suçu	191
3.2.2.3.1. Genel Olarak	191
3.2.2.3.2. Korunan Hukuki Değer	192
3.2.2.3.3. Suçun Unsurları	192
3.2.2.3.3.1. Kanuni Unsur	192
3.2.2.3.3.2. Maddi Unsur	194
3.2.2.3.3.2.1. Konu	194
3.2.2.3.3.2.2. Fail	195
3.2.2.3.3.2.3. Mağdur	195
3.2.2.3.3.2.4. Hareket	195
3.2.2.3.3.2.5. Netice	197
3.2.2.3.3.3. Manevi Unsur	197
3.2.2.3.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru	197
3.2.2.3.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri	197
3.2.2.3.4. Nitelikli Haller	198
3.2.2.3.5. Ceza	199

3.2.3. Kişisel Verileri Ele Geçirme, Başkasına Verme veya Satma	199
3.2.3.1. Genel Olarak	199
3.2.3.2. Korunan Hukuki Değer	200
3.2.3.3. Suçun Unsurları.....	201
3.2.3.3.1. Kanuni Unsur.....	201
3.2.3.3.2. Maddi Unsur	203
3.2.3.3.2.1. Konu	203
3.2.3.3.2.2. Fail.....	204
3.2.3.3.2.3. Mağdur	204
3.2.3.3.2.4. Hareket.....	205
3.2.3.3.2.5. Netice	209
3.2.3.3.3. Manevi Unsur	209
3.2.3.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	210
3.2.3.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	210
3.2.3.4. Nitelikli Haller	212
3.2.3.5. Ceza.....	213
3.2.4. Kişisel Verileri Yok Etmeme Suçu	213
3.2.4.1. Genel Olarak	213
3.2.4.2. Korunan Hukuki Değer	214
3.2.4.3. Suçun Unsurları.....	215
3.2.4.3.1. Kanuni Unsur.....	215
3.2.4.3.2. Maddi Unsur	219
3.2.4.3.2.1. Konu	219
3.2.4.3.2.2. Fail.....	220
3.2.4.3.2.3. Mağdur	222
3.2.4.3.2.4. Hareket.....	222
3.2.4.3.2.5. Netice	225
3.2.4.3.3. Manevi Unsur	226
3.2.4.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	226
3.2.4.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	226
3.2.4.4. Nitelikli Haller	227
3.2.4.5. Ceza.....	228

3.2.5. 89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nın 36. Maddesinin 1. Fıkrasına İlişkin Değerlendirmemiz	228
SONUÇ	231
KAYNAKÇA.....	239
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU	267
EK 2. ETİK KURUL MUAFİYET FORMU	269

KISALTMALAR DİZİNİ

- AB** : Avrupa Birliği (European Union)
- ABAD** : Avrupa Birliği Adalet Divanı
- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- AİHM** : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
- AİHS** : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- AK** : Avrupa Konseyi (Council of Europe)
- APEC** : Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (Asia-Pacific Economic Cooperation)
- Bkz.** : Bakınız
- BM** : Birleşmiş Milletler (United Nations)
- çev.** : Çeviren
- D. No** : Dosya Numarası
- der.** : Derleyen
- E.** : Esas Numarası
- ed.** : Editör
- haz.** : Hazırlayan
- K.** : Karar Numarası
- KKTC** : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
- KVKK** : Kişisel Verileri Koruma Kurumu
- m.** : Madde
- OECD** : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development)
- para.** : Paragraf
- s.** : Sayfa
- T.** : Tarih
- TC** : Türkiye Cumhuriyeti
- vb.** : Ve benzeri
- vd.** : Ve devamı
- WP** : Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu (Article 29 Data Protection Working Party)

GİRİŞ

Medeniyet sürecinin temel ögelerini; insanın birey olarak var olmasına ve bunu toplumun parçası olarak karşılıklı haklar ekseninde kurmasına yönelik emeği ve mücadelesi meydana getirmektedir. İnsanlığın tarihsel sürecinde, kazanılması ve korunması adına gayret gösterilen en önemli değerlerden biri de özgürlüktür ve en temel insan haklarından biri olarak kabul edilmektedir.¹ Özgürlüğün seçim yapabilmek olduğu, insanın yapmak istediklerini gerçekleştirebilmesi ve hayatını kendisinin şekillendirebilmesi anlamına geldiği belirtilmekte; bireyin özgürlüğünü temin edebilmesinin ise mahremiyetini koruyabilmesi ile iç içe olduğu değerlendirilmektedir.² Özel hayatın gizliliğinin korunmasının bir yönü olarak değerlendirilen kişisel verilerin korunması da, özel hayatın gizliliğinin korunması dahilinde veri mahremiyetine karşılık gelmektedir.³

Kişisel veri, üzerinde konsensüse varılan tanımına göre kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ilişkin her türlü bilgi anlamına gelmektedir. Bu kapsayıcı anlamından dolayıdır ki esasen en temelde, kişisel verilerin korunmasının insanın varoluşunun korunması ile aynı anlama gelen şekilde ele alınabileceği ifade edilmektedir. Nitekim kişinin maddi ve manevi varlığını serbest bir şekilde geliştirebilmesi, öncelikle kişinin özgür olmasını gerektirmektedir. Buna karşın toplumda kişiye ilişkin bilgilerin herkes tarafından bilinmesi, kişinin özgürlük alanının daralması ile sonuçlanacaktır.⁴ Bir başka deyişle kişinin kişisel verileri üzerindeki denetimini kaybetmesi, kendisi olmasını ve bireysel özerkliğini korumasını da olanaksız hale getirecektir. Bu anlamda sürekli gözlenen veya davranışları yönlendirilen kişinin, özgürlüğünün de mevzubahis olamayacağı belirtilmektedir.⁵ Kişisel verilerin korunması meselesinin temelinde de bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması yer almaktadır. Kişinin kişisel verilerinin korunması ve böylelikle kişi özgürlüğünün korunması temin edilmektedir.⁶ Bu bakımdan kişisel verilerin korunması ile kişisel verinin ilişkili olduğu kişinin korunması amaçlanmaktadır.⁷

¹ S. Gözde Dedeoğlu, "Özgürlük, Mahremiyet, Demokrasinin Değeri ve Bilişim Toplumunda Maruz Kaldığı Tehditler", **Journal of Yaşar University (e-dergi)**, Cilt: 9, Sayı: 34, (2014), s. 5888, https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/04/10_Vol9_NO34_G.-DEDEO%C4%99ELU.pdf, Son Erişim Tarihi: 20.05.2024.

² Dedeoğlu, s. 5888, 5891.

³ Muammer Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, Ankara: Adalet Yayınları, 2008, s. 193.

⁴ Sezen Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 1.

⁵ Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, 4. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 1-2.

⁶ Oğuz Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul: Beta Yayınları, 2008, s. 1-2.

⁷ Küzeci, s. 14-15.

Modern topluma geçiş; birey, bireysel özgürlükler, bireyin özel hayatı veya mahrem alanı kavramlarını gündeme getirmiştir. Aynı zamanda, kamusal yaşam-özel yaşam ayrımı da bariz hale gelmiştir.⁸ Bununla birlikte modern devletin ve özel aktörlerin elinde bulunan sermaye, askeri güç, teknoloji, gözetim ve propaganda imkânları dahilinde muazzam kontrol gücüne erdiği yapı; bireylerin mahremiyet alanının artan bir şekilde sınırlandırılmasına yol açmaktadır. Bu, bireyin hayatı üzerindeki denetimini ve kişisel kontrol kabiliyetini güçsüzleştirmektedir. Nitekim sürekli gelişen kayıt ve gözetleme ekipmanları; kişiler hakkında bilgi toplanmasını, muhafaza edilmesini ve gerektiğinde değiştirilmesi imkânını ortaya çıkarmıştır.⁹ Kişisel verilerin korunması ve buna yönelik hukuki düzenlemelerde 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren etkilerini gösteren sosyoekonomik dönüşüm içerisinde, gelişen bilişim teknolojilerinin sağladığı imkânlar sayesinde gerçekleştirilen veri gözetimine bir tepki olarak, özel hayatın gizliliğinin korunması başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla ortaya çıkmıştır.¹⁰ Kişisel verilerin korunması meselesinin tartışılmaya başlandığı bu dönemde, özel hayatın gizliliği kavramının tanımı ve kapsamı da sınırlı erişim ve müdahale edilmezlikten, kontrol merkezli olarak ele alınmaya başlanmıştır.¹¹

Günümüzde kişilere dair türleri, miktarları ve değerleri çok kapsamlı olan veriler toplanmaktadır.¹² Esasen bu durum, içinde bulunduğumuz çağda bizim veri üretme kapasitemizle de yakından ilişkili bulunmaktadır. Buna ilişkin olarak aktarılan bir tahmine göre, insanoğlu yalnızca 2005 yılında 150 milyar gigabayt veri üretmiştir.¹³ Bu kişisel verilerin madenciliği ve analizi ise; insanların bireysel, grupsal ve küresel düzeyde ilgi ve faaliyet odaklarının ne yönde olduğunu anlama ve tahmin etme kabiliyeti sağlamaktadır. Şirketler kişiselleştirilmiş hizmet sunumu iş modellerini desteklemek için; hükümetler ise kamu hizmetlerini daha verimli ve etkili olarak sağlamak için kişisel verileri toplamakta ve kullanmaktadır.¹⁴ Bununla birlikte ortaya çıkan bu veri tufanı; gizlilik ihlalleri, kimlik hırsızlığı ve dolandırıcılık gibi riskleri de beraberinde getirmektedir. Yine çevrimiçi sosyal ağlardan ve büyük biraderlikten kaynaklanan tehditler de gizlilik ihlallerine yol

⁸ Mehmet Yüksel, "Modernleşme ve Mahremiyet", **Kültür ve İletişim**, Cilt: 6 (1), Sayı: 11, (2003), s. 105-106.

⁹ Yüksel, s. 106.

¹⁰ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 192-193.

¹¹ Bkz. Ketizmen **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 196-202.

¹² World Economic Forum, **Personal Data: The Emergence of a New Asset Class**, (January 2011), s. 5, https://www3.weforum.org/docs/WEF_ITTC_PersonalDataNewAsset_Report_2011.pdf, Son Erişim Tarihi: 08.03.2024.

¹³ "Data, Data Everywhere: A Special Report on Managing Information", (February 27th 2010), **The Economist**, s. 3, <https://www.economist.com/special-report/2010/02/27/data-data-everywhere>, Son Erişim Tarihi: 12.05.2024.

¹⁴ World Economic Forum, **Personal Data: The Emergence of a New Asset Class**, s. 5.

açabilmektedir. Bu durum insanların verileri üzerindeki kontrol kaybını ve bu kontrol kaybına yönelik farkındalığı ortaya çıkarmaktadır.¹⁵ Bu anlamda bilgiye erişilmesi, toplanması, değerlendirilmesi ile bilginin serbest akışına dayanan menfaatler ve kişinin bireysel özerkliğini temin etmesi için gereken bilgi üzerindeki denetim hakkı daima bir çatışma içerisinde olmaktadır. Kişisel verilerin korunması ise, bu noktada devreye giren bir denge unsuru olarak ifade edilmektedir.¹⁶

Kişisel verilerin korunmasına yönelik ulusal düzeydeki ilk düzenlemeler, 1970'li yılların başında Kıta Avrupası'nda ve ABD'de kabul edilmiştir.¹⁷ Bununla birlikte kişisel verilerin korunmasının hukuki niteliğine ilişkin olarak bu bölgelerde farklı yaklaşımlar geliştirilmiş; ABD'de ekonomik hak, Kıta Avrupası'nda ise insan hakkı ekseninde yaklaşılmıştır.¹⁸ Ulusal düzeyde kabul edilen ilk düzenlemeler, kişisel verilerin korunması hukukuna belirli bir zemin teşkil etmiş olsa da konuya ilişkin temel kurallar büyük ölçüde Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası aktörler tarafından özellikle de 1980'li yıllardan itibaren şekillendirilmiştir. Nitekim kişisel verilerin korunmasına ilişkin asgari gerekliliklerin belirlenmesi ve ulusal hukuklarda bu gereklilikler üzerinde uzlaşının sağlanması, özellikle de kişisel verilerin işlenmesi ve ülkeler arasındaki serbest akışının sürdürülmesi noktasında, söz konusu uluslararası kuruluşların kuruluş belgelerinde belirledikleri amaçlar için de araç niteliğinde olmuştur. Bu bakımdan söz konusu uluslararası kuruluşlar, ülkelerin veri koruma mevzuatlarının uyumlaştırılması adına önemli rolleri üstlenmiştir. Bu ekseninde çalışmanın ilk bölümünde; tarihsel süreç içerisinde kişisel verilerin korunması gereksiniminin ortaya çıkışı, ulusal düzeydeki ilk düzenlemeler ve uyumlaştırma ekseninde kişisel verilerin korunmasının uluslararası düzlemde ele alınması gereksiniminin ortaya çıkışı ile temel uluslararası düzenlemeler ele alınacaktır. Uluslararası kuruluşlar tarafından kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak kabul edilen temel hukuki metinler, kişisel verilerin korunması hukukunun tarihsel gelişimine de ilişkin olduğundan bu metinler arka planda yatan gerekçelerle birlikte tarihsel gelişimin bir parçası olarak aktarılacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde ele alınacak olan tarihsel gelişim, çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümü için bir zemin teşkil etmektedir. Nitekim kişisel

¹⁵ **The Economist**, "Data, Data Everywhere: A Special Report on Managing Information", s. 4.

¹⁶ Küzeci, s. 3.

¹⁷ Lee A. Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 99.

¹⁸ Kişisel verilerin korunmasının hukuki niteliğine ilişkin olarak bkz. Küzeci, s. 66-94; Hüseyin Can Aksoy, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara: Çakmak Yayınevi, 2010, s. 37-72; Bayram Doğan, **Karşılaştırmalı Hukukta Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2022, s. 72-86.

verilerin korunması gereksiniminin arkasında yatan tarihsel gerekçeler bu alana ilişkin hukuki düzenlemelere neden gereksinim duyulduğunun izahıyken, konuya ilişkin uluslararası düzenlemeler ise kişisel verilerin korunması alanının hukuksal olarak düzenlenmesi bakımından ulusal hukukları büyük ölçüde etkilemiş olması ve Kuzey Kıbrıs Türk hukuku ile Türk hukukundaki düzenlemelerinde kaynağını oluşturması noktasında önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin her iki ülkenin iç hukukunun bir parçası konumunda olması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin konuya ilişkin yaklaşımına da yer verilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla temel uluslararası düzenlemeler başlığı altında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin kararlarının incelenmesine de yer verilecektir.

Kişisel verilerin korunması meselesi, birçok hukuk disiplinini ilgilendirmektedir. Nitekim hem devlet-birey hem de bireyler arası ilişkilerde etkilere neden olduğundan gerek kamu hukuku alanını gerekse özel hukuk alanını ilgilendirmektedir. Bu nedenle ulusal hukuklarda, kişisel verilerin işlenmesine dair usul ve esasların özel bir kanun ile düzenlenmesi yoluna gidilmektedir.¹⁹ Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda da temel veri koruma mevzuatı olarak, 2007 yılında 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası kabul edilmiştir. Türk hukukunda ise, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 2016 yılında kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra Türk hukukunda kişisel verilerin korunması, 2010 yılında yapılan bir değişiklik ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda da açık bir şekilde düzenlenmiştir. Çalışmanın konusunun Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda ve Türk ceza hukukunda kişisel verilerin korunması olması, konunun öncelikle temel veri koruma mevzuatları çerçevesinde ve Anayasal bağlamda değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın ikinci bölümünde; öncelikle Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda ve Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasının gelişimi ile çalışma konusuyla sınırlı olarak kişisel verilerin korunmasına ilişkin yürürlükte olan mevcut düzenlemeler ele alınacaktır. Daha sonrasında bu düzenlemeler dahilinde hem Kuzey Kıbrıs Türk hukuku ile Türk hukuku bakımından, hem de ilk bölümde ele alınan temel uluslararası düzenlemeler bakımından karşılaştırmalı olarak kişisel veri kavramı, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler ve kişisel verilerin işleme şartları incelenecektir. Böylelikle çalışmanın üçüncü bölümünde, kişisel verilerin ceza hukukunda korunmasına ilişkin olarak Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku ve Türk ceza hukuku bakımından yapılacak olan karşılaştırmalı incelemenin zemini oluşturulacaktır.

¹⁹ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 191.

Bir hukuki değerin ceza hukukunda korunması, ceza hukukunun temel hak ve özgürlüklere olan müdahalelerinin ağırlığı nedeniyle son çare olarak kabul görmektedir. Ceza hukuku, diğer hukuk disiplinlerinin yetersiz kalması halinde devreye girmekte ve yalnızca toplumsal düzenin sürdürülebilmesi bakımından korunması zorunlu olan hukuki değerleri konu edinmektedir.²⁰ Kişisel verilerin korunmasının temelinde yer alan hukuki değerlerde, bu yönde bir zorunluluğu ihtiva etmektedir. Bu doğrultuda Türk ceza hukukunda, 2004 yılında kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 135. ile 138. maddeleri arasında kişisel verileri konu edinen suçlara yer verilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda ise, 2014 yılında kabul edilen 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın 8. ile 11. maddeleri arasında kişisel verilerin korunmasına yönelik suçlar düzenlenmiştir. Türk ceza hukuku bakımından kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlarında düzenlendiği 5237 sayılı Kanun'un yaklaşık yirmi yıldır yürürlükte olmasına bağlı olarak, söz konusu suç tiplerine ilişkin olarak belirli bir içtihat gelişmiş bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Türk ceza hukuku öğretilerinde de söz konusu suç tipleri muhtelif açılardan değerlendirilmiş bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda ise, 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen suç tiplerine ilişkin olarak henüz yeterli bir içtihat gelişmemiş ve ilgili suçlar akademik bir çalışmaya da kapsamlı olarak konu olmamıştır. Bu çalışmada Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak düzenlenen suç tiplerinin, Türk ceza hukuku ile karşılaştırmalı olarak incelenmesinin bir gerekçesini de bu husus oluşturmaktadır. İkinci bir gerekçe ise, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki yakın ilişkiden kaynaklanmaktadır. Nitekim Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, özellikle de 1974 yılından itibaren maddi hukuk alanında Türk hukukuna doğru bir yönelimin olduğu gözlemlenmektedir.²¹ Bu gerekçeler doğrultusunda çalışmanın üçüncü bölümünde; Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'da ve Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç tipleri karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışma neticesinde ulaşılmaması amaçlanan hedeflerden ilki, özellikle Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku açısından söz konusu suç tiplerinin yasa yapım tekniğine uygunluğunun değerlendirilmesidir. İkinci hedef ise, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku ve Türk ceza hukuku bakımından karşılaştırmalı olarak incelenen suç tiplerinin ortaklaşan ve farklılaşan noktalarının tespit edilmesidir. En

²⁰ Hasan Sınar, "Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK Md. 136)", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, (2020), s. 34; Veli Özer Özbek / Koray Doğan / Serkan Meraklı / Pınar Bacaksız / İsa Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 42.

²¹ Turgut Turhan, "Tarihsel Bakış Açısıyla Kıbrıs Türk Hukuk Sistemi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 57, Sayı: 2, (2008), s. 274-275.

nihayetinde yapılan tespit ve varılan değerlendirmeler ekseninde her iki ülkenin ceza hukuku bakımından kişisel verilerin korunmasının genel çerçevesinin ortaya konulması, özellikle güncel gelişmeler ışığında etkin korumanın mevcudiyetinin tartışılması hedeflenmektedir.

1. BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TEMEL ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

1.1. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1.1. Tarihsel Süreç İçerisinde Kişisel Verilerin Korunması Gereksiniminin Ortaya Çıkışı

Kişisel verilerin korunması, meseleye ilişkin tartışmaların yoğunluk kazandığı 1970’li yıllarda “*özellikle bilgisayarlar işleme prosedürüne yardımcı olduğunda, kendileriyle ilgili kişisel bilgilerin işlenmesi karşısında kişilerin haklarının, özgürlüklerinin ve temel çıkarlarının korunması*”²² olarak açıklanmıştır. Nitekim tarihsel süreç içerisinde kişisel verilerin korunması gereksiniminin ortaya çıkışı da hangi dönüşüm temelinde -modern devletin ortaya çıkışı, bilgi toplumunun yükselişi, gözetim kapitalizmi gibi- gerekçelendirilirse gerekçelendirilsin, çeşitli aktörlerin artan bir şekilde kişisel veriye duyduğu gereksinimin ve bu gereksinimin karşılanmasında bilgisayarlar başta olmak üzere bilişim teknolojilerinin gelişiminin sağladığı kişilere yönelik kapsamlı gözetim imkânının temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkilerine ilişkin endişelerin, bu gereksinimin ortaya çıkışında başat dinamik olduğu yönünde baskın bir kabulün bulunduğu görülmektedir.²³ Kişisel verilerin, korunması gereken bir hukuki değer olarak ele alınması²⁴ ve buna yönelik hukuki düzenlemelerin yapılması bu dinamiğin, bir başka deyişle de bunun içerisindeki çatışan gereksinimlerin dengelenmesi gerekliliğinin²⁵ bir sonucu olmuştur.²⁶

²² F. Hondius, Emerging Data Protection in Europe 1, (1975)’den aktaran: Frits W. Hondius, “Data Law in Europe”, *Stanford Journal of International Law*, Volume: XVI, (Summer 1980), s. 89.

²³ Bkz. Küzeci, s. 19 vd.

²⁴ Murat Volkan Dülger, “İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, (Bahar 2018), s. 71-72.

²⁵ Küzeci, s. 19-20.

²⁶ Bununla birlikte, bugün geline nokta itibarıyla anlaşılan anlamından farklıda olsa kişisel verilerin korunması olarak değerlendirebilecek birtakım düşüncelerin çok daha eski dönemlerde de var olduğu ifade edilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde gelişen hekimler, avukatlar, bankacılar, din adamları ve memurlar gibi belirli meslek gruplarının güven ilişkisinden kaynaklanan mesleki faaliyetleri sırasında bireylere dair edindiği bilgilere ilişkin sır saklama yükümlülüğü bunun bir örneği olarak ele alınmaktadır. Nitekim, M.Ö. 5. yüzyıla dayandığı bilinen Hipokrat Yemini’nde de hekimin sır saklama yükümlülüğüne yer verilmektedir. , Şimşek, s. 5-7; Küzeci, s. 115.

Gözetim en genel anlamıyla, “bir veya daha fazla kişinin eylemlerinin veya iletişimlerinin sistematik olarak araştırılması veya izlenmesidir”²⁷ ve esasen bilişim teknolojileri ile ortaya çıkan yeni bir gerçeklik değildir. Tarihin erken dönemlerinden itibaren insanların çeşitli gerekçelerle birbirlerini izledikleri ifade edilmektedir.²⁸ İnsanlara ilişkin kişisel bilgilerin hükümetler ve diğer insan konsorsiyumları tarafından toplanmasına ve -ikel bir şekilde de olsa- belirli bir dosya sisteminde muhafaza edilmesine yönelik faaliyetlerin de uzun yıllardan beri gerçekleştirildiği belirtilmektedir.²⁹ Mısır gibi kadim uygarlıklarda vergilendirme, askerlik hizmeti ve göç gibi gerekçelerle nüfus kaydı tutulması erken dönemdeki yönetimlerin bu yöndeki faaliyetleri olarak ele alınmaktadır.³⁰ Benzer şekilde Roma İmparatorluğu’nun yönetilmesinde de nüfus sayımının tebaa içerisinde kimlerin vergi mükellefi olduğunun tespit edilmesi, gerçek ve potansiyel düşmanların yanında sorun çıkaran insan profillerinin tanımlanması gibi amaçlar adına kullanıldığı belirtilmektedir.³¹ Roma İmparatorluğu’nun geliştirdiği kişisel bilgi dosyalama sistemi tarihin ilerleyen dönemlerinde ortaya çıkan imparatorluklar, krallıklar, diktatörlükler ve cumhuriyetler tarafından taklit edilmiş ve hatta geliştirilerek icra edilmiştir.³² 1086 yılında İngiltere’de, Fatih William döneminde krala ödenecek vergilerin tespit edilmesi adına tebaa hakkında çeşitli bilgiler kayıt altına alınmaya başlanmış, mülkiyet ve gelir düzeyi bakımından bir arşiv olarak nitelendirilebilecek “Kıyamet Günü Kitabı” (*Domesday Book*) oluşturulmuştur.³³ İkel örneklerine karşın günümüzde anlaşılan şekliyle sistematik gözetimin ise modern dönemde, 19. yüzyıl itibarıyla geliştiği ifade edilmektedir. Bu gelişiminde askeri örgütlenmenin, hükümet idaresinin, endüstriyel yerleşimlerin ve Avrupa ulus devletlerindeki kapitalist ticari girişimlerin gelişmesiyle birlikte ilerlediği belirtilmektedir.³⁴

Gözetimin bilginin idamesine ilişkin olduğu, bilgisayar gücünün de bu bakımdan fark yarattığı değerlendirilmektedir. Yeni teknolojilerin sağlamakta olduğu bilgi depolama kapasitesi ve işleme potansiyeli, kişisel bilgilere uygulandığında gözetim açısından ciddi etkileri ortaya çıkarmakta; bireylerin bütünleşmiş profillerini daha erişebilir kılarak

²⁷ Roger Clarke, “Dataveillance: Delivering '1984'”, (9 February 1993), **Roger Clarke's Web-Site**, <http://www.rogerclarke.com/DV/PaperPopular.html>, Son Erişim Tarihi: 11.03.2024; Küzeci, s. 20.

²⁸ David Lyon, **The Electronic Eye: The Rise of Surveillance Society**, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1994, s. 22.

²⁹ Wayne Madsen, **Handbook of Personal Data Protection**, New York: Stockton Press, 1992, s. 6.

³⁰ Lyon, s. 22.

³¹ Madsen, s. 6.

³² Madsen, s. 7.

³³ Madsen, s. 7; Lyon, s. 22-23.

³⁴ Lyon, s. 24.

gözetim kapasitesini arttırmaktadır.³⁵ Nitekim II. Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte, kişilere dair bilgilerin hükümetler ve özel girişimler tarafından kullanılmasında sürekli bir artış gerçekleşmiştir. Bilgilerin depolanma ve işleme yöntemlerindeki radikal değişimler ise, gizliliği sağlayan kâğıda dayalı geleneksel yöntemlerin ve fiziksel sınırların da ortadan kalkmasına yol açmıştır. Bu gelişmeler bir yandan hükümetlerin ve işletmelerin muazzam miktardaki bilgiyi etkin yönetme kabiliyetini arttırırken, diğer yandan kişisel gizlilik alanında bir istilayı ortaya çıkarmıştır.³⁶

Bilgi teknolojilerinin ve gözetim ekipmanlarının müdahale noktasındaki kabiliyeti, bilgisel temelde özel yaşamın gizliliğine ilişkin olarak geleneksel güvencelerin güvenilirliğini sorgulatmıştır.³⁷ Bu bakımdan kişisel verilerin korunmasının ve bunu temin etmeye yönelik hukuksal düzenlemelerin, özel yaşamın gizliliği başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla bu teknolojiler ile gerçekleştirilen veri gözetimine bir tepki olarak geliştiği ifade edilmektedir.³⁸ Nitekim özel yaşamın gizliliği, tanımlanması veya hukuki olarak tutarlı bir çerçevesinin oluşturulması mümkün olmayan bir kavram olsa da, *“etkili bir özel yaşamın gizliliği hakkının temel niteliğinin, bireyin kendisini ilgilendiren veya onu tanımlayan bilgi akışını kontrol etme kabiliyeti”*³⁹ olduğu da değerlendirilmektedir. Buna göre bu kabiliyet, bireyin sosyal ilişkilerini kurması ve kişisel özgürlüğünü sürdürmesi açısından büyük ölçüde bir gerekliliği ifade etmektedir. Bireyin kendi bilgileri üzerindeki kontrolden yoksun bırakılması, bu bilgilere erişme imkânı bulabilecek kişi ve kurumların hâkimiyeti altına girmesi anlamına da gelebilmektedir.⁴⁰ Kişisel bilgilerin bilgisayar ortamında işlenmesinin ise, kişinin kendisi hakkındaki veri akışını kontrol etme kabiliyetini temel olarak iki açıdan sekteye uğratabileceği değerlendirilmiştir: *“bilgiyi ilk teslim ettiğinde rıza gösterdiğinden veya öngördüğünden daha geniş bir kitleye yayarak (erişim kontrolünden yoksun bırakma)”* ve *“hatalı bir izlenim yaratan olgusal veya bağlamsal yanlışlıklar ortaya koyarak (doğruluk kontrolünden yoksun bırakma)”*⁴¹.

³⁵ Lyon, s. 83-84.

³⁶ Madsen, s. 7.

³⁷ Arthur R. Miller, "Personal Privacy in the Computer Age: The Challenge of a New Technology in an Information-Oriented Society", **Michigan Law Review**, Volume: 67, Issue: 6, (April 1969), s. 1108-1109.

³⁸ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 192.

³⁹ Miller, s. 1107.

⁴⁰ Miller, s. 1107-1108.

⁴¹ Miller, s. 1109.

1946 yılında bilgisayarın keşfedilmesi, bilgilerin toplanmasında radikal bir değişim yaratarak verilerin sistematik bir şekilde depolanabilmesi olanağını getirmiştir.⁴² 1960'lı yıllardan itibaren de kayıtların artan bir şekilde bilgisayar ortamında gerçekleştirilmesi, meselenin özel yaşamın gizliliği bakımından ortaya çıkardığı tehditler eksenini kamuoyu, düşünürler ve hukukçular gibi çeşitli çevrelerde gündeme getirmiştir.⁴³ Bu dönemde bilgisayar teknolojisi alanında yaşanan gelişmelere paralel olarak, meseleye ilişkin tartışmaların ilk merkezi olan ABD başta olmak üzere İsveç, Almanya gibi bazı ülkelerde devlet kurumlarının vatandaşlara ilişkin verilerin tek merkezde toplanmasına yönelik ulusal veri bankaları oluşturulmasına dair girişimleri, özel yaşamın gizliliğine ilişkin olarak kamuoyu endişelerini de beraberinde getirmiştir.⁴⁴ 1990'lı yıllardan itibaren ise internetin ivme kazanması kişisel verilerin toplanmasında, erişilebilirliğinde ve iletişimde köklü bir değişim meydana getirerek meseleye yeni boyutlar kazandırmıştır.⁴⁵

Esasen özel yaşamın gizliliğinin yeni teknolojilerle ilişkilendirilmesine bu gelişmelerden bir asır kadar önce, 19. yüzyılda dahi rastlanabilmektedir. Nitekim *Warren ve Brandeis*, 1890 yılında özel yaşamın gizliliği bakımından “*yalnız bırakılma hakkına*” işaret ederken portatif kameraların etkilerine yer vermiştir.⁴⁶ Ancak 1960'lı yıllardan itibaren bireylere ilişkin bilgileri toplama, analiz etme ve yayma kapasitesi ile bilgi teknolojilerinin artan çok yönlülüğü ve bilgisayar sistemlerinin gözetim potansiyeli, özel yaşamın gizliliğine ilişkin olarak bu alanın düzenlenmesi yönündeki taleplere ivedilik kazandırmıştır.⁴⁷ Nitekim özel yaşam alanına yönelik istilanın kapsamının veya en azından bu yöndeki potansiyelin, bilgi teknolojisi alanındaki gelişmelerle aynı doğrultuda ilerlediği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte küreselleşmenin, farklı teknoloji türlerinin birleştirilmesinin ve multimedyanın da verilerin işlenmesine ilişkin etkilerine bağlı olarak söz konusu bu istilaya katkı sunduğu belirtilmektedir.⁴⁸

⁴² Daniel J. Solove, **The Digital Person: Technology and Privacy in the Information Age**, New York: New York University Press, 2004, s. 14.

⁴³ Solove, s. 15.

⁴⁴ Şimşek, s. 7-9.

⁴⁵ Solove, s. 15.

⁴⁶ OECD, **The OECD Privacy Framework**, 2013, s. 69, https://www.oecd.org/digital/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf, Son Erişim Tarihi: 27.01.2024. Yalnız bırakılma hakkına ilişkin olarak bkz. Samuel D. Warren / Louis D. Brandeis, “The Right to Privacy”, **Harvard Law Review**, Volume: IV, No: 5, (December 1890), s. 193-220.

⁴⁷ David Banisar / Simon Davies, “Global Trends in Privacy Protection: An International Survey of Privacy, Data Protection, and Surveillance Laws and Developments”, **John Marshall Journal of Computer & Information Law**, Volume: XVIII, No: 1, (Fall 1999), s. 4, 10.

⁴⁸ Banisar / Davies, s. 4-5.

Kişisel verilerin madenciliği ve analizi; insanların bireysel, grupsal ve küresel düzeyde ilgilerinin ve etkinliklerinin ne yönde olduğunu kavrama ve de tahmin edebilme yetisi sağlamaktadır.⁴⁹ Kişisel verilere çeşitli aktörlerce neden gereksinim duyulduğu ise, tarihsel süreç içerisinde insanlığın geçirdiği dönüşüm ekseninde anlam kazanabilmektedir. Modern dönemlerden itibaren çeşitli gerekçelerle hem kamu aktörleri hem de özel aktörler tarafından gerçekleştirilen gözetimin, verimlilik ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Tarihsel süreç içerisinde gücün üretilmesi ve sürdürülmesi noktasında, bilginin rolüne artan bir şekilde bağımlı hale gelinmiştir.⁵⁰ Nitekim insanlık tarihinin çeşitli dönemlerinde toplumlar önemli dönüşümler gerçekleştirerek, yeni biçimlere bürünmüşlerdir. İnsanları toprağa ve yerleşik yaşama bağlayan tarım toplumundan; kitlesel üretimin, tüketimin ve eğitimin önem kazandığı sanayi toplumuna geçiş bu dönüşümlerden biridir. Bilgi çağı olarak nitelendirilen dönemimizde ise, sanayi toplumundan enformasyon toplumuna doğru yeni ve köklü bir dönüşümün gerçekleştiği belirtilmektedir. Bu dönüşümün içerisinde enformasyonun ise artan bir şekilde hammaddeyi, emeği ve başkaca kaynakları ikame edeceği değerlendirilmektedir.⁵¹ Sanayi devriminin gerçekleşmesiyle birlikte topraktan endüstriye taşınan sermaye, günümüzde de bilgiye taşınmaktadır.⁵² 1950'li yıllar itibarıyla enformasyon toplumuna doğru gerçekleşen bu sosyoekonomik dönüşümün arkasında ise, yukarıda da işaret edildiği üzere bilgi ve enformasyonun verimli bir şekilde işlenmesine olanak sağlayan bilişim teknolojisinin gelişimi ve modern bilgisayarların keşfi yatmaktadır. Bilgi ve enformasyonun değerinin artması ve merkezi hale gelmesi, bu dönüşümün öncelikli temel niteliği olarak ifade edilmektedir. Bilişim sistemlerinin yaygın bir şekilde kullanılması da dönüşümün bir diğer önemli niteliğini oluşturmaktadır.⁵³

Gelinen nokta itibarıyla bilgi, çağımızın temel üretim ve güç faktörü konumunda bulunmaktadır. Kamu aktörleri düzenin tesis edilmesi, kamu hizmeti işlevleri ve vergisel gerekçelerle; özel aktörler ise verimlilik ve kârlılık gibi gerekçelerle bilgiye gereksinim duymaktadır.⁵⁴ Özellikle 1980'li yıllar itibarıyla gerçekleşen bilgi teknolojisi devriminin yayılması ve derinleşmesi, kapitalizmin yeniden yapılandırılması ve küreselleşme

⁴⁹ World Economic Forum, **Personal Data: The Emergence of a New Asset Class**, s. 5.

⁵⁰ Lyon, s. 27; Küzeci, s. 24-25.

⁵¹ A. Semih İşevi / Burçin Çelme, "Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entelektüel Sermayeye Rekabeti Yakalamak", **Bilgi Dünyası**, Cilt: 6, Sayı: 2, (2005), s. 252, <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/438>, Son Erişim Tarihi: 13.10.2023.

⁵² İşevi / Çelme, s. 256.

⁵³ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 1.

⁵⁴ Elif Mendos Kuşkonmaz, "Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 13.

sürecini de içeren bir dizi tarihsel olay, dünyamızı dönüştürerek birtakım yeni olgulara vücut vermiştir.⁵⁵ Bu süreçte ortaya çıkan baskın toplumsal yapının (*the network society*) temel dinamiklerinden birinin ise, bilgi ekonomisi olduğu ifade edilmektedir. Ülkeler, bölgeler ve şirketler bakımından bu ekonominin sürdürülmesi -verimlilik ve rekabet gücü kaynakları- ise bilgiye, enformasyona ve bunların işleme teknolojilerine bağımlıdır. Yine bilgi ve iletişim teknolojilerine bağlı olarak gelişen küresel ekonomi de bu yapının temel dinamiklerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır.⁵⁶ Bu meydana gelen toplumsal yapı içerisinde kişisel verilerin ise, önemli bir meta olarak geliştiğini ifade etmek mümkündür.⁵⁷ Nitekim kişisel veriler internetin yeni petrolü, dijital dünyanın ise yeni para birimi olarak değerlendirilmektedir.⁵⁸ Veriye dayalı ekonomide dijital kimliklerin metalaştırılması bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmakta, kişisel veriler ise parasal değeri temsil etmektedir.⁵⁹ Günümüzde tüketicilere ilişkin kişisel verilerin toplanmasına ve mübadelesine yönelik muazzam endüstriler tesis edilmektedir.⁶⁰ Tüketicilere ilişkin olarak büyük miktarda veriler toplanmakta, depolanmakta, işlenmekte, analiz edilmekte ve böylece veri tabanları oluşturulmaktadır. Oluşturulan bu veri tabanları ise, bankacılık ve mal-hizmet ticareti gibi çeşitli faaliyetlerde bulunan şirketlere satılmaktadır. Bu anlamda kişisel verilerin satıcı taraf için bir “*değişim değeri*”, alıcı taraf için ise “*kullanım değeri*” meydana getirdiği ifade edilmektedir.⁶¹ Tüketicilerin bilgilerinin metalaştırıldığı bu yeni iş biçimi, “*gözetim kapitalizmi*” olarak da nitelendirilmektedir.⁶² Bu gözetim süreci bireyler açısından ise, artan gizlilik endişelerine yol açmaktadır. Bireysel endişelerin, sermaye endişeleri ile çatıştığı noktada ise kamu otoritesinin -toplumdan topluma değişebileceği kaydıyla-, “*birey yararı gibi görülen bir tutumla gizlilik isteğini bir hak olarak tanımlama ve koruma*” şeklinde bir tutum sergilediği değerlendirilmektedir.⁶³

⁵⁵ Bkz. Manuel Castells, “An Introduction to the Information Age”, **City**, Volume: 2, Issue: 7, (1997), s. 6.

⁵⁶ Castells, s. 6-7.

⁵⁷ Bkz. Paul M. Schwartz, “Property, Privacy, and Personal Data”, **Harvard Law Review**, Volume: 117, No: 7, (May 2004), s. 2056-2057; Serpil Karlıdağ, “Ekonomi Politik Açından Kişisel Verilerin Korunması”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 46, Sayı: 1, (Mart 2013), s. 127-135.

⁵⁸ Meglena Kuneva, European Consumer Commissioner, March 2009’un ifadesini aktaran: World Economic Forum, **Personal Data: The Emergence of a New Asset Class**, s. 5.

⁵⁹ Gianclaudio Malgieri / Bart Custers, “Pricing Privacy – The Right to Know the Value of Your Personal Data”, **Computer Law & Security Review**, Volume: 34, Issue: 2, (2018), s. 290.

⁶⁰ Robert V. Kozinets / Andrew D. Gershoff / Tiffany Barnett White, “Introduction to Special Issue: Trust in Doubt: Consuming in a Post-Truth World”, **Journal of the Association for Consumer Research**, Volume: 5, No: 2, (2020), s. 132.

⁶¹ Karlıdağ, s. 128.

⁶² Zuboff, Shoshana (2019), *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*, New York: Public Affairs’den aktaran: Kozinets / Gershoff / White, s. 132.

⁶³ Karlıdağ, s. 128.

Tarihsel süreç içerisinde kişisel verilerin korunması gereksinimin ortaya çıkışı, yukarıda sınırlı bir çerçevede belirli yönlerine değinildiği üzere insanlığın geçirdiği veya geçirmekte olduğu dönüşümün bir tezahürü veya gerekliliği olarak değerlendirilebilmektedir. En nihayetinde bu dönüşüm içerisinde kamu aktörlerinin ve özel aktörlerin kişisel verilere duyduğu gereksinimin ve bilişim alanındaki gelişmelerin bu gereksinimin karşılanmasına ilişkin olarak sunduğu kapasitenin ve potansiyelin, kişisel verileri işleyen aktörler ile kişisel verileri işlenen kişiler arasındaki menfaat dengesinin kişiler aleyhine olacak şekilde gelişmesine yol açtığı, menfaatlerin dengelenmesi adına hukuk aracılığıyla bu alanın düzenlenmesi gereksiniminin ortaya çıktığı görülmektedir.⁶⁴ Nitekim kişisel verilerin korunması, bu alana ilişkin hukuksal düzenlemelerin şekillendiği 2000’li yıllarda *“kişisel veri niteliği taşıyan bilgilerin toplanması, depolanması, değiştirilmesi, yok edilmesi, kamuya açıklanması ve üçüncü kişilere aktarılması işlemlerinin, hangi amaç ve yöntemler çerçevesinde yapılabileceğinin belirlenmesini ve bu sınırların aşılması halinde, hangi hukuki yollara başvurulabileceğinin düzenlenmesini ifade etmektedir”*⁶⁵ şeklinde açıklanmıştır.

1.1.2. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İlk Ulusal Düzenlemeler

Kişisel verilerin korunması hukuku 1970’li yılların başında Atlantik’in her iki tarafında, ABD’de ve Avrupa’da ortaya çıkmıştır. Ancak bunu izleyen yirmi yılda, bu alana ilişkin hukuksal gelişmeler çoğunlukla Avrupa’da vuku bulmuştur.⁶⁶ Bu yıllarda Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde, kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesini düzenleyen birtakım yasal düzenlemeler kabul edilmeye başlanmıştır. Bu düzenlemelerden her biri, kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesi karşısında bireylerin korunmasına dair belirli bir hukuki yaklaşımı ortaya koymuştur.⁶⁷ Ancak belirtmek gerekir ki, 1970’li yıllarda devletler tarafından oluşturulması planlanan merkezi veri bankalarının etkisiyle veri işleme süreçlerinin şeffaflaştırılması amacıyla ortaya çıkan bu ilk düzenleme dönemi, büyük ölçüde devletlerde oluşan aşırı gücün dengelenmesine yönelik olmuştur.⁶⁸ Meselenin özellikle özel yaşamın gizliliği hakkı olmak üzere insan hakları üzerinde yarattığı etkinin ele alınması ise, bilgisayarların yaygınlaşması ile devletin yanı sıra kamu ve özel

⁶⁴ Bkz. Aksoy, s. 2-4; Küzeci, s. 2-3, 19-20.

⁶⁵ Aksoy, s. 1.

⁶⁶ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 99.

⁶⁷ Gloria González Fuster, **The Emergence of Personal Data Protection as a Fundamental Right of the EU**, Switzerland: Springer International Publishing, 2014, s. 55.

⁶⁸ Küzeci, s. 120-121.

sektörde de veri bankalarının oluşturulmasının etkisiyle sonraki yıllarda belirginleşmiştir.⁶⁹ Ayrıca kişisel verilerin korunması alanının düzenlenmesine ilişkin olarak Avrupa'da uluslar düzeyinde gelişen bu ilk düzenleme dönemi, 1981 yılında Avrupa Konseyi'nin konuya ilişkin olarak kabul ettiği 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye kadar devam etmiştir. Nitekim bu Sözleşme'nin kabul edilmesinden sonra Sözleşme, ulusal hukuklarda konuya ilişkin düzenlemelerin kabul edilmesi bakımından ana kaynak haline gelmiştir.⁷⁰ 1995 yılında Avrupa Birliği tarafından konuya ilişkin olarak kabul edilen 95/46/AT Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif'in kişisel verilerin transferinin gerçekleştirilmesine ilişkin olarak ortaya koyduğu gereklilikler ise, Avrupa dışında da bu alanın düzenlenmesi yönünde bir baskıyı ortaya çıkarmıştır.⁷¹

Avrupa'daki -ve dünyadaki- ilk yasal veri koruma düzenlemesi ise, 1970 yılında Almanya'nın Hessen Eyaletinde kabul edilmiştir.⁷² 1960'lı yılların sonunda "*Hessen Planı*" şeklinde isimlendirilen bir program dahilinde federe düzeyde kurulması tasarlanan merkezi veri bankası, bu düzenlemenin kabul edilmesi bakımından etkili olmuştur.⁷³ Hessen Veri Koruma Yasası (*Hessisches Datenschutzgesetz*), Eyalet'in resmi dosyalarında tutulan kişisel bilgilerin kullanımını düzenlemiştir.⁷⁴ Bu Yasa, hem diğer Alman eyaletleri ile Almanya Federal Devleti bakımından hem de diğer ülkeler bakımından benzer yasaların kabulü için bir zemin oluşturmuştur.⁷⁵ Nitekim 1977 yılında Almanya'da, Federal Veri Koruma Yasası (*Bundesdatenschutzgesetz*) kabul edilmiştir.⁷⁶ Ulusal düzeydeki ilk düzenleme ise, 1973 yılında İsveç'te kabul edilen İsveç Veri Yasası (*Datalagen*) olmuştur.⁷⁷ Bu yasanın kabul edilmesinde de, 1969 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımını takip eden kamuoyu endişeleri etkili olmuştur.⁷⁸ Fransa'da da 1978 yılında Bilgi Teknolojisi, Veri Dosyaları ve Bireysel Özgürlükler Yasası (*Loi Relative à l'informatique, Aux Fichiers et Aux Libertés*) kabul edilmiştir.⁷⁹ Yine Danimarka ve Norveç'te 1978 yılında, Lüksemburg'da ise 1979 yılında birtakım düzenlemeler kabul

⁶⁹ Küzeci, s. 121.

⁷⁰ Fuster, s. 56.

⁷¹ Banisar / Davies, s. 3-4.

⁷² Banisar / Davies, s. 44; Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 99; Fuster, s. 56.

⁷³ Küzeci, s. 118.

⁷⁴ Fuster, s. 56.

⁷⁵ Madsen, s. 24.

⁷⁶ Banisar / Davies, s. 44; Fuster, s. 60; Küzeci, s. 118.

⁷⁷ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 99; Fuster, s. 58; Küzeci, s. 118.

⁷⁸ Fuster, s. 58.

⁷⁹ Fuster, s. 63; Doğan, s. 44-45.

edilmiştir.⁸⁰ 1970’li yıllarda Portekiz, Avusturya ve İspanya ise konuya ilişkin olarak anayasal düzeyde birtakım düzenlemeler getirmiştir.⁸¹ ABD’de ise ilk olarak 1970 yılında kabul edilen Adil Kredi Raporlama Yasası (*Fair Credit Reporting Act*), kredi raporlama endüstrisi bakımından temel veri gizliliği kurallarını düzenlemiştir. 1974 yılında ise, federal düzeyde Mahremiyet Yasası (*Privacy Act*) yürürlüğe konulmuştur.⁸²

1980’li yıllarda ise içtihatlar alanında önemli bir gelişme olmuştur. Bu gelişme, Alman Federal Anayasa Mahkemesi’nin 15 Aralık 1983 tarihinde vermiş olduğu “*Nüfus Sayımı*” kararıdır.⁸³ Bu kararda kişisel verilerin korunması, insan onuru ile kişilik hakkı doğrultusunda ele alınmış ve “*bilgilerin geleceğini belirleme hakkı*” kabul edilmiştir.⁸⁴ Bu gelişmeyi takip eden dönemde de kişisel verilerin korunması, bireyin veri işleme sürecinin tüm aşamalarına dahil olduğu “*bilgilerin geleceğini belirleme hakkı*” şeklinde anlaşılmaya başlanmıştır.⁸⁵ Bu anlayışın etkileri, 1980’li yılların sonunda Latin Amerika ülkelerinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak ortaya çıkan yeni bir yaklaşımda da kendini göstermiştir. Bu yaklaşım, “*veriye sahip olmalısın*” şeklinde ifade edilebilecek “*Habeas Data*” hakkıdır. İlk olarak 1988 tarihli Brezilya Anayasası’nda yer alan bu hak, kişinin kimlik bilgilerinin korunması ve hakkında tutulan bilgilere erişim gibi güvenceleri içermekte, buna yönelik bir şikâyet yolu öngörmektedir.⁸⁶

1.2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN TEMEL ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

1.2.1. Uyumlaştırma Ekseninde Kişisel Verilerin Korunmasının Uluslararası Düzlemde Ele Alınması Gereksiniminin Ortaya Çıkışı

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar, her daim tekdüze veya eş zamanlı bir şekilde hareket etmeseler de kişisel verilerin korunması hukukunun gelişim süreci içerisinde uluslararası

⁸⁰ Fuster, s. 65-66.

⁸¹ Fuster, s. 66-70; Küzeci, s. 122.

⁸² Bygrave, *Data Privacy Law: An International Perspective*, s. 99; Küzeci, s. 119-120.

⁸³ Mesut Serdar Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 6.

⁸⁴ Küzeci, s. 75-76; Kuşkonmaz, s. 16-17; Çekin, s. 6-7.

⁸⁵ Küzeci, s. 123.

⁸⁶ Küzeci, s. 124-125.

düzeyde önemli rolleri üstlenerek oldukça etkili olmuşlardır.⁸⁷ Kişisel verilerin korunması üzerine; amaçları, hedefleri ve gereksinimleri doğrultusunda düzenlemeler kabul ederek ciddi kazanımlar gerçekleştirmişlerdir.⁸⁸ Bununla birlikte her uluslararası kuruluşun meseleye kendi özel misyonu çerçevesinde eğilmesi meselenin farklı açılardan ele alınmasına olanak sağlamış, bu anlamda da meseleye daha fazla perspektif ve derinlik kazandırmıştır.⁸⁹

Kişisel verilerin korunması meselesinin uluslararası düzlemde ele alınması ise, birçok yan gerekçeyle -gelişen bilişim teknolojileri karşısında özel yaşamın korunması başta olmak üzere insan haklarının ve özgürlüklerinin korunması gibi- birlikte temelde bir gerekçe üzerinden izah edilmektedir: ülkelerin kişisel verilerin korunmasına dair düzenlemelerinin birbirleri ile uyumlu hale getirilmesi ve böylece kişisel verilerin ülkeler arasındaki serbest akışının sürdürülmesi. Bu bakımdan uyumlu hale getirme gereksinimi, ülkelerin ulusal düzenlemelerinde özel yaşamın gizliliğinin korunması bakımından farklı veri koruma düzeyleri öngörmesinin kişisel verilerin ülkeler arasındaki serbest akışına engel teşkil edebileceği noktasından çıkmıştır. Bu daha çok verinin aktarılacağı ülkenin, aktaran ülkenin yasalarında öngörülenden daha düşük bir koruma düzeyi öngörmesi temelinde gelişmiştir.⁹⁰ Bu ekseninde ülkelerin yasalarının birbirleri ile uyumlu hale getirilmesini ya da literatürdeki genel kullanım şekliyle “uyumlaştırma”⁹¹ kavramını, kişisel verilerin korunması üzerinde uzlaşılan standartlara dayanan “uluslararası bir yasal çerçevenin oluşturulması” şeklinde de ifade etmek mümkündür.⁹²

⁸⁷ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 18-19. Belirtmek gerekir ki, kişisel verilerin korunması meselesi uluslararası düzeyde sadece bu kuruluşlar tarafından ele alınmamıştır. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de dahil olmak üzere ulusal düzenlemelerin şekillendirilmesinde etkili olan ilk uluslararası düzenlemelerin bu uluslararası kuruluşlar tarafından ortaya konulduğunu ifade etmek mümkündür. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünün bu uluslararası kuruluşlar tarafından ortaya konulan düzenlemeler ile sınırlandırılması tercih edilmiştir. Uluslararası düzeydeki diğer aktörler için bkz. Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 19.

⁸⁸ Stewart Room, **Data Protection and Compliance in Context**, Swindon: British Computer Society, 2007, s. 1.

⁸⁹ Hondius, s. 91.

⁹⁰ Room, s. 4.

⁹¹ Ulusal yasaların uyumlaştırıldığı alanlarda, temel noktalar bakımından farklılıkların ortadan kalktığı belirtilmektedir. Bu bakımdan uyumlaştırmayı, ülkelerin yasalarının tamamen birbirleri ile aynı olması gerektiği şeklindeki bir kesinlik içerisinde düşünmenin yanlış bir yaklaşım olacağı ifade edilmektedir. Nitekim uyumlaştırmaya rağmen ülkelerin geniş bir hareket alanı bulunmakta ve de ülkeler arasında farklılıklar gözlemlenmektedir. Veri koruma yasalarının ihlali halinde uygulanacak olan cezalara ilişkin düzenlemelerin farklılaşması ise, bu noktaya örnek olarak gösterilmektedir., Room, s. 4. Dahası, kişisel verilerin korunması ve özel yaşamın gizliliği gibi kavramların ülkelerin ulusal hukuk kültürü ve geleneklerinden türetildiği göz önüne alındığında, aynı temel ilkeler kabul edilse dahi ayrıntılara inildiği zaman ülkelerin düzenlemeleri arasında farklılıkların mevcudiyeti beklenebilir bir husus olarak değerlendirilmektedir., Christopher Kuner, “An International Legal Framework for Data Protection: Issues and Prospects”, **Computer Law & Security Review**, Volume: 25, Issue: 4, (2009), s. 310.

⁹² Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 311.

Kişisel verilerin ülkeler arasındaki serbest akışının sürdürülmesine ilişkin sorunların çözülmesi bakımından bu çerçevenin oluşturulması, uluslararası kuruluşların da devreye girmesi ile hayata geçirilebilmiştir. Nitekim kişisel veri, kaynağının bulunduğu ülkede kaldığı sürece korunmasına veya aktarılmasına ilişkin sorunların çözülmesi ulusal düzeyde mümkün olabilecektir, ancak verinin kaynağının bulunduğu ülkenin sınırları dışına çıkması halinde yani verinin aktarılmasında -veya aktarılamamasında-, artık buna ilişkin sorunlar uluslararası bir mahiyet kazandığı için sınır ötesi veri akışlarının sürdürülmesine ilişkin sorunlar bakımından da en iyi çözüm çerçevesini uluslararası düzeyde üretilen hukuki araçlar sunabilecektir.⁹³ Bu bölüm içerisinde ele alacağımız, uluslararası kuruluşlar tarafından kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak ortaya konulan temel uluslararası veri koruma düzenlemelerinde de sınır ötesi veri akışlarının sürdürülmesine ilişkin endişeler açık bir şekilde görülmektedir.⁹⁴ Nitekim, *“yeterli ulusal veri koruma rejimlerinin oluşturulmasını teşvik etmek ve aralarındaki farklılaşmayı önlemek”*⁹⁵ bu düzenlemelerin birincil resmi amacı olarak ifade edilmekle birlikte bu amaç, uyumlaştırma gereksinime ve dolayısıyla sınır ötesi veri akışlarının sürdürülmesine de hizmet etmektedir.⁹⁶ Bu bakımdan uyumlaştırmanın birincil motivasyonu şeklinde değerlendirilen *“ulusal sınırların etkisini azaltmak”*⁹⁷ motivasyonunun, *“kişisel verilerin dünya çapında akışını kolaylaştırmak için uluslararası bir veri koruma çerçevesinin oluşturulması”* motivasyonu ile de uyum içerisinde olduğu değerlendirilmektedir.⁹⁸

Kişisel verilerin uluslararası serbest akışının sürdürülmesi ekseninde gelişen uyumlaştırma gereksiniminin ortaya çıkışının arkasında; kişisel verilerin korunması gereksiniminin ortaya çıkışına benzer şekilde bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler

⁹³ Benzer yönde bkz. Kuşkonmaz, s. 37.

⁹⁴ Sınır ötesi veri akışlarının sürdürülmesine ilişkin endişeler; AK ve BM düzenlemelerinde daha çok temel bir insan hakkı olan ifade özgürlüğü içerisindeki *“kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve sınırlar fark etmeksizin bilgi ve görüş alma ve de verme hakkı”* bağlamında değerlendirilirken, OECD düzenlemelerinde bundan daha fazla ekonomik ve sosyal gelişim etmenleri bağlamında değerlendirilmektedir. AB düzenlemelerinde ise ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine bağlı olarak kişisel verilerinde üye devletler arasında serbest bir şekilde dolaşabileceği bir iç pazarın oluşturulması amacı merkezi bir konumda olmakla birlikte, serbest akışın sürdürülmesindeki endişelerin münhasıran ticari endişelerden kaynaklanmadığı ve pan-AB sınırlarındaki devlet idaresinin de etkili olduğu değerlendirilmektedir., Lee A. Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, The Hague: Kluwer Law International, 2002, s. 40. Bu bakımdan AB düzenlemelerinde, ekonomiye dayalı amaçların yanı sıra siyasi birliğin sağlanması amacının da etkili olduğu ifade edilmektedir., Fred H. Cate, “The EU Data Protection Directive, Information Privacy, and the Public Interest”, **Iowa Law Review**, Volume: 80, No: 3, (1995), s. 432.

⁹⁵ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 39.

⁹⁶ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 39-40.

⁹⁷ Roy Goode, ‘Reflections on the harmonisation of commercial law’ (1991) *Uniform Law Review* 54’ten aktaran: Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 311.

⁹⁸ Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 311.

ve bu durumun özel yaşamın korunması açısından meydana getirdiği gizlilik etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu gelişmeler sadece kişisel verilerin toplanmasını ve işlenmesini değil, aynı zamanda özellikle bilgisayar sistemlerinin iletişim teknolojileri ile birleşmesiyle sınır ötesi aktarımının da daha kolay -büyük miktarlarda, daha düşük maliyetli, mesafelerden bağımsız, hızlı, verimli vs.- bir şekilde gerçekleştirilebilmesini mümkün kılmış,⁹⁹ sınır ötesi veri trafiği ve buna paralel olarak da uluslararası veri bankaları artmıştır.¹⁰⁰ Bu gelişmeler geleneksel olandan farklı olarak verilerin toplandıkları yerden daha uzakta işlenmesine olanak sağlamış,¹⁰¹ internet alanındaki gelişmeler sayesinde de bilgisayarlarda yapılacak tek bir hareket ile küresel düzeyde olağanüstü miktarda veri aktarımları gerçekleştirilebilir hale gelmiştir.¹⁰² Kişisel verilerin sahibinin bulunduğu ülkenin sınırları dışına çıkması ise, korunmasını çok daha güçleştiren gizlilik etkileri içerdiğinden verilerin sınır dışında yeterli düzeyde korunmayacağına dair endişeler, sınır ötesi veri akışlarının sürdürülmesine ilişkin olarak birtakım endişelere neden olmuştur.¹⁰³ 1970'li yıllarda Avrupa'da ulusal veri koruma yasalarının kabul edilmeye başlanmasıyla birlikte bu yasalarda belirlenen veri gizliliğini karşılamayan ülkelere veri akışlarının sınırlandırılması nedeniyle ortaya çıkan veri akışlarının haksız yere engellenebileceğine dair bu endişeler, öncelikli olarak ekonomik mahiyette olduğundan devletler ve özel işletmelerce paylaşılmıştır.¹⁰⁴ Ticaretin her daim sosyal ve ekonomik gelişim anlamında kritik bir değere sahip olduğu ve post-endüstriyel dönem olan bilgi çağıının bir getirisi olarak ticaretin bilgi alışverişi merkezli bir şekilde yoğunlaştığı,¹⁰⁵ teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak kişisel veriye dayanan ekonominin küresel ticaret faaliyetleri içerisindeki payının arttığı¹⁰⁶ ve kişisel verilerin işlenmesinin hükümetler ile özel kuruluşların kilit faaliyeti haline büründüğü¹⁰⁷ gerçekleri göz önüne alındığında bu durum anlam kazanmaktadır. Nitekim sınır ötesi veri akışlarına olan etkisi bakımından bu düzenlemeler, dünya ekonomisine ve gün geçtikte uluslararası serbest bilgi akışına daha da bağımlı hale gelen ülkeler için bir tehdit olarak da

⁹⁹ Richard P. McGuire, "The Information Age: An Introduction to Transborder Data Flow", **Jurimetrics Journal**, Volume: 20, Issue: 1, (Fall 1979), s. 1-2; Hondius, s. 102; Kuşkonmaz, s. 37.

¹⁰⁰ Kuşkonmaz, s. 37.

¹⁰¹ David M. Cooper, "Transborder Data Flow and The Protection of Privacy: The Harmonization of Data Protection Law", **The Fletcher Forum**, Volume: 8, No: 2, (Summer 1984), s. 336.

¹⁰² Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 308.

¹⁰³ Room, s. 10.

¹⁰⁴ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 10.

¹⁰⁵ McGuire, s. 1.

¹⁰⁶ Berna Akçalı Gür, "Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 25, Sayı: 2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, (Aralık 2019), s. 851.

¹⁰⁷ Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 308.

değerlendirilmiştir.¹⁰⁸ Esasen bu düzenlemelerde yer alan veri koruması, temel olarak bireylerin kişisel bilgilerinin korunması suretiyle bireylerin hak ve çıkarlarının korunması noktasından çıktığından, “birçok ülke tarafından kolaylıkla kabul edilebilecek bir eylem gerekçesi” şeklinde değerlendirilmiştir.¹⁰⁹ Ancak aynı zamanda bazı ülkeler, bilgilerin yabancı bir ülkeye ihraç edilmesine bağlı olarak “potansiyel ulusal kontrol kaybı” ile ilgili endişeleri olduğunu da belirtmişlerdir.¹¹⁰ Bu nedenle bu düzenlemelerin, verilerin korunmasıyla birlikte -hatta önünde- ekonomik bilgilerin kontrol edilmesi suretiyle ulusal egemenliğin korunmasına ilişkin de olduğu,¹¹¹ ekonomik çıkarların korunması adına kullanılması yönündeki tehlikeyi de bünyesinde barındırdığı değerlendirilmiştir.¹¹² Bu bakımdan da bu düzenlemelerin, “insan hakları kisvesi altında” veri perdesi gibi önlemlerle bilgi akışının engellenmesi için kullanılma ihtimalinin ise asıl sorunu oluşturduğu ifade edilmiştir.¹¹³

Kişisel verilerin serbest akışının sürdürülmesi ile kişisel verilerin işlenmesi sırasında özel yaşamın gizliliğin korunmasının birbiri ile çatışan iki menfaat olduğu¹¹⁴ ekseninde uyumlaştırma gereksinimine ilişkin bu çerçeve daha da anlamlandırılabilir. Sınır ötesi veri akışları; ulusal sınırlar arasında iş yapanlar, bilimsel ve kültürel bilgi alışverişinde bulunanlar, çeşitli kurumsal ihtiyaçlar doğrultusunda şirketler ve ulusal güvenlik başta olmak üzere devletlerin faaliyetleri bakımından önemli bir gereksinimdir.¹¹⁵ Bu bakımdan kişisel verilerin serbest akışının sürdürülmesi, ekonomi ve kamu işlevlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için kritik bir öneme haiz olduğundan gerekli olmakla birlikte bu akışın sürdürülmesi, özel yaşamın gizliliğine de müdahale oluşturmaktadır. Verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler ise bu noktada, “kişisel verilerin gizliliği için yüksek düzeyde koruma gerektirerek” oluşan müdahaleyi telafi etmektedir.¹¹⁶ Bu nedenle de verinin kendi sınırları içerisine aktarılmasını isteyen

¹⁰⁸ John M. Eger, “Emerging Restrictions on Transnational Data Flows: Privacy Protection or Non-Tariff Trade Barriers?”, **Law and Policy in International Business**, Volume: 10, No: 4, (1978), s. 1056.

¹⁰⁹ McGuire, s. 2.

¹¹⁰ Cooper, s. 337-338. 1977 yılında OECD bünyesinde gerçekleştirilen “Sınır Ötesi Veri Akışları ve Mahremiyetin Korunması” konulu sempozyumda Fransız Louis Joinet ise şu ifadelerle yer vermiştir: “Bilgi güçtür, ve ekonomik bilgi ekonomik güçtür. Bilginin ekonomik bir değeri vardır ve belirli veri türlerini depolama ve işleme yeteneği bir ülkeye diğer ülkeler karşısında siyasi ve teknolojik avantaj sağlayabilir. Bu da uluslararası veri akışları yoluyla ulusal egemenliğin kaybına yol açabilir.” İfadeyi aktaran: Eger, s. 1065-066; McGuire, s. 3; OECD, **The OECD Privacy Framework**, s. 73.

¹¹¹ McGuire, s. 3.

¹¹² Eger, s. 1066.

¹¹³ McGuire, s. 3.

¹¹⁴ Room, s. 3.

¹¹⁵ Eger, s. 1060; McGuire, s. 2.

¹¹⁶ Room, s. 3. Bu anlamda veri koruma düzenlemelerinin, çatışan iki gereksinim arasında bir denge unsuru görevi gördüğünü de ifade etmek mümkündür. Nitekim veri koruma yasalarının, özel yaşamın gizliliği hakkı ile ülkeler arasında kişisel bilgi akışlarının sürdürülmesinin sağlanmasındaki daha geniş ekonomik, sosyal

ülke veriyi aktaran ülkenin düzenlemelerinde öngörülen bu korumayı, bir başka ifadeyle asgari koruma standardını karşıladığı sürece aktarımın yapılması hukuken mümkün olabilecektir.¹¹⁷ Kişisel verilerin serbest akışının sürdürülmesi bakımından sorun ise ülkelerin farklı koruma düzeyleri belirlemesinden çıkmaktadır.¹¹⁸ Verinin çok yüksek veri koruma standardı öngören bir ülkeden daha düşük bir koruma standardı öngören veyahut hiç koruma öngörmeyen bir ülkeye aktarılması, yüksek koruma standardının aşındırılması gibi bir soruna neden olabilmektedir.¹¹⁹ Bu nedenle yüksek koruma standardı öngören ülkeler, bu aşındırmanın olası sonuçlarından kaçınmak adına birtakım önlemler alabilecektir. Örneğin, veri kullanıcılarının sitelerini daha düşük koruma düzeyi öngören ülkelerde -ki bunlar literatürde veri cenneti olarak da adlandırılmaktadır- kurmaya yönelmesi durumunda koruyucu veri perdeleri kurabileceklerdir.¹²⁰ Her ne kadar temel uluslararası insan hakları belgeleri çerçevesinde, gerekli olması halinde veri akışlarını kısıtlayan önlemler alınması mümkün olsa da bu durum yabancı şirketlerin faaliyetlerini kısıtlamak gibi kötüye kullanabilecek veyahut bu yönde bir izlenim yaratabilecektir. Bu bakımdan da bu türden önlemler, uluslararası ticaret çerçevesinde ve serbest bilgi akışı ilkesi dahilinde birtakım itirazlarla karşılaşılabilecektir.¹²¹

Bir kısmı yüzeysel olarak örneklendirildiği üzere, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerde ülkeler arasında farklılıkların bulunması hukuksal ve ekonomik anlamda sorunlara neden olma potansiyeline sahiptir.¹²² Tüm bunlar ülkelerin veri koruma yasalarının birbirleri ile uyumlu hale getirilmesiyle, yani uyumlaştırmayla aşılacak istenmiştir. Bu doğrultuda özel yaşamın gizliliğinin yeterli düzeyde korunduğu uyumlaştırılmış alan içerisinde, ülkelerin birbirlerine yalnızca özel yaşamın gizliliğinin korunmasına dayanarak veri akışını sınırlamasının hukuka aykırı olacağı çözümlü türetilmiştir.¹²³ Bu çözümün hayata geçirilmesinde devreye giren uluslararası kuruluşlarda -öncelikle Batı ülkelerinde-, kişisel verilere ilişkin düzenlemeler arasındaki farklılıkları uzlaştırmak gayesiyle birtakım hukuki araçlar tasarlamaya girişmişlerdir. Böylece, özel yaşamın gizliliğinin korunması gereksinimi ile kişisel verilerin sınır ötesi

ve politik menfaatler arasında bir dengenin kurulması adına hükümetler arası düzeyde formüle edildiği değerlendirilmektedir., Room, s. xxv.

¹¹⁷ Room, s. 3.

¹¹⁸ Hondius, s. 102. Bunun yanı sıra veri koruma yasalarındaki çelişkilerin, belirsizliklerin ve uygulamadaki sorunlarında kişisel verilerin sınır ötesi akışına engel teşkil edebileceği ifade edilmektedir., Hondius. s. 102-104.

¹¹⁹ Hondius, s. 102. Benzer yönde bkz. Cooper, s. 342.

¹²⁰ Hondius, s. 102-103. Veri cennetlerine ilişkin olarak ayrıca bkz. Eger, s. 1066; Madsen, s. 9-10.

¹²¹ Hondius, s. 103.

¹²² Cooper, s. 342.

¹²³ Room, s. 10.

veri akışlarının sürdürülmesi gereksinimini dengelemeyi amaçlamışlardır.¹²⁴ Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve OECD özellikle de 1980'li yıllar itibarıyla artan bir şekilde uyumlaştırılmış alanının oluşturulması adına kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerde yer alması gereken asgari gereklilikleri belirleyen hukuki düzenlemeler kabul etmekte ve ülkeleri bunların içerisinde belirlenen gereklilikleri iç hukuk düzenlemelerine dahil etmeleri hususunda teşvik¹²⁵ etmektedirler. Böylelikle, bu hukuki düzenlemelerde belirlenen standartlar çerçevesinde kişisel verilerin korunmasını sağlamayı, sağlanan bu korumaya bağlı olarak da kişisel verilerin ülkeler arasındaki serbest akışının sürdürülmesini amaçlamaktadırlar. Nitekim bölüm içerisinde detaya inildiğinde de görüleceği üzere, bu uluslararası kuruluşların kuruluş belgelerinde belirlediği birçok amacın gerçekleştirilmesi bakımından da kişisel verilerin işlenmesi ve sınır ötesi akışı bir araç niteliğindedir.

Ancak, yine bölüm içerisinde daha ayrıntılı bir şekilde ele alındığında da görüleceği üzere söz konusu uluslararası kuruluşların ortaya koyduğu hukuki araçların uyumlaştırmayı ne kadar sağladığı tartışmalıdır.¹²⁶ Nitekim, her uyumlaştırma yaklaşımının kendi içerisinde birtakım güçlü ve zayıf yönleri barındırdığı değerlendirilmektedir.¹²⁷ Bu anlamda hukuki araçları ortaya koyan uluslararası kuruluşun bölgesel ya da küresel çapta olması, sahip olduğu üye devlet sayısı, hukuki aracın niteliği, katı ya da esnek düzenlemeler içermesi, iç hukuk düzenleri bakımından olan etkisi ve siyasi nitelikteki başkaca hususlar da dahil olmak üzere pek çok husus benimsenen uyumlaştırma yaklaşımının etkinliği bakımından önem arz etmektedir.¹²⁸

Bu bölüme ilişkin olarak şu hususu da eklemek gerekir; kişisel verilerin korunması meselesi uluslararası düzlemde sadece ekonomik bir değer olarak değil, aynı zamanda korunması gerekli olan şahsi bir hakkın konusu olarak da ele alınmıştır.¹²⁹ Nitekim 1980'li

¹²⁴ Cooper, s. 343-344.

¹²⁵ Her ne kadar burada "teşvik" ifadesi kullanılmış olsa da bu düzenlemeler içerisinde sınır ötesi veri akışlarına ilişkin olarak belirlenen veri koruma düzeyini sağlamayan ülkelere veri aktarımının yasaklanmış olması, verileri aktarmak isteyen ülkeler üzerinde bu düzenlemelerin benimsenmesi bakımından "zorlayıcı" bir etkiye de sahip olabilmektedir. Bunun yanı sıra bağlayıcı nitelikteki düzenlemeler, düzenlemeye taraf veya kuruluşa üye olan ülkelerin düzenlemenin hükümlerine uygun iç hukuk düzenlemeleri kabul etmelerini de gerektirebilmektedir.

¹²⁶ Dünya genelinde yerleşmiş ideolojik ve kültürel farklılıkların güçlü olması nedeniyle, kısa vadede kapsamlı bir uyumlaştırmanın gerçekleşme ihtimalinin düşük olduğu da değerlendirilmektedir., Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 205.

¹²⁷ Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 311.

¹²⁸ Bu konunun ayrıntılı bir değerlendirmesi için bkz. Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 311-317; Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 205-209.

¹²⁹ Akçalı Gür, s. 852.

yıllar itibarıyla özellikle de kişisel verilerin sınır ötesi akışlarının düzenlenmesi hasebiyle uluslararası kuruluşlar tarafından ulusal yasaların uyumlaştırılması amacı taşıyan doğrudan kişisel verilerin korunması ile ilgili düzenlemelerin yapılmasından önce,¹³⁰ İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Milletlerarası Sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi yine bu uluslararası kuruluşlar tarafından ortaya konulan temel insan hakları metinlerinin özel yaşamın gizliliğinin korunmasına ilişkin düzenlemeleri dahilinde kişisel verilerin korunması da değerlendirilmiştir.¹³¹ Ancak kişisel verilerin korunması hukukunun gelişmeye başladığı ilk dönemlerde bu metinlerin, kişisel verilerin korunması hukuku bakımından normatif temeller oluşturduğu yönünde bir miktar kabul bulunmakla birlikte tek başlarına verilerin korunmasına ilişkin sorunların çözülmesi bakımından çok az doğrudan ilgili olduğu yönünde de genel bir değerlendirme bulunmaktaydı.¹³² İlerleyen dönemlerde ise bu değerlendirme, özellikle bu metinlerde - esas olarak Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Milletlerarası Sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bakımından- yer alan özel yaşamın gizliliği hakkı uyarınca geliştirilen içtihat hukukunun etkisiyle değişmiştir.¹³³ Günümüzde, büyük oranda veri koruma hukukunun normatif temellerinin bu metinlere dayandığı görüşünün hâkim olduğunu söylemek mümkündür.¹³⁴ Yine söz konusu bu temel insan hakları belgelerinin ilgili düzenlemelerine ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin konuya ilişkin kararlarına da çalışmanın bu bölümü içerisinde yer verilecektir.

1.2.2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması

OECD, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Sözleşmesi'nin (*Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development*)¹³⁵ 30 Eylül 1961 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte işlerlik kazanmıştır.¹³⁶ OECD genel olarak; üye devletlerde

¹³⁰ Küzeci, s. 127-128.

¹³¹ Kuşkonmaz, s. 37-38.

¹³² Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 82.

¹³³ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 82-83.

¹³⁴ Kuner, **Computer Law & Security Review**, s. 309.

¹³⁵ "Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development", 14 Aralık 1960, **OECD**, <https://www.oecd.org/about/document/oecd-convention.htm>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

¹³⁶ OECD'nin öncüsü, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın yeniden yapılandırılması amacıyla Marshall Planı dahilinde Amerika ve Kanada'nın yardımlarını yönetmek adına 1948 yılında kurulan Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'dür. 14 Aralık 1960 tarihinde Paris'te imzalanan sözleşmeyle birlikte bu Örgüt, OECD'ye dönüşmüştür. Bkz. "OECD 60 Years Brochure", **OECD**, <https://www.oecd.org/60-years/>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023. OECD'nin 2023 yılı itibarıyla 20'si kurucu olmak üzere dünyanın farklı kıtalarından 38 üyesi bulunmaktadır. Üye devletlerin listesi ve katılım tarihleri için bkz. "List of OECD Member Countries - Ratification of the Convention on the OECD", **OECD**, <https://www.oecd.org/about/document/ratification-oecd-convention.htm>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

ekonomik büyümenin desteklenmesi, mali istikrarın korunması, istihdamın artırılması, yaşam standartlarının yükseltilmesi, diğer devletlerin ekonomik kalkınmasına yardımcı olunması ve dünya ticaretinin genişlemesine katkıda bulunulması amaçlarına ilişkin olarak çalışmalarda bulunmaktadır.¹³⁷ Bu çalışmalar kapsamında ise belirli konulara ilişkin olarak politikalar oluşturmakta ve uluslararası standartlar belirlemektedir.¹³⁸ OECD kişisel verilerin korunmasına yönelik de çalışmalarda bulunmaktadır.¹³⁹ Hatta uluslararası platformda konuya dair ilk girişimler OECD tarafından yapılmış¹⁴⁰ ve 1980 yılında Örgüt uluslararası temel oluşturacak şekilde¹⁴¹ konuya ilişkin standartları belirleyen¹⁴² bir metin yayımlamıştır.

OECD esasen, üye devletlerde ekonominin geliştirilmesi amacına bağlı olarak kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir metin ortaya koyma gereksinimi duymuştur.¹⁴³ Nitekim bir ticaret örgütü niteliğinde olan OECD'nin temel amacı serbest piyasa ekonomilerinin gelişimidir.¹⁴⁴ Bu amaca bağlı olarak ilk aşamada OECD açısından kişisel veriler, insan hakları ve özel yaşamın korunması merkezli bakış açısından daha çok gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde ticarete konu olabilecek önemli bir meta şeklinde değerlendirilmiş,¹⁴⁵ ancak ilerleyen dönemlerde Avrupa Konseyi'nin konuya ilişkin yaklaşımlarının, özellikle de veri transferlerine ilişkin düzenlemelerinin olası yansımalarının etkileriyle özel yaşamın gizliliğinin korunması bağlamını da doğrudan ilgi alanına almıştır.¹⁴⁶ Yine de konunun önemini OECD açısından büyük ölçüde doğrudan piyasaların gelişimi ile ilgili olarak ele alındığını söylemek mümkündür.

¹³⁷ OECD'nin amaçları için bkz. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Sözleşmesi, madde 1.

¹³⁸ Bkz. "About", OECD, <https://www.oecd.org/about/>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

¹³⁹ OECD'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. "Privacy", OECD, <https://www.oecd.org/digital/privacy/>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

¹⁴⁰ Küzeci, s. 129; Murat Volkan Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 3. Baskı, İstanbul: Hukuk Akademisi Yayınları, 2020, s. 86-87; Sinem Göçmen Uyarer, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 43; Habip Bozkurt, **Kişisel Verilerin İşlenmesinin Hukuki Boyutu**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021, s. 53; Doğan, s. 157.

¹⁴¹ Nilgün Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2004, s. 24.

¹⁴² Uğur Ersoy, "Bir İnsan Hakları Kavramı Olarak 'Kişisel Verilerin Korunması'", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, s. 52.

¹⁴³ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 87.

¹⁴⁴ Aksoy, s. 5.

¹⁴⁵ Colin J. Bennett, *Regulating Privacy: Data Protection and Public Policy in Europe and United States*, Cornell University Press, 1991, s. 136'dan aktaran: İkbâl Gür, **Kişisel Verilerin Korunması Hususunda AB ile ABD Arasında Çıkan Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2010, s. 155. Yine bkz. Hondius, s. 91.

¹⁴⁶ Gür, s. 155-156.

OECD Konseyi tarafından 23 Eylül 1980 tarihinde, “Özel Yaşamın Gizliliğinin Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeler”¹⁴⁷ (*Guidelines on The Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data*)¹⁴⁸ başlıklı metin kabul edilmiştir. OECD Rehber İlkeleri’nin kabul edilmesinin arka planında; kişisel verilerin kullanımının artmasından kaynaklı olarak özel yaşamın gizliliği bakımından ortaya çıkan tehditler ve sınır ötesi bilgi akışının kısıtlanmasının küresel ekonomiler açısından oluşturabileceği riskler yer almaktadır.¹⁴⁹ OECD Konseyi’nin Rehber İlkeler hakkındaki Tavsiye Kararı’nda bu noktaya değinilmekte; çok büyük miktardaki verilerin kısa süreler içerisinde ulusal ve hatta uluslararası düzeyde aktarılmasına imkân veren otomatik veri işleme yöntemlerinin geliştirilmesinin, kişisel veriler bakımından özel yaşamın gizliliğinin nasıl korunabileceği meselesinin ele alınmasını gerektirdiği belirtilmektedir.¹⁵⁰ Ayrıca meselenin ekonomik yönü vurgulanarak; ulusal düzenlemeler arasında farklılıklar bulunmasının sınır ötesi veri akışlarını engelleyebileceğine, bu durumun ise sigorta ve bankacılık gibi önemli ekonomik alanları olumsuz yönde etkileyebileceğine değinilmektedir.¹⁵¹ Bu doğrultuda da ilgili metinde, kişisel verilerin korunmasına ve ülkeler arasındaki veri akışlarına ilişkin temel ilkeler ana hatlarıyla belirlenmektedir.¹⁵² Konuya ilişkin temel ilkelerin belirlenmesiyle ülkelerin veri koruma düzenlemelerinin uyumlaştırılması amaçlanmaktadır. Bu bakımdan Rehber ilkeler; hem yasal düzenlemeleri bulunmayan ülkelere bir zemin sunacak, hem de halihazırda yasal düzenlemeleri bulunan ülkeler bu ilkeleri dahil ederek düzenlemelerini uyumlu hale getirebilecektir.¹⁵³ Tüm bunlar çerçevesinde de OECD Rehber İlkeleri’nde üye devletlere; metinde belirlenen bireysel özgürlüklerin ve özel yaşamın gizliliğinin korunmasına ilişkin ilkeleri ulusal mevzuatlarında dikkate almaları, özel yaşamın gizliliğinin korunması adına verilerin sınır ötesi akışına yönelik haksız engeller yaratmaktan kaçınmaları, halihazırda var olan engelleri kaldırmaları ve Rehber İlkeler’in uygulanması hususunda iş birliği yapmaları tavsiye edilmektedir.¹⁵⁴ OECD, Rehber İlkeler ile özel yaşamın

¹⁴⁷ Bundan sonra “OECD Rehber İlkeleri” ya da “Rehber İlkeler” olarak da anılacaktır.

¹⁴⁸ “Guidelines on The Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data”, 23 Eylül 1980, OECD, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0188>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023. Türkçe metin için bkz. Bora Gemicioğlu / Zeynephan Gemicioğlu, **Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatı Uluslararası Düzenlemeler ve İçtihatlar**, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 381-386.

¹⁴⁹ OECD, **The OECD Privacy Framework**, s. 65.

¹⁵⁰ OECD Konseyi’nin Rehber İlkelerine İlişkin Tavsiye Kararı Giriş, para. 1.

¹⁵¹ OECD Konseyi’nin Rehber İlkelerine İlişkin Tavsiye Kararı Giriş, para. 2.

¹⁵² Cate, **Iowa Law Review**, s. 431; Doğan Kılınç, “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 61, Sayı: 3, (2012), s. 1108.

¹⁵³ OECD Konseyi’nin Rehber İlkelerine İlişkin Tavsiye Kararı Giriş, para. 3; Cooper, s. 344; Aksoy, s. 4.

¹⁵⁴ OECD Konseyi’nin Rehber İlkelerine İlişkin Tavsiye Kararı, OECD Konsey Tavsiyesi.

gizliliğinin korunması ve kişisel verilerin serbest dolaşımı arasındaki menfaat dengesini sağlamayı,¹⁵⁵ buna ilişkin olarak uluslararası bir konsensüs yaratmayı amaçlamıştır.¹⁵⁶

OECD Rehber İlkeleri'nin içeriğine bakıldığında ise; 'kişisel veri' kavramının, "*kimliği bilinen veya bulunabilecek olan bir şahsa (veri sahibi) ait her türlü bilgiyi ifade eder*" şeklinde tanımlandığı görülmektedir (m.1-b). Rehber İlkeleri'nin özünü ise, kişisel verilerin hem kamu hem de özel sektörde işlenmesinde uygulanması öngörülen sekiz veri koruma ilkesi oluşturmaktadır.¹⁵⁷ Bunlar, verilerin işleme yöntemleri ve araçları fark etmeksizin tüm kişisel verileri kapsamaktadır.¹⁵⁸ Metnin 2. Bölümünde "Ulusal Uygulamanın Temel İlkeleri" başlığı altında yer alan bu ilkeler: "veri toplanmasını sınırlama ilkesi" (m.7), "veri kalitesi ilkesi" (m.8), "amaca özgünlük ilkesi" (m.9), "kullanımı sınırlama ilkesi" (m.10), "güvenlik önlemleri ilkesi" (m.11), "açıklık ilkesi" (m.12), "bireyin katılımı ilkesi" (m.13) ve "hesap verilebilirlik ilkesi" (m.14) şeklindedir. Bu ilkeler, kişisel verilerin korunması bakımından asgari gereklilikleri ifade etmektedir. Bu anlamda üye devletlerin bundan daha fazla koruma içeren düzenlemeler öngörmesi mümkündür.¹⁵⁹ 1980 yılında yayımlanan OECD Rehber İlkeleri, dönemin gerekliliklerinin gerisinde kalmamaları amacıyla temel ilkeler korunarak 2013 yılında yeniden düzenlenmiştir.¹⁶⁰

OECD Rehber İlkeleri tavsiye kararı niteliğinde olduğundan hukuksal olarak üye devletleri bağlayıcı özelliği bulunmamakta¹⁶¹ ve ulusal uygulama bakımından geniş varyasyonları mümkün kılmaktadır.¹⁶² Ancak hukuksal olarak bağlayıcılığı bulunmamasına karşın OECD Rehber İlkeleri, ileriki dönemlerde konuya ilişkin olarak ortaya konulan pek çok ulusal ve uluslararası düzenlemeye kaynak teşkil etmiştir.¹⁶³ Özellikle de Japonya, Yeni Zelanda, Avustralya, Kanada ve Hong Kong gibi Avrupa

¹⁵⁵ Ersoy, s. 52; Aksoy, s. 5; Fuster, s. 104; Şehriban İpek Aşıkoğlu, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 36.

¹⁵⁶ Cooper, s. 345; Ersoy, s. 52.

¹⁵⁷ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 43.

¹⁵⁸ Gür, s. 159.

¹⁵⁹ Küzeci, s. 130.

¹⁶⁰ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 44; Küzeci, s. 133; Göçmen Uyarer, s. 45; Oğulcan Özkan, **Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020, s. 38. Revize edilen metin ve yapılan değişiklikler için bkz. OECD, **The OECD Privacy Framework**, s. 9-35.

¹⁶¹ Cooper, s. 344; Şimşek, s. 12-13; Küzeci, s. 130; Furkan Güven Taştan, **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 12; Hüseyin Murat Develioğlu, **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 6-7; Akçalı Gür, s. 854; Murat Altındere, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulanması**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2020, s. 20; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 71.

¹⁶² Cate, **Iowa Law Review**, s. 431; Kılınç, s. 1108.

¹⁶³ Küzeci, s. 131-132; Aşıkoğlu, s. 37; Göçmen Uyarer, s. 45; Cemal Başar, **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 228-229.

dışındaki ülkelerin yasal düzenlemeler geliştirmesinde önemli bir etkiye sahip olmuştur.¹⁶⁴ Uluslar düzeyinde yarattığı etkinin yanı sıra OECD Rehber İlkeleri, uluslararası düzeyde de özellikle Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün "Özel Yaşamın Gizliliği Çerçevesi" (*APEC Privacy Framework*)¹⁶⁵ gelişiminde etkili olmuştur.¹⁶⁶ Ayrıca ABD'nin de OECD üyesi olması, AB ile ortak paydada buluşması bakımından önemli bir nokta olarak değerlendirilmiştir.¹⁶⁷ Bu bakımdan OECD Rehber İlkeleri'nin dikkate değer bir başarıya sahip olduğu ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak uluslararası konsensüsü temsil ettiği değerlendirilmektedir. Nitekim OECD Rehber İlkeleri sadece üye devletlerin ulusal düzenlemeler geliştirmesinde etkili olmamış, metnin etki alanı bunun da ötesine geçmiştir.¹⁶⁸

OECD ilerleyen dönemlerde de konuya ilişkin olarak çalışmalarda bulunmuş, OECD Rehber İlkeleri'nin vizyonunu onaylayan yeni metinler ortaya koymuştur.¹⁶⁹ Bu kapsamda 1985 yılında yayımlanan "Sınır Ötesi Veri Akışları Bildirisi" (*Declaration on Transborder Data Flows*)¹⁷⁰, 1997 yılında yayımlanan "Kriptografi Politikası Rehber İlkeleri" (*Guidelines for Cryptography Policy*)¹⁷¹ ve 1998 yılında yayımlanan "Küresel Ağlarda Gizliliğin Korunmasına İlişkin Bakanlar Konseyi Bildirisi" (*Ministerial Declaration on the Protection of Privacy on Global Networks*)¹⁷² başlıklı metinler OECD'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin erken dönem çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir. Önemli bir gelişme olarak yakın dönemde, 2022 yılında ise OECD tarafından demokratik değerler ve hukukun üstünlüğü vurgusuyla "Özel Sektör Kuruluşları Tarafından Tutulan Kişisel Verilere Devletin Erişimine İlişkin Bildiri" (*Declaration on Government Access to Personal Data Held by Private Sector Entities*)¹⁷³ kabul edilmiştir. Bu metinde özellikle ulusal güvenliğin sağlanması amacıyla ilgili devlet yetkililerinin kişisel verilere hangi koşullarda

¹⁶⁴ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 32-33. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. OECD, **The OECD Privacy Framework**, s. 76-79.

¹⁶⁵ "APEC Privacy Framework", 29 Ekim 2004, **APEC**, https://www.apec.org/docs/default-source/Publications/2005/12/APEC-Privacy-Framework/05_ecsq_privacyframewk.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.08.2023.

¹⁶⁶ OECD, **The OECD Privacy Framework**, s. 66.

¹⁶⁷ Kuşkonmaz, s. 42.

¹⁶⁸ OECD, **The OECD Privacy Framework**, s. 65.

¹⁶⁹ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 51.

¹⁷⁰ "Declaration on Transborder Data Flows", 11 Nisan 1985, **OECD**, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0216>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

¹⁷¹ "Guidelines for Cryptography Policy", 27 Mart 1997, **OECD**, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0289>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

¹⁷² "Ministerial Declaration on the Protection of Privacy on Global Networks", 9 Ekim 1998, **OECD**, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0301>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

¹⁷³ "Declaration on Government Access to Personal Data Held by Private Sector Entities", 14 Aralık 2022, **OECD**, <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0487>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

erişebileceğinin yasal çerçevesi düzenlenmekte ve böylece sınır ötesi veri akışlarına olan güvenin artırılması hedeflenmektedir. OECD üyeleri ile Avrupa Birliği'nin imzaladığı ve konuya ilişkin ilk hükümetler arası anlaşma olması itibarıyla bir dönüm noktası olarak değerlendirilen bu metnin kabul edilmesinin arka planında -önceki metnin gerekçelerine benzer şekilde-, bu hususa ilişkin ortak ilkelerin bulunmamasının uluslararası veri akışlarının haksız bir şekilde kısıtlanmasına neden olabileceğine dair endişeler yer almaktadır.¹⁷⁴

1.2.3. Birleşmiş Milletler Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması

1.2.3.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Milletlerarası Sözleşme

Birleşmiş Milletler, 1945 yılında imzalanan ve 24 Ekim 1945 tarihinde yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Şartı¹⁷⁵ (*United Nations Charter*)¹⁷⁶ ile kurulmuştur.¹⁷⁷ BM'nin temel amaçları özetle; milletlerarası barış ve güvenliği sağlamak, dostane ilişkiler geliştirmek, ekonomik, kültürel, sosyal ve insanî nitelikteki sorunları çözmek, insan hak ve özgürlüklerine saygının geliştirilmesi hususunda işbirliğini sağlamak ve bu ortak amaçların gerçekleştirilmesi adına devletlerin eylemlerinin uyumlu olması için bir merkez görevi görmek şeklinde sıralanabilir.¹⁷⁸ Birleşmiş Milletler, insan hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesi amacı dahilinde özel yaşamın gizliliğinin ve kişisel verilerin korunmasını içeren hukuki metinler de kabul etmiştir.

¹⁷⁴ "Landmark agreement adopted on safeguarding privacy in law enforcement and national security data access", **OECD**, <https://www.oecd.org/digital/landmark-agreement-adopted-on-safeguarding-privacy-in-law-enforcement-and-national-security-data-access.htm>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

¹⁷⁵ Bundan sonra "BM Şartı" olarak da anılacaktır.

¹⁷⁶ "United Nations Charter", **United Nations**, 26 Haziran 1945, <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Aslan Gündüz, **Milletlerarası Hukuk**, ed. Reşat Volkan Günel, 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2015, s. 110-128.

¹⁷⁷ BM II. Dünya Savaşı gibi bir felaketin bir daha yaşanmaması amacıyla, 26 Haziran 1945 tarihinde San Francisco'da gerçekleşen konferansın sonunda imzalanan ve 24 Ekim 1945 tarihinde yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Şartı (Antlaşması) ile kurulmuştur. Bkz. "UN Charter", **United Nations**, <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. BM'nin 2023 yılı itibarıyla 51'i kurucu olmak üzere 193 üyesi bulunmaktadır. Üye devletlerin listesi ve katılım tarihleri için bkz. "Member States", **United Nations**, <https://www.un.org/en/about-us/member-states>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

¹⁷⁸ Gündüz, Aslan, s. 108. BM'nin amaçları için yine bkz. BM Şartı, madde 1.

İnsan hakları tarihi açısından bir dönüm noktası olarak değerlendirilen “İnsan Hakları Evrensel Bildirisi”¹⁷⁹ (*Universal Declaration of Human Rights*)¹⁸⁰, 10 Aralık 1948 tarihinde BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Böylece ilk kez, evrensel düzeyde korunması gereken temel insan hakları ortaya konulmuştur.¹⁸¹ İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 12. maddesinde özel yaşamın korunmasını içeren bir düzenlemeye de yer verilmektedir.¹⁸² İlgili maddede kişilerin özel yaşam, aile, konut ve haberleşme alanları güvence altına alınmakta, bu alanlara keyfi olarak müdahale edilmesi durumunda kişilerin yasal olarak korunma hakkı olduğu belirtilmektedir. Bu bakımdan Bildiri’nin 12. maddesi esas olarak özel yaşam alanının korunmasına ilişkin olmakla birlikte, bu kapsamda kişisel verilerin korunması da dolaylı olarak gerçekleştirilebilmektedir.¹⁸³ Bildiri’nin kişisel verilerin korunması hukukunun gelişimi bakımından önemi ise, özel yaşam kavramına olan yaklaşımının -özellikle de kapsayıcı bir yaklaşım sergilemesinin- kendinden sonra gelen temel insan hakları belgeleriyle birlikte evrensel, bölgesel ve yerel düzeydeki düzenlemeleri etkilemiş ve bu bakımdan kavramın gelişimine önemli katkıda bulunmuş olmasıdır.¹⁸⁴ Nitekim Bildiri’nin hukuki olarak bağlayıcılığı bulunmamasına karşın ilerleyen dönemlerde birçok hükmü milletlerarası örf ve âdet hukuku kapsamında, milletlerarası iki ya da çok taraflı antlaşmalarla veya ülkelerin anayasalarında yer verilmesi suretiyle bağlayıcı hale gelmiştir.¹⁸⁵

İnsan haklarının gelişimi bakımından önem arz eden bir diğer metin, “Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Milletlerarası Sözleşme”¹⁸⁶ (*International Covenant on Civil and Political Rights*)¹⁸⁷, BM Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilmiş ve 23 Mart 1976 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nden farklı olarak, Sözleşme hukuki anlamda bağlayıcı bir niteliğe haizdir.¹⁸⁸ Sözleşme’nin 17. maddesinde

¹⁷⁹ Bundan sonra “Bildiri” olarak da anılacaktır.

¹⁸⁰ “Universal Declaration of Human Rights”, 10 Aralık 1948, **United Nations**, <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Gündüz, Aslan, s. 447-451.

¹⁸¹ Bkz. “Universal Declaration of Human Rights”, **United Nations**, <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

¹⁸² İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 12. maddesi: “Hiç kimsenin özel yaşamına, ailesine, evine ya da yazışmasına keyfi olarak karışamaz, onuruna ve adına saldırılamaz. Herkesin, bu gibi müdahale ya da saldırılara karşı yasa tarafından korunma hakkı vardır.”

¹⁸³ Aksoy, s. 94; Başar, s. 158.

¹⁸⁴ Sezen Kama Işık, “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde Özel Yaşam ve Kavramın Sonraki İnsan Hakları Belgelerine Etkisi”, **Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 1, (Temmuz 2022), s. 235-236, 241-242.

¹⁸⁵ Gündüz, Aslan, s. 446.

¹⁸⁶ Bundan sonra “Sözleşme” olarak da anılacaktır.

¹⁸⁷ “International Covenant on Civil and Political Rights”, 16 Aralık 1966, **United Nations**, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/ccpr.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Gündüz, Aslan, s. 457-470.

¹⁸⁸ Kama Işık, **Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 226.

Bildiri'de yer alan düzenlemeye benzer şekilde, özel yaşamın korunmasını içeren bir düzenlemeye yer verilmektedir.¹⁸⁹ Sözleşme'nin bu maddesinin İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nden ayrıştığı tek nokta ise, keyfi müdahalelerin yanı sıra yasadışı müdahaleleri de yasaklamış olmasıdır.¹⁹⁰ Kişisel verilerin korunması bakımından önemli bir gelişme ise, BM İnsan Hakları Komitesi'nin 1988 yılında 16. Genel Yorumu ile 17. maddenin kapsamını açıklarken kişisel verilerin korunması hakkını da Sözleşme'de düzenlenen özel yaşamın gizliliği hakkı dahilinde ele almış¹⁹¹ olmasıdır.¹⁹² Komite özet olarak; Sözleşme'nin 17. maddesinin, gerek kamuda gerekse özel sektörde kişisel verilerin işlenmesi sırasında temel veri koruma güvencelerinin yasal olarak uygulanmasını gerekli kıldığını belirtmiştir.¹⁹³

1.2.3.2. Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarının Düzenlenmesine İlişkin Yönlendirici İlkeler

Birleşmiş Milletler, evrensel düzeyde kabul gören İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Milletlerarası Sözleşme haricinde doğrudan kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak, bilgisayar ortamındaki kişisel veri dosyaları bakımından uygulanması öngörülen bir dizi yönlendirici ilkeyi içeren bir belge de yayımlamıştır. BM Genel Kurulu'nun 45/95 sayılı ve 14 Aralık 1990 tarihli kararı ile "Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarının Düzenlenmesine İlişkin Yönlendirici

¹⁸⁹ Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Milletlerarası Sözleşme'nin 17. maddesi: "1. Hiç kimsenin özel hayatına, ailesine, evine ya da haberleşmesine keyfi ya da yasadışı olarak müdahale edilemez; hiç kimsenin şeref ve itibarına yasal olmayan tecavüzlerde bulunulamaz. 2. Herkesin, bu gibi müdahalelere ya da tecavüzlere karşı yasalarca korunma hakkı vardır."

¹⁹⁰ Kama Işık, **Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 227.

¹⁹¹ BM İnsan Hakları Komitesi Sözleşme'nin 17. maddesini yorumlarken şu ifadelerle yer vermiştir: "Kamu otoritelerinin, özel kişi veya kurumların bilgisayarlarda, veri bankalarında veya benzeri cihazlarda kişisel bilgileri toplaması veya saklaması hukuki düzenlemeye tâbi olmalıdır. Devletler, bir kimsenin özel hayatına dair bilgilerin hukukten bu bilgilere sahip olma ve kullanma yetkisine sahip olmayanların eline geçmesini ve bu bilgilerin Sözleşme'nin amaçlarına aykırılık teşkil edecek şekilde kullanılmasını engellemek için etkili tedbirler almalıdır. Özel hayatın gizliliğinin en etkili şekilde korunabilmesi için, her birey kişisel dosyalarda veya veri tabanlarında kendisiyle ilgili bilgiler saklanmışsa bu bilgilerin ne tür bilgiler olduğunu ve ne amaçla saklandığını öğrenme hakkına sahiptir. Ayrıca, her birey hangi kamu otoritelerinin, özel kişilerin veya kurumların bu dosyaları kontrol altında tuttuğunu veya tutabileceğini öğrenebilmelidir. Söz konusu dosyaların, yanlış kişisel bilgilere yer vermesi halinde veya bu bilgilerin hukuka aykırı şekilde toplanması veya kullanılması halinde her birey düzeltme veya bilgilerin ortadan kaldırılmasını talep etme hakkına sahiptir.", Lema Uyar (der. ve çev.), **Birleşmiş Milletler'de İnsan Hakları Yorumları: İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, 1981-2006**, İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları 5, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 145, 2006, s. 35-36.

¹⁹² Küzeci, s. 134-135.

¹⁹³ Lee A. Bygrave, "Data Protection Pursuant to the Right to Privacy in Human Rights Treaties", **International Journal of Law and Information Technology**, Volume: 6, No: 3, (1998), s. 252.

İlkeler"¹⁹⁴ (*Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files*)¹⁹⁵ başlıklı metin kabul edilmiştir. BM Yönlendirici İlkeleri ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeleri bulunmayan üye ülkelerin belirlenen ilkeler çerçevesinde düzenlemeler kabul etmeleri¹⁹⁶ ve kişisel verilerin korunması hususunda asgari standartta uzlaşmaları amaçlanmıştır.¹⁹⁷ Metnin kabul edilmesinin ise, sınır ötesi veri akışlarının kısıtlanmasına yönelik ticari endişelerden daha fazla meselenin insan hakları boyutundan ve buna ilişkin endişelerden kaynaklandığı ifade edilmektedir.¹⁹⁸ Ayrıca bu metnin kabul edilmesinin, kişisel verilerin korunmasına dair endişelerin sadece Batı merkezli olmadığını bir göstergesi olması bakımından da önemli bir gelişme olduğu değerlendirilmektedir.¹⁹⁹

Yönlendirici İlkeler'in içeriğine bakıldığında; ilk bölümünde (Bölüm A), üye ülkelerin ulusal düzenlemelerinde yer alması gereken asgari gerekliliklere ve buna ilişkin düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Bunlar: "kanuna uygunluk ve adalet ilkesi" (m.1), "doğruluk ilkesi" (m.2), "amaç belirtme ilkesi" (m.3), "ilgili kişi için erişim ilkesi" (m.4), "ayrımcılık yapmama ilkesi" (m.5), "istisna yapma yetkisi" (m.6), "güvenlik ilkesi" (m.7), "denetim ve yaptırımlar" (m.8), "sınır ötesi veri akışları" (m.9) ve "uygulama alanı" (m.10) olmak üzere 10 ilkedен oluşmaktadır. İlkelerin uygulanma usullerinin belirlenmesi ise üye devletlerin inisiyatifine bırakılmaktadır.²⁰⁰ İkinci bölümünde ise (Bölüm B), bu ilkelerin uluslararası kuruluşlar tarafından tutulan kişisel veri dosyalarına uygulanması düzenlenmektedir. Yönlendirici İlkeler'in ilerici öğelerinden biri olarak nitelendirilen bu düzenlemenin, uluslararası kuruluşların kişisel verilere ilişkin faaliyetlerini belirlenen ilkeler çerçevesinde gerçekleştirmesini teşvik etmeyi amaçladığı ifade edilmektedir.²⁰¹

Uygulama yönünden bakıldığında ise; BM Yönlendirici İlkeleri'nin öncelikli olarak hem kamuda hem de özel sektörde bilgisayarlarla işlenen gerçek kişilere dair tüm veri dosyaları için uygulanması düzenlenmekte, opsiyonel olarak ise manuel dosyalar için de uygulanmasının mümkün olduğu belirtilmektedir (m.10). Yine opsiyonel olarak, özellikle gerçek kişilere dair veriler içermesi halinde tüzel kişiler hakkındaki veri dosyaları

¹⁹⁴ Bundan sonra "BM Yönlendirici İlkeleri" ya da "Yönlendirici İlkeler" olarak da anılacaktır.

¹⁹⁵ "Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files", 14 Aralık 1990, **United Nations**, <https://www.refworld.org/docid/3ddcfaaac.html>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Gemicioğlu / Gemicioğlu, s. 419-421.

¹⁹⁶ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 33.

¹⁹⁷ Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 25.

¹⁹⁸ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 51.

¹⁹⁹ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 33.

²⁰⁰ BM Yönlendirici İlkeleri, para. 1.

²⁰¹ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 52.

bakımından uygulanmasına yönelik düzenlemelerinde yapılabileceğine yer verilmektedir (m.10). BM Yönlendirici İlkeleri, OECD Rehber İlkeleri ile neredeyse aynı olmakla birlikte bundan farklı olarak²⁰² üye devletlerin iç hukuk sistemlerinde ilgili ilkelerin uygulanmasını denetlemek üzere tarafsız ve bağımsız veri koruma otoriteleri kurmasını öngörmektedir (m.8). BM Yönlendirici İlkeleri, bu hususa ilişkin bir düzenlemeye yer veren ilk uluslararası düzenleme olması itibarıyla önemli olarak değerlendirilmektedir.²⁰³

BM Yönlendirici İlkeleri tavsiye niteliğindedir. Bu nedenle üye devletler bakımından hukuki olarak bağlayıcılığı bulunmamaktadır.²⁰⁴ Nitekim ilerici öğelerine ve BM'nin geniş etki alanına rağmen konuya ilişkin diğer başlıca uluslararası metinlerin çoğundan daha düşük bir pratik etkiye sahip olmuştur.²⁰⁵ Yönlendirici İlkeler'in tavsiye niteliğinde olmasının, bir başka ifadeyle esnek hukuk statüsünün bu durumu tamamen açıklamadığı düşünülmektedir. Çünkü buna göre daha fazla etkiye sahip olan OECD Rehber İlkeleri ve Avrupa Konseyi'nin sektörel nitelikteki tavsiye kararları da aynı statüye sahiptir. Bu nedenle, Yönlendirici İlkeler'in bunlara göre kilit noktalarda katı olmasının ve bazı merkezi kavramların tanımlanmamasının daha etkin bir faktör olduğu ileri sürülmektedir.²⁰⁶ Buna ek olarak, her ikisinin de hukuki anlamda bağlayıcı özelliği bulunmamasına karşın OECD Rehber İlkeleri'nin uluslararası düzeydeki ilk düzenleme olması nedeniyle BM Yönlendirici İlkeleri'ne oranla daha etkili olduğu da değerlendirilmektedir.²⁰⁷

1.2.4. Avrupa Konseyi Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması

1.2.4.1. Genel Olarak

Avrupa Konseyi, 1949 yılında imzalanan ve 3 Ağustos 1949 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren, "Avrupa Konseyi Statüsü"²⁰⁸ (*Statute of the Council of Europe*)²⁰⁹ ile

²⁰² Emine Hızarcı, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020, s. 24.

²⁰³ Şimşek, s. 16; Küzeci, s. 137; Kuşkonmaz, s. 44; Taştan, 12-13; Göçmen Uyarer, s. 46; Başar, s. 156.

²⁰⁴ Şimşek, s. 16; Aydın Akgül, **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, İstanbul: Beta Yayınları, 2014, s. 175; Taştan, s. 12; Göçmen Uyarer, s. 45-46; Özkan, s. 42; Başar, s. 155.

²⁰⁵ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 53; Küzeci, s. 137.

²⁰⁶ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 53.

²⁰⁷ Küzeci, s. 137.

²⁰⁸ Bundan sonra "AK Statüsü" olarak da anılacaktır.

²⁰⁹ "Statute of the Council of Europe", 5 Mayıs 1949, **Council of Europe**, <https://rm.coe.int/1680935bd0>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Gündüz, Aslan, s. 684-692.

kurulmuştur.²¹⁰ Avrupa Konseyi'nin temel amacı; üye devletlerin müşterek mirası olan ideal ve ilkelerin gerçekleştirilmesi, korunması ile ekonomik ve sosyal gelişmeyi kolaylaştırmak gayesiyle devletler arasında daha yakın bir bütünleşmeyi tesis etmektir.²¹¹ Bu kapsamda demokrasinin, hukuk devleti ilkelerinin ve insan haklarının daimi olarak güvence altına alınmasını ve geliştirilmesini de amaçlayan Avrupa Konseyi,²¹² bu amaca yönelik çeşitli hukuki metinler ortaya koymuştur.

Avrupa Konseyi tarafından 4 Kasım 1950 tarihinde kabul edilen ve 3 Eylül 1953 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi"²¹³ (*European Convention on Human Rights*)²¹⁴, şüphesiz Avrupa Konseyi bünyesinde insan haklarının güvence altına alınması adına gerçekleştirilen en büyük gelişmedir.²¹⁵ Nitekim Sözleşme, kısa zaman içerisinde Avrupa'nın gelmiş geçmiş en mühim insan hakları metni olma konumuna gelmiştir.²¹⁶ AİHS'de düzenlenen hak ve özgürlüklerin neredeyse tamamı, her demokratik anayasada bulunması gerekenlerden oluşmaktadır. Diğer temel insan hakları metinlerinden farklı olarak Sözleşme'nin içerisindeki temel hak ve özgürlüklerin oluşturulan bir uluslararası mekanizmayla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi²¹⁷ ile güvence altına alınmış olması ise Sözleşme'nin üstün ve yenilikçi noktası olarak ifade edilmektedir.²¹⁸ Sözleşme'de kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak doğrudan bir düzenleme bulunmamakta; ancak Sözleşme'nin özel yaşamın korunmasını düzenleyen 8. maddesi, kişisel verilerin korunmasını da -tüm yönleriyle olmasa da- kapsamında

²¹⁰ Avrupa Konseyi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra savaşın zararlarının giderilmesi ve kalıcı barışın tesis edilmesi amacıyla 5 Mayıs 1949 tarihinde Londra'da imzalanan ve 3 Ağustos 1949 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Statüsü ile kurulmuştur. Bkz. "Who we are", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/about-us>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Avrupa Konseyi'nin 2023 yılı itibarıyla 10'u kurucu olmak üzere 46 üyesi bulunmaktadır. Üye devletlerin listesi ve katılım tarihleri için bkz. "Our Member States", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

²¹¹ Gündüz, Aslan, s. 684. AK'nin amaçları için yine bkz. AK Statüsü, madde 1.

²¹² Şimşek, s. 19; Songül Atak, "Avrupa Konseyi'nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 87, (2010), s. 90; Kuşkonmaz, s. 43.

²¹³ Bundan sonra "AİHS" ya da "Sözleşme" olarak da anılacaktır.

²¹⁴ "European Convention on Human Rights", 4 Kasım 1950, **Council of Europe**, https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Gündüz, Aslan, s. 476-489.

²¹⁵ AİHS, Avrupa Konseyi'nin ilk sözleşmesi ve tüm icraatlarının mihenk taşı olarak nitelendirilmektedir. Sözleşme'yi onaylamak, Avrupa Konseyi'ne katılımın bir ön koşuludur. Bkz. "The European Convention on Human Rights", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

²¹⁶ Fuster, s. 81.

²¹⁷ Avrupa Konseyi bünyesinde bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 1959 yılında Fransa'nın Strazburg şehrinde kurulmuştur. Mahkeme, AİHS ve ek protokolleri ile teminat altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlali halinde başvurulabilecek bir yargı organıdır. Bkz. "ECHR-Information documents", **Council of Europe**, <https://www.echr.coe.int/information-documents>, Son Erişim Tarihi: 24.08.2023. Ayrıca bundan sonra "AİHM" ya da "Mahkeme" olarak da anılacaktır.

²¹⁸ Gündüz, Aslan, s. 476.

bulundurmaktadır. Nitekim taraf devletlerde Sözleşme'nin uygulanmasını izlemek ile sorumlu olan AİHM'de kişisel verilerin korunmasını AİHS'nin 8. maddesi dahilinde değerlendirilmiş ve bu yönde kararlar vermiştir.²¹⁹

Avrupa Konseyi doğrudan kişisel verilerin korunması alanına yönelik hukuki metinlerde kabul etmiştir.²²⁰ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak, öncelikle 1973 yılında "73 (22) sayılı Özel Sektörde Elektronik Veri Bankaları Karşısında Bireylerin Özel Yaşamlarının Korunmasına İlişkin Karar" (*Resolution (73) 22 on the Protection of the Privacy of Individuals vis-a-vis Electronic Data Banks in the Private Sector*)²²¹ ve 1974 yılında ise "74 (29) sayılı Kamu Sektöründe Elektronik Veri Bankaları Karşısında Bireylerin Özel Yaşamlarının Korunmasına İlişkin Karar" (*Resolution (74) 29 on the Protection of Privacy Individuals vis-a-vis Electronic Data Banks in the Public Sector*)²²² kabul edilmiştir. Bu kararların her ikisi de elektronik veri bankalarında tutulan kişisel verilerin korunmasına yönelik bir dizi temel ilkeyi içermektedir.²²³ Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen bu kararların, Avrupa veri koruma hukukunun esas başlangıcını temsil ettiği de ileri sürülmektedir.²²⁴ İlerleyen dönemde ise Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından, konuya ilişkin kapsamlı bir metin olarak "108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme"²²⁵ (*Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*)²²⁶ 28 Ocak 1981 tarihinde²²⁷ kabul

²¹⁹ Atak, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, s. 91; Kuşkonmaz, s. 46; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, s. 111.

²²⁰ Avrupa Konseyi'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. "Council of Europe Data Protection website", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/data-protection>, Son Erişim Tarihi: 16.08.2023.

²²¹ "Resolution (73) 22 on the Protection of the Privacy of Individuals vis-a-vis Electronic Data Banks in the Private Sector", 26 Eylül 1973, **Council of Europe**, <https://rm.coe.int/1680502830>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

²²² "Resolution (74) 29 on the Protection of the Privacy Individuals of vis-a-vis Electronic Data Banks in the Public Sector", 13 Kasım 1974, **Council of Europe**, <https://rm.coe.int/09000016807aa909>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

²²³ Hondius, s. 92; Room, s. 9; Atak, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, s. 92; Kılınc, s. 1096.

²²⁴ Room, s. 9.

²²⁵ Bundan sonra "108 sayılı Sözleşme" ya da "Sözleşme" olarak da anılacaktır.

²²⁶ "Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data", 28 Ocak 1981, **Council of Europe**, <https://rm.coe.int/1680078b37>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Murat Volkan Dülger, **Bilişim, Kişisel Verilerin Korunması ve İnternet İletişimi Mevzuatı**, 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 505-517; Gemicioğlu / Gemicioğlu, s. 407-416. 108 sayılı Sözleşme'nin imza ve onay tablosu için bkz. "Chart of signatures and ratifications of Treaty 108", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty-num=108>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

²²⁷ Avrupa Konseyi 2006 yılında, kişisel verilerin korunması hususunda farkındalık yaratmak amacıyla 108 sayılı Sözleşme'nin imzaya açıldığı 28 Ocak tarihini "Veri Koruma Günü" olarak ilan etmiştir. Bkz. "28 January -Data protection day", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/portal/28-january-data-protection-day>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

edilmiş ve imzaya açılmıştır. Sözleşme, 1 Ekim 1985 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir. Kuruluş bünyesinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir Sözleşme hazırlama gereksiniminin temel olarak, üye devletlerin 1973 ve 1974 yıllarında yayımlanan kararlara tutarlı olarak karşılık vermemesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir.²²⁸ Nitekim 108 sayılı Sözleşme, Avrupa Konseyi'nin 1973 ve 1974 yıllarında yayımladığı kararlarındaki veri koruma ilkelerinin detaylandırılmış ve uluslararası hukukun bağlayıcı kuralları şeklinde yeniden onaylanmış hali olarak nitelendirilmektedir.²²⁹ Ayrıca Sözleşme'nin, her ne kadar meselenin özel yaşamın gizliliğinin korunması bağlamına daha fazla odaklansa da OECD Rehber İlkeleri ile de benzerlik taşıdığı değerlendirilmektedir.²³⁰ Bu durum, OECD Rehber İlkeleri'nin de Avrupa Konseyi'nin ilgili kararlarında yer alan birtakım temel ilkeleri yansıttığı görüşü²³¹ dahilinde anlamlı gelmektedir.

Avrupa Konseyi'nin kişisel verilerin korunmasına yönelik çalışmalarının çıkış noktasının ise, temel olarak bir algıdan kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu, AİHS'nin "*kişisel verilerin bilgisayar ortamında işlenmesi karşısında bireyler için yeterince kapsamlı koruma sağlamadığı*" algısıdır.²³² Bunun özellikle de özel sektör temelinde geliştiğini ifade etmek mümkündür.²³³ Nitekim 1960'lı yılların sonuna gelindiğinde devletlerin, AİHS'nin 8. maddesinin bilgisayarlarla işlemeyi ve özel sektörden kaynaklı tehditleri kapsamında bulundurduğu noktada şüpheleri bulunmaktaydı.²³⁴ Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin tavsiyesi²³⁵ üzerine 1968 yılında Bakanlar Komitesi tarafından görevlendirilen ve konuya ilişkin olarak 1968-1970 yılları arasında modern bilimsel ve teknolojik gelişmeler bağlamında araştırma yapan İnsan Hakları Uzmanlar Komitesi'nde; Sözleşme'nin sağladığı korumayı şüpheli olarak değerlendirmiş ve yeni bir tehlike kaynağı olarak da bilgisayar teknolojilerine işaret etmiştir.²³⁶ AİHS'nin temel olarak bireyler ile kamu otoriteleri arasındaki ilişkilerde geçerli olduğu ve bilgisayarların kötüye

²²⁸ Room, s. 11-12. Bu hususa ilişkin olarak, ulusal hukuklarda kişisel verilerin korunmasına yönelik etkin bir koruma oluşturulmasının bağlayıcı uluslararası normlarla güçlendirildiği takdirde sağlanabileceğinin farkına varıldığı da ifade edilmektedir., Küzeci, s. 139. Benzer yönde bkz. Kılınç, s. 1096; Akçalı Gür, s. 854-855.

²²⁹ Gür, s. 154.

²³⁰ Cate, *Iowa Law Review*, s. 431-432.

²³¹ Room, s. 11.

²³² Bygrave, *Data Privacy Law: An International Perspective*, s. 34; Fuster, s. 94.

²³³ Bygrave, *Data Privacy Law: An International Perspective*, s. 34.

²³⁴ Room, s. 8.

²³⁵ "Recommendation 509 (1968), Human Rights and Modern Scientific and Technological Developments", 31 Ocak 1968, **Council of Europe**, <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=14546&lang=en#>, Son Erişim Tarihi: 15.08.2023.

²³⁶ Bkz. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 73(22) Sayılı Karar Açıklayıcı Rapor, para. 2-3; Hondius, s. 91-92; Room, s. 8; Gür, s. 153; Fuster, s. 84.

kullanılma potansiyelinin Sözleşme'nin sunduğu güvenceler karşısında daha geniş bir çerçeveye işaret ettiği²³⁷ gerçekleri göz önüne alındığında bu durum makul bir zemine oturtulabilmektedir. Dahası o dönemde üye devletlerin düzenlemelerinde de özel yaşamın gizliliğinin korunmasına sınırlı bir bakış açısı hakim olduğundan, korumanın sağlanması noktasında yeterli olarak değerlendirilmemekteydiler.²³⁸ Avrupa Konseyi bu eksikliği gidermek ve üye devletleri bu hususta teşvik etmek istemiştir. Ayrıca bu şekilde yasal düzenlemeler arasındaki farklılaşmanın önüne geçilmiş, kuruluşun genel hedefine uygun olarak da üyeleri arasında daha fazla birlik tesis edilmiş olacaktı.²³⁹ Ancak bu uyumlaştırma amacının da sadece kişisel verilerin korunması bağlamında AİHS'nin 8. maddesindeki özel hayata saygı hakkının güçlendirilmesi hedefini taşımadığı değerlendirilmektedir. Buna göre bu yöndeki uyumlaştırma amacı; *"kişisel verilerin ulusal sınırlar arasında serbestçe akışını sağlamak ve böylece AİHS'nin 10 maddesinde belirtilen 'kamu otoritesinin müdahalesi olmaksızın ve sınırlara bakılmaksızın bilgi ve fikir alma ve verme' hakkını güvence altına almak"* hedefini de içerisinde barındırmaktadır.²⁴⁰ Nitekim AİHS'nin içerisinde korunan, bilgi alanında çatışabilecek bu iki menfaatin ne noktada dengelenmesi gerektiği de Sözleşme içerisinde tam anlamıyla açıklanmamaktadır.²⁴¹ 108 sayılı Sözleşme'de ise bu hususun göz önüne alındığı, giriş bölümünde bu iki temel menfaatin uzlaştırılması gerekliliğine dair ifadeler²⁴² yer verildiği görülmektedir.²⁴³

1.2.4.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

İnsan hakları ve temel özgürlüklerin geliştirilmesi ile korunması Avrupa Konseyi'nin temel amaçları arasında başat bir konumda bulunmaktadır. Nitekim Avrupa Konseyi bunu sağlamak adına 1950 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni kabul etmiş²⁴⁴ ve taraf devletlerin Sözleşme kapsamında yer alan yükümlülüklerine riayet etmelerini sağlamak

²³⁷ Hondius, s. 92; Fuster, s. 84.

²³⁸ Bkz. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 73(22) Sayılı Karar Açıklayıcı Rapor, para. 2; Room, s. 8.

²³⁹ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 34.

²⁴⁰ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 34.

²⁴¹ Hondius, s. 92.

²⁴² 108 Sayılı Sözleşme'nin Giriş Bölümünde şu ifadeler yer verilmektedir: *"...aynı zamanda sınırları dikkate almaksızın haber alma özgürlüğüne ilişkin yükümlülüklerini de teyit ederek; temel değerler olan özel yaşama saygı ile halklar arasında serbest bilgi akışını birbiriyle uzlaştırma gerekliliğini kabul ederek..."*

²⁴³ Paul M. Schwartz, "European Data Protection Law and Restrictions on International Data Flows", **Iowa Law Review**, Volume: 80, No: 3, (1995), s. 478.

²⁴⁴ Durmuş Tezcan / Mustafa Ruhan Erdem / Oğuz Sancakdar / Rifat Murat Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 60.

amacıyla da 1959 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ni (*European Court of Human Rights*) kurmuştur.²⁴⁵ AİHM, AİHS'nin insan hakları alanında "Avrupa kamu düzeninin anayasal bir aracı" olduğu yönündeki rolünü belirtmektedir (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. İrlanda*)²⁴⁶.²⁴⁷ Bu nedenle kişisel verilerin korunmasının AİHS ve AİHM kararları bağlamında değerlendirilmesi oldukça önem arz etmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki; AİHS'nin kabul edildiği dönemde kişisel verilerin korunması ile ilgili tartışmalar henüz gündemde bulunmamaktaydı, bu nedenle Sözleşme içerisinde bağımsız bir hak alanı olarak kişisel verilerin korunmasına -ve dolayısıyla özel gereksinimlerine- yer verilmemiştir. Bu bakımdan kişisel verilerin korunmasının, ancak AİHM'nin AİHS'nin 8. maddesi kapsamındaki "özel alan" değerlendirmeleri ekseninde gerçekleştirilebileceği ifade edilmektedir.²⁴⁸ Nitekim AİHM'de AİHS'ni "günümüz koşulları ışığında yorumlanacak canlı bir belge" (*Tyrer v. Birleşik Krallık*)²⁴⁹ olarak görmekte ve bu eğilimine uygun olarak AİHS'nin 8. maddesine geniş bir yorum getirmektedir.²⁵⁰ Ayrıca AİHM'nin kişisel menfaatlerin tanımlanması noktasında cömert bir yaklaşım benimsemesinin, Mahkeme'nin kararlarının teknolojik ve sosyal gelişmelerle uyumlu yönde gelişme göstermesini sağladığı da ifade edilmektedir.²⁵¹

AİHM'nin kişisel verilerin korunmasını özel hayata saygı hakkının önemli bir parçası olarak kabul ettiği,²⁵² özellikle de 1980'li yıllar itibarıyla Sözleşme'nin sağladığı güvenceler dahilinde olduğu yönünde kararlar verdiği görülmektedir.²⁵³ Buna karşın, AİHM'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin hangi temel güvenceleri Sözleşme dahilinde değerlendirdiğine ilişkin kapsamlı tek bir kararı bulunmamaktadır. Mahkeme daha çok önüne gelen somut olay nezdinde çeşitli güvenceleri belirlemektedir. Bu durumun, Sözleşme'nin kişisel verilere ilişkin kapsamının belirlenmesini güçleştirmesinin

²⁴⁵ European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, **Handbook on European Data Protection Law**, 2018 edition, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018, s. 23, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/handbook_data_protection_ENG, Son Erişim Tarihi: 27.01.2024; Doğan, s. 169.

²⁴⁶ AİHM, *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. İrlanda* [BD], Başvuru No: 45036/98, Karar Tarihi: 30.06.2005, para. 156, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69564>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁴⁷ Avrupa Konseyi / Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi: Özel Hayata ve Aile Hayatına, Konuta ve Haberleşmeye Saygı Hakkı**, (Son Güncelleme: 30.04.2019), s. 6, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_TUR, Son Erişim Tarihi: 28.07.2023.

²⁴⁸ Küzeci, s. 151-155.

²⁴⁹ AİHM, *Tyrer v. Birleşik Krallık*, Başvuru No: 5856/72, Karar Tarihi: 25.04.1978, para. 31, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57587>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁵⁰ Bygrave, *International Journal of Law and Information Technology*, s. 255; Fuster, s. 95.

²⁵¹ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 21.

²⁵² **Handbook on European Data Protection Law**, s. 25.

²⁵³ Dülger, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, s. 111.

yanı sıra somut olayın koşulları bağlamında belirlenen güvencelerin genel bir kural olarak uygulanmasını da güçleştirdiği değerlendirilmektedir.²⁵⁴ Genel bir nokta olarak ise Mahkeme'nin; Sözleşme'nin 8. maddesinin sağladığı güvenceleri yorumlarken “*bireysel özerkliği ve bilgilerin geleceğini belirleme hakkını*” önemli bir temel ilke olarak belirlediği (*Pretty v. Birleşik Krallık*)²⁵⁵ ve bu bakımdan da “*bireyin kişisel verilerinin kullanımı ve kaydı konusunda denetim hakkının*” olduğunu kabul ettiği ifade edilmektedir.²⁵⁶ Ayrıca AİHM'nin 108 sayılı Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden sonraki kararlarında, Sözleşme içerisinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak ortaya konulan temel ilkeleri ihlalin mevcudiyetini değerlendirirken dikkate aldığı, bir başka ifadeyle rehber edindiği görülmektedir.²⁵⁷ AİHS'nin “özel ve aile hayatına saygı hakkı” başlıklı 8. maddesi ise şu şekildedir:

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak bu müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

Maddenin sistematiğine bakıldığında ise; ilk fıkrasında belirli hakların -özel yaşamın, aile yaşamının, konutun ve haberleşme özgürlüğünün korunması- tanındığı, ikinci fıkrasında ise müdahale nedenlerine, yani devletin ilgili haklara meşru olarak müdahale edebileceği hallere ve koşullarına yer verildiği görülmektedir. Bu bakımdan AİHM'nin önüne gelen somut olayın ilk fıkra dahilindeki bir hakka ilişkin olduğunu tespit etmesi halinde, davalı devletin ilgili hakka gerçekleştirilen müdahalenin meşruluğunu ikinci fıkra doğrultusunda ispat etmesi gerekecektir.²⁵⁸ Müdahalenin değerlendirmesini yaparken ise AİHM üç aşamalı bir inceleme yapmaktadır. İlk olarak söz konusu müdahalenin “*kanunda öngörülmüş*” veya “*kanuna uygun olarak*” gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine, bu anlamda da davalı devletin iç hukuk düzenlemelerinde müdahalenin dayanağını oluşturan bir kuralın mevcudiyetine bakılmaktadır. İkinci olarak ise müdahalenin yöneldiği “*amacın meşruluğu*” değerlendirilmekte, müdahalenin ikinci fıkrada belirlenen müdahale nedenlerinden birine girip girmediğine bakılmaktadır. Son olarak ise -ki

²⁵⁴ Bygrave, *International Journal of Law and Information Technology*, s. 254-255.

²⁵⁵ AİHM, *Pretty v. Birleşik Krallık*, Başvuru No: 2346/02, Karar Tarihi: 29.04.2002, para. 61, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60448>, Son Erişim Tarihi: 30.07.2023.

²⁵⁶ Küzeci, s. 153.

²⁵⁷ *Handbook on European Data Protection Law*, s. 25; Doğan, s. 167.

²⁵⁸ Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, *İnsan Hakları El Kitabı*, s. 421-422.

AİHM'nin en çok üzerinde durduğu aşamadır- müdahalenin “*demokratik bir toplumdaki gerekliliğine*” bakılmakta, bu noktada da meşru amacın gerçekleştirilmesinde “*müdahalenin orantılılığı*” kriteri önem arz etmektedir.²⁵⁹ AİHM “demokratik toplumda gerekli olma” kistasını değerlendirirken, başvuranın AİHS'nin 8. maddesi kapsamında korunan menfaatini -ki birden fazlasına da ilişkin olabilir-, üçüncü bir tarafın AİHS ve Protokollerinin diğer maddeleri kapsamında korunan menfaatleri ile dengeleme gereksinimi de duymaktadır.²⁶⁰ Bu bakımdan taraf devletler, birey ile toplumun bütünün yarışan menfaatleri arasında tesis edilmesi gereken adil dengeyi göz önünde bulundurmalıdır (*Gaskin v. Birleşik Krallık*)²⁶¹.²⁶² Ayrıca Mahkeme'ye göre maddenin ikinci fıkrasında öngörülen müdahale nedenleri, ilk fıkra kapsamında korunan haklara istisna teşkil ettiğinden bunlar dar bir şekilde yorumlanmalıdır (*Klass ve Diğerleri v. Almanya*)²⁶³. Devletlerin her ne kadar müdahale nedenlerinin belirlenmesi bakımından belirli bir takdir yetkisi bulursa da²⁶⁴ Mahkeme devletlere tanınan bu takdir yetkisinin, “*bir bireyin varlığının ya da kimliğinin özellikle önemli bir yönü söz konusu olduğunda*” sınırlanacağını belirtmektedir (*Gardel v. Fransa*)²⁶⁵.²⁶⁶

AİHM'nin konumuz bağlamında inceleme aşamalarını açıklığa kavuşturabilmek adına değinilmesi gereken bir diğer nokta ise devletin pozitif yükümlülükleridir. Nitekim AİHM önüne gelen somut olayın 8. madde kapsamında korunan alanlardan birine ilişkin olduğunu tespit ederse, ayrıca ikinci aşamayı değerlendirirken ilgili hakka müdahalenin olup olmadığının yanı sıra taraf devletin ilgili hakkın korunmasına ilişkin olarak pozitif yükümlülüklerinin devreye girip girmediği bakımından da bir incelemede bulunmaktadır.²⁶⁷ Bu anlamda her ne kadar 8. maddenin temel amacı “*bireyi kamu makamlarının özel veya aile yaşamına yönelik keyfi müdahalelerine karşı korumak*” olarak ifade edilse de bu taraf devletlere sadece madde kapsamında korunan alanlarla

²⁵⁹ Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, s. 422-423. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, s. 422 vd.

²⁶⁰ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 7. Bu bakımdan özellikle Sözleşme'nin 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü, özel yaşamın gizliliğinin korunması ile yarışan bir menfaat olarak karşımıza çıkmaktadır., Room, s. 5-6.

²⁶¹ AİHM, *Gaskin v. Birleşik Krallık*, Başvuru No: 10454/83, Karar Tarihi: 07.07.1989, para. 42, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57491>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁶² **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 8.

²⁶³ AİHM, *Klass ve Diğerleri v. Almanya*, Başvuru No: 5029/71, Karar Tarihi: 06.09.1978, para. 42, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57510>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁶⁴ Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, s. 421.

²⁶⁵ AİHM, *Gardel v. Fransa*, Başvuru No: 16428/05, Karar Tarihi: 17.12.2009, para. 60-61, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96457>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁶⁶ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 9; Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, s. 425.

²⁶⁷ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 7.

müdahale etmekten kaçınmak şeklinde “negatif yükümlülük” değil, aynı zamanda bu alanlara “*etkin bir şekilde saygı gösterilmesini sağlamak*” şeklinde “pozitif yükümlülük” de getirmektedir (*Marckx v. Belçika*)^{268,269} Bu yükümlülük, belirli hallerde bireylerin birbirleri ile olan ilişki sahasını ve özel sektör kuruluşlarını da kapsamakta; bu bakımdan taraf devletlerin bunlar arasındaki ilişkilerde de özel hayata saygı gösterilmesi adına birtakım önlemleri almasını gerektirebilmektedir.²⁷⁰ Bu anlamda dolaylı bir şekilde de olsa Sözleşme’nin 8. maddesinin, özel taraflar arasındaki ilişkileri düzenlemeye de hizmet ettiği değerlendirilmektedir.²⁷¹

AİHM’nin 8. maddesinde yer alan ‘özel yaşam’ kavramına bakıldığında ise, öncelikle Sözleşme içerisinde bir tanıma yer verilmediği görülmektedir. Nitekim AİHM’ne göre de özel yaşam, “*kapsamlı tanımlamaya elverişli olmayan geniş bir kavramdır*” (*Peck v. Birleşik Krallık*)²⁷². Bunun yanı sıra Mahkeme, böyle bir tanımlamanın gerekli olmadığına da değinmektedir (*Niemietz v. Almanya*)²⁷³. Bu bakımdan özel yaşam alanının, Mahkeme tarafından özerk bir şekilde ele alındığı ifade edilmektedir. Bu, her somut olayın kendi özellikleri dahilinde bir değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir.²⁷⁴ Ancak Mahkeme her ne kadar somut olayın özellikleri dahilinde bir değerlendirme yapsa da özel yaşam kavramını; her bireyin kişiliğini özgür bir şekilde oluşturabildiği ve de geliştirebildiği, bu bakımdan da dış dünyayla olan ilişkisini de kapsayacak genişlikte kabul ettiği Mahkeme’nin çeşitli kararlarından anlaşılmaktadır.²⁷⁵ Bu anlamda, bireylerin kamusal bağlamdaki etkileşimleri de özel yaşamın kapsamına girebilmektedir (*Uzun v. Almanya*)^{276,277}

²⁶⁸ AİHM, *Marckx v. Belçika*, Başvuru No: 6833/74, Karar Tarihi: 13.06.1979, para. 31, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57534>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁶⁹ Bygrave, *International Journal of Law and Information Technology*, s. 256-257; **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 8.

²⁷⁰ Bygrave, *Data Privacy Law: An International Perspective*, s. 87; **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 8.

²⁷¹ Bygrave, *Data Privacy Law: An International Perspective*, s. 87.

²⁷² AİHM, *Peck v. Birleşik Krallık*, Başvuru No: 44647/98, Karar Tarihi: 28.01.2003, para. 57, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60898>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁷³ AİHM, *Niemietz v. Almanya*, Başvuru No: 13710/88, Karar Tarihi: 16.12.1992, para. 29, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57887>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁷⁴ Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, *İnsan Hakları El Kitabı*, s. 425.

²⁷⁵ Ivana Roagna, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması*, Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları, Avrupa Konseyi Yayını, Strazburg, 2012, s. 12’den aktaran: Dülger, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, s. 113; **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 21.

²⁷⁶ AİHM, *Uzun v. Almanya*, Başvuru No: 35623/05, Karar Tarihi: 02.09.2020, para. 43, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100293>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁷⁷ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 21; Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, *İnsan Hakları El Kitabı*, s. 431-432.

AİHM'nin değerlendirmelerine göre özel yaşam kavramı, “bireylerin rızaları olmaksızın yayımlanmamasını meşru olarak bekleyebilecekleri kişisel bilgileri” de kapsamında bulundurmaktadır (*Axel Springer AG v. Almanya*)^{278,279} Kişisel verilerin korunması bakımından önemli olarak kabul edilen bir kararında AİHM, özel yaşam kavramının dar yorumlanmaması gerektiğini ve de geniş yorumun 108 sayılı Sözleşme ile örtüştüğünü belirtmiştir (*Amann v. İsviçre 2000*)^{280,281} Mahkeme kamu makamlarınca saklanan kişisel bilginin özel yaşamın unsurlarını içerip içermediğinin değerlendirmesini yaparken ise, “bahse konu bilginin kaydedildiği ve tutulduğu spesifik bağlamı, kayıtların mahiyetini, kullanılma ve işleme şeklini ve elde edilebilecek sonuçları” özellikle göz önüne alacağını belirtmektedir (*S. Marper v. Birleşik Krallık*)^{282,283}

AİHM'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin yaklaşımına bakıldığında ise, öncelikle Mahkeme'nin kişisel verilerin korunmasını 8. madde ile güvence altına alınan özel yaşama saygı hakkı açısından temel bir öneme sahip olarak değerlendirdiği görülmektedir (*Gardel v. Fransa*)^{284,285} Bu bakımdan kişisel verilerin Sözleşme'nin 8. maddesine aykırılık teşkil edecek şekilde kullanılmasını önlemek adına taraf devletlerin iç hukuklarında uygun güvenceleri sağlamasının gerekli olduğunu (*Z v. Finlandiya*)²⁸⁶, verilerin otomatik işleme tabi olması halinde ve polis amaçları için kullanılmasında ise bu güvencelere olan gereksinimin arttığını belirttiği görülmektedir (*Gardel v. Fransa*)^{287,288} Mahkeme kişisel bilgilerin devlet yetkilileri tarafından sistematik bir şekilde işlenmesinin özel yaşam dahilinde olduğunu belirtmekle²⁸⁹ birlikte, bunların kişinin uzak geçmişine ilişkin olması (*Rotaru v. Romanya*)²⁹⁰ veya yüksek koruma gerektiren hassas veriler içermesinde (*Catt v. Birleşik Krallık*)²⁹¹ daha da geçerli olduğunu eklemektedir.²⁹² Dahası

²⁷⁸ AİHM, *Axel Springer AG v. Almanya* [BD], Başvuru No: 39954/08, Karar Tarihi: 07.02.2012, para. 83, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109034>, Son Erişim Tarihi: 31.07.2023.

²⁷⁹ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 35.

²⁸⁰ AİHM, *Amann v. İsviçre* [BD], Başvuru No: 27798/95, Karar Tarihi: 16.02.2000, para. 65, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58497>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁸¹ Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, s. 433.

²⁸² AİHM, *S. Marper v Birleşik Krallık* [BD], Başvuru No: 30562/04 ve 30566/04, Karar Tarihi: 04.12.2008, para. 67, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90051>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁸³ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 41.

²⁸⁴ AİHM, *Gardel v. Fransa*, para. 62.

²⁸⁵ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 42.

²⁸⁶ AİHM, *Z v. Finlandiya*, Başvuru No: 22009/93, Karar Tarihi: 25.02.1997, para. 95, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58033>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁸⁷ AİHM, *Gardel v. Fransa*, para. 62.

²⁸⁸ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 43.

²⁸⁹ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 35.

²⁹⁰ AİHM, *Rotaru v. Romanya* [BD], Başvuru No: 28341/95, Karar Tarihi: 04.05.2000, para. 43-44, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58586>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁹¹ AİHM, *Catt v. Birleşik Krallık*, Başvuru No: 43514/15, Karar Tarihi: 24.01.2019, para. 112-123, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-189424>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁹² **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 41.

kişisel bilginin halihazırda kamuya açık olmasının, bunların sınırsız olarak yayınlanabileceği anlamına gelmediğine ve bu bakımdan AİHS'nin 8. maddesinin korumasının ortadan kalkmasını gerektirmediğine de işaret etmektedir (*Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finlandiya*)^{293, 294}

Mahkeme'nin kişisel verilere erişim hakkını da Sözleşme'nin sağladığı güvenceler kapsamında kabul ettiği çeşitli kararlarından anlaşılmaktadır. Mahkeme, başvuranın çocukluk yıllarına ilişkin ve bu bakımdan kişisel gelişimine ilişkin bilgileri de kapsayacak nitelikteki kayıtlara erişemediği bir olay bağlamında, kişinin özel yaşamıyla ilgili kayıtları oluşturmaya katkıda bulunan kişiye ulaşamaması veya uygunsuz bir şekilde bu kişi tarafından taleplerinin reddedilmesi halinde buna ilişkin menfaatlerinin korunması gerektiğini; bu türden taleplerin reddedilmesinin bağımsız bir otorite tarafından nihai olarak karar verildiği sürece orantılılık ilkesine uygun olacağını belirtmiştir (*Gaskin v. Birleşik Krallık*)^{295, 296} Mahkeme bu anlamda devletin pozitif yükümlülüğüne de işaret etmektedir (*Gaskin v. Birleşik Krallık*)²⁹⁷. Yine psikolojik değerlendirmesini de içeren kayıtlara erişim talebi reddedilen bir başvuranın söz konusu olduğu bir olayda Mahkeme, pozitif yükümlülüğün bir parçası olarak taraf devletlerin iç hukuklarında bireylerin kendileri ile ilgili olan bilgilere erişebileceği etkili ve erişilebilir bir prosedürün sağlamanın gerekliliğine yer vermiştir (*Yonchev v. Bulgaristan*)^{298, 299}

Mahkeme'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak 8. madde kapsamında verdiği kararların önemli bir kısmının devlet güvenlik kurumlarının gizli veya rıza harici gözetim faaliyetlerine ilişkin olduğunu söylemek mümkündür.³⁰⁰ Mahkeme'nin, kişisel bilgilerin bu kurumlarca saklanması saklanan bilgilerin sonradan kullanıp kullanılmadığı fark etmeksizin müdahale oluşturabileceğine (*Amann v. İsviçre*)³⁰¹ ve hatta bu kurumların gizli gözetim gerçekleştirilmesine izin veren kanun ve uygulamaların salt varlığının müdahale oluşturması bakımından yeterli kabul edilebileceğine (*Klass ve Diğerleri v.*

²⁹³ AİHM, *Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy v. Finlandiya* [BD], Başvuru No: 931/13, Karar Tarihi: 27.06.2017, para. 134, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-175121>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁹⁴ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 43.

²⁹⁵ AİHM, *Gaskin v. Birleşik Krallık*, para. 49.

²⁹⁶ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 44.

²⁹⁷ AİHM, *Gaskin v. Birleşik Krallık*, para. 40, 41.

²⁹⁸ AİHM, *Yonchev v. Bulgaristan*, Başvuru No: 12504/09, Karar Tarihi: 07.12.2017, para. 49-53, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179228>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

²⁹⁹ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 45.

³⁰⁰ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 90.

³⁰¹ AİHM, *Amann v. İsviçre*, para. 69.

Almanya)³⁰² işaret ettiği görülmektedir.³⁰³ Mahkeme'nin buna ilişkin olarak önüne gelen bir olayda, telefon görüşmelerinin gizli bir şekilde izlenmesine izin veren düzenlemenin sadece mevcudiyetinin düzenlemenin uygulanabileceği herkes bakımından bir gözetim tehdidi oluşturduğunu ve bu bakımdan 8. madde kapsamında müdahale teşkil edeceğini belirttiği görülmektedir (*Klass ve Diğerleri v. Almanya*)³⁰⁴. Ayrıca bu bakımdan Mahkeme'ye göre, kanunun yetkililere tanıdığı takdir yetkisinin kapsamının ve kullanım şeklinin de yeterli bir açıklıkta olması gerekmektedir. Çünkü Mahkeme'nin değerlendirdiği hukuka uygunluk kıstası sadece iç hukuktaki uygunluğu değil, aynı zamanda hukukun üstünlüğüne uygunluğu da içermektedir (*Malone v. Birleşik Krallık*)³⁰⁵. Mahkeme'nin buna ilişkin olarak kişilere ilişkin bilgilerin toplanmasına, arşivlenmesine ve kullanılmasına yetki veren bir düzenleme çerçevesinde ulusal güvenlik gerekçesiyle kişisel verilerin toplanmasının yasal dayanağı olsa da buna ilişkin prosedürlerin yeterli açıklıkta olmamasının, bu yöndeki takdir yetkisinin sınırlarının açık bir şekilde çizilmemesinin ve kişiler bakımından yeterli güvencelerin yer almamasının müdahaleyi hukuka uygun kılmayacağını, bu nedenle de müdahalenin meşruluğuna ve demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığına bakılmaksızın ihlalin oluşması için yeterli olabileceğini belirttiği görülmektedir (*Rotaru v. Romanya*).

Mahkeme, "*bilginin elde edildiği ve arşivlendiği bağlamı ve bilginin niteliğini*" de göz önüne almaktadır.³⁰⁶ Örneğin Mahkeme, ulusal güvenliğin söz konusu olduğu hallerde (*Leander v. İsveç*)³⁰⁷ ve bu bakımdan özellikle terörist olduğundan şüphelenenlere ilişkin bilgilerin arşivlenmesinde devletlerin geniş bir takdir yetkisi olduğunu kabul etmektedir (*Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç*)³⁰⁸.³⁰⁹ Mahkeme güvenlik polisi tarafından kendileri ile ilgili tutulan kayıtlara erişme yönündeki talepleri ulusal güvenlik bakımından tehdit oluşturabileceği ve polis faaliyetlerine zarar verebileceği gerekçesiyle reddedilen başvuruların söz konusu olduğu bir olayda, ilgili devletin başvurular hakkında tutulan bilgilere ilişkin tam erişim vermemesini, devletin ulusal güvenlik ve terörle mücadele çıkarlarını başvuruların menfaatlerinden üstün tutmaya yetkili olması

³⁰² AİHM, *Klass ve Diğerleri v. Almanya*, para. 34, 41.

³⁰³ Bygrave, **Data Privacy Law: An International Perspective**, s. 90-91.

³⁰⁴ AİHM, *Klass ve Diğerleri v. Almanya*, para. 41.

³⁰⁵ AİHM, *Malone v. Birleşik Krallık*, Başvuru No: 8691/79, Karar Tarihi: 02.08.1984, para. 67-68. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57533>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023

³⁰⁶ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 41.

³⁰⁷ AİHM, *Leander v. İsveç*, Başvuru No: 9248/81, Karar Tarihi: 26.03.1987, para. 59, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57519>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

³⁰⁸ AİHM, *Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç*, Başvuru No: 62332/00, Karar Tarihi: 06.06.2006, para. 88, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75591>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

³⁰⁹ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 41.

nedeniyle Sözleşme'ye aykırı bulmamıştır (*Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç*)^{310,311} Mahkeme, terörist olduğu yönünde şüphe bulunan başvuranın fotoğrafının izni olmaksızın çekilmesini ve saklanmasını da benzer şekilde meşru sınırlar içerisinde kaldığı ve orantılı olduğu gerekçesine istinaden ihlal olarak değerlendirmemiştir (*Murray v. Birleşik Krallık*)^{312,313} Yine Mahkeme terörist olduğu yönünde şüphe bulunan başvuranın GPS ile izlenmesini, bu şekilde elde edilen verilerin işlenmesini ve kullanılmasını; ulusal güvenlik ve suçun önlenmesi amaçları bağlamında meşru sınırlar içerisinde kaldığı, daha az müdahaleci yöntemlerin yetersiz kalması ve kısa süre için kullanılması nedeniyle orantılı olduğu, ciddi bir suçla ilişkin olması nedeniyle de demokratik bir toplumda gerekli olduğu gerekçelerine istinaden Sözleşme kapsamında ihlal olarak değerlendirmemiştir (*Uzun v. Almanya*).

Mahkeme, bilginin toplandığı amacı ve bu amaca ilişkin olarak tutulduğu süreyi de dikkate almaktadır. Mahkeme, kişilerin parmak izlerine ve DNA'larına ilişkin verilerin soruşturma tamamlandıktan sonra süre sınırı olmaksızın tutulmaya devam edilmesini, somut olay bağlamında orantılı olmadığı gerekçesiyle ihlal olarak değerlendirmiştir (*S. ve Harper v. Birleşik Krallık*)³¹⁴ Benzer şekilde Mahkeme'nin 94 yaşında olan ve şiddet kullanmayan protestocu başvuranın söz konusu olduğu bir olayda, başvuranın özellikle siyasi görüşlerini ortaya koyan verilerinin polis veri tabanında süresiz bir şekilde tutulmasını ve başvuranın bu verilerin silinmesine ilişkin taleplerinin reddedilmesini ihlal olarak değerlendirdiği görülmektedir (*Catt v. Birleşik Krallık*)³¹⁵ Başvuranın askeri hizmetten muaf tutulmasına ilişkin ruh sağlığı ile ilgili bilgileri de içeren tıbbi gerekçelerin işverence terfi talebinin değerlendirilmesi sırasında ifşa edildiği bir olayda ise Mahkeme, verilerin uzun bir süre boyunca arşivlenmesinin ve ilk toplanma amacıyla alakalı olmayan amaçlar adına kullanılmasının orantısız bir müdahale olduğunu ve demokratik bir toplumda gerekli olmadığını belirtmiştir (*Surikov v. Ukrayna*)³¹⁶. Buna benzer şekilde verilerin ifşasına ilişkin olarak verdiği bir diğer kararında ise Mahkeme, başvuranın HIV

³¹⁰ AİHM, *Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç*, para. 104.

³¹¹ Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, s. 428; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, s. 129-130.

³¹² AİHM, *Murray v. Birleşik Krallık* [BD], Başvuru No: 14310/88, Karar Tarihi: 28.10.1994, para. 93, <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-57895>, Son Erişim Tarihi: 31.07.2023.

³¹³ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 37, 41.

³¹⁴ Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, s. 116-117.

³¹⁵ Yine bkz. **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 43.

³¹⁶ AİHM, *Surikov v. Ukrayna*, Başvuru No: 42788/06, Karar Tarihi: 26.01.2017, para. 70, 89, <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-170462>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

enfeksiyonu taşıdığına ilişkin kayıtların bir mahkeme kararında yayınlanarak kimliğini ortaya çıkararak şekilde ifşa edilmesini ihlal olarak değerlendirmiştir (*Z. ve Finlandiya*).³¹⁷

Mahkeme kamusal alanların video aracılığıyla izlenmesini de özel yaşam kapsamında kabul etmektedir. Mahkeme'nin buna ilişkin olarak intihar girişimi kaydedilen ve yayınlanması için medyaya verilen başvuranın söz konusu olduğu bir olayı, özel yaşama müdahale olarak değerlendirdiği görülmektedir (*Peck v. Birleşik Krallık*).³¹⁸ Mahkeme kişinin dinamik IP adresleriyle ilişkili bilgilerini de kişisel veri olarak kabul etmekte, kişinin çevrimiçi faaliyetlerine ilişkin olarak kimliğinin korunması menfaatini de özel yaşam kapsamında ele almaktadır (*Benedict v. Slovenya 2018*)³¹⁹.³²⁰ Buna ilişkin olarak önüne gelen bir olayda Mahkeme, polisin mahkeme kararı olmaksızın başvuranın kimliğini ortaya çıkaracak şekilde internetten bilgi toplamasını hukuka uygun olmadığı gerekçesiyle ihlal olarak değerlendirmiştir (*Benedict v. Slovenya 2018*).³²¹

1.2.4.3. 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ve 181 Sayılı Ek Protokol

Kişisel verilerin korunması bakımından 108 sayılı Sözleşme'nin kabul edilmesi, özellikle Sözleşme'nin bu alandaki diğer başlıca uluslararası düzenlemelerden ayrılan iki niteliği nedeniyle önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. İlk olarak Sözleşme, bu alanda hukuki olarak bağlayıcı niteliği bulunan ilk -ve tek- uluslararası metin olma özelliğine sahiptir.³²² Bu bağlayıcı nitelik, Sözleşme'ye taraf olan devletlerin Sözleşme'nin ilkelerine işlerlik kazandırmak amacıyla düzenlemeler kabul etmelerini gerektirmektedir (m.4/1).³²³ Sözleşme'yi önemli kılan bir diğer özellik ise sadece Avrupa Konseyi üye devletlerine değil, üye olmayan devletlerinde imzasına açık olmasıdır.³²⁴ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi bu hususta yetkili olup, gerekli koşulların sağlanması halinde üye olmayan devletleri de Sözleşme'ye katılmaya davet edebilmektedir (m.23/1).

³¹⁷ Yine bkz. **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 45.

³¹⁸ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 37.

³¹⁹ AİHM, *Benedict v. Slovenya*, Başvuru No: [62357/14](https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-182455), Karar Tarihi: 24.04.2018, para. 107-110, 119, <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-182455>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

³²⁰ Yine bkz. **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi**, s. 36.

³²¹ Tezcan / Erdem / Sancakdar / Önok, **İnsan Hakları El Kitabı**, s. 428-432.

³²² Atak, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, s. 90; Kılınc, 1112-1113; Kuşkonmaz, s. 47; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 24; Aşıkoğlu, s. 41; Akçalı Gür, s. 854; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 90-91; Bozkurt, s. 62; Küzeci, s. 144;

³²³ Schwartz, **Iowa Law Review**, s. 477; Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 34; Atak, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, s. 97; Aşıkoğlu, s. 42; Başar, s. 165.

³²⁴ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 32; Şimşek, s. 22; Küzeci, s. 144; Aşıkoğlu, s. 41-42; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 26; Altındere, s. 21.

Bu anlamda Sözleşme'nin, Avrupa'dan çıkmasına rağmen Avrupa devletleri arasında bir Sözleşme olmaktan çok daha öte bir potansiyele sahip olacak şekilde tasarlandığı değerlendirilmektedir.³²⁵

Sözleşme'nin içeriğine bakıldığında, öncelikle "Genel Hükümler" başlıklı 1. Bölümünde konusunun, amacının, kapsamının ve tanımların düzenlendiği görülmektedir. Sözleşme'nin amacı ve konusu; taraf devletlerin, uyruğu ve ikametgâhı fark etmeksizin ülke sınırları içerisindeki tüm gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, özellikle de kendileri ile ilgili kişisel verilerin otomatik işleme tabi tutulması karşısında özel yaşama saygı hakkını güvence altına almasını sağlamak olarak ifade edilmiştir (m.1). Sözleşme'nin tanımlarına ilişkin düzenlemesine bakıldığında ise; 'kişisel veri' kavramının, "*kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi ('ilgili kişi') hakkındaki tüm bilgileri ifade eder*" (m.2-a) şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Bu bakımdan Sözleşme'nin koruma konusunu gerçek kişiler oluşturmaktadır. Uygulama yönünden ise Sözleşme'nin esas olarak; kamu ve özel sektördeki otomatik kişisel veri dosyaları ile otomatik işleme tabi tutulan kişisel veriler bakımından uygulanacağı (m.3/1) düzenlenmektedir. Ancak Sözleşme'nin 'otomatik işlem' tanımından (m.2-c) hareketle, kısmen otomatik olarak işlenen verilerde uygulama kapsamında kabul edilmektedir.³²⁶ Bununla birlikte taraf devletlerin Sözleşme'yi; topluluklar, vakıflar, dernekler, şirketler, kurumlar ve tüzel kişiliğe sahip olsun ya da olmasın doğrudan ya da dolaylı şekilde gerçek kişilerin bir araya gelmesiyle oluşan her türlü kuruluş bakımından (m.3/2-b) ve otomatik bilgi işleme konu olmayan kişisel veri dosyaları bakımından (m.3/2-c) da uygulayabileceği belirtilmektedir.

Sözleşme'nin "Verilerin Korunmasına İlişkin Temel İlkeler" başlıklı 2. Bölümünde ise, kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken temel ilkeler düzenlenmektedir. Bu bölümde yer alan "Verilerin Niteliği" başlıklı düzenlemeye göre otomatik işlemenin konusu olan kişisel veriler; "adil biçimde ve yasal yoldan elde edilmeli ve işlenmeli" (m.5-a), "belli ve meşru amaçlar için kaydedilmeli ve buna aykırı şekilde kullanılmamalı" (m.5-b), "kaydedilme amaçlarına uygun ve yerinde olmalı ve aşırı olmamalı" (m.5-c), "doğru bilgileri yansıtmalı ve gerektiğinde güncellenmeli" (m.5-d), "amaçların gerçekleşmesi için gerekli olan süreyi aşmayacak şekilde ve ilgili kişilerin kimliklerini belirlemeye imkân veren bir biçimde saklanmalı"dır (m.5-e). Bölüm içerisinde "Özel Veri Kategorileri" ise

³²⁵ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 32.

³²⁶ Küzeci, s. 145-146; Özkan, s. 39; Başar, s. 164.

ayrıca düzenlemektedir. Buna göre; ırksal kökene, siyasi düşüncelere, dini veya diğer inançlara, sağlık veya cinsel hayata, ceza mahkumiyetine ilişkin kişisel veriler iç hukuk düzenlemeleri ile uygun güvenceler sağlanmadıkça otomatik işleme tabi tutulamayacaktır (m.6). Verilerin güvenliğinin sağlanması bakımından ise taraf devletlerin; verilere yetkisiz kişilerce erişilmemesi, izinsiz veya kazara imha edilmemesi, kaybedilmemesi, değiştirilmemesi veya dağıtılmaması için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğu belirtilmektedir (m.7). “İlgili Kişi Hakkındaki Ek Güvenceler” başlıklı düzenlemede de ilgili kişinin; otomatik veri dosyası hakkında bilgi edinme hakkı (m.8-a ve m.8-b), gerekli hallerde bunların düzeltilmesini ve silinmesini talep etme hakkı (m.8-c) ve bunların yerine getirilmemesi halinde ise başvuru yolundan yararlanma hakkı (m.8-d) olduğu düzenlenmektedir. Taraf devletlere ise, temel ilkelere işlerlik sağlayan iç hukuk düzenlemelerinin ihlali halinde uygulanacak olan uygun yaptırımları ve başvuru yollarını düzenleme yükümlülüğü getirilmektedir (m.10). Ayrıca taraf devletlerin Sözleşme’de öngörülünden daha fazla koruyucu önlemler getirmesinin, yani genişletilmiş korumanın mümkün olduğu da belirtilmektedir (m.11). Buna bağlı olarak, Sözleşme’de kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak asgari gerekliliklerin ortaya konulduğu ifade edilmektedir.³²⁷

Sözleşme’nin “Sınır Ötesi Veri Akışları” başlıklı 3. Bölümünde yer alan sınır ötesi veri akışlarına ilişkin düzenlemelerinin ise, taraf devletler arasında serbest veri akışının sürdürülmesini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.³²⁸ Nitekim Sözleşme’de düzenlenen iki istisna dışında taraf devletler yalnızca özel yaşamın gizliliğinin korunmasını ileri sürerek, veri akışını yasaklayamayacak veya özel izine tabi tutamayacaktır (m.12/2). Bu istisnalardan ilki, iç hukuk mevzuatında birtakım kişisel veri kategorileri bakımından özel bir korumanın düzenlenmiş olması ve taraf diğer devletin buna ilişkin eşdeğer bir korumasının mevcut olmaması (m.12/3-a), ikinci istisna ise veri akışının Sözleşme’nin tarafı olan bir devlet aracılığıyla taraf olmayan 3. bir devlete gerçekleştirilecek olmasıdır (m.12/3-b).

Sözleşme’nin “Danışma Komitesi” başlıklı 5. Bölümünde de belirli görev tanımları olan bir Danışma Komitesi kurulması öngörülmektedir. Buna göre; Sözleşme’nin yürürlüğe girmesini takiben bir Danışma Komitesi kurulacak (m.18/1) ve Sözleşme’ye taraf olan devletlerden her biri temsilci tayin edecektir (m.18/2). Danışma Komitesi’nin;

³²⁷ Şimşek, s. 23; Küzeci, s. 146; Özkan, s. 39.

³²⁸ Aksoy, s. 100.

Sözleşme'nin uygulanmasına (m.19-a) ve değişikliklere (m.19-b) ilişkin öneri oluşturmak ve belirli hususlarda görüş bildirmek (m.19-c, m.19-d) gibi işlevleri bulunmaktadır. Danışma Komitesi'nin çalışmaları neticesinde Bakanlar Komitesi,³²⁹ Sözleşme'nin temel ilkelerinin belirli sektörlerdeki veri işleme faaliyetlerine nasıl uygulanması gerektiğini düzenleyen,³³⁰ özel gereksinimleri olan çeşitli sektörlerle ilişkin bir dizi tavsiye kararı kabul etmiştir.³³¹

2001 yılında ise, "181 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol"³³² (*Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, Regarding Supervisory Authorities and Transborder Data Flows*)³³³ kabul edilmiş ve imzaya açılmıştır. 2004 yılında yürürlüğe giren 181 sayılı Ek Protokol ile iki önemli yenilik getirilmiştir. Bunlardan ilki, taraf devletlere kişisel verilerin işlenmesine ilişkin faaliyetlerin Sözleşme ve Ek Protokol kapsamında iç hukuk düzenlemelerinde getirdikleri önlemlere uygun olarak yürütülmesini sağlamak üzere bir veya birden fazla yetkili ve bağımsız denetim otoritesi ihdas etme yükümlülüğünün getirilmiş olmasıdır (m.1). İkincisi ise, kişisel verilerin korunması bakımından yeterli seviyede koruma sunmayan üçüncü ülkelere veri akışının yasaklanmış olmasıdır (m.2).

108 sayılı Sözleşme'nin birtakım önemli tanımlara açıklama getirmemesi, kendi kendini yürüten bir Sözleşme olmaması, Sözleşme'nin şartlarını çok farklı şekillerde uygulamasını mümkün kılması³³⁴ ve tarafların genel olarak Sözleşme'yi imzaladıktan çok daha sonra uygulama yasası kabul etmiş olması hususları değerlendirildiğinde uyumlaşmayı ne kadar sağladığı tartışmalıdır. Nitekim Sözleşme beklenen uyumlaştırmayı sağlayamadığı, bu bakımdan da ülkelerin ulusal düzenlemelerinde

³²⁹ Ersoy, s. 60.

³³⁰ Schwartz, *Iowa Law Review*, s. 479.

³³¹ Bu kararlar için bkz. "Protection of personal data and privacy", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/portal/personal-data-protection-and-privacy>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

³³² Bundan sonra "181 sayılı Ek Protokol" ya da "Protokol" olarak da anılacaktır.

³³³ "Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, Regarding Supervisory Authorities and Transborder Data Flows", 8 Kasım 2001, **Council of Europe**, <https://rm.coe.int/1680080626>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Türkçe metin için bkz. Dülger, **Bilişim, Kişisel Verilerin Korunması ve İnternet İletişimi Mevzuatı**, s. 518-521; Gemicioğlu / Gemicioğlu, s. 449-451. 181 Sayılı Ek Protokol'ün imza ve onay tablosu için bkz. "Chart of signatures and ratifications of Treaty 181", **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty-num=181>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

³³⁴ Fred H. Cate, "The Changing Face of Privacy Protection in the European Union and the United States", *Indiana Law Review*, Volume: 33, (1999), s. 181.

kişisel verilerin korunmasına ilişkin farklı kriter ve koruma esasları benimsemesinin AB’de veri akışının aksamasına yol açtığı yönünde de eleştirilmiştir.³³⁵ Ancak Sözleşme 2010’lı yıllar itibarıyla Uruguay, Tunus, Fas, Meksika ve Arjantin gibi Avrupa dışındaki 8 ülke tarafından onaylanmıştır. Halihazırda ise 55 devletin Sözleşme’ye katılımı bulunmaktadır. Şüphesiz bu katılım sayısına ulaşılmasında Sözleşme’nin erken dönemde ortaya konulmuş kapsamlı bir çalışma olmasının yanı sıra, belirli noktalardan eleştirilen esnek yapısının da önemli bir payı bulunmaktadır. Bu anlamda Sözleşme’nin, pek çok ülkenin kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak belirli standartlarda buluştuğunun bir göstergesi olduğunu ifade etmek mümkündür.

1.2.4.4. 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşmede Değişiklik Yapılmasına Dair 223 Sayılı Protokol

108 sayılı Sözleşme, Avrupa Konseyi üyeleriyle birlikte Avrupa sınırlarını da aşarak birçok ülkenin veri koruma düzenlerinin temelini oluşturmuştur. Ancak geçen zaman içerisinde, yeni gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni zorluklar metnin modernize edilmesini gerektirmiştir.³³⁶ Bu doğrultuda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 18 Mayıs 2018 tarihinde, “108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşmede Değişiklik Yapılmasına Dair 223 Sayılı Protokol” (*Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, CETS No. 223*)³³⁷ kabul edilmiş ve 10 Ekim 2018 tarihi itibarıyla ise imzaya açılmıştır.³³⁸ Yenilenen Sözleşme, 108 sayılı Sözleşme’nin modernize edilmiş versiyonu şeklinde değerlendirildiğinden “Sözleşme

³³⁵ Aksoy, s. 6.

³³⁶ Cécile De Terwangne, “Council of Europe Convention 108+: A Modernised International Treaty for the Protection of Personal Data”, **Computer Law & Security Review**, Volume: 40: 105497, (2021), s. 1.

³³⁷ “Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, (CETS No. 223)”, 18 Mayıs 2018, **Council of Europe**, <https://rm.coe.int/16808ac918>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023. Yenilenen Sözleşme ve Açıklayıcı Rapor için bkz. “Convention 108 + Convention for the protection of individuals with regard to the processing of personal data”, **Council of Europe**, <https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>, Son Erişim Tarihi: 28.08.2023. Türkçe metin için bkz. “Kişisel Verilerin İşlenmesi Karşısında Bireylerin Korunması için Sözleşme- 108+ Konvansiyon”, **İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü (çev.)**, <https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/document/2019/09/avrupa-konseyi-108plus-konvansiyon-tercume.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

³³⁸ 223 sayılı Protokolün imza ve onay tablosu için bkz. “Chart of signatures and ratifications of Treaty 223”, **Council of Europe**, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty-num=223>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

108+”³³⁹ başlığıyla yayımlanmıştır.³⁴⁰ Sözleşme’nin yenilenmesinin gerekçesi ise açıklayıcı raporun girişinde şu şekilde açıklanmıştır:

“...Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin (IT) artan kullanımı, işleme faaliyetlerinin küreselleşmesi ve kişisel verilerin her zamankinden daha yoğun akışından kaynaklanan gizlilik problemlerinin daha iyi ele alınması için Konvansiyon’un yenilenmesi, aynı zamanda değerlendirme ve takip mekanizmasının güçlendirilmesi gerektiği, insan hakları ve temel özgürlüklere, özellikle de özel hayatın gizliliği hakkına yönelik her geçen gün yeni zorlukların doğmasıyla açıkça ortaya çıktı.”³⁴¹

Bu minvalde ve yapılan değişiklikler de göz önüne alındığında, bilişim teknolojilerinin gerisinde kalınmamasının istenildiği ve bu bakımdan düzenlemelerin bu gelişmelerle uyumlu hale getirilmesinin amaçlandığı görülmektedir.³⁴² Nitekim yenilenen Sözleşme’nin 108 sayılı Sözleşme ile karşılaştırıldığında, kişisel verilerin korunması bakımından daha güçlü bir mekanizma öngördüğü değerlendirilmektedir.³⁴³ Ancak metin modernize edilirken, Sözleşme’nin esnek ve genel karakterinin korunduğu ve bu durumun ise Sözleşme’nin kişisel verilerin korunması hukuku bakımından evrensel bir araç olma potansiyelini güçlendirdiği de ifade edilmektedir.³⁴⁴

Yenilenen Sözleşme’nin içeriğine bakıldığında, öncelikle giriş bölümünde birtakım değişikliklere gidildiği görülmektedir. 108 sayılı Sözleşme’den farklı olarak yenilenen Sözleşme’de, insan onurunun korunmasına ve bireylerin kişisel verileri üzerindeki kontrol hakkı dahilinde kişisel özerkliğin güvence altına alınması gerekliliğine vurgu yapılmaktadır.³⁴⁵ Sözleşme’nin girişinde yapılan bu vurgunun, insanın özne olduğuna ve özellikle de veri işleme alanında yaşanan gelişmeler karşısında nesneleşmemesi gerektiğine ilişkin bir hatırlatma olduğu değerlendirilmektedir.³⁴⁶ Giriş bölümündeki en

³³⁹ Bu nedenle Sözleşme’nin yenilenmiş hali bundan sonra “Sözleşme 108+” da olarak anılacaktır.

³⁴⁰ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 92; Terwangne, s. 2.

³⁴¹ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 1.

³⁴² Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 92; Küzeci, s. 150-151.

³⁴³ Küzeci, s. 150; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 92; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 80.

³⁴⁴ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 26.

³⁴⁵ Sözleşme 108+ Giriş, para. 3.

³⁴⁶ Terwangne, s. 3. Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 10’a göre; “Konvansiyon’un temel amacı, bireyleri kişisel verilerinin başkaları tarafından işlendiğini bilecek, anlayabilecek ve kontrol edebilecek bir duruma getirmektir. Buna göre önsöz, özellikle kişisel özerklik hakkı ve bireyin mahremiyet hakkından ve ayrıca kişilerin saygınlığından kaynaklanan kişisel verilerini kontrol etme hakkını açıkça ifade eder. İnsanın saygınlığı, bireylerin yalnızca nesne olarak değerlendirilmemeleri için kişisel verileri işlerken güvencelerin kullanılmasını gerektirir.”

önemli yeniliklerden bir diğeri ise, “*kişisel verilerin korunması hakkı*” ifadesine açık bir şekilde yer verilmiş olmasıdır.³⁴⁷

Sözleşme içerisinde yapılan başlıca değişikliklere bakıldığında; öncelikle Sözleşme'nin uygulama kapsamında değişikliklere gidildiği, bu bakımdan “*her bir taraf, yetki alanındaki*” ifadesinin tercih edildiği (m.3/1) ve istisna olarak ise sadece tamamen kişisel veya ev halkına ilişkin faaliyetler dahilinde bireyler tarafından gerçekleştirilen veri işlemlerine uygulanmayacağının düzenlendiği görülmektedir (m.3/2). Sözleşme'nin özel veri kategorisine ilişkin düzenlemesinin ise; genetik, biyometrik, etnik köken, güvenlik tedbirleri ve sendika üyeliğine ilişkin veriler (m.6/1) eklenerek genişletildiği ve ayrımcılık riskine karşı bir düzenleme getirildiği görülmektedir (m.6/2). Verilerin işlenmesine ilişkin olarak da meşru amaç ile orantılılık (m.5/1), ilgili kişinin özgür, spesifik, bilgilendirmeye dayanan açık rızası (m.5/2) ve şeffaf işleme (m.5/4-a) gibi yeni ilkelere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, veri işlemenin şeffaflığını sağlamaya yönelik ayrı bir düzenleme de eklenmiştir (m.8). Verilerin güvenliği bakımından ise, ilgili kişinin hak ve özgürlüklerine ciddi bir şekilde müdahale oluşturabilecek “veri ihlallerini gecikmeksizin bildirim” yükümlülüğü (m.7/2), ek yükümlülüklerle ilişkin olarak da “tasarım aşamasında veri koruma” ve “gizlilik etki değerlendirmesi” (m.10) yükümlülükleri getirilmiştir. İlgili kişinin hakları ise, gözetim otoritelerinin desteğinden yararlanmak (m.9/1-g) gibi hususlar eklenerek genişletilmiştir. Öncesinde 181 sayılı Protokol'de düzenlenen gözetim otoritelerinin ise Sözleşme içerisinde düzenlendiği, ayrıca yeni görevler tanımlandığı ve yetkilerinin genişletildiği görülmektedir (m.15). Danışma Komitesi yerine de daha geniş yetkilere sahip bir Sözleşme Komitesi'ne yer verilmiştir (m.22, m.23 ve m.24). Ayrıca, Avrupa Birliği'nin (m.26/1) ve uluslararası organizasyonlarında Sözleşme'ye taraf olabilmesini (m.27/1) düzenleyen yeni hükümler eklenmiştir.³⁴⁸

Öncesinde bir kısmı Sözleşme içerisinde, bir kısmı ise 181 sayılı Protokol içerisinde düzenlenen kişisel verilerin sınır ötesi akışları ile ilgili düzenlemelerde de önemli değişikliklere gidildiği görülmektedir. Önceki esası korur şekilde kural olarak taraflar arasında serbest olacağına düzenlenmesinin yanı sıra, “*sadece kişisel verilerin korunması amacıyla*” yasaklanamayacağı veya özel bir izne tutulamayacağı düzenlenmiştir (m.14/1). Ancak, Sözleşme hükümlerinin uygulanmaması sonucunu doğuracak ciddi ve gerçek bir riskin mevcudiyeti halinde veya bölgesel uluslararası bir

³⁴⁷ Sözleşme 108+ Giriş, para. 4.

³⁴⁸ Sözleşme 108+ ile getirilen yeniliklerin değerlendirilmesine ilişkin olarak yine bkz. Küzeci, s. 150-151.

organizasyona ait ülkelerce öngörülen uyumlaştırılmış kurallara tabi olması halinde aktarımın yasaklanabileceğinin veya özel bir izne tabi tutulabileceğinin düzenlendiği de görülmektedir (m.14/1). Bununla birlikte taraf olmayan devletlere veyahut uluslararası organizasyona yapılacak aktarımlarda bir ölçüt olarak değerlendirilecek (m.14/2) “*uygun seviye koruma*” kriterinin açıklandığı (m.14/3) ve yine birtakım özel hallere de ayrıca yer verildiği (m.14/4) görülmektedir.

Sözleşme 108+ ile getirilen yeniliklere bakıldığında tasarımda gizlilik, veri ihlallerinin gecikmeksizin bildirilmesi, veri işlemede şeffaflık gibi bazı yeniliklerin AB Genel Veri Koruma Tüzüğü ile paralellik taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda amacın, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler bakımından Avrupa’da tam bir bütünlüğün sağlanması olduğu değerlendirilmektedir.³⁴⁹ Keza Sözleşme’nin açıklayıcı raporunda da yenileme çalışmalarının, diğer uluslararası kuruluşların düzenlemelerinin yanı sıra özellikle AB veri koruma reform paketi gözetilerek aynı doğrultuda yürütüldüğü ve tutarlılığın sağlanması adına dikkate değer bir özen gösterildiği belirtilmektedir.³⁵⁰

1.2.5. Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Kişisel Verilerin Korunması

1.2.5.1. Genel Olarak

Avrupa kıtasında birlik tesis etme düşünceleri eskiye, bu düşüncelerin gerçekleşmesi yani Avrupa Birliği’nin kurulması ise bu düşüncelere nispeten çok daha yakın bir döneme rastlamaktadır. Nitekim Avrupa Birliği’nin günümüzdeki konumuna gelmesi, çeşitli aşamaların ve sürekli ilerleme kaydeden birtakım gelişmelerin neticesinde mümkün olabilmıştır.³⁵¹ Bu bakımdan Avrupa Birliği’nin temelini oluşturan topluluklar³⁵² II. Dünya

³⁴⁹ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 92.

³⁵⁰ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 3.

³⁵¹ Mehmet Hanifi Bayram, **Avrupa Birliği Hukuku Dersleri**, 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 43.

³⁵² Avrupa Birliği’nin inşa edilmesine dayanan fikir temel olarak; II. Dünya Savaşı sırasında doruk noktasına ulaşan sık ve kanlı çatışmaların sonlandırılması, kalıcı barışın tesis edilebilmesi adına ülkelerin siyasi ve ekonomik anlamda birleşmesinin sağlanması amacıyla birtakım Avrupalı lider ve düşünürlerden çıkmıştır. Bu bakımdan 1952 yılında kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, 1958 yılında kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu, Avrupa Birliği’nin inşa edilmesi sürecinde kurulan önemli oluşumlardandır. Bu topluluklar 1965 yılında imzalanan bir Birleşme (Füzyon) Anlaşması ile 1967 yılında birleştirilmiştir. Avrupa Birliği’nin kurulması yolunda, temel olarak Avrupa ülkeleri arasında tek pazarın oluşturulmasını hedefleyen ve 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi de Avrupa Topluluklarını kuran antlaşmalarda önemli değişiklikler meydana getirdiği için süreç içerisindeki önemli adımlardan biri olmuştur. AB’nin resmi olarak kurulması ise, 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması) ile gerçekleşmiştir. Avrupa Birliği’nin resmi olarak kurulmasından sonra ise, Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma’nın da yürürlüğe girmesini içeren ve 2009 yılında yürürlüğe

Savaşı'na kadar dayansa da Avrupa Birliği resmi olarak 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan ve 1993 yılında yürürlüğe giren "Maastricht Antlaşması" (*Treaty on European Union-Maastricht Treaty*)³⁵³ ile kurulmuştur.³⁵⁴ Avrupa Birliği'nin kurulmasından sonraki dönemlerde de çeşitli amaçlara ilişkin olarak birtakım kurucu antlaşmalar ve bunları değiştiren antlaşmalar kabul edilmiştir.³⁵⁵ Bunlar arasında ise Avrupa Birliği'nin yapısına ve işleyişine ilişkin önemli değişiklikler getiren, 13 Aralık 2007 tarihinde imzalanan ve 2009 yılında yürürlüğe giren "Lizbon Antlaşması" (*Treaty of Lisbon*)³⁵⁶ oldukça önem arz etmektedir. Nitekim Avrupa Birliği, bu Antlaşma ile tüzel kişilik sahibi olmuştur.³⁵⁷ Bu Antlaşma aynı zamanda AB'nin amaçlarını ve değerlerini de ortaya koymaktadır. Buna göre AB'nin temel değerleri,³⁵⁸ insan onuru, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve insan haklarıdır. AB'nin amaçları³⁵⁹ ise, birlik sınırları içinde ve daha geniş dünyada olmak üzere iki ayrılmaktadır. AB'nin sınırları içindeki amaçlar ise; barışı, değerlerini ve refahı teşvik etmek, iç sınırlar olmaksızın özgürlük, güvenlik ve adaleti sağlamak, AB üyeleri arasında ekonomik, sosyal ve bölgesel uyum ve dayanışmayı sağlamak, iç pazar oluşturmak, dengeli ekonomik büyüme, fiyat istikrarı ve istihdamı içeren sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya ulaşmak, euro para birimine dayalı ekonomik ve parasal birlik oluşturmak ve sosyal adaleti sağlamak şeklinde özetlenebilmektedir.³⁶⁰ Bu anlamda da Avrupa Birliği'nin, üye ülkelerinin önemli bir çoğunluğu Avrupa kıtasında bulunan bölgesel nitelikte, siyasi ve ekonomik bir örgütlenme olduğunu söylemek mümkündür.³⁶¹ Ancak Avrupa Birliği, diğer uluslararası kuruluşlardan ayrılan kendine özgü bir yapıya da sahiptir. Her ne kadar uluslararası bir antlaşmaya dayanarak kurulsun da devletler arasında iş birliğini sağlamaya çalışan diğer uluslararası kuruluşlardan farklı olarak bütünleşme amacı da barındıran daha güçlü bir yapıda bulunmaktadır; bu özelliği

giren Lizbon Antlaşması ile AB'nin yapısında önemli değişikliklere gidilmiştir. Avrupa Birliği'nin tarihi için bkz. "History of the EU", **European Union**, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en, Son Erişim Tarihi: 01.08.2023. Avrupa Birliği'nin 2023 yılı itibarıyla 27 üyesi bulunmaktadır. Üye ülkelerin listesi ve katılım tarihleri için bkz. "Country profiles", **European Union**, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_en, Son Erişim Tarihi: 01.08.2023.

³⁵³ "Treaty on European Union-Maastricht Treaty", 7 Şubat 1992, **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11992M%2FTXT>, Son Erişim Tarihi: 01.08.2023.

³⁵⁴ Bayram, s. 43.

³⁵⁵ Avrupa Birliği'nin kurucu antlaşmaları için bkz. "Founding agreements", **European Union**, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/founding-agreements_en, Son Erişim Tarihi: 02.08.2023.

³⁵⁶ "Treaty of Lisbon", 13 Aralık 2007, **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023.

³⁵⁷ Bayram, s. 43.

³⁵⁸ Lizbon Antlaşması, madde 2; Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı.

³⁵⁹ Lizbon Antlaşması, madde 3.

³⁶⁰ Avrupa Birliği'nin amaçları ve değerleri için bkz. "Aims and values", **European Union**, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en, Son Erişim Tarihi: 02.08.2023.

³⁶¹ Gündüz, Aslan, s. 630.

nedeniyle de ulus-üstü niteliktedir.³⁶² AB'nin yapısı içerisindeki; karşılık esasının bulunmaması, birtakım ulusal yetkilerin devri, AB hukukunun üstünlüğü ve etki bakımından doğrudanlığı gibi karakteristik özelliklerin bu niteliğin bir göstergesi olduğu değerlendirilmektedir.³⁶³ Dahası Avrupa Birliği bünyesinde, AB hukukunun her üye ülkede aynı şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamak ile görevli olan Avrupa Birliği Adalet Divanı³⁶⁴ (*Court of Justice of the European Union*) da bulunmaktadır. ABAD temel olarak buna ilişkin hukuki uyumsuzlukları çözmektedir.³⁶⁵

Avrupa Birliği'nin kişisel verilerin işlenmesinin düzenlenmesine olan ilgisi ise 1970'li yıllarda başlamıştır.³⁶⁶ Ancak kuruluş bünyesinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak kapsamlı bir düzenleme ortaya konulması, daha geç bir dönemde gerçekleşmiştir. Bunun nedenin ilk aşamada kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin insan haklarının korunması düşüncesine dayanması, bu bakımdan da konunun Avrupa Konseyi'nin yetki alanında kalması olduğu ifade edilmektedir.³⁶⁷ Ayrıca konuya ilişkin bir düzenleme yapılmadan önce, Avrupa Konseyi'nin çalışmalarının nasıl sonuçlanacağı da görülmek istenmiştir.³⁶⁸ Nitekim Avrupa Konseyi'nin 108 sayılı Sözleşmesi'nin kabul edilmesinden sonra bu Sözleşme, Avrupa'da tek tip bir veri koruma düzeyinin oluşturulması amacı için uygun bir araç olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda da öncelikle 1981 yılında, üye devletlere Sözleşme'yi onaylamaları tavsiye³⁶⁹ edilmiştir.³⁷⁰ Ancak bu tavsiye beklenen şekilde dikkate alınmamış, ülkelerin düzenlemeleri arasındaki farklılıklar devam etmiştir. Bu durum, 1990 yılında konuya ilişkin olarak bir direktif hazırlanması önerisiyle³⁷¹ sonuçlanmıştır.³⁷² 24 Ekim 1995 tarihinde ise, "95/46/AT Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı

³⁶² Bayram, s. 93-94.

³⁶³ Bayram, s. 93-94.

³⁶⁴ Bundan sonra "ABAD" olarak da anılacaktır.

³⁶⁵ 1952 yılında kurulan ve merkezi Lüksemburg'da bulunan ABAD'nın yapısına, görevlerine, yetkilerine ve uyumsuzluk çözüm sürecine ilişkin olarak bkz. "Court of Justice of the European Union (CJEU)", **European Union**, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-andbodies/courtjustice-european-union-cjeu_en, Son Erişim Tarihi: 02.08.2023.

³⁶⁶ Fuster, s. 111. AB'de sürecin nasıl geliştiğine ilişkin olarak bkz. Fuster, s. 111 vd.

³⁶⁷ Room, s. 12.

³⁶⁸ Fuster, s. 120.

³⁶⁹ "81/679/EEC Commission Recommendation of 29 July 1981 relating to the Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data", **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31981H0679>, Son Erişim Tarihi: 17.08.2023.

³⁷⁰ Room, s. 12-13; Fuster, s. 120.

³⁷¹ "90/C 227/03 Proposal for a Council Directive Concerning the Protection of Individuals in relation to the Processing of Personal Data, COM (90) 314, 27.07.1990", **European Union**, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51990PC0314\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51990PC0314(01)), Son Erişim Tarihi: 17.08.2023.

³⁷² Room, s. 13-14.

Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif³⁷³ (*Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data*)³⁷⁴ Avrupa Parlamentosu ile Konseyi tarafından kabul edilmiş ve üye devletlere tanınan sürenin sonunda 1998 yılında yürürlüğe girmiştir.³⁷⁵

AB'nin temel hedeflerinden biri olan iç pazarın ilerletilmesi amacının ise, AB'nin kişisel verilerin korunmasını düzenleme yetkisinin kaynağını oluşturduğunu ifade etmek mümkündür.³⁷⁶ Nitekim Avrupa Birliği düzenlemeleri uyarınca 'iç pazar'; mallar, hizmetler, kişiler ve sermaye şeklindeki dört unsurun iç sınırlar olmaksızın serbest bir şekilde dolaşabileceği alanı ifade etmektedir.³⁷⁷ Bu hedefin gerçekleştirilmesi ise, hem devletler arasında kişisel verilerin toplanmasını, işlenmesini ve aktarılmasını hem de buna bağlı olarak kişisel verilerin korunması bakımından devletlerde yeknesak bir yaklaşımın oluşturulmasını gerektirmektedir.³⁷⁸ AB Direktifi, bu amaç bakımından önemli bir uyumlaştırma tedbiri olarak değerlendirilmektedir.³⁷⁹ Nitekim Direktif içerisinde; ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleri bağlamında kişisel verilerinde serbestçe dolaşabileceği bir iç pazarın oluşturulmasına ilişkin faktörlerin merkezi bir rol oynadığı³⁸⁰ ve buna yönelik olarak uyumlaştırmanın sağlanılmasının amaçlandığı³⁸¹ açık bir şekilde görülmektedir.³⁸² Buna ilişkin olarak Direktif'in gerekçe kısmında; üye devletlerdeki kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak başta özel yaşamın gizliliği olmak üzere hak ve özgürlüklerin korunmasındaki farklı koruma seviyelerinin üye devletler arasında veri akışının engellenmesine neden olabileceğine ve bu durumun ise birtakım ekonomik faaliyetleri olumsuz yönde etkileyebileceğine, rekabeti bozabileceğine ve topluluk hukuku uyarınca yetkililerin sorumluluklarını yerine getirmesini engelleyebileceğine

³⁷³ Bundan sonra "AB Direktifi" ya da "Direktif" olarak da anılacaktır.

³⁷⁴ "Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data", **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&rid=5>, Son Erişim Tarihi: 02. 08.2023. Türkçe metin için bkz. Dülger, **Bilişim, Kişisel Verilerin Korunması ve İnternet İletişimi Mevzuatı**, s. 522-556; Gemicioğlu / Gemicioğlu, s. 423-447.

³⁷⁵ Songül Atak, "Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Yönergesinin Temel Özellikleri", **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, Sayı: 59-60, (2009), s. 201, 204.

³⁷⁶ Christopher Kuner, **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**, 2nd edition, Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 5.

³⁷⁷ Room, s. 13; Hizarcı, s. 44; Akçalı Gür, s. 858.

³⁷⁸ Aşıkoğlu, s. 57.

³⁷⁹ Room, s. 13.

³⁸⁰ AB Direktifi, Gerekçe 3, 5 ve 7.

³⁸¹ AB Direktifi, Gerekçe 8 ve 9.

³⁸² Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 40-41.

değnilmektedir.³⁸³ Bu engellerin kaldırılması için üye devletlerin koruma seviyelerinin eşit olması gerektiğine ve bunun iç pazar amacı bakımından kritik olduğuna, üye devletler arasındaki farklılıkların ölçeği göz önüne alındığında bunu tek başlarına başaramayacaklarına ve Topluluk eyleminin gerekli olduğuna yer verilmektedir.³⁸⁴ Ancak eklemek gerekir ki, AB'nin bu alana ilişkin düzenleme yapma yetkisinin insan hakları hukuku bakımından da bir temeli bulunmaktadır.³⁸⁵ Nitekim yine Direktif'in gerekçesinde; ekonomik ve teknolojik gelişmeler karşısında özel yaşamın korunması başta olmak üzere temel insan haklarının korunmasının önemine³⁸⁶ de açık bir şekilde vurgu yapılmaktadır.³⁸⁷ Tüm bunlar ışığında bir netice olarak; iç pazarın gerçekleştirilmesi ve insan haklarının korunması amaçlarının birleşiminin Direktif'in, daha genel olarak da AB veri koruma hukukunun dayanağını oluşturduğu belirtilmektedir.³⁸⁸

Avrupa Birliği tarafından ilerleyen dönemlerde de kişisel verilerin işlenmesi bakımından temel hukuki çerçeveyi çizen AB Direktifi'n tamamlayan nitelikte, belirli alanlara ilişkin olarak çeşitli direktifler³⁸⁹ kabul edilmiştir.³⁹⁰ Ayrıca Avrupa Birliği'nde 2009 yılında Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi de kişisel verilerin korunması hakkı bakımından önemli gelişmelerle sonuçlanmıştır.³⁹¹ Nitekim bu Antlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte hukuki olarak bağlayıcı hale gelen Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nda³⁹² (*Charter of*

³⁸³ AB Direktifi, Gerekeçe 7.

³⁸⁴ AB Direktifi, Gerekeçe 8.

³⁸⁵ Kuner, **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**, s. 5.

³⁸⁶ AB Direktifi, Gerekeçe 2, 3, 10 ve 11.

³⁸⁷ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 41.

³⁸⁸ Kuner, **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**, s. 5. Aynı zamanda bu iki husus, Avrupa Komisyonu tarafından da Avrupa bütünleşme projesinin en eski iki hedefi olarak değerlendirmiş ve Direktif içerisinde her ikisinin de eşit derecede önemli olduğunu belirtilmiştir. Bkz. "First Report on the Implementation of the Data Protection Directive (95/46/EC), COM (2003) 265, 15.05.2003", s. 3, **European Union**, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ff783aa5-5770-42e8-bac3-917fe0a361d7/language-en>, Son Erişim Tarihi: 17.08.2023; Room, s. 13.

³⁸⁹ "Directive 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Telecommunications Sector", **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997L0066>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023. "Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Electronic Communications Sector", **European Union**, https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/dir_2002_58_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023. "Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the Retention of Data Generated or Processed in Connection with the Provision of Publicly Available Electronic Communications Services or of Public Communications Networks and Amending Directive 2002/58/EC", **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0024>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023. Avrupa Birliği'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin çalışmaları hakkında bkz. "Data protection in the EU", **European Union**, https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/data-protection-eu_en, Son Erişim Tarihi: 17.08.2023.

³⁹⁰ Atak, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, s. 202; Aksoy, s. 8.

³⁹¹ Küzeci, s. 174.

³⁹² Bundan sonra "Şart" olarak da anılacaktır.

Fundamental Rights of the European Union)³⁹³ kişisel verilerin korunması hakkına temel bir hak olarak yer verilmiş (m.8) ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın (The Treaty On the Functioning of the European Union)³⁹⁴ içerisinde ise herkesin kişisel verilerin korunması hakkı olduğu düzenlenmiştir (m.16)^{395, 396}

AB Direktifi'nin kabul edilmesinden sonra geçen zaman içerisinde ise teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin ortaya çıkardığı yeni zorunluluklar, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin faaliyetlerin yöntemlerini ciddi bir şekilde etkileyerek değiştirmiştir.³⁹⁷ Bununla birlikte Direktif, AB sınırları içerisinde veri koruma bakımından uyumu tesis etme gayesiyle yürürlüğe konulsa da bu açıdan tam anlamıyla başarılı olamamış ve üye devletler tarafından farklı şekillerde uygulanmıştır.³⁹⁸ Bu durumun neden olduğu yasal belirsizlikler, ekonomik faaliyetlere engel teşkil etmiş ve rekabeti baltalamıştır.³⁹⁹ Bu gelişmeler doğrultusunda, 25 Ocak 2012 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından AB veri koruma hukukunda kapsamlı bir regülasyon yapılması önerilmiş ve buna ilişkin olarak çalışmalara başlanmıştır.⁴⁰⁰ Bu çalışmaların neticesinde de 27 Nisan 2016 tarihinde "2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü"⁴⁰¹ (*General Data Protection Regulation*)⁴⁰² kabul edilmiş ve 25 Mayıs 2018 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanması

³⁹³ "Charter of Fundamental Rights of the European Union", 8 Aralık 2000, **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>, Son Erişim Tarihi: 05.08.2023.

³⁹⁴ "The Treaty On the Functioning of the European Union", **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2023.

³⁹⁵ Avrupa Birliği İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın 16. maddesine göre: "1. Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunması hakkına sahiptir. 2. Avrupa Parlamentosu ve Konsey, Birlik hukuku kapsamına giren faaliyetlerin yürütülmesinde, Birlik kurum, organ, ofis veya ajansları ile üye devletler tarafından kişisel verilerin işlenmesi sırasında bireylerin korunmasına ve bu bilgilerin serbest dolaşımına ilişkin kuralları olağan yasama usulü uyarınca belirler. Bu kurallara uyulması, bağımsız otoritelerin denetimine tabidir. Bu maddeye dayanarak kabul edilen kurallar, Avrupa Birliği Antlaşması'nın 39. maddesinde yer alan spesifik kurallara hâle getirmez." Bkz. Gündüz, Aslan, s. 647.

³⁹⁶ Küzeci, s. 174; Kuşkonmaz, s. 66-67; Develioğlu, s. 10-11; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 27-29; Başar, s. 189.

³⁹⁷ Ayşe Nur Akıncı, **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi**, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı Çalışma Raporu 6, Yayın No: 2968, Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı, Haziran 2017, s. 4-5.

³⁹⁸ Nilgün Başalp, "Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 1, (2015), s. 82; Akıncı, s. 5.

³⁹⁹ Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 150-151.

⁴⁰⁰ Başalp, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, s. 79-80; Akıncı, s. 5; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 148.

⁴⁰¹ Bundan sonra "GDPR" ya da "Tüzük" olarak da anılacaktır.

⁴⁰² "Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)", **European Union**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&qid=1691465397914>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023. Türkçe metin için bkz. Dülger, **Bilişim, Kişisel Verilerin Korunması ve İnternet İletişimi Mevzuatı**, s. 557-652; Gemicioğlu / Gemicioğlu, s. 453-518.

öngörülmüştür (m.99/2). Uygulanmaya başlanmasıyla birlikte AB Direktifi yürürlükten kalkmıştır (m.94/1).

1.2.5.2. 95/46/AT Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Direktif

Kabul edildiği dönem içerisinde kişisel verilerin korunması alanındaki en kapsamlı düzenleme olma özelliği bulunan AB Direktifi ile temel olarak, Avrupa veri koruma hukukunun uyumlaştırılması amaçlanmıştır.⁴⁰³ Bu doğrultuda da Direktif'in amacı; üye devletlerin kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak özel yaşamın gizliliği hakkı başta olmak üzere gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumasını sağlamak (m.1/1), sağlanan bu korumaya bağlı olarak da üye devletler arasında kişisel verilerin akışının yasaklanmaması ve engellenmemesi (m.1/2) olarak ifade edilmiştir.

Direktif'in içeriğine bakıldığında ise; öncelikle 'kişisel veri' kavramının, "*doğrudan veya dolaylı olarak tespit edilebilen bir tespit edilebilir kişi, tespit edilmiş veya tespit edilebilir gerçek kişiye ('veri öznesi') ilişkin herhangi bir bilgiyi kastedecektir*" (m.2-a) şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Bu bakımdan Direktif'te gerçek kişiler koruma altına alınmış, tüzel kişiler ise uygulama kapsamı dışında bırakılmıştır.⁴⁰⁴ Uygulama yönünden de Direktif'in kural olarak; kişisel verilerin bir dosyalama sisteminin parçasını oluşturacak şekilde otomatik araçlar dışında ve kısmen veya tamamen otomatik araçlarla işlenmesine uygulanacağı öngörülmüştür (m.3/1).⁴⁰⁵ Bu bakımdan kamu veya özel sektör ayrımı ise yapılmamıştır.⁴⁰⁶ Uygulama yönüne istisna olarak ise Direktif'in; devletin ceza hukuku alanındaki faaliyetleri, ekonomik refah da dahil olmak üzere devlet güvenliği, kamu güvenliği, savunma gibi hallerde, Topluluk hukuku dışında kalan faaliyetlerde ve tamamen kişisel veya ev içi faaliyetler ile ilgili olarak uygulanmayacağı düzenlenmiştir (m.3/2).⁴⁰⁷

⁴⁰³ Schwartz, *Iowa Law Review*, s. 481.

⁴⁰⁴ AB Direktifi, Gerekeçe 24; Şimşek, s. 42; Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 35; Atak, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, s. 204-205; Akıncı, s. 7.

⁴⁰⁵ Atak, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, s. 204; Aşıkoğlu, s. 61.

⁴⁰⁶ Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 35; Kılınç, s. 1121; Akıncı, s. 7.

⁴⁰⁷ AB Direktifi, Gerekeçe 12 ve 13.

Direktif içerisinde kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak uyulması gereken ilkeleri belirleyen çeşitli düzenlemelere de yer verilmiştir. Veri kalitesi ilkesi bakımından kişisel verilerin; “adil ve yasal olarak işlenmesi” (m.6/1-a), “belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanması ve bu amaçlarla uyumsuz biçimde başkaca işlenmemesi” (m.6/1-b), “toplandığı ve işlendiği amaçlarla yeterli, ilgili olması ve bunu aşmaması” (m.6/1-c), “doğru ve gerektiğinde güncel olması” (m.6/1-d), “amaç için gerekenden daha uzun olmayan süre kadar ve veri öznesinin tespitine izin verecek şekilde tutulması” (m.6/1-e) gerektiği düzenlenmiştir. Kişisel verilerin yasal olarak işlenebileceği haller de sınırlı olarak belirlenmiştir (m.7). Özel veri kategorisine ilişkin olarak ise belirlenen istisnalar haricinde; sağlık durumuna, cinsel yaşama, sendika üyeliğine, dini veya felsefi inançlara, siyasi görüşlere, ırk veya etnik kökene ilişkin verilerin işlenmesinin yasak olacağı düzenlenmiştir (m.8/1). Yine suçlara, adli hükümlere ve güvenlik tedbirlerine (m.8/4) ve ulusal kimlik numarasına (m.8/7) ilişkin verilerin işlenmesi bakımından da ayrıca birtakım şartlar öngörülmüştür. Direktif, ifade özgürlüğüne de ayrı bir önem atfetmiş ve bu bakımdan kişisel gizlilik hakkı ile nasıl uzlaştırılacağını düzenlemiştir. İfade özgürlüğü dahilinde ancak edebi veya sanatsal açıklama amacı veya gazetecilik amaçları bakımından gerekli ise, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kurallara muafiyetler veya derogasyonlar getirebileceğine yer verilmiştir (m.9).⁴⁰⁸ Direktif içerisinde veri öznesinin; bilgilendirilme (m.10 ve m.11), verilere erişme (m.12), itiraz etme (m.14), otomatik bireysel karara tabi olmama (m.15), yargı yoluna başvurma (m.22) ve tazminat talep etme (m.23) hakları olduğunu düzenlenmiştir. Üye devletlere ise, Direktif hükümlerinin ihlali halinde uygulanacak olan uygun yaptırımları (m.24) ve yargı yollarını (m.22) düzenleme yükümlülüğü getirilmiştir.

Veri transferlerinin ise, Direktif’in amacı gereği üye devletler arasında serbest olması gerekmektedir. Nitekim Direktif’in bu doğrultuda, üye devletlerin veri koruma düzenlemelerinde eşdeğerlik yaratmak adına gereklilikleri ortaya koyduğu belirtilmektedir.⁴⁰⁹ Üçüncü devletlere ise, Direktif’e uygun olarak benimsenen ulusal hükümlere zarar vermemesi ve yeterli koruma seviyesinin sağlanması halinde veri transferinin gerçekleştirebileceği düzenlenmiştir (m.25/1). Ancak Direktif içerisinde yeterli korumadan ne anlaşılması gerektiğine ilişkin açık bir tanımlama yapılmamıştır.⁴¹⁰ Transferin gerçekleştirileceği üçüncü ülkedeki yeterli koruma seviyesinin varlığının

⁴⁰⁸ AB Direktifi, Gerekçe 37.

⁴⁰⁹ Schwartz, *Iowa Law Review*, s. 483.

⁴¹⁰ Atak, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, s. 214.

değerlendirilmesinin, veri transfer faaliyetini çevreleyen tüm koşullar ışığında gerçekleştirileceği düzenlenmiştir (m.25/2). Bu bakımdan transfere konu verilerin niteliğinin, önerilen faaliyetlerin süresinin ve amacının, son varış ve menşe ülkesinin, üçüncü ülkede yürürlükte olan düzenlemelerin, ülkeyle uyumlu meslek kurallarının ve güvenlik tedbirlerinin ise öncelikli önem arz edeceği belirtilmiştir (m.25/2).

Direktifi ile üye devletlere, Direktif'in hükümlerine uygun olarak kabul ettikleri ulusal yasaların uygulanmasını izlemek ile sorumlu olan ve bağımsız hareket edecek, bir veya birden fazla denetleme makamı oluşturma yükümlülüğü de getirilmiştir (m.28). Ulusal düzeyde kurulması öngörülen bu denetleme makamlarının yanı sıra, özellikle Direktif uyarınca kabul edilen ulusal kuralların homojen bir şekilde uygulanmasına katkı sağlamak ile görevli,⁴¹¹ çeşitli görev tanımları bulunan danışma statüsüne sahip bağımsız nitelikte bir Çalışma Grubu (*Article 29 Data Protection Working Party*)⁴¹² kurulması da öngörülmüştür (m.29-30). Direktif kapsamında kurulan ve 1997 yılı itibarıyla faaliyetlerine başlayan bu Çalışma Grubu, özellikle Direktif'in uygulanmasına ilişkin sorunlar bakımından önemli çalışmalarda bulunmuştur.⁴¹³

AB Direktifi gerek hukuki niteliği gerekse daha ayrıntılı düzenlemeler içermesi nedeniyle, kişisel verilerin korunmasına ilişkin kuralların uyumlaştırılması bakımından Avrupa Konseyi'nin 108 sayılı Sözleşmesi'ne göre daha fazla potansiyele sahip olarak değerlendirilmiştir.⁴¹⁴ Nitekim AB hukukuna göre, üye devletlerin direktifleri ulusal hukuklarında uygulaması gerekmektedir. Ancak, AB hukuku bakımından direktifler doğrudan uygulanmamaktadır. Üye devletlerin ulusal düzenlemelerini, direktifler ile uyumlu hale getirmeleri gerekmektedir.⁴¹⁵ Direktiflerin bu niteliğinin önem arz eden yönü ise, vatandaşların üye devletlerin öngörülen süre içerisinde bir düzenleme kabul etmemesi halinde veya kabul etmesine karşın uygun olarak uygulamaması karşısında doğrudan direktiflere dayanabilmeleridir.⁴¹⁶ Ayrıca devletler tarafından kabul edilen düzenlemelerin, direktiflerin gerekliliklerini karşılayıp karşılamadığı hususunda

⁴¹¹ AB Direktifi, Gerekçe 65.

⁴¹² Bundan sonra "Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu" ya da "WP" olarak da anılacaktır.

⁴¹³ Madde 29 Çalışma Grubu'nun görüşleri, çalışma dokümanları, önerileri, yıllık raporları ve diğer belgeler için bkz. "Article 29 working party archives 1997-2016", **European Union**, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/index_en.htm, Son Erişim Tarihi: 30.08.2023.

⁴¹⁴ Schwartz, *Iowa Law Review*, s. 481-482.

⁴¹⁵ Akıncı, s. 6; Aşıkoğlu, s. 59; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 29-30; Akçalı Gür, s. 858; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 96.

⁴¹⁶ Schwartz, *Iowa Law Review*, s. 481- 482; Cate, *Indiana Law Review*, s. 191; Akıncı, s. 10.

ABAD'nın değerlendirme yapma yetkisi de bulunmaktadır.⁴¹⁷ Ancak AB Direktifi bu niteliğine rağmen yeknesaklığı tam olarak sağlayamamıştır.⁴¹⁸ AB Direktifi çerçevesinde üye devletler tarafından 28 farklı veri koruma yasası kabul edilmiş ve bunlar önemli farklılıklar içermişlerdir.⁴¹⁹ Bu durumun gerçekleşmesinde Direktif'in temel noktaları düzenlemesinin⁴²⁰ yanı sıra, ulusal hukuka aktarılmasında devletlerin belirli bir takdir yetkisinin bulunması da etkili olmuştur.⁴²¹ Nitekim AB hukuku gereği direktifler ulaştırılması gereken sonuçları itibarıyla üye devletleri bağlasa da, sonuçlara ulaşılabilecek şekil ve yöntemlerin seçilmesi üye devletlerin otoritelerine bırakılmaktadır.⁴²² AB'de yeknesaklığı sağlayamamış olmasına karşın 20 yıl gibi uzun bir süre boyunca yürürlükte kalan Direktif Avrupa veri koruma hukukunun temelini oluşturmakla kalmamış, özellikle veri transferlerine ilişkin düzenlemesinin üçüncü ülkeler nezdindeki etkilerine bağlı olarak AB dışındaki ülkeler bakımından da siyasi ve hukuki anlamda etkiye sahip olmuştur.⁴²³ Bu durumun bir sonucu olarak Direktif, AB sınırlarını aşmış ve AB dışındaki ülkelerinde Direktif'e uygun düzenlemeler geliştirmesinde etkili olmuştur.⁴²⁴

1.2.5.3. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı

8 Aralık 2000 tarihinde imzalanan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, 2009 yılında Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesi ile AB devletleri bakımından bağlayıcı hale gelmiştir. Şart, AİHS ile tutarlı olmakla birlikte toplumsal değişimler, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ekseninde insan hakları ve temel özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi bakımından modern ve kapsamlı bir araç olarak değerlendirilmektedir.⁴²⁵ Bununla birlikte Şart'ın önemli ölçüde halihazırdaki hukuki metinlerde yer alan hakların derlenmiş ve sistematik olarak düzenlenmiş hali olması nedeniyle, "*devrimci nitelikte yeni bir kodifikasyon*" olmadığı da ifade edilmektedir.⁴²⁶ Temel olarak Birlik düzeyinde korunan

⁴¹⁷ Cate, *Indiana Law Review*, s. 191.

⁴¹⁸ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 96.

⁴¹⁹ Develioğlu, s. 12.

⁴²⁰ Akçalı Gür, s. 858.

⁴²¹ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 30; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 125.

⁴²² Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma, madde 288/3; Bayram, s. 173-175.

⁴²³ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 31.

⁴²⁴ Küzeci, s. 191; Aşıkoğlu, s. 58-59.

⁴²⁵ "Why do we need the Charter?", **European Union**, https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/why-do-we-need-charter_en, Son Erişim Tarihi: 05.08.2023.

⁴²⁶ Yüksel Metin, "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 57, Sayı: 4, (2002), s. 47.

temel hakları düzenleyen Şart'ın⁴²⁷ kişisel verilerin korunması bakımından önemi ise, içerisinde kişisel verilerin korunması hakkını ayrı bir temel hak olarak düzenlemiş olmasıdır.⁴²⁸ Nitekim hazırlık sürecinde de Şart'ın modern toplumun gerektirdiği şekilde modern bir temel haklar kataloğu olması istenmiş, kişisel bilgilerin korunması da dahil olmak üzere birtakım güncel alanların düzenlenmesi talep edilmiştir.⁴²⁹ Bunun bir sonucu olarak kişisel verilerin korunması hakkı, Şart içerisindeki “*üçüncü nesil*” temel haklardan biri olarak yerini almıştır.⁴³⁰ Şart'ın “kişisel verilerin korunması” başlıklı 8. maddesi ise şu şekildedir:

“1. Herkes, kendisini ilgilendiren kişisel verilerin korunması hakkına sahiptir. 2. Bu veriler, dürüst bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş diğer meşru bir temele dayanılarak işlenir. Herkes, kendisi hakkında toplanmış verilere erişme ve bunların düzeltirme hakkına sahiptir. 3. Bu kurallara uyulması bağımsız bir makam tarafından denetlenir.”⁴³¹

Şart'ın içerisinde, özel yaşamın gizliliğinin korunmasını içeren bir düzenlemeye ise ayrıca yer verilmiştir.⁴³² Şart'ın “özel ve aile hayatına saygı” başlıklı 7. maddesine göre: “Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve iletişimine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.” İlgili maddenin AİHS'nin 8. maddesine karşılık geldiği, farklılık olarak ise iletişim alanındaki gelişmeler dikkate alınarak “*haberleşme*” ifadesi yerine “*iletişim (komünikasyon)*” ifadesinin tercih edildiği belirtilmektedir.⁴³³ Kişisel verilerin korunması hukuku bakımından Şart içerisinde bu iki alanın ayrı bir şekilde düzenlenmesinin mahiyeti ise, kişisel verilerin korunması hakkının bağımsız bir hak şeklinde değerlendirildiğinin⁴³⁴ ve öneminin⁴³⁵ göstergesi olması olarak ifade edilmektedir.

1.2.5.4. 2016/679 Sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü

25 Ocak 2012 tarihinde GDPR'ye ilişkin olarak Avrupa Komisyonu tarafından önerilen reformun, çevrimiçi gizlilik haklarını ve Avrupa dijital ekonomisini güçlendirmek amacıyla

⁴²⁷ Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 108; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 98.

⁴²⁸ Şimşek, s. 69; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 99; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 109; Özkan, s. 46.

⁴²⁹ Metin, s. 50-51.

⁴³⁰ **European Union**, “Why do we need the Charter?”.

⁴³¹ Bkz. Küzeci, s. 180.

⁴³² Şimşek, s. 69.

⁴³³ Şimşek, s. 69; Küzeci, s. 180.

⁴³⁴ Küzeci, s. 182.

⁴³⁵ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 99.

önerildiği dile getirilmiştir. Bu bakımdan GDPR'nin sağlayacağı düzenin; halihazırda ülkeler arasında bulunan farklılıkları ve maliyetli idari külfetleri ortadan kaldıracığı, işletmelere büyük miktarlara varan tasarruf sağlayacağı, tüketicilerin çevrimiçi hizmetlere olan güveninin güçlendirilmesine yardımcı olacağı ve Avrupa'da büyüme, inovasyon ve istihdam için gereksinim duyulan desteği sağlayacağı ifade edilmiştir.⁴³⁶ 2016 yılında kabul edilen GDPR'nin gerekçe kısmında da buna paralel olarak; teknolojik gelişmelerin ve küreselleşmenin kişisel verilerin korunması bakımından yeni zorlukları ortaya çıkardığı, verilerin toplanmasının ve paylaşılmasının arttığı, teknolojinin kamu otoriterine ve özel şirketlere bu bakımdan olağanüstü miktarda kullanım olanağı sağladığı, kişisel verilerin gün geçtikçe daha fazla kamuya açık ve küresel olarak kullanıma sunulduğuna işaret edilmiştir.⁴³⁷ Dijital ekonominin iç pazarda gelişmesine imkân verecek güvenin yaratılması adına da bu gelişmelerin, daha güçlü uygulamalarla desteklenen güçlü ve daha tutarlı bir koruma çerçevesinin oluşturulmasını ve kişilerin kendileri ile ilgili veriler üzerinde kontrol hakkı olmasını gerektirdiği belirtilmiştir.⁴³⁸ Bu ekseninde öncelikle, niteliği gereği GDPR'nin "*üst seviye uyumlaştırma*" amacı taşıdığını ifade etmek mümkündür.⁴³⁹ AB Direktifi'nin özellikle yeknesaklığı sağlayamamış olması nedeniyle, Avrupa Birliği'nde kişisel verilerin korunması alanının doğrudan uygulanabilir mahiyette bir tüzükle düzenlenmesi tercih edilmiştir.⁴⁴⁰ Nitekim AB hukuku bakımından direktiflerin aksine tüzükler, tüm üye devletleri bağlamakta ve de bunlarda doğrudan uygulanmaktadır. Bu özelliğin bir sonucu olarak tüzükler, üye devletlerin herhangi bir eylemine gerek olmaksızın ulusal hukukların bir parçası haline gelmektedir.⁴⁴¹ GDPR içerisinde de neredeyse tüm hususların doğrudan düzenlendiği, devletlere ise istisnai ve sınırlı belirleme yetkilerinin bırakıldığı görülmektedir. Bu açıdan, üye devletlerin ortaya koyulan tam uyumlaştırılmış yasal çerçeve amacından her sapmayı gerekçelendirmesini zorunlu kıldığı belirtilmektedir.⁴⁴²

GDPR'nin uygulama alanına ilişkin düzenlemesi ise, küresel düzeyde etkilere neden olduğundan şüphesiz düzenlemenin en kritik noktası konumundadır. Nitekim buna göre GDPR, veri işleyicisinin veya kontrolörün AB'de yerleşik olup olmadığı fark etmeksizin

⁴³⁶ "Commission proposes a comprehensive reform of data protection rules to increase users' control of their data and to cut costs for businesses", European Commission Press Release- 25 January 2012, **European Union**, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_46, Son Erişim Tarihi: 31.08.2023.

⁴³⁷ GDPR, Gerekçe 6.

⁴³⁸ GDPR, Gerekçe 7.

⁴³⁹ Akıncı, s. 14. Yine bkz. Başalp, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 85-88.

⁴⁴⁰ Develioğlu, s. 12; GDPR, Gerekçe 9 ve 10.

⁴⁴¹ Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma, madde 288/2; Bayram, s. 173.

⁴⁴² Jan Philipp Albrecht, "How the GDPR Will Change the World", **European Data Protection Law Review**, Volume: 2, Issue: 3, (2016), s. 287.

uygulama alanı bulacaktır.⁴⁴³ Bu anlamda daha geniş bir uygulama alanı öngörüldüğü,⁴⁴⁴ temel olarak ise veri işleyicisinin veya kontrolörün AB sınırlarında yerleşik bulunup bulunmadığına göre iki tür uygulamanın söz konusu olacağı anlaşılmaktadır.⁴⁴⁵ Öncelikle veri işleme faaliyetlerinin Birlik sınırları içerisinde gerçekleşip gerçekleşmediği fark etmeksizin Tüzük, Birlik sınırları içerisindeki veri işleyicileri veya kontrolörlerinin faaliyetleri bağlamında kişisel verilerin işlenmesinde uygulama alanı bulacaktır (m.3/1). Bu düzenleme bakımından veri sahiplerinin AB vatandaşı olması gerekmemekte, AB sınırları dışındaki gerçek kişilerin verilerinin işlenmesi durumunda da uygulama alanı bulunmaktadır.⁴⁴⁶ İkinci olarak ise belirli hallerde, Birlik içerisindeki veri sahiplerine ilişkin kişisel verilerin Birlik sınırları dışında yerleşik olan veri işleyicileri veya kontrolörleri tarafından işlenmesi halinde uygulama alanı bulacaktır (m.3/2). Bu haller ise; birlik içerisindeki veri sahiplerine mal veya hizmetler sunulması (m.3/2-a) veya davranışların birlik içerisinde gerçekleştiği ölçüde veri sahiplerinin davranışların izlenmesidir (m.3/2-b). Bu düzenleme bakımından veri sahiplerinin AB vatandaşı olması ve hatta AB’de sürekli olarak ikamet etmesi gerekmemektedir.⁴⁴⁷ Bu tür uygulama alanına ilişkin olarak Tüzük’ün, “ülkedışılık” ilkesi dahilinde uygulanacağı belirtilmektedir.⁴⁴⁸

GDPR ile getirilen temel yeniliklere bakıldığında ise, öncelikle teknolojik gelişmeler de göz önüne alınarak yeni tanımlamaların yapıldığı görülmektedir.⁴⁴⁹ Tanımlara ilişkin düzenlemeye; “işleme kısıtlaması” (m.4/3), “profil çıkarma” (m.4/4), “takma ad kullanımı” (m.4/5), “kişisel veri ihlali” (m.4/12), “genetik veri” (m.4/13), “biyometrik veri” (m.4/14) ve “sağlıkla ilgili veri” (m.4/15) gibi yeni tanımlar eklenmiştir. Kişisel verilerin işlenmesi sırasında uyulması gereken temel ilkeler ise; “şeffaflık ilkesi” (m.5/1-a), “bütünlük ve gizlilik ilkesi” (m.5/1-f) ve “hesap verilebilirlik ilkesi” (m.5/2)⁴⁵⁰ de düzenlenerek yeniden ele alınmıştır. Özel veri kategorisine de genetik veriler, biyometrik veriler ve cinsel eğilime ilişkin veriler dahil edilmiştir (m.9/1).⁴⁵¹ Veri işlemenin yasal olarak kabul edilebileceği hallerden biri olan rızanın koşulları bakımından da ayrıntılı ve sıkı bir düzenlemeye yer verilmiştir (m.7). GDPR bu hususta çocuklara ilişkin olarak ayrı bir düzenleme de getirmiş; 16 yaşından küçük kişilere dair verilerin işlenebilmesi

⁴⁴³ Akıncı, s. 15.

⁴⁴⁴ Taştan, s. 18; Özkan, s. 50; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 152.

⁴⁴⁵ Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 152.

⁴⁴⁶ Çekin, s. 36.

⁴⁴⁷ Çekin, s. 39.

⁴⁴⁸ Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 152.

⁴⁴⁹ Aşıkoğlu, s. 91.

⁴⁵⁰ GDPR, Gereke 39.

⁴⁵¹ GDPR, Gereke 51.

bakımından rızanın çocuk üzerinde velayet hakkı bulunan kişi tarafından verilmesi ve onaylanması halinde hukuka uygun kabul edileceği düzenlenmiştir (m.8/1). Ayrıca bu noktada, üye devletlerin 13 yaşından küçük olmamak şartıyla daha küçük bir yaş sınırı belirleyebilecekleri de eklenmiştir (m.8/1). GDPR içerisinde çocuklar bakımından özel bir koruma getirilmesi gereksinimi, çocukların verilerin işlenmesine ilişkin riskler, sonuçlar ve güvenceler hakkında daha az bilinci olabileceği ile açıklanmıştır.⁴⁵²

GDPR şüphesiz ki, kendinden önceki başlıca uluslararası düzenlemelere oranla veri sahibinin korunması bakımından daha güçlü güvenceler öngörmekte ve haklarını genişletmektedir. GDPR içerisinde veri öznesinin “unutulma hakkı” (silme hakkı)⁴⁵³ olduğunun düzenlenmesi (m.17)⁴⁵⁴ bunun en somut örneği olarak değerlendirilebilir. Buna göre veri sahibinin, belirli koşulların varlığı halinde kendisine ilişkin kişisel verilerin gecikmeksizin silinmesini talep etme hakkı bulunmaktadır (m.17/1). Yine veri öznesinin haklarına; “işleme faaliyetini kısıtlama hakkı” (m.18), “veri taşınabilirliği hakkı” (m.20) ve “profil çıkarma da dahil olmak üzere otomatik işleme faaliyetine dayalı bir karara tabi olmama hakkı” (m.22/1) gibi haklar da eklenmiştir. Ayrıca kişisel verilerin daha etkin bir şekilde korunmasını sağlamak amacıyla “tasarımda gizlilik” ve “varsayılan gizlilik” (m.25), “riskli veri işleme faaliyetleri bakımından veri koruma etki değerlendirmesi” (m.35) ve “veri sahibi açısından risk teşkil eden veri ihlallerinin en geç 72 saat içerisinde bildirilmesi” (m.33-34) gibi yükümlülükler yer verilmiştir. Bunlara ek olarak, bazı hallerde veri işleyicisinin veya kontrolörün veri koruma görevlisi ataması zorunlu kılınmıştır (m.37).⁴⁵⁵ Ayrıca Tüzük kapsamında artık, veri işleyicisi ve veri kontrolörü kişisel veri ihlallerinden birlikte sorumlu tutulmaktadır (m.30-33, m.79, m.82).⁴⁵⁶ Veri ihlalleri halinde de daha sıkı yaptırımlar öngörülmekte; 20 milyon euro veya hizmet sağlayıcısının küresel gelirinin %4’ünü bulabilen ciddi para cezaları verilebileceği düzenlenmektedir (m.83).⁴⁵⁷ Çalışma Grubu yerine de AB genelinde Birlik organı olarak görev yapacak tüzel kişiliğe sahip Avrupa Veri Koruma Kurulu kurulması öngörülmüştür (m.68).⁴⁵⁸

⁴⁵² GDPR, Gerekçe 38.

⁴⁵³ Unutulma hakkına ilişkin olarak bkz. Başalp, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 97-101. ABAD’nın unutulma hakkına ilişkin kararı için bkz. ABAD, Google Spain SL ve Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) ve Mario Costeja González [BD], Dava No: C-131/12, Karar Tarihi: 13 Mayıs 2014, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131>, Son Erişim Tarihi: 05.02.2024.

⁴⁵⁴ GDPR, Gerekçe 65 ve 66.

⁴⁵⁵ GDPR, Gerekçe 97.

⁴⁵⁶ Akıncı, s. 21.

⁴⁵⁷ Akıncı, s. 16; Taştan, s. 23.

⁴⁵⁸ GDPR, Gerekçe 139.

Üçüncü ülkelere veya uluslararası kuruluşlara yapılacak veri aktarımlarına ilişkin olarak da yeni düzenlemeler getirilmiştir. Tüzük içerisinde yer alan düzenlemelere göre üçüncü taraflara AB sınırları içerisinde veri aktarımı yapılabilmesi, ancak üç halin varlığında söz konusu olabilecektir. Bunlar; Avrupa Komisyonu'nun belirli kriterler dahilinde üçüncü ülkeler hakkında yeterli düzeyde koruma sağladığına ilişkin olarak karar vermesi (m.45), üçüncü tarafın belirlenen uygun güvenceleri sunması (m.46) ve bağlayıcı kurumsal kulların varlığı (m.47) şeklindedir.⁴⁵⁹

GDPR her yönüyle, ancak özellikle de uygulama yönüyle kişisel verilerin korunması hukuku bakımından çığır açan bir düzenleme niteliğindedir. GDPR'nin yürürlüğe girmesiyle sadece Avrupa veri koruma hukukunun değil, dünyanın geneli bakımından veri koruma hukukunun farklı bir yöne evrildiğini söylemek mümkündür.⁴⁶⁰ Bunun en önemli nedenlerinden biri ise, AB bünyesinde kabul edilmiş bir düzenleme olmasına rağmen belirli hallerde yerleşik konumu fark etmeksizin AB dışındaki organizasyonlara da uyulması gereken birtakım yükümlülükler getirilmesi ve bunların yerine getirilmemesi halinde ise ciddi miktarlarda para cezalarının öngörülmüş olmasıdır.⁴⁶¹

⁴⁵⁹ Göçmen Uyarer, s. 74-77.

⁴⁶⁰ Albrecht, s. 287-289.

⁴⁶¹ "What is GDPR, the EU's new data protection law?", **European Union**, <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/>, Son Erişim Tarihi: 29.08.2023.

2. BÖLÜM

KUZEY KIBRIS TÜRK HUKUKUNDA VE TÜRK HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI, KARŞILAŞTIRMALI OLARAK KİŞİSEL VERİ KAVRAMI, TEMEL İLKELER VE İŞLENME ŞARTLARI

2.1. KUZEY KIBRIS TÜRK HUKUKUNDA VE TÜRK HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

2.1.1. Genel Olarak

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda ve Türk hukukunda kişisel verilerin korunması alanının hukuksal olarak düzenlenmesi, dünya geneline göre değilse de bu alana ilişkin olarak en gelişmiş modeli sunan Avrupa'ya⁴⁶² göre daha geç bir dönemde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte her iki hukuk düzenindeki tarihsel gelişime karşılaştırmalı bir perspektiften bakıldığında, konunun hukuksal olarak düzenlenmesinin bir diğerine göre daha geç veya daha erken olduğu yönünde bir sonuca varılması mümkün gözükmemektedir. Buna karşın, bu alanın düzenlenmesinin her iki ülkenin hukukunda da düzensiz bir gelişim seyrettiği yönünde genel bir değerlendirmede bulunmak mümkündür.

Nitekim Türk hukukunda ilk olarak,⁴⁶³ 2004 yılında kabul edilen "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu"⁴⁶⁴ içerisinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlara yer verilmiştir. "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası"⁴⁶⁵ içerisinde kişisel verilerin korunmasının düzenlenmesi de 2010 yılında yapılan bir değişiklik ile gerçekleşmiştir. Temel veri koruma mevzuatının,

⁴⁶² Küzeci, s. 227.

⁴⁶³ Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasının hukuksal olarak düzenlenmesinin ilk olarak, 2004 tarihli "Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik" ile gündeme geldiği de belirtilmektedir., Taştan, s. 23. Bkz. "Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik", T.C. Resmî Gazete, 6 Şubat 2004, Sayı 25365, **T.C. Resmî Gazete**, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/02/20040206.htm>, Son Erişim Tarihi: 21.02.2024.

⁴⁶⁴ "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu", T.C. Resmî Gazete, 12 Ekim 2004, Sayı 25611, **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.

⁴⁶⁵ "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası", T.C. Resmî Gazete, 9 Kasım 1982, Sayı 17863 (Mükerrer), **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.

yani “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”nun⁴⁶⁶ yürürlüğe konulması ise ancak 2016 yılında söz konusu olmuştur.⁴⁶⁷ Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda ise, öncelikle temel veri koruma mevzuatı olarak “89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası”⁴⁶⁸ 2007 yılında yürürlüğe konulmuş ancak tam anlamıyla etkin bir şekilde uygulanması sağlanamamıştır.⁴⁶⁹ Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların ayrıntılı olarak düzenlenmesine de 2014 yılında kabul edilen “32/2014 Sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası”⁴⁷⁰ içerisinde yer verilmiştir.⁴⁷¹ “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası”⁴⁷² içerisinde ise kişisel verilerin korunmasını düzenleyen açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Çalışma sınırları dahilinde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak her iki ülkenin hukuk düzenindeki genel çerçeve bu şekilde olmakla birlikte çalışmanın bu bölümünde; her iki hukuk düzeni bakımından kişisel verilerin korunmasının Anayasa içerisindeki yeri, temel veri koruma mevzuatının genel çerçevesi ve bu mevzuatta yer alan idari ve cezai nitelikteki düzenlemeler temel hatlarıyla ele alınacaktır. Ayrıca kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç ve cezaların her iki hukuk sistemi bakımından karşılaştırılmasına zemin hazırlamak adına, kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların düzenlendiği 5237

⁴⁶⁶ “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”, T.C. Resmî Gazete, 7 Nisan 2016, Sayı 29677, **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.

⁴⁶⁷ Türk hukukundaki kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevcut diğer düzenlemeler için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 94, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023.

⁴⁶⁸ “89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi**, <https://www.cm.gov.nc.tr/Yasalar>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.

⁴⁶⁹ Nitekim 2007 yılında kabul edilen 89/2007 sayılı Yasa dahilinde kurulması öngörülen Kişisel Verileri Koruma Kurulu, ancak 2019 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Bkz. “*Kişisel Verileri Koruma Kurulu Faaliyette*”, Duyuru Tarihi: 18.10.2019, **Kişisel Verileri Koruma Kurulu**, <https://kvkk.gov.ct.tr/DUYURULAR/k%c4%b0%c5%9f%c4%b0sel-ver%c4%b0ler%c4%b0-koruma-kurulu-faal%c4%b0yette>, Son Erişim Tarihi: 29.10.2023. Yine bkz. Buğçehan Arıklı, “KKTC Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, 2019, s. 138-139; Demet Çelik Ulusoy, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku: Avrupa Birliği Hukukuyla Karşılaştırmalı**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021, s. 33-34, 38-39.

⁴⁷⁰ “32/2014 Sayılı Özel Hayat ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası”, K.K.T.C. Resmî Gazete, 10 Mart 2014, Sayı 55, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi**, <https://www.cm.gov.nc.tr/Yasalar>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.

⁴⁷¹ Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 2006 yılında kabul edilen “12/2006 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Yasası”, 2011 yılında kabul edilen “6/2012 Sayılı Elektronik Haberleşme Yasası” ve 2020 yılında kabul edilen “32/2020 Sayılı Bilişim Suçları Yasası” içerisinde de kişisel verilerin korunması ile ilişkili hükümler yer almaktadır. Yine bkz. Çelik Ulusoy, s. 38. Söz konusu yasaların metni için bkz. “Yasalar”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/cqi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 12.02.2024.

⁴⁷² “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi**, https://www.cm.gov.nc.tr/dir_docs/9646521_Anayasa.pdf, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ve 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın genel bir değerlendirmesine de yer verilecektir.

2.1.2. Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Gelişimi

2.1.2.1. Anayasa Bağlamında Değerlendirme

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nda kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak açık bir düzenleme yer almamakta, bir başka deyişle bu hak Anayasa içerisinde bağımsız bir hak alanı olarak düzenlenmemektedir. Ancak her demokratik Anayasa gibi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nda da temel hak ve özgürlükler koruma altına alınmakta, bunu temin etmeye yönelik güvenceler öngörülmektedir. Nitekim Anayasa'nın "Temel Hakların Niteliği ve Korunması" başlıklı 10. maddesine göre:

"(1) Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahiptir. (2) Devlet, kişinin temel hak ve özgürlüklerini, kişi huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlar. (3) Devletin yasama, yürütme ve yargı organları, kendi yetki sınırları içinde, bu Kısım kurallarının tam olarak uygulanmasını sağlamakla yükümlüdürler."

Anayasa'nın "Kişi Dokunulmazlığı" başlıklı 14. maddesinin ilk fıkrasına göre de: *"Herkes, barış, güven ve huzur içinde yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."* Bu düzenlemelerden anlaşıldığı üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası *"kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı"* olduğunu, bir başka ifadeyle *"kişiliğin serbest geliştirilmesi hakkı"*⁴⁷³ olduğunu kabul etmekte ve devletin buna yönelik gerekli koşulları hazırlamakla yükümlü olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Anayasa içerisinde insan onurunun korunmasına ilişkin genel bir düzenleme yer almasa da çeşitli düzenlemeler özelinde insan onurunun korunmasına yer verildiği görülmekte,⁴⁷⁴ bu anlamda da temel bir değer olan insan onurunun Anayasa ile güvence

⁴⁷³ Bkz. Şimşek, s. 111.

⁴⁷⁴ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişi Dokunulmazlığı" başlıklı 14. maddesinin 3. fıkrasına göre: *"Kimse, insanlık onuruyla bağdaşmayan bir cezaya çarptırılmaz veya muameleye bağlı tutulamaz."* Anayasa'nın "Ekonomik ve Sosyal Hayatın Düzeni" başlıklı 47. maddesinin 1. fıkrasına göre: *"Ekonomik ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma ilkesine ve her yurttaş için insanlık onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlanması amacıyla düzenlenir."* Anayasa'nın "Ücrette Adalet Sağlanması" başlıklı 52. maddesine göre: *"Devlet, çalışanların, yaptıkları işe uygun ve insanlık onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlamlarına elverişli, adaletili bir ücret elde etmeleri için gerekli önlemleri alır."*

altına alındığı sonucuna ulaşılabilmektedir.⁴⁷⁵ Yine kişisel verilerin korunması ile yakından ilişkili olan özel hayatın gizliliğinin korunmasının da Anayasal güvencelere bağlandığı görülmektedir. Nitekim Anayasa'nın "Özel Hayatın Gizliliği" başlıklı 19. maddesine göre:

"(1) Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Adli kovuşturmanın gerektirdiği istisnalar saklıdır. (2) Yasanın açıkça gösterdiği durumlarda, usulüne göre verilmiş mahkeme veya yargıç kararı olmadıkça, ulusal güvenlik ve kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan durumlarda da, yasa ile yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz."

Kişisel verilerin korunmasının Anayasa içerisinde açık bir düzenlemesinin bulunmaması, bu alanın korunmasının Anayasal dayanaktan yoksun olduğunu ifade etmemektedir.⁴⁷⁶ Kişisel verilerin korunması hakkı, yukarıda yer verilen kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile insan onuru ilkesi, özel yaşamın gizliliği hakkı başta olmak üzere birtakım somut temel hakların koruma alanları içerisindeki güvenceler dahilinde ele alınabilmektedir.⁴⁷⁷ Anayasa'da yer alan bu düzenlemelerin, kişisel verilerin korunmasının Anayasal temellerini teşkil ettiği değerlendirilmektedir.⁴⁷⁸ Nitekim Anayasa'da açık bir şekilde düzenlenen bu hakların korunmasındaki menfaatler, kişisel verilerin korunmasının arkasında yatan birtakım menfaatleri de kapsamında bulundurmaktadır. Bu hakların, koruma alanlarına bağlı olarak kişisel verilerin korunması hakkına da hizmet ettiği değerlendirilmektedir.⁴⁷⁹ Bu, "*kişisel veri üzerindeki hakkın korunması, aslında o 'kişisel verinin ilişkili olduğu yaşam' ilişkisine bağlı 'özgürlük alanının' korunması anlamına gelir*"⁴⁸⁰ değerlendirmesi ile de uyumlu gözükmektedir. Nitekim kişisel verilerin korunması hakkı, "*çok sayıda hak ve özgürlükler ilişkili olabilecek*

⁴⁷⁵ Çelik Ulusoy, s. 344-345.

⁴⁷⁶ Küzeci, s. 318; Çelik Ulusoy, s. 344.

⁴⁷⁷ Şimşek, s. 111.

⁴⁷⁸ Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda açık bir şekilde düzenlemeden önce de kişisel verilerin korunmasının, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın benzer düzenlemeleri çerçevesinde anayasal temele sahip olduğu değerlendirilmiştir. Bkz. Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 100-101; Şimşek, s. 111; Ersan Şen, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı'nın Anayasa ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirmesi", **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt: 83, Sayı: 3, (2009), s. 1197; Ersoy, s. 85; Küzeci, s. 318-321; Kılınç, s. 1131. Kişisel verilerin korunması hakkının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası ekseninde ayrıntılı bir değerlendirmesi için ayrıca bkz. Çelik Ulusoy, s. 339-346.

⁴⁷⁹ Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 215.

⁴⁸⁰ Çelik Ulusoy, s. 345.

nitelikte kavşak bir hak” olarak değerlendirilmekte, geniş bir çerçevede Anayasa'nın çeşitli düzenlemeleri dahilinde güvencelerinin bulunduğu ifade edilmektedir.⁴⁸¹

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası bakımından da kişisel verilerin korunması hakkının, *“özel hayatın gizliliği kapsamında klasik, kişi haklarından biri olarak”* kabul edildiği ifade edilmektedir.⁴⁸² Buna göre özel hayat ve mahremiyet kişisel verilerin korunması hakkının fikrîsel temelini ve ana kaynağını oluşturduğundan, Anayasa bağlamında da zeminini oluşturmaktadır.⁴⁸³ Ayrıca AİHM'de kişisel verilerin korunmasını özel hayatın gizliliği dahilinde değerlendirmekte, Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda ise AİHS “39/1962 Sayılı İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Yasa”⁴⁸⁴ gereği iç hukukun bir parçası konumunda bulunmaktadır.⁴⁸⁵ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin az sayıdaki kararlarında yer alan değerlendirmelere bakıldığında da; kişisel verilerin korunması hakkının genel olarak özel hayatın gizliliği dahilinde ve kişinin kendini maddi ve manevi olarak geliştirmesi temelinde değerlendirildiği görülmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, 32/2020 sayılı Bilişim Suçları Yasası'nın 14. maddesinde düzenlenen bilişim verilerine polis tarafından el konulması düzenlemesinin Anayasa'nın 19. maddesinde korunan özel hayatın gizliliğine aykırılığını da incelediği bir kararında konuya ilişkin olarak; *“özel hayatın alt unsurları kişisel veriler, konut, haberleşme ve aile hayatına saygı olarak kabul görmektedir”* ve *“...özel hayat başlığı altında korunması gereken kişisel verilere...”*⁴⁸⁶ şeklindeki ifadelerle yer vermiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay'ı ise, kurumsal e-posta yazışmalarının şahadet olarak kullanılmasını değerlendirdiği ve bu bakımdan kişisel verilerin korunmasına da değindiği bir kararında şu açıklamalara yer vermiştir:

“Kişisel verilerin korunması hakkı, kişisel verilere yönelik yetkisiz erişimler sonucunda meydana gelebilecek maddi ve manevi zarara karşı bireyin korunması ve bireyin kendisine ait kişisel bilgilerin geleceğini belirleme hakkını sağlamaktadır...Bu kapsamda bireyin öz iradesiyle yaşamını şekillendirmesine

⁴⁸¹ Çelik Ulusoy, s. 345.

⁴⁸² Çelik Ulusoy, s. 340.

⁴⁸³ Çelik Ulusoy, s. 340.

⁴⁸⁴ “39/1962 Sayılı İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Yasa”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

⁴⁸⁵ Çelik Ulusoy, s. 340-341. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bakımından AİHM'nin yaklaşımı ve buna ilişkin değerlendirmeler için ayrıca bkz. Arıklı, s. 51-52.

⁴⁸⁶ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 11/2020, D. No: 4/2022, T. 30.06.2022, s. 23, 25. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin kararları için bkz. “Yüksek Mahkeme Kararları”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/yenikararara3.aspx>, Son Erişim Tarihi: 18.05.2023.

ilişkin olarak kendisine ait bilgilerin ne zaman ve ne kadarını açıklayacağına karar vermesi, genel kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Bu nedenle kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliği hakkı ile de aynı kapsamda değerlendirilmekte...özünde ise bireyin kendisine ait kişisel verileri üzerinde kontrol imkânının sağlanmasını temin etmektedir...Buna göre, kişinin kendi ve özel hayatı ile ilgili verileri üzerinde kontrol imkânının sağlanmış olması, korumanın ölçüsünü belirler.”⁴⁸⁷

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunun Anayasal düzeninin kişisel verilerin korunması hakkına dayanak sunduğu açık olmakla birlikte, günümüzde kişisel verilerin korunmasının özel yaşam alanının sınırlarını aştığı ve buna oranla çok daha geniş bir alanı kapsadığı göz ardı edilmemelidir. Tarihsel süreç içerisindeki gelişmelere paralel olarak kişisel verilerin korunması hakkı, bağımsız bir temel hak alanını temsil etmeye başlamıştır.⁴⁸⁸ Anayasa'nın çeşitli düzenlemeleri çerçevesinde Anayasal dayanağı bulunan kişisel verilerin korunması hakkı, dünyadaki gelişmelere paralel olarak Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda da yasalar ile somutlaştırılmış ve ayrıntılı düzenlemeler dahilinde önemli güvencelere kavuşturulmuştur. Ancak kişisel verilerin korunması hakkının yapılacak bir Anayasa değişikliği⁴⁸⁹ içerisinde yer alması, güncel yaklaşımın gerisinde kalınmamasını ve hakkın sınırlarının⁴⁹⁰ belirlenmesini sağlayacaktır.⁴⁹¹

2.1.2.2. 89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası

2.1.2.2.1. Yasa'nın Amacı ve Genel Çerçevesi

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasa tasarısı ilk olarak 2006 yılında Cumhuriyet Meclisi Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi'nde ele alınmış, tasarıda yapılan birtakım değişiklikler neticesinde ise mevcut hali ile 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası 12 Kasım 2007 tarihinde Cumhuriyet Meclisi'nde kabul

⁴⁸⁷ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Hukuk, Numara: 7/2019, D. No: 8/2019, T: 19.03.2019, s. 15. Yüksek Mahkeme'nin ilgili kararındaki söz konusu değerlendirme, “O.Şimşek (2008) Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması; Dr.Türkay Henkoğlu, Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması; Stone, Gueutal,Gardner ve Mclure 1983, A Field experiment comparing information-privacy values, beliefs and attitudes across several types of organizations” kaynaklarından yararlanılarak aktarılmıştır.

⁴⁸⁸ Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 215.

⁴⁸⁹ Bu noktaya ilişkin olarak, Kuzey Kıbrıs Türk hukuku bakımından Anayasa değişikliğinin sıkı şartlara bağlı olduğu da belirtilmektedir. Bkz. Arıklı, s. 50; Çelik Ulusoy, s. 344.

⁴⁹⁰ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın “Temel Hak ve Özgürlüklerin Özünü ve Sınırlanması” başlıklı 11. maddesine göre: “*Temel hak ve özgürlükler, özüne dokunmadan, kamu yararı, kamu düzeni, genel ahlak, sosyal adalet, ulusal güvenlik, genel sağlık ve kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamak gibi nedenlerle ancak yasalarla kısıtlanabilir.*”

⁴⁹¹ Kişisel verilerin korunmasının Anayasa içerisinde düzenlenmesinin önemine ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 206-227.

edilmiştir.⁴⁹² Yasa tasarısının genel gerekçesinde; gelişmiş bilişim teknolojilerine ve veri transferi sağlayan iletişim araçlarına bağlı olarak kişisel verilerin geçmişe göre daha çok önem kazandığına; içinde bulunduğumuz bilgi çağında bir yandan kişisel verilerin yaygın bir şekilde işlenmesini kolaylaştırmanın ve ilgililerinin yararlarına sunulmasının zorunlu olduğu, diğer yandan ise verisi toplanan kişinin kişilik haklarının korunmasının ciddi bir sorun şeklinde ortaya çıktığına değinilmiştir. Bu bakımdan da “...kişilerle ilgili bilgilerin bilişim sistemlerine yerleştirilmesi ve işlenmesiyle ilgili esas ve usullerin düzenlenmesi, bunlara uymayanlar hakkında ceza yaptırımlarının getirilmesi, kişilik haklarının ve temel hak ve özgürlüklerin korunması ve yasal güvencelerin sağlanması amaçlanmıştır” ifadelerine yer verilmiştir. Bunlara ek olarak, Avrupa Birliği’nin üyeleri arasında uyumu sağlamak adına AB Direktifi’ni kabul ettiği ve tasarının hazırlık çalışmalarında da Direktif’in dikkate alındığı belirtilmiştir.⁴⁹³

Yukarıda yer verilen genel gerekçe doğrultusunda da 89/2007 sayılı Yasa’nın amacı; “*kişisel verilerin işleme bağlı tutulmasında kişiliğin, temel hak ve özgürlüklerin korunması ve bir dosyalama sisteminin bir bölümünü oluşturan veya oluşturması planlanan kişisel verilerin otomatik veya otomatik olmayan yöntem ve araçlarla, tamamen veya kısmen işlenmesine ve transferine ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir*” şeklinde ifade edilmiştir (m.3). Bu bakımdan Yasa ile esas olarak kişiliğin, temel hak ve özgürlüklerin korunması amaçlanmaktadır. Karşılaştırmalı hukuktaki düzenlemelerde de amaç noktasında genel olarak özel yaşamın gizliliği hakkının, bazen ise kişilik hakkının korunmasının ön plana çıkarıldığı ifade edilmektedir.⁴⁹⁴ Bu açıdan Yasa’da, kişilik hakkının korunmasının öne çıkarılmasının tercih edildiği görülmektedir. Bununla birlikte amaca ilişkin olarak kişisel verilerin korunması hakkına açık bir şekilde yer verilmediği de görülmektedir.

89/2007 sayılı Yasa; “Genel Kurallar”, “Kişisel Verinin İşlenmesi”, “Veri Transferi ve Gizlilik”, “Bilgiye Konu Kişinin Hakları”, “Kişisel Verileri Koruma Kurulunun Oluşumu, Yetki ve Görevleri”, “Suç ve Cezalar” ve “Geçici ve Son Kurallar” başlıklı 7 kısımdan ve 39 maddeden oluşmaktadır. Yasa, amacına paralel olarak kişisel verilerin korunması

⁴⁹² Bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VI, Yasama Yılı: 2007/3, 12’nci Birleşim, 12 Kasım 2007, s. 408, <https://cm.gov.ct.tr/Tutanaklar>, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024. Yapılan değişikliklere ve Cumhuriyet Meclisi Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi’nin yasa tasarısına ilişkin raporu için bkz. s. 377-379. 89/2007 sayılı Yasa’nın hazırlık sürecine ilişkin değerlendirmeler için ayrıca bkz. Arıklı, s. 52-55; Çelik Ulusoy, s. 36-38.

⁴⁹³ 89/2007 sayılı Yasa’nın tasarısının genel gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VI, Yasama Yılı: 2007/3, 12’nci Birleşim, 12 Kasım 2007, s. 380.

⁴⁹⁴ Küzeci, s. 356.

bakımından önemli güvenceler getirmektedir. Yasa'nın çeşitli düzenlemelerine çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer verilecek olmakla birlikte bu noktada, genel çerçevesinin anlaşılması adına bir bütün olarak içeriğine kısa bir şekilde değinmekte fayda bulunmaktadır. Yasa içerisinde; "bilgiye konu kişi", "birleştirme", "hassas veri", "işlemci"⁴⁹⁵, "işleme", "kişisel veri", "kişisel veri dosya sistemi" ve "kontrolör"⁴⁹⁶ gibi temel kavramlar tanımlanmaktadır (m.2). Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak ise; uygulanacak ilkeler (m.5), yasal işleme (m.6), hassas verinin işlenmesi (m.7), dosya sistemlerinin birleştirilmesi (m.9), diğer ülkelere transfer (m.11), gizlilik ve güvenlik (m.12) ve doğrudan veya dolaylı pazarlama için işleme (m.17) gibi hususlar düzenlenmektedir. Bilgiye konu kişi bakımından ise; bilgilendirilme (m.13), erişim (m.14), itiraz (m.15), tazmin (m.18) haklarına yer verilmekte ve bunların kullanılmasına ilişkin usul (m.16, m.34) düzenlenmektedir. Verileri işleme tabi tutanlar bakımından ise; dosyalama sistemine ilişkin Başkana bildirimde bulunma (m.8), veri koruma görevlisi görevlendirme (m.10), işleminin gizliliğini ve güvenliğini sağlama (m.12), bilgilendirme (m.13) ve gizlilik (m.19) gibi yükümlülükler öngörülmektedir. Ayrıca, uluslararası düzenlemelere uygun olarak 89/2007 sayılı Yasa ile çeşitli görev tanımları ve geniş yetkileri bulunan, tüzel kişiliğe sahip, idari ve mali olarak özerk bir denetim organı olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulu oluşturulması da öngörülmektedir (m.20-34). Ne var ki, 2007 yılında kabul edilen Yasa ile kurulması öngörülen bu Kurul 2019 yılında faaliyete geçmiştir. Bununla birlikte Kurul'un aktif ve etkili bir şekilde çalışmadığı görülmektedir.⁴⁹⁷

2.1.2.2.2. Yasa'nın Kapsamı ve Kapsama İlişkin Tanımlar

89/2007 sayılı Yasa'nın kapsamına ilişkin düzenlemesinde Yasa'nın, "*kişisel verileri işleme tâbi tutulan kişiler ile bu verileri işleme tâbi tutan kurum veya kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere*" uygulanması düzenlenmiştir (m.4). Düzenlemeden de anlaşıldığı üzere, verileri işleme tabi tutanlar bakımından kamu veya özel sektör şeklinde bir ayırım

⁴⁹⁵ 89/2007 sayılı Yasa'nın 2. maddesine göre 'işlemci': "*şahsi veriyi kontrolör adına işleyen kişiyi anlatır.*"

⁴⁹⁶ 89/2007 sayılı Yasa'nın 2. maddesine göre 'kontrolör': "*kendi başına veya başkalarıyla birlikte, kişisel verilerin işleme tabi tutulmasının amaç ve yöntemlerini belirleyen, kişisel veri dosya sistemini oluşturma, işletme, denetim hak ve yetkisine sahip olan Kamu Kurum ve Kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişileri anlatır.*"

⁴⁹⁷ Bkz. Çelik Ulusoy, s. 33-34, 38-39. Kurul'un çalışmalarına bakıldığında, yalnızca bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin bir tüzüğün hazırlandığı görülmektedir. Bkz. "Bilgilendirme Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Tüzüğü", K.K.T.C. Resmî Gazete, 2 Ocak 2020, Sayı 1, **Kişisel Verileri Koruma Kurulu**, https://kvkk.gov.ct.tr/Portals/24/RGY_Bilgilendirme%20Yukumlugunun%20Yerine%20Getirilmesinde%20Uyulacak%20Usul%20ve%20Esaslar%20Tuzugu.pdf, Son Erişim Tarihi: 12.02.2024. Kişisel Verileri Koruma Kurulu hakkında bilgi için bkz. **Kişisel Verileri Koruma Kurulu**, <https://kvkk.gov.ct.tr/>, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

yapılmamıştır.⁴⁹⁸ Düzenlemenin devamında ise, “gerçek kişilerce ticari, mesleki kazanç amacı olmaksızın başkalarına aktarmamak kaydıyla ve sadece kendileri tarafından kullanılmak üzere işlenen kişisel veriler” Yasa’nın uygulama kapsamı dışında bırakılmıştır (m.4). Yasa’da uygulama yönünden bu düzenleme haricinde başka bir genel istisna kuralına yer verilmemiş, ancak çeşitli düzenlemeler özelinde⁴⁹⁹ birtakım kısmi istisnalar öngörülmüştür.⁵⁰⁰

Yasa’nın kapsamına ilişkin olarak, işleme kavramına da değinilmesi gerekmektedir. 89/2007 sayılı Yasa’nın 2. maddesine göre:

“İşleme’ veya ‘Kişisel verilerin İşlenmesi’, kişiye ilişkin tüm verilerin, toplanması, kaydedilmesi, işlenmesi, saklanması, silinmesi, değerlendirilmesi, kullanılması, uyarlanması veya değiştirilmesi, durdurulması, yok edilmesi gibi işlevlerden herhangi birisinin, birkaçının veya hepsinin, herhangi bir yöntem ve araç kullanılarak uygulanmasını anlatır.”

Düzenlemede yer alan “gibi işlevlerden” ifadesinden de anlaşıldığı üzere işleme kavramı, kişisel verilerin korunması üzerinde gerçekleştirilebilecek benzer işlemleri de kapsamında bulundurmaktadır. Ayrıca düzenlemede yer alan “herhangi bir yöntem ve araç kullanılarak” ifadesinden, kişisel verilerin otomatik veya manuel yöntemlerle işlenmesi arasında bir farkın gözetilmediği anlaşılmaktadır. Nitekim Yasa’nın amacına ilişkin düzenlemesinde de “otomatik veya otomatik olmayan yöntem ve araçlarla, tamamen veya kısmen işlenmesine” ifadesine yer verilmiştir (m. 3).⁵⁰¹ Ancak yine Yasa’nın amacına ilişkin düzenlemesine göre bu kapsamda işlenen kişisel verilerin, “bir dosyalama sisteminin bir bölümünü oluşturan veya oluşturmaya planlanan” veriler olması gerekmektedir (m.3).⁵⁰² Yasa’da dosyalama sistemi ise, ‘kişisel veri dosya sistemi’ olarak ifade edilmekte ve “işlevsel veya coğrafi esaslara göre merkezi veya dağıtık olarak bir sistemde muhafaza edilen ve belirli yöntemlerle ulaşılabilen kişisel veri topluluğunu anlatır” şeklinde tanımlanmaktadır (m.2).⁵⁰³

⁴⁹⁸ Arıklı, s. 70.

⁴⁹⁹ 89/2007 sayılı Yasa’da kişisel veriler işlenirken uygulanacak ilkelere ilişkin olarak (m.5/1-Ç, m.5/2), kontrolörün başkana bildirim yükümlülüğüne ilişkin olarak (m.8/6) ve bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin olarak (m.13/3-B, m.13/4, m.13/5) birtakım istisnalar bulunmaktadır.

⁵⁰⁰ 89/2007 sayılı Yasa’nın uygulama kapsamına ve istisnalara ilişkin olarak bkz. Arıklı, s. 70-74.

⁵⁰¹ Çelik Ulusoy, s. 154-155.

⁵⁰² Çelik Ulusoy, s. 155, 157.

⁵⁰³ Kişisel verilerin kısmen otomatik, otomatik ve otomatik olmayan yollarla işlenmesine ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. Çekin, s. 26-29.

2.1.2.2.3. Yasa'da Düzenlenen İdari Yaptırımlar, Suç ve Cezalar

89/2007 sayılı Yasa'nın 6. kısmında suç ve cezalara yer verilmektedir. Bu kısımda yer alan 35. madde idari para cezalarını düzenlerken, 36. madde suç ve cezaları düzenlemektedir. İdari para cezalarına ilişkin 35. maddenin ilk fıkrasında; kişisel veriler işlenirken uygulanacak ilkelere (m.5), yasal işlemeye (m.6), başkana bildirim (m.8), bilgilendirme yükümlülüğüne (m.13), erişim hakkına (m.14) ve itiraz hakkına (m.15), kişisel veri dosya sistemlerinin birleştirilmesine (m.9), diğer ülkelere veri transferine (m.11) ve doğrudan veya dolaylı pazarlama için işlemeye (m.17), hassas verinin işlenmesine (m.7) ve işlemenin gizliliği ve güvenliğine (m.12) ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere idari para cezası verilmesi öngörülmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise idari para cezalarına ilişkin kararların Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından verileceği ve tebliğ edileceği belirtilmekte, ayrıca bu kararlara karşı başvuru yolu düzenlenmektedir.

Suç ve cezalara ilişkin 36. maddenin ilk fıkrasında ise, yetkili olmayan kişiler tarafından kişisel veri içeren bir dosyaya yönelik olarak gerçekleştirilen birtakım fiillerin suç oluşturduğu düzenlenmektedir. Buna göre:

“Yetkili olmadığı halde, kişisel veri içeren bir dosyaya müdahale eden veya buradaki veriye sahip olan veya veriyi silen, değiştiren, bozan, tahrip eden, işleyen, ileten ve nakleden veya verinin yetkisiz ellere geçmesine sebep olan veya bu tür kimselerin veriye sahip olmalarına izin veren veya bu veriyi bir şekilde kullanan bir kişi suç işlemiş olur ve mahkumiyeti halinde 15,000 YTL (On Beş Bin Yeni Türk Lirası)'na kadar para cezasına veya beş yıla kadar hapis cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilir.”

89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenen bu suçun değerlendirmesine ise, çalışmanın üçüncü bölümünde 32/2014 sayılı Özel Hayat ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nda düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların ele alınmasından sonra yer verileceğinden burada ayrıca irdelenmeyecektir. Nitekim 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinde düzenlenen bu suçun, 32/2014 sayılı Yasa'da yer alan suçlarla birlikte ele alınması gerekmektedir.

Yasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrasında ise; kontrolör ve işlemcinin gizlilik yükümlülüğüne (m.19) ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu Başkanının, üyelerinin ve personelinin sır saklama yükümlülüğüne (m.33) aykırı hareket etmesi suç olarak

düzenlenmekte ve mahkûmiyet halinde de 10,000 YTL'ye kadar para cezası verilebileceği öngörülmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında da Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun denetleme görevine (m.28/6) ilişkin olarak, Kurul'un veya görevlendireceği personelin görevine engel olunması veya izin verilmemesi suç olarak düzenlenmekte ve mahkûmiyet halinde de 10,000 YTL'ye kadar para cezası verilebileceği öngörülmektedir.

89/2007 sayılı Yasa'nın bu kısmında yaptırım olarak öngörülen para cezalarının miktarlarının, güncel gelişmeler ışığında caydırıcılıktan uzak bir konumda bulunduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca, 36. maddenin ikinci fıkrasında öngörülen para cezasına ilişkin olarak "10,000 YTL (Yirmi Bin Yeni Türk Lirası)" ifadesine yer verilmiş, sayı ve yazı ile ifade edilen miktar farklı düzenlenmiştir. Yasa'nın 17 yıldır yürürlükte olduğu göz önüne alındığında teknik hata olduğu düşünülen bu hatanın düzeltilmemiş olması, suç ve cezada kanunilik ilkesinin gerekliliklerinden biri olan belirlilik ilkesi açısından eleştiriye açık bir durum yaratmaktadır.

2.1.2.3. 32/2014 Sayılı Özel Hayat ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın Genel Çerçevesi

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç ve cezalarında düzenlendiği Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası, yasa önerisi olarak 2013 yılında Cumhuriyet Meclisi Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi'ne sunulmuş, yapılan birtakım değişikliklerle⁵⁰⁴ birlikte mevcut hali ile 24 Şubat 2014 tarihinde Cumhuriyet Meclisi'nde kabul edilmiştir.⁵⁰⁵ 32/2014 sayılı Yasa, 10 Mart 2014 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir. Yasa önerisinin genel gerekçesinde; Anayasa'nın özel hayatın gizliliğini (m.19) ve haberleşme özgürlüğünü (m.21) düzenlediği ve bu iki özgürlük bakımından tamamen özel ve istisnalar haricinde müdahaleye kapalı bir alan yarattığı; bunun doğal bir sonucunun ise yasa koyucunun çıkaracağı yasalar ile bu alanları koruma altına alması ve bu alanlara hukuka aykırı olarak müdahale edenlerin tabi olacağı cezaları düzenlemesi olduğu; günümüzde ise teknolojik gelişmeler nedeniyle bu alanlara müdahalenin kolaylaştığı ve bunlara yönelik müdahalelerin yasaklanması, caydırılması ve cezalandırması gereksiniminin de daha

⁵⁰⁴ Yapılan değişikliklere ve Cumhuriyet Meclisi Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi'nin yasa önerisine ilişkin raporu için bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasama Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3561-3563, <https://cm.gov.ct.tr/Tutanaklar>, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024.

⁵⁰⁵ Bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasama Yılı: 2014/2, 46'ncü Birleşim, 24 Şubat 2014, s. 3682, <https://cm.gov.ct.tr/Tutanaklar>, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024

yoğun bir şekilde hissedildiği; ceza hukuku alanındaki mevzuatın bu gelişmelerin ortaya çıkmadığı bir döneme ait olması nedeniyle bu gereksinimi karşılayamadığı belirtilmiştir. Bu bakımdan da *“bu Yasa’nın amacı, modern hukukta özel yaşamın, aile yaşamının ve haberleşmenin gizliliği alanında yaşanan gelişmelerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hukukuna yansıtılması ve Anayasa’nın 19’uncu ve 21’inci maddelerinde sözü edilen hak ve özgürlüklerin korunmasının sağlanmasıdır”* ifadelerine yer verilmiştir.⁵⁰⁶

Gerekçe doğrultusunda da Yasa’nın amacı; *“Anayasada yer alan özel hayatın gizliliğini ve haberleşme özgürlüğünü korumak ve bu temel hakları ihlal edenlerin işlemiş sayılacakları suçları ve bu suçları işlemeleri halinde alacakları cezaları düzenlemektir”* şeklinde ifade edilmiştir (m.3). 32/2014 sayılı Yasa, 4 kısımdan ve 14 maddeden oluşmaktadır. Yasa’da kişisel verilere ilişkin suç ve cezalar ise, hem 2. Kısım hem de 3. Kısım içerisinde düzenlenmektedir. Yasa’nın 8. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi ve yayılması suçu, “Haberleşme ve Özel Hayatın Gizliliği, İhlal, Dinleme, Kayıtlar ve Ceza Kuralları” başlıklı 2. Kısımda yer alırken; Yasa’nın 9. maddesinde düzenlenen hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma, 10. maddesinde düzenlenen hukuka uygun biçimde kaydedilmiş verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma ve 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu “Kişisel Verileri Ele Geçirme, Satma ve Yok Etmeme” başlıklı 3. Kısımda düzenlenmiştir. Bununla birlikte Yasa’nın “Son Kurallar” başlıklı 4. Kısımının 12. maddesinde suç oluşturmeyen hallerde, 13. maddesinde ise temel ceza mevzuatı olan “Fasıl 154 Ceza Yasası”nın⁵⁰⁷ 1. Kısımında yer alan genel kurallarının ve 9. Kısımında yer alan hükümlerinin bu Yasa’da düzenlenen suçlar bakımından da uygulanacağına yer verilmiştir. Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların değerlendirilmesinde, Fasıl 154 Ceza Yasası’nın bu düzenlemelerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

2.1.3. Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Gelişimi

2.1.3.1. Anayasa Bağlamında Değerlendirme

⁵⁰⁶ 32/2014 Sayılı Yasa’nın önerisinin genel gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44’üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3565.

⁵⁰⁷ “Fasıl 154 Ceza Yasası”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda kişisel verilerin korunmasının düzenlenmesi 2010 yılında, "5982 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"⁵⁰⁸ doğrultusunda Anayasa'nın "Kişinin Hakları ve Ödevleri" başlıklı 2. Bölümünde yer alan 20. maddesine bir hüküm ilave edilmesiyle gerçekleşmiştir.⁵⁰⁹ Böylelikle Türk hukuk düzeninde kişisel verilerin korunması, açık bir şekilde anayasal hak haline gelmiştir.⁵¹⁰ Anayasa içerisinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmesi gereksinimi ise, Anayasa'nın halihazırda kişisel verilerin korunmasına yönelik dolaylı düzenlemelerinin bulunduğu fakat yeterli olmadığı gerekçesi ile açıklanmıştır.⁵¹¹ Anayasa'nın "Özel Hayatın Gizliliği" başlıklı 20. maddesine eklenen 3. fıkrasına göre ise:

"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."

Anayasa'nın 20. maddesinin 3. fıkrasına bakıldığında; kişisel verilerin korunması hakkının genel çerçevesinin düzenlendiği, buna ilişkin usul ve esasların ise kanun ile düzenleneceğinin belirtildiği görülmektedir.⁵¹² Kişisel verilerin korunmasının Anayasa içerisinde düzenlenmesi önemli bir gelişme olmakla birlikte, maddenin içeriği bakımından sınırlama nedenlerinin⁵¹³ belirlenmemesi ve bağımsız bir denetim otoritesinin öngörülmemesi eksiklik olarak değerlendirilmektedir.⁵¹⁴ Düzenleme bakımından dikkat çeken bir diğer nokta ise "*kişisel verilerin korunması hakkı*" yerine, "*kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı*" ifadesinin tercih edilmiş olmasıdır.⁵¹⁵ Bu anlamda Türk hukuk düzeninde kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının, temel bir hak olan "*özel hayatın*

⁵⁰⁸ "5982 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun", T.C. Resmî Gazete, 13 Mayıs 2010, Sayı 27580, **T.C. Resmî Gazete**, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100513-1.htm>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023. Küzeci, s. 323.

⁵⁰⁹ Göçmen Uyarer, s. 96; Küzeci, s. 323.

⁵¹⁰ Küzeci, s. 321.

⁵¹¹ T.C. Anayasa Mahkemesi, **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Gerekçeli)**, 2. Baskı, haz. Yunus Emre Yılmazoğlu ve İsmail Emrah Perdecioğlu, Ankara: Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2019, s. 120, https://www.anayasa.gov.tr/media/6382/gerekceli_anayasa.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.02.2024

⁵¹² KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 18.

⁵¹³ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesine göre: "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*"

⁵¹⁴ Küzeci, s. 323-324.

⁵¹⁵ Küzeci, s. 324.

gizliliği ve korunması hakkı” kapsamında anayasal güvencesi bulunan anayasal bir hak olduğunu⁵¹⁶ ifade etmek daha doğru bir yaklaşım olarak gözükmektedir.⁵¹⁷

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası bakımından ifade edildiği gibi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bakımından da 17. maddede güvence altına alınan kişi dokunulmazlığı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, 20. ile 22. maddelerinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliğinin korunması hakkı da kişisel verilerin korunması ile yakından ilişkili olup kişisel verilerin korunmasına anayasal zemin sunmaktadır. Nitekim kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesi, Anayasa’da güvence altına alınan bu haklarında ihlali niteliğindedir.⁵¹⁸ Ayrıca Anayasa’nın 25. ve 26. maddelerinde koruma altına alınan düşünce özgürlüğü de bazı hallerde kişisel verilerin korunması ile birlikte ele alınabilmektedir.⁵¹⁹ Bunlara ek olarak haberleşme özgürlüğüne, basın özgürlüğüne, din ve vicdan özgürlüğüne, kanun önünde eşitlik ve suçsuzluk karinesine ilişkin düzenlemelerinde sınırlı bir eksen de olsa korumaya destek sunduğu belirtilmektedir.⁵²⁰

2.1.3.2. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

2.1.3.2.1. Kanun’un Amacı ve Genel Çerçevesi

Türk Hukukunda kişisel verilerin korunmasına yönelik özel bir kanun çıkarmak adına 1989, 2000, 2008 ve 2014 yıllarında çeşitli girişimler ve çalışmalar yapılmış, bazı çalışmalar neticesinde tasarılar da hazırlanmış ancak kanun haline getirilememiştir. 26 Aralık 2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı’na sunulan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı ise, 24 Mart 2016 tarihinde kabul edilmiş ve 7 Nisan 2016 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir.⁵²¹ 6698 sayılı Kanun’un genel gerekçesinde ise özet olarak; günümüzde kişisel verilerin özel ve kamu sektöründe bilişim sistemleri üzerinden otomatik yollar ile sıkça kullanıldığı; bu bilgilerin kullanılmasının bireyler, mal ve hizmet sunanlar bakımından hem birtakım avantaj sağladığı hem de bilgilerin istismar edilmesi riskini taşıdığı ve bu iki menfaat arasında makul bir dengenin tesis edilmesi gerektiği;

⁵¹⁶ Bkz. KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 17-18.

⁵¹⁷ Aksi yönde bkz. Doğan, s. 93-94.

⁵¹⁸ KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 18. Yine bkz. Küzeci, s. 326-329.

⁵¹⁹ Küzeci, s. 329-331.

⁵²⁰ Küzeci, s. 332.

⁵²¹ KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 16.

kişisel verilerin işlenebilmesine ilişkin olarak özel bir kanun ve etkin bir denetim mekanizmasının mevcut olmamasının toplumda olumsuz bir algıya neden olduğu; Türk Ceza Kanunu'nda kişisel verileri konu edinen suçlar bakımından hukuka uygunluğun değerlendirilmesinde tereddüt yaşandığı; Anayasa'da kişisel verilerin korunmasına ilişkin detayların kanun ile düzenleneceğinin yer aldığı gibi temel hususlara değinilmiştir. Ayrıca sağlığa ilişkin verilerin kanuni düzenlemeden yoksun olmasının AİHM'nin ihlal kararlarına yol açtığına, kişisel verilerin korunmasının yabancı sermaye yatırımları bağlamındaki ekonomik yönüne, veri transfer edilememesine bağlı sorunlara ve uluslararası gelişmelere de yer verilmiş; üye olarak bulunulan OECD'nin konuya ilişkin olarak Rehber İlkeleri kabul ettiği, yine üye olarak bulunulan Avrupa Konseyi'nin 108 sayılı Sözleşmesi'nin imzalandığı⁵²² ve Avrupa Birliği'nin ise AB Direktifi'ni kabul ettiği belirtilmiştir.⁵²³

Yukarıda yer verilen gerekçeler ekseninde de 6698 sayılı Kanun'un amacı; *“kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir”* şeklinde ifade edilmiştir (m.1). Bu bakımdan Kanun ile özel hayatın gizliliği başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunması amaçlanmakta,⁵²⁴ Kuzey Kıbrıs Türk hukukundaki 89/2007 sayılı Yasa'dan farklı olarak özel hayatın gizliliğinin korunması ön plana çıkarılmaktadır.⁵²⁵ Benzer şekilde ise, amaç bakımından kişisel verilerin korunması hakkına dair bir ifadeye yer verilmemektedir.⁵²⁶

6698 sayılı Kanun; “Amaç, Kapsam ve Tanımlar”, “Kişisel Verilerin İşlenmesi”, “Haklar ve Yükümlülükler”, “Başvuru, Şikâyet ve Veri Sorumluları Sicili”, “Suçlar ve Kabahatler”, “Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Teşkilat” ve “Çeşitli Hükümler” başlıklı 7 bölümden ve 33 maddeden oluşmaktadır. 6698 sayılı Kanun'unun hazırlanmasında ise temel

⁵²² Türkiye Cumhuriyeti 108 sayılı Sözleşme'yi 1981 yılında imzalamıştır. Sözleşme, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ise 30 Ocak 2016 tarihinde uygun bulunmuştur. Bkz. “6669 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun”, T.C. Resmî Gazete, 17 Şubat 2016, Sayı 29628, **T.C. Resmî Gazete**, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/02/20160218-2.pdf>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023.

⁵²³ 6698 sayılı Kanun'unun genel gerekçesi için bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu**, Yasama Dönemi: 26, Yasama Yılı: 1, Sıra Sayısı: 117, s. 4-6, <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023.

⁵²⁴ Çekin, s. 23.

⁵²⁵ Küzeci, s. 356; Çekin, s. 23-24.

⁵²⁶ Küzeci, s. 356-357.

olarak AB Direktifi esas alınmıştır.⁵²⁷ Kanun'un düzenlemelerine çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer yer değinilecek olmakla birlikte bu noktada, genel çerçevesinin anlaşılması bakımından bir bütün olarak içeriğine kısaca yer verilmesinde fayda bulunmaktadır. Kanun içerisinde; "açık rıza" (m.3/1-a), "anonim hâle getirme" (m. 3/1-b), "ilgili kişi" (m. 3/1-ç), "kişisel veri" (m. 3/1-d), "kişisel verilerin işlenmesi" (m.3/1-e), "veri işleyen" (m.3/1-ğ),⁵²⁸ "veri kayıt sistemi" (m.3/1-h) ve veri sorumlusu (m.3/1-ı)⁵²⁹ gibi temel kavramların tanımlarına yer verilmektedir. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak ise; genel ilkeler (m.4), işleme şartları (m.5-6), silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi (m.7) ve aktarılması (m.8, m.9) düzenlenmektedir. İlgili kişinin kişisel verilerinin korunması kapsamındaki haklarına (m.11), veri sorumlusunun ise aydınlatma (m.10), veri güvenliğini sağlama (m.12), veri sorumluları siciline kaydolma (m.16) gibi yükümlülüklerine yer verilmektedir. Ayrıca ilgili kişinin veri sorumlusuna başvuruda bulunma (m.13) ve Kişisel Verilerin Koruma Kurulu'na şikâyet etme usulü (m.14) de düzenlenmektedir. Nitekim uluslararası düzenlemelere uygun olarak 6698 sayılı Kanun ile çeşitli görev tanımları bulunan idari ve mali özerkliğe sahip, kamu tüzel kişiliğine haiz Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve bu dahilinde de bağımsız bir denetim organı olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulu kurulması öngörülmektedir (m.19-27). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki gelişmelerin aksine Türkiye Cumhuriyeti Kişisel Verileri Koruma Kurumu oldukça etkili faaliyetler yürütmekte, belirlediği misyon ve vizyonu onaylayan mahiyette çalışmalarda bulunmaktadır.⁵³⁰

2.1.3.2.2. Kanun'un Kapsamı ve Kapsama İlişkin Tanımlar

6698 sayılı Kanun'un kapsamına ilişkin düzenlemesinde Kanun'un; *"kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında"* uygulanacağı düzenlenmiştir (m.2). Kuzey Kıbrıs Türk hukukundaki 89/2007 sayılı Yasa'dan farklı olarak, burada ayrıca *"kişisel verileri işlenen gerçek kişiler"* ifadesine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca, *"dosyalama sistemi"* yerine de *"veri kayıt sistemi"* ifadesi tercih edilmiştir. Benzer şekilde ise kişisel verileri işleyenler

⁵²⁷ KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 13.

⁵²⁸ 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrasının 3. bendine göre 'veri işleyen': *"veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder."*

⁵²⁹ 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1.fıkrasının 1 bendine göre 'veri sorumlusu'; *"kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder."*

⁵³⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu hakkında bilgi için bkz. **Kişisel Verileri Koruma Kurumu**, <https://www.kvkk.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 10.02.2024.

bakımından kamu veya özel sektör ayrımı yapılmamıştır.⁵³¹ Kanun'un uygulama yönünden tam istisnaları ise ayrı bir madde içerisinde düzenlenmiştir (m.28/1)⁵³². Aynı maddede çeşitli düzenlemeler özelindeki kısmi istisnalara da ayrıca yer verilmiştir (m.28/2)⁵³³.⁵³⁴ Kanun'da belirlenen istisnaların AB Direktifi'ne göre fazla geniş olduğu ve Kanun'un uygulama alanının ciddi ölçüde daraltıldığı da değerlendirilmektedir.⁵³⁵

Kanun'un kapsamına ilişkin olarak, işleme kavramının da açıklanması gerekmektedir. Kanun'un 3. maddesine göre (m.3/1-e):

“Kişisel verilerin işlenmesi: kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade eder.”

Kavramın tanımlanmasından da anlaşıldığı üzere kişisel veriler; tamamen veya kısmen otomatik veya bir veri kayıt sisteminin parçası olması şartıyla manuel olarak işlendiği sürece bunlar üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem Kanun'un kapsamında

⁵³¹ KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 21; Altındere, s. 30; Çekin, s. 26; Doğan, s. 121.

⁵³² 6698 sayılı Kanun'un "İstisnalar" başlıklı 28. maddesinin 1. fıkrasına göre: *“Bu Kanun hükümleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz: a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerle uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi. b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi. c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi. ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi. d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi.”*

⁵³³ 6698 sayılı Kanun'un "İstisnalar" başlıklı 28. maddesinin 2. fıkrasına göre: *“Bu Kanunun amacına ve temel ilkelerine uygun ve orantılı olmak kaydıyla veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10 uncu, zararın giderilmesini talep etme hakkı hariç, ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11 inci ve Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16 ncı maddeleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz: a) Kişisel veri işleminin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması. b) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi. c) Kişisel veri işleminin kanunun verdiği yetkiye dayanarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması. ç) Kişisel veri işleminin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması.”*

⁵³⁴ Yine bkz. KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 23-27.

⁵³⁵ Melike Aysun Köse, **Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)**, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 78-79.

bulunmaktadır.⁵³⁶ Kanun'da 'veri kayıt sistemi' ise; "*kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini ifade eder*" (m.3/1-h) şeklinde tanımlanmaktadır.

2.1.3.2.3. Kanun'da Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler

6698 sayılı Kanun'un 5. Bölümünde suçlara ve kabahatlere yer verilmektedir. Bu bölümde yer alan 17. madde suçları düzenlerken, 18. madde kabahatleri düzenlemektedir. Suçlara ilişkin 17. maddenin ilk fıkrasında kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na atıf yapılmakta, Kanun'un 135 ile 140. maddelerinin uygulanacağı öngörülmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise, Kanun'un 7. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesine ilişkin hükümlere aykırı olarak verileri anonim hale getirmeyenler veya silmeyenler bakımından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 138. maddesinin uygulanacağı belirtilmektedir. İkinci fıkrada yer alan bu düzenleme ile 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun unsurlarının genişletildiği ifade edilmektedir.⁵³⁷

5237 sayılı Kanun'un ilgili düzenlemeleri çalışmanın devamında ayrıntılı bir şekilde ele alınacak olsa da 6698 sayılı Kanun'un 17. maddesi özelindeki birtakım değerlendirmelere bu noktada değinmekte fayda bulunmaktadır. Nitekim 6698 sayılı Kanun'un suçlara ilişkin bu düzenlemesi belirli noktalardan eleştirilmektedir. Öncelikle maddenin ilk fıkrasında yer alan düzenlemenin sadece 6698 sayılı Kanun'un kapsamı doğrultusunda ortaya çıkan hukuka aykırı fiiller bakımından belirleyici mahiyette olduğu ifade edilmekte,⁵³⁸ buna bağlı olarak da aynı nitelikteki bir fiilin 6698 sayılı Kanun'un kapsamına girip girmemesine göre 5237 sayılı Kanun'un farklı hükümlerinin –Yargıtay uygulaması bakımından 134. maddede düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun uygulanmasına yol açabileceği değerlendirilmektedir.⁵³⁹ İkinci olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda uygulanacağı işaret edilen suçların sınırlı sayıda veri işleme türünü kapsadığı, buna karşın 6698 sayılı Kanun'un kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her

⁵³⁶ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 183-184; Çekin, s. 26; KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 21-22.

⁵³⁷ Aslıhan Kart / Muammer Ketizmen, "Kabahatler Kanunu'nun İçtima Hükümleri Açısından Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Suç ve Kabahatler ile Kurul'un İdari Ceza Kararlarına İlişkin Bir Değerlendirme", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, (2019), s. 24.

⁵³⁸ Muammer Ketizmen / Aslıhan Kart, "Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 17. Maddesi ve Yargıtay Kararları Doğrultusunda, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Suç Teşkil Eden Fiiller Açısından Uygulanacak Norm Hakkında Değerlendirme", **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, Cilt: 1, Sayı: 2, (Ekim 2021), s. 266.

⁵³⁹ Ketizmen / Kart, **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, s. 267.

türlü işlemi kapsamında bulundurduğu ifade edilmektedir. Ceza hukukuna hakim olan kıyas yasağı ve suç ve cezaların kanuniliği ilkeleri dikkate alındığında ise, 5237 sayılı Kanun'da uygulanacağı işaret edilen suçlarda düzenlenen veri işleme türleri haricindeki -hukuka aykırı olarak değiştirme, sınıflandırma gibi- işlemlere uygulanacak olan yaptırımın belirsiz olması eleştirilmektedir.⁵⁴⁰ Bir başka değerlendirme ise, her iki Kanun'da belirlenen özel veri kategorisindeki farklılıkların mevcudiyetine ilişkindir. Bu açıdan da 5237 sayılı Kanun'da kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun nitelikli haline ilişkin olarak belirlenen özel veri kategorisinin 6698 sayılı Kanun'da belirlenen ile uyumlu olmamasının, 6698 sayılı Kanun dahilinde özel veri kategorisi içerisinde değerlendirilen veri türleri bakımından farklı cezai yaptırımların uygulanması sonucunu doğuracağı noktasında eleştirilmektedir.⁵⁴¹

Kabahatlere ilişkin 18. maddenin ilk fıkrasında ise aydınlatma yükümlülüğüne (m.10) ve veri güvenliğine (m.12) ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere, Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından verilen kararları uygulamayanlara (m.15), veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edenlere (m.16) idari para cezası verileceği düzenlenmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise idari para cezalarının gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri olan veri sorumluları bakımından uygulanacağına yer verilmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında da idari para cezası öngörülen eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde gerçekleşmesi halinde Kurul'un bildiri üzerine ilgili görevliler ve memurlar bakımından disiplin hükümleri dahilinde işlem yapılacağı belirtilmektedir. İdari yaptırım kararlarının verilmesi Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun yetkisinde olmakla birlikte (m.22/1-ğ),⁵⁴² bu kararların usul ve esasları ile kararlara karşı başvuru yolu bakımından "5326 sayılı Kabahatler Kanunu"nun⁵⁴³ esas alınması gerekmektedir.⁵⁴⁴ Kanun'un kabahatlere ilişkin düzenlemesi bakımından değinilmesi gereken diğer bir nokta ise, idari para cezalarının miktarı bakımından alt ve üst sınır arasında ciddi bir farkın bulunmasıdır.⁵⁴⁵ Bu durum Kanun'un gerekçesinde şu şekilde açıklanmıştır:

⁵⁴⁰ Küzeci, s. 444.

⁵⁴¹ Küzeci, s. 444-445.

⁵⁴² Kart / Ketizmen, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, s.18; Altındere, s. 125.

⁵⁴³ "5326 Sayılı Kabahatler Kanunu", T.C. Resmî Gazete, 31 Mart 2005, Sayı 25772 (Mükerrer), **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5326&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 10.02.2024.

⁵⁴⁴ Altındere, s. 125-126.

⁵⁴⁵ Altındere, s. 125.

“Maddede kabahatler karşılığında öngörülen idari para cezalarının alt ve üst sınırları arasındaki makas bilinçli olarak geniş tutulmuştur. Kurul karar verirken kabahatler hususunda genel kanun niteliğinde olan 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumunu dikkate alacaktır. Bu şekilde düzenleme yapılmak suretiyle, söz konusu kabahatlerin çok farklı ekonomik güce sahip gerçek veya tüzel kişiler hakkında uygulanacak olması nedeniyle yaptırım uygulanmasında hakkaniyeti sağlamak amaçlanmıştır.”⁵⁴⁶

2.1.3.3. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Genel Çerçevesi

Kişisel verilere ilişkin suç ve cezaların da düzenlendiği 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 2004 yılında kabul edilmiş, 1 Haziran 2005 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir. Kanun içerisinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar ise, “Özel Hükümler” başlıklı 2. Kitabında yer alan “Kişilere Karşı Suçlar” başlıklı 2. Kısımındaki “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” başlıklı 9. Bölümünde, 135. ve 140. maddeler arasında düzenlenmektedir. Kanun’un 135. maddesinde kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, 136. maddesinde verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu ve 138. maddesinde ise verileri yok etmeme suçu düzenlenmektedir. Kanun’un 137. maddesinde ise, 135. ve 136. maddelerde düzenlenen suçların nitelikli hallerine yer verilmekte, 139. maddede de her üç suç tipinin soruşturulmasının ve kovuşturulmasının şikâyete bağlı olmadığı belirtilmekte ve 140. maddesinde ise tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri uygulanmasına yer verilmektedir.

Kişisel verilerin korunmasına yönelik suçların düzenlenmesine ilişkin olarak ise, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddenin gerekçesinde; çağımızda bazı kurum ve kuruluşların kişiler ile ilgili kayıtların bilgisayar ortamında muhafaza edilmesi uygulamasına başvurduğu; bu bilgilerin amaçları haricinde kullanılması veya üçüncü kişilerin eline geçerek hukuka aykırı şekilde yararlanılması nedeniyle hakkında bilgi toplanan kişilerin ciddi zararlara uğrayabildiği belirtilmiştir.⁵⁴⁷

⁵⁴⁶ 6698 Sayılı Kanun’un 18. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu**, s. 14.

⁵⁴⁷ 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin gerekçesi için bkz. Ali Çelik / Zeki Murteza Albayrak, **Türk Ceza Kanunu Öz Kitap**, 17. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 718; Hasan Gerçekler, **Yorumlu & Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt-1**, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 1376.

2.2. KARŞILAŞTIRMALI OLARAK KİŞİSEL VERİ KAVRAMI, TEMEL İLKELER VE İŞLENME ŞARTLARI

2.2.1. Kişisel Veri Kavramı

2.2.1.1. Kişisel Veri Kavramının Tanımı

Kişisel veri kavramının tanımlanması, kavramın kapsamının ve sınırlarının ne olduğunun belirlenmesi, kişisel verilerin korunması hukukunun uygulama yönünün anlamlandırılabilmesi bakımından temel bir önem arz etmektedir. Çünkü bir bilgi⁵⁴⁸ ancak kişisel veri olarak değerlendirildiği takdirde kişisel verilerin korunmasına ilişkin kuralların uygulanması söz konusu olabilmektedir. Kişisel veri kavramının tanımlanması noktasında ise, genel bir konsensüsün bulunduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim kişisel veri kavramı, gerek ulusal⁵⁴⁹ ve uluslararası düzenlemelerde gerekse öğretilerde⁵⁵⁰ genellikle benzer bir şekilde tanımlanmaktadır. Bunlara bakıldığında, kişisel veri

⁵⁴⁸ Bu noktada belirtmek gerekir ki, birbirleri yerine geçen şekilde kullanılmasına karşın “bilgi” (*knowledge*), “enformasyon” (*information*) ve “veri” (*data*) kavramları farklı anlamlara karşılık gelmektedir. Bkz. İşevi / Çelme, s. 263-264; Küzeci, s. 10-14; Akgül, s. 10-12; Türkay Henkoğlu, **Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2015, s. 27-28. En genel anlatımla da verinin enformasyonun, enformasyonun da bilginin hammaddesi olduğu ifade edilmektedir., İşevi / Çelme, s. 263; Küzeci, s. 11. Türk Dil Kurumu ise, ‘bilgi’ kavramını; “*insan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü; bili, malumat; öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek; haber, malumat, vukuf; verinin anlam kazanmış biçimi*”, ‘veri’ kavramını ise; “*bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin temeli olan ana öge; muta, data, done; gözlem ve deneye dayalı araştırmanın sonuçları; olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi*” şeklinde tanımlamaktadır. ‘Enformasyon’ kavramı ise, “*danışma; haberleşme*” olarak açıklanmaktadır. Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023), <https://sozluk.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 19.09.2023. Bu çalışma bakımından ise bu kavramlar, anlam farklılığı göz ardı edilerek birbirleri yerine geçer şekilde kullanılacaktır.

⁵⁴⁹ Çeşitli ülkelerdeki kişisel veri tanımı için ayrıca bkz. “Data Protection Laws of the World”, **DLA Piper**, <https://www.dlapiperdataprotection.com/>, Son Erişim Tarihi: 05.10.2023.

⁵⁵⁰ Genel olarak kabul gören kişisel veri tanımının yanı sıra öğretilerde çeşitli yazarlar tarafından yorumlama suretiyle oluşturulan çeşitli tanımlar da bulunmaktadır. “*Farklı bir söylemle, kişiliğin sosyal, fiziksel, duygusal ve hatta ekonomik boyutuna dair bilgiler kişisel verilerimizi ifade etmektedir.*”, Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 22; “*Kişisel veri, bireyin şahsi, mesleki ve ailevi özelliklerini gösteren, o bireyi diğer bireylerden ayırmaya ve niteliklerini ortaya koymaya elverişli her türlü bilgi anlamına gelmektedir.*”, Şen, s. 1197; “*İsmimiz, adresimiz, telefon numaramızdan kişiliğimiz, beğenilerimiz ve yaşamın çeşitli alanlarındaki tercihlerimize kadar geniş bir yelpaze kişisel verilerimiz oluşturur. Kişisel veri kısaca ‘biz’e ilişkin pek çok bilgiyi nitelendirmektedir.*”, Küzeci, s. 1; “*Bu bağlamda, bireyin kişisel verileri, özünde bireyin kimliğini ortaya çıkartan, bir kişiyi belirli kılan ve onu karakterize eden verilerdir.*”, Akgül, s. 8; “*Bir kavram olarak kişisel veri, kişiye ilişkin, kişiden kaynaklanan, doğumumuzdan ölümümüze kadar bizi ifade eden her şeydir.*”, Sevgi Erarslan, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 16; “*Tüm bu tanımlardan çıkarımla kişisel veri kavramını, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ait fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özel verilerin tamamı olarak tanımlamaktayız.*”, Bozkurt, s. 5; “*Bütün bu ifadelerden sonra geniş bir tanım yapmak gerekirse, kişisel veri, bir gerçek kişinin kimliğinin açıkça belirlenmesine yarayan ya da kişinin kim olduğu eldeki bu bilgiyle açıkça belirlenmeye de başka bilgilerle bir araya getirildiğinde, analiz edildiğinde veya eşleştirildiğinde kişiyi belirlenebilir kılmaya yarayan onunla ilgili her türlü bilgidir.*”, Serdar Çelikel, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 52.

kavramının küçük farklılıklarla yaygın olarak “*kimliği belirli veya belirlenebilir bir -gerçek- kişiye ilişkin her türlü bilgi*” şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Ancak yaygın olarak kabul gören genel bir tanımı bulunmasına karşın bu tanımın geniş ve belirsiz olmasının, kapsamının belirlenmesi noktasında ulusal düzenlemeler veya uygulamalar arasında farklılıklara yol açabildiği ifade edilmektedir.⁵⁵¹ Nitekim kavramın tanımlanmasındaki geniş yaklaşım, unsurlarının içeriğinin farklı yorumlanması şeklinde bir etki de doğurmaktadır.⁵⁵² Bununla birlikte kavramın dinamik bir yapıya sahip olmasına ve zaman-mekân değişkenliğinden etkilenmesine dayanarak, bu geniş tanımlamanın yerinde olduğu da düşünülmektedir.⁵⁵³ Gerçekten de tarihsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve hukuki gelişmeler kavramın içeriğine etkide bulunabilmektedir. Örneğin, kripto paraların keşfedilmediği bir dönemde kişinin kripto cüzdanına ilişkin verileri de olmaz; bir virüsün ortaya çıkmadığı bir dönemde bu virüsün taşıyıcısı olan kişilerde bulunmaz; kişinin cinsel eğilimine ilişkin tercihlerinin kabul görmediği ya da belirli bir ten renginin üstün kabul edildiği bir toplum veya dünya düzeninde bunlara ilişkin verilerin hassas veri olarak korunması da gündeme gelmezdi. Ancak insanlığın tarihsel süreç içerisinde geçirdiği deneyimler, bu deneyimlerin neden olduğu değişimler ve gelişmeler bugün bunlara ilişkin bilgilerin de -kişiyi belirli kıldığı ölçüde- kişisel veri olarak değerlendirilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu anlamda insanlığa, bir başka ifadeyle kişilere ve kişiliğe temas eden her değişimin ve gelişimin, kişisel veri kavramının içeriğinde de değişime neden olma potansiyeli bulunmaktadır. Nitekim özellikle de bilişim alanındaki gelişmeler doğrultusunda ilerleyen dönemlerde kişisel veri olarak değerlendirilebilecek bilgilerin de artacağı düşünülmektedir.⁵⁵⁴ Bu bakımdan örneğin bir asır önce DNA ve retina verilerini analiz kabiliyeti bulunmadığından bunlar kişisel veri olarak değerlendirilemezken, günümüzde bu veri türleri kişiyi neredeyse yüzde yüzlük bir kesinlikle belirli kılmaktadır.⁵⁵⁵ Kişisel verilerin dinamik yapıya sahip olması ile bu noktaya işaret edilmektedir.⁵⁵⁶ Ayrıca bir bilginin belirleyici olma işlevi, zamanın ve mekânın şartlarına göre de değişebilmektedir. Örneğin ‘*beyaz gömleklili kişi*’ verisi tek başına bir

⁵⁵¹ Zeynel T. Kangal, **Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Hukukunda Korunması**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 21.

⁵⁵² Aksoy, s. 12. Nitekim AB bünyesinde görev yapan Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu da, AB devletleri arasındaki belirsizliklerin ve uygulama çeşitliliklerinin yarattığı sorunların önüne geçebilmek ve bu bakımdan ortak bir anlayış oluşturmak adına 2007 yılında kişisel veri kavramına ilişkin bir görüş yayınlamıştır. Bkz. Article 29 Data Protection Working Party, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, Adopted on 20th June, 01248/07/EN WP 136, s. 3, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 28.09.2023; Aksoy, s. 13.

⁵⁵³ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 174.

⁵⁵⁴ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 174; Özkan, s. 8.

⁵⁵⁵ Çelikel, s. 57-58. Benzer yönde bkz. Aksoy, s. 25.

⁵⁵⁶ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 174.

anlam ifade etmezken, beyaz gömlek giymiş sınırlı veya tek bir kişinin bulunduğu bir ortam dahilinde kişinin belirlenmesini sağlayabilmektedir.⁵⁵⁷ Kişisel veri kavramının mevcut tanımı ise, işaret edilen bu gelişmeleri ve değişkenlikleri karşılamaktadır.

Temel uluslararası düzenlemelerde de ‘kişisel veri’ kavramı, yukarıda yer verilen genel tanımla ve birbirileri ile uyumlu⁵⁵⁸ bir şekilde ele alınmıştır.⁵⁵⁹ OECD Rehber İlkeleri’nde, *“kimliği bilinen veya bulunabilecek olan bir şahsa (veri sahibi) ait her türlü bilgiyi ifade eder”* olarak tanımlanmıştır (m.1-b). Avrupa Konseyi’nin 108 Sayılı Sözleşmesi’nde ise, *“kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi (‘ilgili kişi’) hakkındaki tüm bilgileri ifade eder”* şeklinde tanımlanmıştır (m.2-a). Bu tanım Sözleşme’nin yenilenmesinde de korunmuş, Sözleşme 108+’nın içerisinde de aynı şekilde yer almıştır (m.2-a). AB Direktifi içerisinde ise, *“tespit edilmiş veya tespit edilebilir gerçek kişiye (‘veri öznesi’) ilişkin herhangi bir bilgiyi kastedecektir”* şeklinde tanımlanmıştır (m.2-a) ve bu tanım GDPR içerisinde de aynı şekilde yer almıştır. Uluslararası düzenlemelerde yer alan bu uyumlu tanım, ulusal hukuklarda da benimsenmiştir.⁵⁶⁰ Nitekim Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda, 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası’nda *“kimliği belirli veya kimliği belirlenebilir bir kişiye ilişkin tüm bilgileri anlatır”* şeklinde bir tanımlama yapılmıştır (m.2). Türk Hukukunda ise, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda *“kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder”* şeklinde tanımlanmıştır (m.3/1-d).

Genel olarak kabul gören tanımından hareketle, kişisel veri kavramının temel olarak üç unsurlu bir kavram olduğu değerlendirilmektedir. Bunlar; *“bilgi”*, *“kimliği belirli veya belirlenebilir kişi”* ve *“bilginin kişiye ilişkin olması”* şeklindedir.⁵⁶¹ Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu ise kavramı dört unsurlu olarak tanımlamış, genel olarak kabul edilen üç unsurun yanı sıra *“gerçek kişi”* de kavramın unsurları arasında sayılmıştır.⁵⁶²

⁵⁵⁷ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 174. Benzer yönde bkz. Develioğlu, s. 33-34.

⁵⁵⁸ Başar, s. 9-10.

⁵⁵⁹ Uluslararası düzenlemelerin İngilizce metinlerinde kişisel veri kavramının tanımının ifadesinde aynı kelimeler kullanılmasına karşın, Türkçe çevirilerinde ifadelerin farklılaştığı görülmektedir. Bunun, İngilizce olarak ifade edilen kelimelerin Türkçede birden fazla anlama karşılık gelmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneğin ‘identify’ kelimesi; *“tanımak, tanımlamak, kimliğini saptamak, kimliğini tespit etmek, belirlemek, kim olduğunu söylemek, kim olduğunu saptamak, tespit etmek, teşhis etmek”* gibi çeşitli anlamlara karşılık gelmektedir. Bkz. *“Identify”*, Tureng, <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/identify>, Son Erişim Tarihi: 15.10.2023.

⁵⁶⁰ Aksoy, s. 12.

⁵⁶¹ Aksoy, s. 13; Aşıkoğlu, s. 6; Özkan, s. 8-9; Başar, s. 11-12.

⁵⁶² WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 6.

2.2.1.2. Kişisel Veri Kavramının Unsurları

2.2.1.2.1. Bilgi

Kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ait olduğu sürece, her türden bilgi kişisel veri olarak kabul edilebilmektedir.⁵⁶³ Bu bakımdan bilginin içeriği ise fark etmemektedir.⁵⁶⁴ Nitekim bu noktada önem arz eden, bilginin kişinin kimliğini belirli kılma potansiyelidir.⁵⁶⁵ Bu doğrultuda kişisel veriler, gerek ulusal gerekse uluslararası düzenlemelerde sayma suretiyle sınırlı sayıda⁵⁶⁶ belirlenmemiş,⁵⁶⁷ konuya ilişkin düzenlemelerde -veya bunların gerekçelerinde-, mahkeme kararlarında ve öğretide kişisel veri olarak değerlendirilebilecek bilgiler örneklerle açıklanmıştır. Bu bakımdan örneğin; kişinin kimliğine, fiziksel niteliklerine, etnik kökenine, sağlığına, öğrenim ve istihdam durumuna, bireysel veya aile yaşantısına, haberleşmesine, kredi kartına, kişisel düşünce ve inançlarına, alışveriş alışkanlıklarına,⁵⁶⁸ vücut ölçülerine, kan grubuna,⁵⁶⁹ elektronik posta adresine, telefon numarasına, özgeçmişine, mali bilgilerine, öğrenci not çizelgesine, DNA profillerine, parmak izlerine, cinsel tercihlerine, ahlaki eğilimlerine, hobilerine, yaptığı yolculuklara, çevrimiçi kimliğine ve internette gezindiği sitelerden elde edilen çerezlere,⁵⁷⁰ ilişkin bilgiler kişisel veri olarak değerlendirilebilmektedir. Nitekim 'kişisel' kavramı, "kişi ile ilgili, kişiye ilişkin, kişinin kendi malı olan; şahsi, zati"⁵⁷¹ anlamlarına karşılık gelmekte, bu anlamda da oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır.

Kişisel veri olarak değerlendirilebilecek bilgilerin kesin bir sınırı çizilemese de kişisel veri bağlamındaki bilginin niteliğine ilişkin olarak birtakım açıklamalarda bulunmakta fayda bulunmaktadır. Öncelikle, bilginin kişisel kabul edilebilmesi için kişinin faaliyetinin özel

⁵⁶³ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 86.

⁵⁶⁴ Aksoy, s. 13; Aşıkoğlu, s. 8.

⁵⁶⁵ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 42.

⁵⁶⁶ İleride ayrıntılı bir şekilde değinileceği üzere, sadece hassas nitelikteki kişisel veriler sınırlı sayıda düzenlenmiştir.

⁵⁶⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **6698 Sayılı Kanunda Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 14, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8110dc3c-2856-4e54-9129-5e2e375469af.pdf>, Son Erişim Tarihi: 25.02.2024; Taştan, s. 30; Kangal, s. 21; Erarslan, s. 17; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 174; Emel Badur, "Kişisel Verilerin Kişiliğin Başlangıcı ve Sonu Ötesinde Korunması", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XXVII, Sayı: 3, (Temmuz 2023), s. 8.

⁵⁶⁸ Aksoy, s. 1.

⁵⁶⁹ Şen, s. 1200.

⁵⁷⁰ Kangal, s. 22.

⁵⁷¹ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük. Örneğin hukuki anlamda kişisel durumlar; "bir kişiyi aile ve toplum içerisinde diğer kişilerden ayırmaya yarayan ve hukuk düzeninin kendilerine birtakım sonuçlar bağladığı özelliklerdir" şeklinde açıklanmaktadır., Süleyman Yılmaz / Abdulkemir Yıldırım, **Medeni Hukuk-I**, 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 105.

veya mahrem gibi belirli bir alana ilişkin olması gerekmemektedir.⁵⁷² Kişisel veri kavramı bireyin çalışma ilişkileri, sosyal ve ekonomik davranışları gibi birey tarafından gerçekleştirilen her türlü faaliyete ilişkin bilgileri kapsamında bulundurmaktadır.⁵⁷³ Nitekim AİHM'de kişisel veri kavramını, özel alan bakımından geniş bir yaklaşımla yorumlamıştır (*Amann v. İsviçre*)⁵⁷⁴.⁵⁷⁵ Ayrıca, herkes tarafından kolay bir şekilde ulaşılabilen ve hatta bizzat kişi tarafından aleni hale getirilen bilgilerde kişisel veri kavramı dahilinde kalmaktadır.⁵⁷⁶ Bu bakımdan örneğin; kişinin araç markası⁵⁷⁷ veya plaka numarası, fiziksel görünümü⁵⁷⁸ veya kamuya açık bir görüşmede giydiği kıyafetin rengi gibi gizli olmayan, bir başka ifadeyle herkes tarafından rahat bir şekilde erişilebilecek aleni bilgiler kişisel veri olarak değerlendirilebilecektir.⁵⁷⁹

Kişisel veri kavramı bakımından bilgi, objektif nitelikteki bilgilerin yanı sıra subjektif nitelikteki bilgileri, görüşleri ve değerlendirmeleri de içermektedir. Bu anlamda bilginin kişisel veri olarak değerlendirilmesi için, gerçek veya doğruluğu ispatlanmış bir bilgi olması aranmamaktadır.⁵⁸⁰ Örneğin işçinin iş performansına ilişkin olarak personel dosyasında saklanan yönetici değerlendirmesi, yöneticinin kişisel görüşünü yansıtırsa ve hatta kesin gerçekleri yansıtmasa dahi işçi hakkındaki kişisel veri olarak kabul edilebilecektir.⁵⁸¹ Yine kişinin iflas ettiğine, eşini aldattığına veya suç işlediğine ilişkin bilgiler gerçeği yansıtıp yansıtmadığı fark etmeksizin kişisel veri olarak değerlendirilebilecektir.⁵⁸² Nitekim veri koruma hukuku da, bu ihtimali öngörerek veri sahibine bu bilgilere erişme ve itiraz etme güvencesi sunmaktadır.⁵⁸³ Ayrıca gerçeği yansıtmayan kişisel verilerin, veri sahibinin menfaatlerine daha fazla zarar verme potansiyelinin dahi bulunduğu göz ardı edilmemelidir.⁵⁸⁴ Nitekim kişisel verilerin korunmasıyla amaçlanan yalnızca özel yaşamın gizliliğinin korunması değil, kişiye ilişkin bilgilerin kullanılması neticesinde kişinin uğrayabileceği her zarardan korunmasıdır. Bu

⁵⁷² Bygrave, *Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits*, s. 42.

⁵⁷³ WP, *Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data*, s. 6.

⁵⁷⁴ *Amann v. İsviçre* [BD], Başvuru No: 27798/95, Karar Tarihi: 16.02.2000, para. 65.

⁵⁷⁵ *Handbook on European Data Protection Law*, s. 86.

⁵⁷⁶ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 155.

⁵⁷⁷ Şeyma Sert, *Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 26-27.

⁵⁷⁸ Kangal, s. 23.

⁵⁷⁹ Aksoy, s. 14.

⁵⁸⁰ WP, *Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data*, s. 6.

⁵⁸¹ *Handbook on European Data Protection Law*, s. 86.

⁵⁸² Aksoy, s. 14-15.

⁵⁸³ WP, *Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data*, s. 6.

⁵⁸⁴ Hale Akdağ, *Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 11, 13.

bakımdan yanlış içeriğe sahip verilerin korunması ise kişinin şeref, şöhret ve insan onuru gibi menfaatlerine teminat oluşturmaktadır.⁵⁸⁵

Son olarak bilginin kişisel veri olarak değerlendirilmesi için, verinin biçimi veya saklanma şekli de fark etmemektedir. Bu anlamda veri; alfabetik, fotografik, akustik, sayısal veya grafiksel gibi herhangi bir biçimde olabileceği gibi kâğıt üzerinde veya bilgisayar ortamında saklanabilmektedir.⁵⁸⁶ Örneğin telefon bankacılığının kullanılması sırasında kaydedilen müşterinin sesli olarak verdiği talimatlar, video gözetim sistemi tarafından kişinin tanınabileceği şekilde kaydedilen görüntüler ve hatta velayet davası sırasında çocuğun ailesini temsilen yaptığı bir çizim kişisel veri olarak değerlendirilebilecektir.⁵⁸⁷

2.2.1.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Bir Kişi

2.2.1.2.2.1. Kişi

Kişi kavramı, *“kadın veya erkeğe verilen genel ad; can, şahıs, şahsiyet, zat, nefes, nüfus”* anlamlarına karşılık gelmektedir.⁵⁸⁸ Bir hukuk terimi olarak da; *“haklara ve borçlara sahip olabilen, yani hakları ve borçları bulunabilen varlıkları”* ifade etmektedir.⁵⁸⁹ Hukuk düzeninde kişiler, gerçek kişiler ve tüzel kişiler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gerçek kişiler insanları ifade etmekle birlikte, modern hukuk düzenlerinde tüm insanlar birer kişi şeklinde kabul görmektedir.⁵⁹⁰ Sosyal ve ekonomik zorunluluğa bağlı olarak hukuk düzeninde yer alan tüzel kişiler de, belirli bir amacın gerçekleştirilmesi adına bir araya gelen kişilerden oluşan kişi topluluklarından veya belirli bir amaca özgülenmiş bulunan mal topluluklarından oluşmaktadır.⁵⁹¹ Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin konusunu ise, esas olarak gerçek kişilerin oluşturduğunu ifade etmek mümkündür.⁵⁹² Tartışmalı olan nokta ise, kişisel verilerin korunmasına ilişkin kuralların tüzel kişileri de kapsayıp kapsamadığıdır.⁵⁹³ Bu noktada söz konusu tartışma konusunun tüzel kişilerin verilerinin mevcudiyetine ilişkin değil, tüzel kişilerin verilerinin de kişisel verilerin

⁵⁸⁵ Akdağ, s. 12-13.

⁵⁸⁶ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 7.

⁵⁸⁷ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 8.

⁵⁸⁸ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük.

⁵⁸⁹ Yılmaz / Yıldırım, s. 105.

⁵⁹⁰ Yılmaz / Yıldırım, s. 107.

⁵⁹¹ Yılmaz / Yıldırım, s. 108.

⁵⁹² Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 171; Başar, s. 15-16; Hizarcı, s 24; Doğan, s. 121-122; Çelikel, s. 53; Sert, s. 29.

⁵⁹³ Aksoy, s. 18; Taştan, s. 32; Aşıkoğlu, s. 14; Özkan, s. 12; Doğan, s. 121.

korunması hukukunun kapsamında bulunup bulunmadığına ilişkin olduğunun belirtilmesi gerekmektedir.⁵⁹⁴ Nitekim özel yaşamın esasen gerçek kişiler ile ilgili bir kavram olması nedeniyle, tüzel kişilere ilişkin verilerin kapsam dışında bırakılmasının isabetli olacağı değerlendirilmektedir. Buna göre, tüzel kişiler bakımından “*ticari gizliliğin korunması*” söz konusu olabilmektedir.⁵⁹⁵ Bu yöndeki görüşler ise, tüm tüzel kişilerin ticari nitelikte ve ekonomik amaçlı olmadığı hususunu göz ardı ettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir. Buna göre örneğin sendikaların, siyasi partilerin ve vakıfların ticari anlamda hayatları bulunmadığından ticari gizlilikleri de söz konusu olmamaktadır.⁵⁹⁶ Yine kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemelerin tüzel kişileri de kapsamı gerektiği yönündeki bir görüşe göre, gerçek kişilerdeki kadar olmasa dahi tüzel kişilerinde özel yaşam dahilinde değerlendirilebilecek ticari hayatları bulunmaktadır.⁵⁹⁷

Tartışmaya ilişkin olarak, konuya ilişkin başlıca uluslararası düzenlemelerdeki genel eğilimin tespit edilmesinde fayda bulunmaktadır. OECD Rehber İlkeleri'nin kapsamının gerçek kişilere ilişkin verilerle sınırlı olduğu belirtilmekle⁵⁹⁸ birlikte belirli hallerin varlığı halinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin kuralların sağladığı korumayı tüzel kişileri de kapsayacak şekilde genişletmenin faydalı olabileceği eklenmiştir.⁵⁹⁹ Bununla birlikte göçmenler, etnik azınlıklar, zihinsel engelliler gibi gruplar bakımından ek koruma gereksiniminin tartışmalı olduğuna değinilmiştir.⁶⁰⁰ En nihayetinde ise, bunlara ilişkin düzenleme yapma kararı devletlerin inisiyatifine bırakılmıştır.⁶⁰¹ AB Direktifi bakımından da tüzel kişiler uygulama kapsamı dışında bırakılmıştır.⁶⁰² Ancak üye devletler, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerini tüzel kişileri de kapsayacak şekilde genişletebilmekteydiler.⁶⁰³ Örneğin İtalya, Lüksemburg ve Avusturya tüzel kişilerin verilerinin korunmasına yönelik düzenlemeler getirmiştir.⁶⁰⁴ GDPR'de de tüzel kişilere ilişkin verilerin işlenmesinin, düzenlemenin uygulama kapsamı dışında kaldığı açık bir

⁵⁹⁴ Başar, s. 15.

⁵⁹⁵ Durmuş Tezcan, “Bilgisayarlar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, Cilt: 8, (1991), s. 389. Benzer yönde bkz. Kangal, s. 28

⁵⁹⁶ Taştan, s. 32-33.

⁵⁹⁷ Şen, s. 1201-1202.

⁵⁹⁸ OECD Rehber İlkeleri Açıklayıcı Rapor, para. 33 ve 41.

⁵⁹⁹ OECD Rehber İlkeleri Açıklayıcı Rapor, para. 31.

⁶⁰⁰ OECD Rehber İlkeleri Açıklayıcı Rapor, para. 32.

⁶⁰¹ Rehber İlkeler'in hazırlanma sürecinde tüzel kişilerinde koruma kapsamına alınması gündeme gelmiş, ancak bunun üzerinde yeterli düzeyde fikir birliğine varılamadığı için tüzel kişilere ilişkin düzenlemelerin yapılması devletlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Bkz. OECD Rehber İlkeleri Açıklayıcı Rapor, para. 33.

⁶⁰² AB Direktifi, Gereke 24.

⁶⁰³ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 24; Aksoy, s. 19; Develioğlu, s. 30; Başar, s. 20.

⁶⁰⁴ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 24; Kuner, **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**, s. 77; Akgül, s. 14; Develioğlu, s. 30.

şekilde belirtilmiştir.⁶⁰⁵ 108 Sayılı Sözleşme’de ise kural olarak gerçek kişiler koruma altına alınmış, tüzel kişiler bakımından koruma sağlanması ise üye devletlerin inisiyatifine bırakılmıştır.⁶⁰⁶ Benzer anlayış Sözleşme 108+’da da korunmuştur.⁶⁰⁷ Uluslararası düzenlemelerdeki genel eğilimin esas olarak gerçek kişilerin korunmasına yönelik⁶⁰⁸ olduğu görülmekle birlikte bazı ikincil düzenlemelerde tüzel kişilerin korunmasına da yer verilmiştir.⁶⁰⁹ Örneğin elektronik haberleşme sektörüne ilişkin düzenlemelerde tüzel kişilerin verilerinin korunmasına dair birtakım hükümlerin yer aldığı görülmektedir.⁶¹⁰

Bu tartışma konusu bakımından eklemek gerekir ki, bazı durumlarda tüzel kişiye ilişkin bir veri gerçek kişiye ilişkisinde olabilmekte⁶¹¹ veya gerçek kişiye ulaşılmasına imkân sağlayabilmektedir.⁶¹² Örneğin, tüzel kişinin resmi unvanı gerçek kişileri de tanımlayabilmektedir.⁶¹³ Yine bir şirkete ilişkin bilgiler aynı zamanda ortaklarına veya müdürüne ilişkin bilgiler içerebilmektedir.⁶¹⁴ Benzer şekilde bir derneğin kurucu üye bilgisi, gerçek kişiye ulaşılmasını olanaklı kılabilir.⁶¹⁵ Bu gibi hallerde tüzel kişiye ilişkin olan veri, gerçek kişinin kimliğini belirli veya belirlenebilir hale getiriyorsa,⁶¹⁶ bir başka ifadeyle gerçek kişiyle ilişkilendirilebiliyorsa⁶¹⁷ ilgili verinin korunması gündeme gelebilmektedir. Ancak, böyle bir durumda dahi tüzel kişiler bakımından gerçek manada bir koruma getirilmediği ifade edilmektedir.⁶¹⁸ Nitekim bu durumda korunan menfaatin tüzel kişiye yönelik değil, yine belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye yönelik olacağı belirtilmektedir.⁶¹⁹

Türk hukukunda, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun kapsamına ilişkin maddesinde *“kişisel verileri işlenen gerçek kişiler”* hakkında uygulanacağına yer

⁶⁰⁵ GDPR, Gerekçe 14.

⁶⁰⁶ 108 Sayılı Sözleşme, madde 3/2-b.

⁶⁰⁷ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 30.

⁶⁰⁸ Şimşek, s. 122; Başar, s. 18.

⁶⁰⁹ Taştan, s. 31.

⁶¹⁰ Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 27; WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 23; Aksoy, s. 18; Taştan, s. 31; Aşıkoğlu, s. 15; Başar, s. 16-17; Çelikel, s. 60.

⁶¹¹ Şimşek, s. 123.

⁶¹² Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 35.

⁶¹³ Lee A. Bygrave / Luca Tosoni, “Article 4(1) Personal Data”, **The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary**, ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey, Oxford: Oxford University Press, 2020, s. 111.

⁶¹⁴ Şimşek, s. 123.

⁶¹⁵ Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, s. 35.

⁶¹⁶ Şimşek, s. 123; Doğan, s. 122.

⁶¹⁷ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 172.

⁶¹⁸ Taştan, s. 32.

⁶¹⁹ KVKK, **6698 Sayılı Kanunda Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 12; Başar, s. 17; Bygrave / Tosoni, s. 111.

verilmesi (m.2), tanımlara ilişkin maddesinde 'kişisel veri' kavramının *"kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder"* (m.3/1-d) ve 'ilgili kişi' kavramının ise *"kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi ifade eder"* şeklinde açıklanması (m.3/1-ç) düzenlemenin gerçek kişilere yönelik olduğunu açık bir göstermektedir.⁶²⁰ Tüzel kişiler ise, düzenlemenin kapsamı dışında kalmaktadır.⁶²¹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun gerekçesinde de kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddeye ilişkin olarak kişisel veri kavramı, *"gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi"* olarak açıklanmıştır.⁶²² Bu anlamda Türk hukuku düzenlemelerinde, kişisel verinin ilgisinin sadece gerçek kişi olabileceği noktasında ortak bir kabulün bulunduğu görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk hukukundaki düzenlemeler ise tartışmaya açık bir konumda bulunmaktadır. Öncelikle, 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nda 'bilgiye konu kişi' kavramının *"bilgilerin ait olduğu ve kimliği bilinen veya dolaylı veya dolaysız olarak, özellikle kimlik numarası veya fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel, siyasal veya sosyal kimliğine dair bir veya birden fazla faktör esas alınarak tespit edilebilen gerçek kişiyi anlatır"* (m.2) şeklinde açıklanmış olması düzenlemenin gerçek kişilerin korunmasına yönelik olduğunu göstermektedir.⁶²³ Ancak, 89/2007 sayılı Yasa'nın uygulama kapsamına ilişkin olarak *"kişisel verileri işleme tâbi tutulan kişiler"* ifadesine yer verilmiştir (m.4). Bu ifadeden hareketle, uygulama kapsamı yönünden kişisel verileri işleme tabi tutulanlar bakımından gerçek kişiler yönünde bir sınırlama yapılmadığı da değerlendirilmektedir.⁶²⁴ Ayrıca uygulama kapsamı yönünden sadece *"gerçek kişilerce ticari, mesleki kazanç amacı olmaksızın başkalarına aktarmamak kaydıyla ve sadece kendileri tarafından kullanılmak üzere işlenen kişisel veriler"* istisna olarak düzenlenmiştir (m.4). Buna bağlı olarak da yasa koyucunun tüzel kişileri kapsam dışında tutmayı istemesi halinde, bunu açık bir şekilde belirtebileceği değerlendirilmektedir.⁶²⁵ Bu anlamda bilgiye konu kişi kavramının tanımında her ne kadar gerçek kişi olabileceği belirtilse de, kapsama ilişkin düzenlemede yer alan ifadelerde tüzel kişi ve gerçek kişi ayrımı yapılmamasına bağlı olarak Yasa'nın bir ikileme neden olduğu ifade

⁶²⁰ Develioğlu, s. 30-31; KVKK, **6698 Sayılı Kanunda Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 12; Kangal, s. 28; Çekin, s. 25; Küzeci, s. 361; Çelikel, s. 59-60.

⁶²¹ KVKK, **6698 Sayılı Kanunda Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 12; Taştan, s.31; Kangal, s. 28; Atındere, s. 30; Bozkurt, s. 4; Başar, s. 17; Çekin, s. 25; Göçmen Uyarer, s. 104. Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun tüzel kişilere ait kişisel verilerin 6698 sayılı Kanun'un kapsamı dışında kaldığı yönündeki kararı için bkz. "Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 19/11/2018 tarihli ve 2018/131 sayılı Kararı Özeti", **Kişisel Verileri Koruma Kurumu**, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5423/2018-131>, Son Erişim Tarihi: 16.10.2023.

⁶²² 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinin gerekçesi için bkz. Çelik / Albayrak, s. 718; Gerçeker, s. 1376.

⁶²³ Aynı yönde bkz. Arıklı, s. 57; Çelik Ulusoy, s. 96.

⁶²⁴ Çelik Ulusoy, s. 96.

⁶²⁵ Çelik Ulusoy, s. 96.

edilmektedir.⁶²⁶ Gerçekten de hem kapsama ilişkin bu düzenleme hem de kişisel veri kavramının tanımında gerçek kişi ve tüzel kişi ayrımı gözletilmeksizin “*kimliği belirli veya kimliği belirlenebilir bir kişiye ilişkin tüm bilgiler*” denilmesi (m.2) uygulama yönünden bir belirsizliğe neden olabilecek niteliktedir. Mesele yorum ilkeleri çerçevesinde ele alındığında da “*yorum yoluyla istisna üretilemez*” kabulü bulunmakta ve genel bir hükmün istisnasının bulunup bulunmadığı noktasında bir tereddütün varlığı halinde de istisnanın bulunmadığı neticesine varılması gerektiği belirtilmektedir.⁶²⁷ Buna göre, istisnaların yasa koyucu tarafından “*ayrıca ve açıkça öngörülmüş*” olması gerekmektedir.⁶²⁸ Bu noktadan hareketle, tüzel kişilerin 89/2007 sayılı Yasa’nın kapsamında bulunduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Ancak aynı zamanda, yorum ilkeleri çerçevesinde “*bir şeyi zikretmek, diğerini dışlamaktır*” kabulü de bulunmaktadır. Buna göre Yasa’da zikredilmeyen şeylerin, yasa koyucu tarafından aynı kurala bağlanmasının reddedildiği neticesine varılması gerektiği belirtilmektedir.⁶²⁹ Bu anlamda da 89/2007 sayılı Yasa’da bilgiye konu kişinin gerçek kişi olduğu zikredildiği için tüzel kişilerin dışlandığı sonucuna da ulaşılabilmektedir. Nitekim “Fasıl 1 Yorum Yasası”nın⁶³⁰ “Bazı Kelime ve Deyimlerin Yorumu” başlıklı maddesinde ‘kişi’ kavramı için; “*herhangi bir şirket, ortaklık, birlik, dernek ve cemiyeti ve tüzel kişiliği olsun veya olmasın , herhangi bir kurumu veya kişilerden oluşan kuruluşu da kapsar*” denilse de, aynı madde içerisinde Yorum Yasası’nda verilerin bu tanımların “*söz konusu yasa ve amme enstrümanlarının konu veya metinlerinde yer alan tanımlama ve yorumlarla çelişmedikçe veya söz konusu yasa ve amme enstrümanlarında açıkça başka türlü öngörülmedikçe*” geçerli olacağı belirtilmektedir (m.2).

Bilgiye konu kişinin kim olabileceğine ilişkin bu mesele, 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası’ndaki düzenlemeler göz önüne alındığında daha da derinleşmektedir. Nitekim kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlarında düzenlendiği 32/2014 sayılı Yasa, kişisel veri kavramını “*gerçek veya tüzel kişiyle ilgili her türlü kişisel bilgiyi anlatır*” şeklinde tanımlamıştır (m.2). 32/2014 sayılı Yasa’nın önerisinin gerekçesinde de kişisel verilerin kaydedilmesi ve yayılması suçunun düzenlendiği 8. maddeye ilişkin ilişkin olarak “*bu madde çerçevesinde gerçek ve tüzel*

⁶²⁶ Çelik Ulusoy, s. 96-97. Daha detaylı değerlendirme için bkz. Çelik Ulusoy, s. 96-104.

⁶²⁷ Kemal Gözler, **Hukuka Giriş**, 13. Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi, 2016, s. 298.

⁶²⁸ Gözler, s. 299; Çelik Ulusoy, s. 97.

⁶²⁹ Gözler, s. 306.

⁶³⁰ “Fasıl 1 Yorum Yasası”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 10.03.2024.

kişilerle ilgili her türlü veri kişisel veri kapsamındadır” denilmiştir.⁶³¹ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay’ının kişisel verilerin korunmasına değindiği bir kararında⁶³² ise, her iki düzenlemede de yer alan kişisel veri tanımına yer verilmiş olmasının belirsizliğin devam etmesine yol açtığı düşünülmektedir.⁶³³ Ayrıca daha ileri bir tarihte Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nin bir kararında⁶³⁴ kişisel verinin tanımına ilişkin olarak, birey vurgusunu içeren Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nin Kararı’na⁶³⁵ yer verilmiştir. Belirsizliğin giderilmediği bu noktada, her iki ihtimal açısından da bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır. 89/2007 sayılı Yasa’nın hem tüzel kişilere hem de gerçek kişilere ilişkin verileri kapsadığı kabulünde Yasa, 32/2014 sayılı Yasa ile uyum içerisinde olacak ve bir çatışma sorunu ortaya çıkmayacaktır. 89/2007 Sayılı Yasa’nın sadece gerçek kişilere ilişkin verileri kapsadığı kabulünde ise normlar hiyerarşisinde aynı seviyede kabul edilen iki düzenleme arasında bir çatışma söz konusu olacaktır.⁶³⁶ Meseleye yetkili mahkemelerce açıklık kazandırılması gerektiği görüşünde olmakla birlikte 32/2014 sayılı Yasa’nın hem sonraki tarihli düzenleme olması nedeniyle “*lex posterior ilkesi*” gereğince hem de özel nitelikteki düzenleme olması nedeniyle “*lex specialis ilkesi*” gereğince⁶³⁷ burada düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar bakımından 32/2014 sayılı Yasa’nın dikkate alınması gerekecektir. Bu anlamda da kanunun lafzı açık olup, kişisel veri kavramı “*gerçek veya tüzel kişiyle ilgili her türlü kişisel bilgiyi*” kapsamında bulundurmaktadır. Nitekim Fasil 1 Yorum Yasası’nın “Yasalardaki Tanımlamaların, Metne Bağlı Olarak Amme Enstrümanlarına da Uygulanması” başlıklı düzenlemesine göre (m.14/1): “*Herhangi bir yasada sözcük ve deyimlerin tanımlanması yapıldığı hallerde, bu gibi sözcük ve deyimler, konu veya metin ile ters düşmedikçe veya çelişkili olmadıkça, kendilerine tanımlamanın yapıldığı yasada verilen anlamı taşırlar*”.

⁶³¹ 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44’üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3568.

⁶³² Bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Hukuk, Numara: 7/2019, D. No: 8/2019, T: 19.03.2019, s. 14-16.

⁶³³ Çelik Ulusoy, s. 97.

⁶³⁴ Bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 11/2020, D. No: 4/2022, T. 30.06.2022, s. 23-24.

⁶³⁵ “*Kişisel veri kavramı, belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartı ile bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmektedir. Bu bağlamda adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğin ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt numarası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik izler, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunan kişiler grup üyelikleri, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler kişisel veri kapsamındadır.*”, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, E. 2013/122, K. 2014/74, T. 09.04.2014.

⁶³⁶ Hukuk kuralları arasında çatışma sorununa ilişkin olarak bkz. Gözler, s. 340-353.

⁶³⁷ Bkz. Gözler, s. 350.

Hal böyle olmakla birlikte kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler dahilinde tüzel kişilerin korunmasının, genel eğilime uygun olmadığı ve meselenin temel felsefesiyle çeliştiği de değerlendirilmektedir. Nitekim kişisel verilerin korunmasının arkasında yatan temel düşünce temel hak ve özgürlüklerin korunması olup, bunlar da insan olmanın doğasına ilişkin bir mahiyettedir. Buna karşın tüzel kişiler, kuruldukları belirli hedefler doğrultusunda etkinlikte bulduklarından temel endişelerinin de buna yöneldiği ifade edilmektedir.⁶³⁸

Bir diğer tartışılmalı nokta ise, kişisel verilerin korunmasına ilişkin kuralların ölen kişiler için geçerli olup olmadığı bakımından söz konusu olmaktadır.⁶³⁹ Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu, ölen kişilerin artık medeni hukuk bakımından gerçek kişiler olmaması nedeniyle ölen kişilere ilişkin verilerin kural olarak AB Direktifi kapsamı dışında kaldığını belirtmiştir.⁶⁴⁰ GDPR'de ise, ölen kişilere ilişkin verilerin düzenlemenin kapsamında bulunmadığı açık bir şekilde belirtilmiştir. Bununla birlikte üye devletlerim ölen kişilerin kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin düzenlemeler yapabileceğine yer verilmiştir.⁶⁴¹ Bu kapsamda örneğin GDPR'nin yürürlüğe girmesine karşın Danimarka'nın kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatının ölen kişinin verilerine, ölen kişinin ölümünü takiben on yıl süresince uygulanması öngörülmektedir.⁶⁴² Sözleşme 108+'nın da GDPR ile benzer bir anlayışı benimsediği görülmektedir.⁶⁴³ Ayrıca tüzel kişilere ilişkin verilerde olduğu gibi, bazı hallerin varlığında ölen kişilere ilişkin verilerin de dolaylı bir şekilde korunabilmesi gerekebilmektedir.⁶⁴⁴ Örneğin ölen kişinin genetiğine ve sağlığına ilişkin birtakım verileri, hayatta olan biyolojik akrabalarına ilişkin gösterge sağladığı ölçüde kişisel veri olarak değerlendirilebilmektedir.⁶⁴⁵ Bu bakımdan ölen kişinin genetik olarak taşıdığı bir hastalık çocuğunun da aynı hastalığa sahip olduğunu gösterdiğinden, bir başka ifadeyle ölen kişiye ilişkin veri aynı zamanda yaşayan gerçek bir kişiye ilişkin olduğundan bu bilginin

⁶³⁸ Küzeci, s. 362-364.

⁶³⁹ Aksoy, s. 20; Taştan, s. 33; Çelikel, s. 63. Benzer bir tartışma doğmamış çocuklar, yani cenin bakımından da yapılmaktadır. Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu, bunun ulusal hukuk düzenlerindeki doğmamış çocukların korunmasına ilişkin genel konuma bağlı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte buna ilişkin düzenlemelerin belirlenmesinde, veri koruma hukukunun amacının bireyin korunması olduğunun da göz önüne alınması gerektiği eklenmiştir., WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 23. Bu tartışma konusu bakımından cenine ilişkin olarak verinin aynı zamanda anneye ilişkin olabileceği hususu da göz ardı edilmemelidir, Taştan, s. 36-37; Badur, s. 15. Türk hukuku bakımından tam ve sağ doğmak kaydıyla ceninin korunması gerektiği yönündeki görüşler için bkz. Taştan, s. 35-36; Develioğlu, s. 31; Badur, s. 14.

⁶⁴⁰ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 22.

⁶⁴¹ GDPR, Gerekçe 27.

⁶⁴² Bygrave / Tosoni, s. 112.

⁶⁴³ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 30.

⁶⁴⁴ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 22; Taştan, s. 35; Badur, s. 17.

⁶⁴⁵ Bygrave / Tosoni, s. 112.

de kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında korunması gerekebilecektir.⁶⁴⁶ Buna ek olarak bazı hallerde ölen kişi ile ilgili verilerin, içerik itibarıyla yakınlarıyla ilgili olmasa dahi mirasçıları bakımından kişisel veri olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde de görüş bulunmaktadır. Buna göre örneğin, kişinin ölen babasının fotoğrafı ölen kişinin verisi olmasına karşın, aynı zamanda kişinin babasıyla olan anılarını da dahilinde bulundurduğundan kişi ile ilgili veri olarak değerlendirilmelidir.⁶⁴⁷

Türk hukukunda ise kişiliğin ölüm ile sona ermesi kabul edildiğinden,⁶⁴⁸ kural olarak ölmüş kişilere ilişkin veriler 6698 sayılı Kanun'un uygulama kapsamı dışında kalmaktadır.⁶⁴⁹ Keza, Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun kararlarının da bu yönde olduğu görülmektedir.⁶⁵⁰ Kuzey Kıbrıs Türk Hukuku'nda ise, ölen kişilere dair verilerin korunmasına ilişkin olarak açık bir düzenleme bulunmamaktadır. 89/2007 sayılı Yasa'nın kişi kavramının bu anlamda kesinlik içermediği ifade edilmektedir.⁶⁵¹ Bununla birlikte 89/2007 sayılı Yasa'nın bu konuda bir düzenlemesinin bulunmamasını dayanak alarak,

⁶⁴⁶ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 22.

⁶⁴⁷ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 173.

⁶⁴⁸ Türk Medeni Kanunu'nun "Doğum ve Ölüm" başlıklı 28. maddesine göre: "*Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder.*" Bkz. "4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu", T.C. Resmî Gazete, 8 Aralık 2011, Sayı 24607, **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 07.10.2023.

⁶⁴⁹ Develioğlu, s. 31; Taştan, s. 33-35; Kangal, s. 28; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 172; Başar, s. 23; Çekin, s. 44; Badur, s. 16. Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'in "Ölünün Sağlık Verilerine Erişim" başlıklı 11. maddesine göre: "(1) Ölmüş bir kimsenin sağlık verilerini almaya, veraset ilamını ibraz etmek suretiyle murisin yasal mirasçıları münferit olarak yetkilidir. (2) Ölmüş bir kimsenin sağlık verileri, en az 20 yıl süre ile saklanır." Bkz. "Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik", T.C. Resmî Gazete, 21 Haziran 2019, Sayı 30808, **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=32610&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 06.10.2023. İlgili Yönetmeliğin bu maddesinde öngörülen ölen kişilere ait sağlık verilerinin en az yirmi yıl boyunca saklanması düzenlemesinin, bir tür veri işleme faaliyeti niteliğinde olup idarenin düzenleyici işlemleri çerçevesinde kişisel verilerin korunmasını ölen kişileri de kapsayacak hale getirdiği ifade edilmektedir., Başar, s. 23-24. Nitekim bu düzenleme ile amaçlanan ölenin yakınlarının, sınırlı bir anlamda da mirasçılarının haklarının korunması olsa dahi ilgili sağlık verilerinin saklanma süresinin ve erişiminin düzenlendiği, sonuç olarak da ölen kişinin kişisel verilerinin korunmasını hukukun gerekli kıldığı ifade edilmektedir., Badur, s. 19-20. Benzer bir yorum, Hasta Hakları Yönetmelik'i bakımından da yapılmaktadır. Hasta Hakları Yönetmeliği'nin "Mahremiyete Saygı Gösterilmesi" başlıklı 21. maddesinin 3. fıkrasına göre: "*Ölüm olayı, mahremiyetin bozulması hakkını vermez.*" Bkz. "Hasta Hakları Yönetmeliği", T.C. Resmî Gazete, 1 Ağustos 1998, Sayı 23420, **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 14.10.2023. Bu madde kapsamında öngörülen hekimin sır saklama yükümlülüğüne bağlı olarak ölen kişinin sağlık verilerinin korunmasının söz konusu olduğu ifade edilmektedir., Badur, s. 17. Ölen kişilere ilişkin verilerin diğer mevzuatlar kapsamında korunabileceğine Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu'da işaret etmiştir., WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 22.

⁶⁵⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun ölen kişinin verilerinin 6698 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceğine dair kararları için bkz. "Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 18/03/2021 tarihli ve 2021/241 sayılı Karar Özeti", **Kişisel Verileri Koruma Kurumu**, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7120/2021-241>, Son Erişim Tarihi: 18.10.2023; "Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 30/06/2020 tarihli ve 2020/507 Sayılı Karar Özeti", **Kişisel Verileri Koruma Kurumu**, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6926/2020-507>, Son Erişim Tarihi: 18.10.2023.

⁶⁵¹ Çelik Ulusoy, s. 89.

ölen kişilere dair verilerin koruma kapsamı dışında olduğu şeklindeki bir varsayımın doğru bir yaklaşım olmayacağı da değerlendirilmektedir.⁶⁵²

2.2.1.2.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir

Bir kişi, bir grup içerisindeki tüm diğer kişilerden ayırt edilebilmekte ise *“kimliği belirlenmiş”* olarak değerlendirilmektedir. Kişinin kimliği halihazırda belirlenmemiş ancak kimliğinin belirlenmesi imkânı bulunmakta ise, bu halde de *“kimliği belirlenebilir”* olarak değerlendirilmektedir.⁶⁵³ Kişinin kimliğinin belirlenmesi bakımından temel olan, kişinin önceden toplanmış bir tür bilgiyle ilişkilendirilerek diğer kişilerden ayırt edilebilmesidir. Bu anlamda da kimlik tespitinin kişinin isminin bilinmesini değil, kişiyi diğer kişilerden ayrı kılan birtakım benzersiz niteliklerinin bilinmesini gerektirdiği ifade edilmektedir.⁶⁵⁴ Bir başka ifadeyle de bir kişinin diğer tüm kişilerden ayırt edilebileceği, bir birey olarak tanımlanabileceği unsurları gerektirmektedir. Bir kişiyi doğrudan belirleyebilen isim, bu türden tanımlayıcı unsurlara başlıca örnek olarak gösterilmektedir.⁶⁵⁵ Ancak kişinin ismi, her durumda ayırt edici nitelikte bir tanımlayıcı olmayabilmektedir. Örneğin bir ülkede yaygın olarak kullanılan bir isim, o ülke dahilinde tanımlayıcı bir unsur olarak değerlendirilmeyecektir. Ancak bu ismin tanımlayıcı işlevi, bir sınıf gibi kişi sayısının azaldığı bir toplulukta daha fazla olacaktır.⁶⁵⁶ Bu bakımdan belirlenebilirlik ölçütü, her somut olayın özellikleri dahilinde bir değerlendirilme yapılmasını gerektirmektedir.⁶⁵⁷

GDPR’de içerisinde ‘tanımlanmış bir gerçek kişi’; *“özellikle bir isim, kimlik numarası, konum verileri, çevrim içi tanımlayıcı ya da söz konusu gerçek kişinin fiziksel, fizyolojik, genetik, ruhsal, ekonomik, kültürel veya toplumsal kimliğine özgü bir ya da daha fazla sayıda faktöre atıfta bulunularak doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanabilen bir kişidir”* şeklinde açıklanmıştır (m.4/1). GDPR’de sayılan bu unsurlar örnekleme niteliğindedir. Nitekim kişiyi belirli veya belirlenebilir kılacak unsurların mutlak bir sınırının çizilmesi olanağı bulunmamaktadır.⁶⁵⁸ Benzer unsurlara 89/2007 sayılı Yasa’da⁶⁵⁹ ve 6698 sayılı

⁶⁵² Çelik Ulusoy, s. 91-92.

⁶⁵³ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 12; Özkan, s. 15.

⁶⁵⁴ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 43.

⁶⁵⁵ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 13; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 89.

⁶⁵⁶ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 13; Aksoy, s. 23; Develioğlu, s. 33; Taştan, s. 38; Özkan, s. 15; Köse, s. 32.

⁶⁵⁷ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 12-13; Develioğlu, s. 34; Özkan, s. 15; Köse, s. 32.

⁶⁵⁸ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 158; Özkan, s. 6- 7.

⁶⁵⁹ 89/2007 sayılı Yasa, madde 2.

Kanun'un gerekçesinde⁶⁶⁰ de yer verilmiştir. Kişiyi doğrudan belirleyen unsurlara; kişinin ismiyle birlikte yer alan adresi, kimlik numarası veya fotoğrafı ya da ismini ve çalıştığı firmanın ismini içeren kurumsal e-posta adresi örnek olarak gösterilebilir.⁶⁶¹ Bunun yanı sıra kişiyi dolaylı olarak belirleyen unsurlar da bulunmaktadır.⁶⁶² Nitekim kişisel verilerin korunmasına ilişkin kuralların uygulanabilmesi için, veri sahibinin kimliğinin belirlenmiş olması şart değildir. Yukarıda da değinildiği üzere, kimliğinin belirlenebilir olması da bu bakımdan yeterli kabul edilmektedir. Bu anlamda da gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak kişinin belirlenebileceği yeterli unsur mevcut ise, kişi belirlenebilir kabul edilmektedir.⁶⁶³ Örneğin bir yerel makamın yerel sokaklarda hız sınırlarını ihlal eden araçların plakalarının fotoğraflarını otomatik bir şekilde çekerek ceza kesilmesi için yetkili otoriteye iletmesi, her ne kadar yerel makamın araç siciline erişme yetkisi bulunmasa da cezalandırılması için ilgili verinin yetkili otorite olan polise iletilmesi durumunda kişiyi belirli hale getirecektir. Bu nedenle de bu veri toplama faaliyeti, kişisel verilerin korunması hukuku bakımından yasal bir dayanağı gerekli kılacaktır.⁶⁶⁴

GDPR'ye göre kişinin kimliğinin belirlenebilirliğinin değerlendirilmesinde, gerçek kişinin kimliğinin doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanmasında kullanılması makul olan olası bütün yöntemlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu değerlendirme bakımından da *"işleme sırasındaki mevcut teknoloji ve teknolojik gelişmeler göz önünde tutularak, kimliğin belirlenmesi için gerekli süre ve maliyetler gibi tüm nesnel faktörler"* ölçüt olarak alınmalıdır.⁶⁶⁵ Sözleşme 108+'da da belirlenebilirlik bakımından benzer bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir.⁶⁶⁶ Sözleşme'ye göre *"ilgili kişinin kimliğinin belirlenmesi aşırı karmaşık, uzun ve maliyetli işlemler"* gibi *"makul olmayan bir zaman, çaba veya kaynak gerektiriyorsa"* kimliği belirlenebilir olarak kabul edilmemektedir.

⁶⁶⁰ "Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmektedir. Bu bağlamda sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin bilgiler de kişisel veridir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder. Yani verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar. İsim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilmek özellikleri nedeniyle kişisel verilerdir.", **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu**, s. 7.

⁶⁶¹ Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 159.

⁶⁶² Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 159; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 89.

⁶⁶³ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 90.

⁶⁶⁴ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 90-91.

⁶⁶⁵ GDPR, Gerekeçe 26.

⁶⁶⁶ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 92.

Bunun değerlendirilmesi bakımından ise *“işlemenin amacı, maliyet, belirlemenin faydaları, veri sorumlusunun türü, kullanılan teknoloji vb. gibi objektif kriterler”* örnek olarak gösterilmektedir.⁶⁶⁷

Bu noktada anonim veri kavramına da değinilmesi gerekmektedir.⁶⁶⁸ Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu ‘anonim veri’ kavramını; *“makul olarak mümkün olan tüm yöntemler dikkate alınarak, veri kontrolörü veya başka bir kişi tarafından kimliği belirlenemeyen, gerçek bir kişiye ilişkin herhangi bir bilgi”*⁶⁶⁹ olarak açıklamıştır. AB Direktifi⁶⁷⁰ ve GDPR⁶⁷¹ bakımından da anonim veriler uygulama kapsamı dışında bırakılmıştır. Nitekim *“kimliği belirli veya belirlenebilir”* unsurunun artık mevcut olmamasına bağlı olarak anonim veriler, kişisel veri olarak kabul görmemektedir.⁶⁷²

Değinilmesi gereken bir diğer husus, takma ad kullanılan verilerdir. Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu tarafından ‘takma ad kullanma’; *“kimlikleri gizleme süreci”* olarak ifade edilmiştir. Takma ad kullanımının amacı ise, *“kişiye ait ek verilerin, kimliğini bilmeye gerek kalmadan toplanabilmesidir”*⁶⁷³ şeklinde açıklanmıştır. GDPR’de içerisinde ise; *“kişisel verilerin tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmemesinin sağlanması amacı ile ek bilgilerin ayrı tutulması ve teknik ve düzenlemeye ilişkin tedbirlere tabi tutulması koşuluyla, kişisel verilerin söz konusu ek bilgiler kullanılmaksızın spesifik bir veri sahibiyle artık ilişkilendirilemeyecek şekilde işlenmesi”* şeklinde açıklanmıştır (m.4/5). Takma ad kullanımı, her ne kadar güvenlik risklerini azaltsa da ilgili veriler kişisel veri olarak kabul edilmektedir.⁶⁷⁴ GDPR’de⁶⁷⁵ ve Sözleşme 108+’da⁶⁷⁶ bu veriler gerçek kişiye ilişkin bilgiler olarak değerlendirilmektedir.⁶⁷⁷ Nitekim anonim verilerden farklı olarak bu veriler, kimliği belirlenebilir bir kişiye bağlanabilmektedir.⁶⁷⁸ Takma ad kullanımı, özellikle istatistik ve araştırma amaçları bakımından söz konusu

⁶⁶⁷ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 17.

⁶⁶⁸ Bu noktaya ilişkin olarak “anonim veri” ve “anonimleştirilmiş veri” arasındaki farka da değinilmesinde fayda bulunmaktadır. *“Anonim veri başından itibaren belirli bir kişiyle ilişkilendirilmesi mümkün olmayan veriyi ifade ederken, anonimleştirilmiş veri daha öncesinde bir kişiyle ilişkilendirilmiş ancak artık bağlantısı kalmamış veridir.”*, KVKK, **6698 Sayılı Kanun’da Yer Alan Temel Kavramlar**, s. 11.

⁶⁶⁹ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 21.

⁶⁷⁰ AB Direktifi, Gerekçe 26.

⁶⁷¹ GDPR, Gerekçe 26.

⁶⁷² Kuner, **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**, s. 66; Ersoy, s. 17.

⁶⁷³ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 18.

⁶⁷⁴ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 94.

⁶⁷⁵ BGDPR, Gerekçe 28.

⁶⁷⁶ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 18.

⁶⁷⁷ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 94-95.

⁶⁷⁸ Kuner, **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**, s. 66.

olmaktadır.⁶⁷⁹ Örneğin, huzur evi deneyimine ilişkin olarak gerçekleştirilen bir tez çalışması dahilinde huzur evinde kalan kişilerle gerçekleştirilen görüşmelerin tez çalışmasına aktarılmasında ilgili kişilerin isimleri yerine mavi, kırmızı, sarı gibi renk isimlerine yer verilmesi halinde takma ad kullanımının bir örneği olan şifreli veriler söz konusudur. Bu renklerin hangi görüşmecî kişilere denk geldiği ise araştırmacı tarafından gizli tutulsa dahi, ilgili kişilerin kimliklerinin belirlenmesi hala mümkün olduğundan ilgili verilerin korunması gerekmektedir.⁶⁸⁰

2.2.1.2.3. Bilginin Kişiyeye İlişkin Olması

Bilginin kişiyeye ilişkin olması unsuru, *“bilgi ile kimliği belirli veya belirlenebilir kişiyeye arasındaki bağlantıyı”* ifade etmektedir.⁶⁸¹ Bilgi o kişiyeye bağlantılı ise, yani bilgi aracılığıyla kişiyeye ilişki kurulabiliyorsa kişiyeye ilişkin olarak değerlendirilmektedir.⁶⁸² Bilgi ve kişiyeye arasındaki ilişki, bilginin kişiyenin *“hakkında”* olması halinde kolay bir şekilde anlaşılabilir. Örneğin kişiyenin personel dosyasında kayıt altına alınan bilgilerinin ya da video röportajında kayda alınan görüntüsünün, kişiyeye ilişkin olduğu açık bir şekilde anlaşılabilir. Ancak, ilişkinin böylesine açık olmadığı hallerde bulunmaktadır. Bilginin öncelikle nesnelere hakkında olması, yani kişiyeye dolaylı olarak ilişkili olduğu haller buna örnek olarak gösterilmektedir.⁶⁸³ Örneğin belirli bir evin değeri nesne hakkındaki bir bilgi olmakla birlikte bulunduğu bölgedeki emlak fiyatlarının düzeyini göstermek adına kullanılması halinde kişisel bilgi olarak değerlendirilmezken, ev sahibinin varlığı olması nedeniyle vergi ödeme yükümlülüğünün miktarını tespit etmek adına kullanılması halinde kişisel veri olarak değerlendirilecektir.⁶⁸⁴

Madde 29 Veri Koruma Çalışma Grubu'na göre: *“veriler, bir bireyin kimliğine, özelliklerine veya davranışına atıfta bulunuyorsa veya bu tür bilgiler, o kişiyeye nasıl davranılacağını veya değerlendireceğini belirlemek veya etkilemek için kullanılıyorsa, o bireyeye ilgilidir.”*⁶⁸⁵ Bu doğrultuda da bir verinin kişiyeye ilişkin olması için, *“içerik”, “amaç”* ve *“sonuç”* unsurlarından en az birisinin bulunması gerektiğini belirtmiştir. Genel olarak

⁶⁷⁹ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 18.

⁶⁸⁰ Bkz. Aksoy, s. 25-26.

⁶⁸¹ Aksoy, s. 28.

⁶⁸² Develioğlu, s. 38.

⁶⁸³ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 9.

⁶⁸⁴ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 9.

⁶⁸⁵ Article 29 Data Protection Working Party, **Working Document on Data Protection Issues Related to RFID Technology**, January 19, 2005, 10107/05/EN WP 105, s. 8, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2005/wp105_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.10.2023.

içerik unsuru için bilginin kişi hakkında olması, amaç unsuru için bilginin amacının kişiye yönelmesi ve sonuç unsuru bakımından ise bilginin kullanımının ilgili kişinin hak veya menfaatleri üzerinde etkide bulunması aranmaktadır.⁶⁸⁶ Bu çerçevede, bir kargo firmasının dağıtıcısı olarak çalışan kişinin iş yerinde bulunan çalışan dosyası kişinin hakkında olacağından “içerik” unsuruna örnek olarak gösterilebilir. Dağıtıcı olan kişinin kullandığı aracın yakıt tüketim performansını değerlendirmek için araçta bulunan konum izleme cihazından elde edilen bilgilerin, işçinin performansının değerlendirilmesi amacıyla kullanılması halinde ise “amaç” unsuru söz konusu olacaktır. Aynı şekilde bu bilginin kullanılmasıyla kişinin kargo firmasına ait olan aracı kişisel faaliyetleri için kullandığının tespit edilmesi ve kargo firması tarafından ücret kesme cezasının uygulanması halinde ise, bu bilgi kişinin hak ve menfaatleri üzerinde etkide bulunduğundan “sonuç” unsuruna örnek olarak gösterilebilir.⁶⁸⁷

2.2.1.3. Özel / Hassas Nitelikli Kişisel Veri Kavramı

Kişisel verilerin korunması hukukunda nitelikleri gereği hassas olarak değerlendirilen birtakım sınırlı sayıdaki kişisel veri türleri, diğer kişisel verilerden farklı veri koruma kurallarına tabi tutulmaktadır. Bu türden verileri ifade etmek adına da çeşitli düzenlemelerde; “*hassas veri*”, “*özel kategorili kişisel veriler*”, “*özel kişisel veriler*” ve “*özel korumaya layık olan veriler*” gibi kavramlar tercih edilmekte, bu anlamda da kavramın ifadesi üzerinde tam bir uzlaşının bulunmadığı görülmektedir.⁶⁸⁸ Ancak yaygın kullanımın, “*hassas veri*”⁶⁸⁹ ve “*özel veri kategorileri*”⁶⁹⁰ şeklinde olduğunu ifade etmek mümkündür. Hangi alanlara ilişkin kişisel verilerin hassas nitelikteki kişisel veri kapsamında kabul edildiği ise, kişisel verilerin korunması hukukunun uygulama yönünden önem arz etmektedir. Çünkü bu kapsamda kabul edilen verilere özel bir rejim uygulanmakta, sadece istisnai hallerin varlığında işlenebilecekleri kabul edilmektedir.⁶⁹¹ Bu kapsamda kabul edilen verilerin özel bir rejime tabi tutulmasının arkasındaki düşünce ise, bu tür verilerin kötüye kullanılmasının diğer verilere oranla bireyin özel yaşamın gizliliği ve ayrımcılığa uğramama gibi temel hakları üzerinde daha ciddi neticelere yol

⁶⁸⁶ WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 10-11.

⁶⁸⁷ Bkz. WP, **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**, s. 9-12.

⁶⁸⁸ Cemil Kaya, “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: LXIX, Sayı: 1-2, (2011), s. 318-319.

⁶⁸⁹ Kaya, s. 318-319; Akgül, s. 17; Başar, s. 83.

⁶⁹⁰ Özellikle konuya ilişkin başlıca uluslararası düzenlemelerde bu tür veri kategorilerinin “özel veri kategorileri” başlığı altında düzenlendiği görülmektedir.

⁶⁹¹ Kaya, s. 317; Ersoy, s. 16-17.

açabileceğinden ortaya çıkmaktadır.⁶⁹² Bir başka anlatımla hassas olarak kabul edilen bu veriler kamusallaştırılmaları halinde, kişinin toplum içerisindeki konumunu ve diğer kişilerin kişiye olan bakış açısını değiştirebilmekte,⁶⁹³ geri dönülemeyecek şekilde kişi ve sosyal çevresi bakımından uzun vadeli neticelere yol açabilmektedir.⁶⁹⁴ Bu bakımdan bu tür verilerin açıklanması, kişinin parçası olduğu toplumdaki ötekileştirilmesi veya ayrımcılığa uğraması ile sonuçlanabilmektedir.⁶⁹⁵

Uluslararası düzenlemelerde, genel olarak hassas nitelikteki verilerin neler olabileceği noktasında benzer bir yaklaşımın söz konusu olduğu görülmektedir. Nitekim 108 Sayılı Sözleşme içerisinde “özel veri kategorileri” başlığı altında; ırksal kökene, siyasi düşünceye, dini ve diğer inançlara, sağlığa ve cinsel yaşama ilişkin kişisel verilerin iç hukukta uygun güvenceler sağlanmadıkça otomatik işleme tabi tutulamayacağı belirtilmiştir. Buna ek olarak, ceza mahkumiyetine ilişkin verilerinde bu kapsamda olduğu belirtilmiştir (m.6). AB Direktifi içerisinde ise “verilerin özel işleme kategorileri” başlığı altında; kişinin sağlık durumuna, cinsel yaşamına, sendika üyeliğine, dini veya felsefi inançlarına, siyasi görüşlerine, ırk veya etnik kökenine ilişkin verilerinin belirlenen istisnalar dışında işlenmesi yasaklanmıştır (m.8). Suçlara, adli hükümlere ve güvenlik tedbirlerine ilişkin kişisel veriler bakımından da ayrıca birtakım şartlar öngörülmüştür (m.8/4). BM Rehber İlkeleri’nde ise, “ayrımcılık yapmama ilkesi” başlığı altında istisnai haller tabi olarak; ırk veya etnik kökene, renge, cinsel yaşama, politik görüşlere, dini, felsefi veya sair inançlara, birlik veya sendika üyeliğine ilişkin kişisel verilerin derlenmemesi gerektiği düzenlenmiştir (m.5). İleri tarihli düzenlemelerde ise, teknolojik ve sosyal gelişmelere paralel olarak bu kategorilerin genişletildiği görülmektedir. Nitekim GDPR’de, genetik ve biyometrik veriler ile cinsel eğilime ilişkin verilerde özel veri kategorisi içerisine dahil edilmiştir (m.9). Ayrıca, ulusal kimlik numaralarının işlenmesi bakımından da ayrı bir düzenlemeye yer verilmiştir (m.87). Sözleşme 108+’ya ise genetik ve biyometrik veriler, etnik kökene, sendika üyeliğine, cezai kovuşturmayaya ve güvenlik tedbirlerine ilişkin veriler eklenmiştir (m.6/1). OECD Rehber İlkeleri’nde ise hassas verileri düzenleyen özel bir kişisel veri kategorisine yer verilmemiştir. Ancak metnin açıklayıcı raporunda farklı geleneklerin ve genel toplumun farklı tavırlarının dikkate

⁶⁹² Article 29 Data Protection Working Party, **Advice Paper on Special Categories of Data (“Sensitive Data”)**, 20. 04. 2011, s. 4, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/other-document/files/2011/2011_04_20_letter_artwp_mme_le_bail_directive_9546ec_annex1_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024.

⁶⁹³ Bozkurt, s. 5.

⁶⁹⁴ WP, **Advice Paper on Special Categories of Data (“Sensitive Data”)**, s. 4.

⁶⁹⁵ Henkoğlu, s. 28.

alınması gerektiği, evrensel kimlik belirleyicilerinin bir ülkede zararsız ve kullanışlı olarak değerlendirilirken bir başka ülkede yüksek seviyede özel nitelikli bilgi olarak değerlendirilebileceği ve kullanımın sınırlandırılabilirliği belirtilmiştir.⁶⁹⁶ Bu doğrultuda da evrensel düzeyde özel nitelikli olarak bir veri grubu tanımlamaktan kaçınılmıştır.⁶⁹⁷ OECD Rehber İlkeleri'nde belirtilen bu nokta makul bir zemine oturtulabilmektedir. Nitekim uluslararası düzenlemelerde yer alan hassas nitelikteki veri türleri, genel itibarıyla ulusal düzenlemelerde de yer alsa da çeşitli ülkelerde bunlara eklemeler yapılmıştır.⁶⁹⁸ Esasen uluslararası düzenlemelerde yer alan hassas nitelikteki verilerin hemen hemen her toplumda ayrımcılık yaratma potansiyeline sahip olduğu kabul edilebilir, ki bu büyük oranda zaten böyledir. Ancak orantısız göçmen sorunuyla karşılaşılan bir ülkede bir kişinin göçmen olduğunu ortaya koyan bir verinin de kişiye olumsuz dönüşleri olabilir; belirli bir kılık kıyafetin belirli bir ideolojiyi yansıttığı bir dönem deneyimlemiş bir toplumda kılık kıyafete ilişkin bilgilerde hassas bir konumda bulunabilir. Bu nedenle, özel nitelikteki veri kategorisinin belirlenmesinin her toplumun ihtiyaçları ve tarihsel süreç içerisindeki deneyimleri dikkate alınarak yapılması düşüncesi doğru bir yaklaşım olarak gözükmektedir.

Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'da ise kişinin etnik kökenine, ırkına, siyasi düşüncesine, felsefi inancına, dini, mezhebi veya diğer inançlarına, kılık kıyafetine, dernek, sendika ya da vakıf üyeliğine, sağlığına, cinsel hayatına, ceza mahkûmiyetine ve güvenlik tedbirlerine ilişkin verileri ile genetik ve biyometrik verilerinin özel nitelikli kişisel veri olduğu düzenlenmiştir (m.6/1). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise kişisel verilerin kaydedilmesi suçuna ilişkin olarak, kaydedilen kişisel verilerin kişinin siyasi, felsefi veya dini görüşleri, ırki kökenleri, ahlaki eğilimleri, cinsel yaşamları, sağlık durumları veya sendikal bağlantıları ile ilgili olması halinde cezanın artırılması düzenlenmiştir (m.135/2). Görüldüğü üzere Türk hukukunda özel nitelikli kişisel verilerin düzenlenmesi bakımından, her iki mevzuat arasında tam bir uyum bulunmamaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa'da ise ırksal veya etnik kökene, siyasi görüşlere, dinsel veya diğer inançlara, cinsel yönelime, sağlık veya cinsel hayata veya cezai soruşturmaya ilişkin verilerin hassas veri olduğu belirtilmiştir (m.2). 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın kişisel verilerin kaydedilmesi ve yayılması suçuna ilişkin olarak ise yayılan verilerin; kişinin siyasi veya

⁶⁹⁶ OECD Rehber İlkeleri Açıklayıcı Rapor, para. 45.

⁶⁹⁷ OECD Rehber İlkeleri Açıklayıcı Rapor, para. 51.

⁶⁹⁸ Bkz. **DLA Piper**. "Data Protection Laws of the World".

felsefi görüşlerine, dinsel veya mezhepsel inancına, etnik kökenine, ırkına, cinsel yönelimine, cinsel yaşamına, sağlık durumuna veya siyasi partilerle ve sendikalarla bağlantılarına ilişkin olması halinde daha fazla ceza öngörülmüştür (m.8/2). Bu anlamda Kuzey Kıbrıs Türk hukukundaki mevzuatlar arasında da tam bir uyum bulunmamaktadır. Ancak her iki ülkenin hukukundaki düzenlemeler açısından da ileri tarihli olan düzenlemelerin daha kapsayıcı bir özel veri kategorisi belirlediği görülmektedir. 89/2007 sayılı Yasa'ya ilişkin Komite Raporu'nda ceza mahkumiyetine ilişkin verilerin, mahkeme kararlarının herkese açık olması sebebiyle kapsam dışında bırakıldığı belirtilmiştir.⁶⁹⁹ Bununla birlikte, her ne kadar Kuzey Kıbrıs Türk hukuku düzenlemelerinde genetik ve biyometrik verilere hassas nitelikteki veriler arasında yer verilmemiş olsa da bunların sağlık verisi olarak değerlendirilmesi gerektiği de ifade edilmektedir.⁷⁰⁰

Görüldüğü üzere hassas veriler, ulusal ve uluslararası düzenlemelerde genel olarak sınırlı sayıda bir kategori içerisinde düzenlenmekte ve bu anlamda genişletilememektedirler. Ancak bu kategoriler, sayılan hassas verilerin doğrudan göstergelerinin yanı sıra dolaylı olarak göstergesi olan bilgileri de içerebilmektedir.⁷⁰¹ Örneğin 'Cambridge Analytica' skandalına ilişkin raporda Birleşik Krallık Bilgi Komiseri, *"şirketin Facebook kullanıcılarından elde ettiği kişisel verileri, kullanıcıların siyasi eğilimleri ve görüşleri hakkında tahminlerde bulunmak amacıyla işlediğini ve bu nedenle söz konusu verilerin bu bağlamda hassas veri teşkil ettiğinin kabul edilmesi gerektiğini"*⁷⁰² belirtmiştir. Bununla birlikte, hassas verilerin geniş yorumlanmasının sorunlara neden olabileceği de ifade edilmektedir. Bu bakımdan örneğin, fotoğraflar kişinin ten rengine göre ırkını veyahut dini kıyafet giymesine bağlı olarak dinini ortaya koyabilmektedir. Bununla birlikte fotoğraflardaki tüm kişi görsellerini hassas veri kategorisine koymak, diğer haklar ile çatışması noktasında aşırı olabilecektir.⁷⁰³ Nitekim GDPR'de görsellerin işlenmesinin, yalnızca biyometrik veri tanımına girmekle birlikte hassas veri işleme faaliyeti olarak değerlendirilmesi gerektiğini⁷⁰⁴ belirtmektedir.⁷⁰⁵ Sözleşme 108+'nın açıklayıcı

⁶⁹⁹ Bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VI, Yasama Yılı: 2007/3, 12'nci Birleşim, 12 Kasım 2007, s. 377.

⁷⁰⁰ Çelik Ulusoy, s. 213-214, 221, 228.

⁷⁰¹ Ludmila Georgieva / Christopher Kuner, "Article 9 Processing of Special Categories of Personal Data", **The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary**, ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey, Oxford: Oxford University Press, 2020, s. 373.

⁷⁰² ICO 2018: Information Commissioner's Office, 'Investigation into the use of Data Analytics in Political Campaigns' (6 November 2018), s. 36'dan aktaran: Georgieva / Kuner, s. 373.

⁷⁰³ Georgieva / Kuner, s. 374.

⁷⁰⁴ GDPR, Gereke 51.

⁷⁰⁵ Georgieva / Kuner, s. 374; Nafiye Yücedağ, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: LXXV, Sayı: 2, (2017), s. 769.

raporunda da buna ilişkin olarak, örneğin bir alışveriş merkezinde yalnızca güvenlik amacıyla güvenlik kamerası tarafından işlenen görüntülerin özel nitelikli verilerin işlenmesi olarak değerlendirilmeyeceği belirtilmektedir.⁷⁰⁶ Benzer bir sorun belirli bir din açısından önemli kişileri temsil eden isimlerin söz konusu olması halinde de düşünülebilir, ki bu isimler günümüzde birçok kişinin ismini de oluşturmaktadır.⁷⁰⁷ Buna benzer haller söz konusu olduğunda genel olarak her somut olayın özellikleri dahilinde bir değerlendirme yapılması, veri işleme faaliyetinin amacının hassas nitelikteki bilgiye yönelik yönelmediği hususunun değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.⁷⁰⁸ Buna ilişkin olarak örneğin Sözleşme 108+'da, eğer amaç kişinin isminin dilsel kökenlerinden hareketle etnik kökenini ya da dini inançlarını belirlemekse özel nitelikli kişisel veri olarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁷⁰⁹

2.2.2. Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler

2.2.2.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunması hukukunda, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak uyulması gereken bir dizi temel ilke, bir başka ifadeyle usul ve esaslar bulunmaktadır. Kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlendiğinin kabulü için, işlemenin bu ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.⁷¹⁰ Aksi halde veri işleme faaliyetinin hukuka aykırılığı söz konusu olmaktadır.⁷¹¹ Bu ilkeleri, kişisel verilerin korunması hukukunun çekirdeği olarak da değerlendirmek mümkündür. Nitekim kişisel verilerin korunması hukukunun bu ilkeler ekseninde şekillendiği ve konuya ilişkin düzenlemelerinde bunlara uygun olarak oluşturulduğu belirtilmektedir.⁷¹² Keza bu ilkeler, uluslararası düzenlemelerde onaylanmış ve büyük ölçüde ulusal hukuklara da yansımış bulunmaktadır.⁷¹³ Kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel uluslararası düzenlemelerin

⁷⁰⁶ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 59.

⁷⁰⁷ Bkz. "Dünyada en çok kullanılan isimler", **Yeni İzmir**, Haber Tarihi: 16.04.2023, <https://yeniizmir.com/dunyada-en-cok-kullanilan-isimler/#:~:text=D%C3%BCnyada%20en%20%C3%A7ok%20kullan%C4%B1lan%20isimler%20b%C3%B6lgesel%20farkl%C4%B1%C4%B1klar%20q%C3%B6stermekle%20birlikte%20genel.Muhammed>, Son Erişim Tarihi: 14. 10. 2023.

⁷⁰⁸ Küzeci, s. 279-280; Başar, s. 86; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 179; Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 770.

⁷⁰⁹ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 60.

⁷¹⁰ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 216.

⁷¹¹ Develioğlu, s. 44; Çekin, s. 66; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 248.

⁷¹² Taştan, s. 47.

⁷¹³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 1, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-Islenmesine-Iliskin-Temel-Ilkeler>, Son Erişim Tarihi: 21.10.2023.

ele alındığı bölüm içerisinde, uluslararası düzenlemelerde yer alan kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelere genel çerçevesiyle değinilmiş bulunmaktadır. Bu nedenle bu başlık altında daha çok veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluğunun değerlendirilmesinde ölçüt olan ve bu anlamda meselenin ceza hukuku yönüne de temas eden kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelere⁷¹⁴ yer verilecek; bu ilkelerin neyi ifade ettiği ve gereklilikleri açıklanacaktır. İlgili kişinin katılımına ve denetimine yönelik ilkelere⁷¹⁵ ise, bu ilkelerle ilişkili oldukları noktada kısaca değinilecektir. Bunlara ek olarak bu ilkelere ilişkin olarak dile getirilen bir noktaya değinmek, aralarındaki yakın ilişkiye bağlı olarak sınırlarının kesin bir şekilde ayrılmasının güç olduğunu belirtmek gerekir.⁷¹⁶

Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'un "Genel İlkeler" başlıklı 4. maddesinde yer alan temel ilkelerin AB Direktifi ve AK'nin 108 sayılı Sözleşmesi'ne uygun olarak düzenlendiği belirtilmektedir.⁷¹⁷ Benzer şekilde, Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda da 89/2007 sayılı Yasa'nın hazırlanmasında AB Direktifi'nin göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir. 89/2007 sayılı Yasa'nın "Kişisel Veriler İşlenirken Uygulanacak İlkeler" başlıklı 5. maddesinde belirlenen temel ilkelerin Direktif ile uyumlu olduğu da görülmektedir.

2.2.2.2. Hukuka Uygun, Adil (Dürüst) ve Şeffaf İşleme İlkesi

Bu ilkenin Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun'daki görünümü "*hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma*" şeklindeyken (m.4/2-a), Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da "*kişisel verilerin yasal ve adil yoldan elde edilmesi ve işlenmesi*" şeklindedir (m.5/1A). Bu bakımdan öncelikle, bu ilkenin her iki ülkenin veri koruma mevzuatında farklı bir şekilde ifade edilmiş olmasına açıklık getirilmesi gerekmektedir. 89/2007 sayılı Yasa, AB Direktifi'ndeki "*adil ve yasal*"⁷¹⁸ ifadesini tercih etmiş olsa da AB Direktifi'nin yerini alan GDPR aynı ilkeyi "*hukuka uygun, adil ve şeffaf*"⁷¹⁹ şeklinde düzenlemiştir.⁷²⁰ Bu bakımdan yasal işlemenin daha dar bir şekilde anlaşılabilceği kaydını ekleyerek, hukuka uygunluk ve yasal işlemenin aynı kapsamda

⁷¹⁴ "Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar incelendiğinde, genel olarak kişisel verilerin işlenmesine ilişkin usul ve esaslara aykırı fiillerin çeşitli yönleriyle ele alındığı görülmektedir. Bu açıdan kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar, kişisel verilerin işleme usul ve esaslarına aykırı kimi fiiller esas alınarak düzenlenmiştir.", Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 217.

⁷¹⁵ İlgili kişinin katılımına ve denetimine ilişkin ilkelerin değerlendirmesi için bkz. Küzeci, s. 247-264.

⁷¹⁶ Küzeci, s. 227.

⁷¹⁷ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 1.

⁷¹⁸ AB Direktifi, madde 6/1-a.

⁷¹⁹ GDPR, madde 5/1-a.

⁷²⁰ Çelik Ulusoy, s. 169, 171.

değerlendirilmesi⁷²¹ doğru bir yaklaşım olarak gözükmektedir. 89/2007 sayılı Yasa'daki adil işleme ise, 6698 sayılı Kanun'da dürüstlük kurallarına uygun işleme olarak ifade edilmiştir. Türk hukukunda bu ilkenin, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen dürüstlük kuralı⁷²² çerçevesinde de değerlendirildiği görülmektedir.⁷²³ Ancak burada söz konusu olan dürüst işleme ilkesinin, Türk Medeni Kanun'da düzenlenen dürüstlük kuralı ile tam bağdaşmadığı da ifade edilmektedir.⁷²⁴ Bu ilke ile anlatılmak istenenin “*adil kullanım*” olduğu değerlendirilmektedir.⁷²⁵ Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurumu'da kişisel verilerin korunması bakımından dürüstlük kuralını; “...*kişilerin kendilerine veri işleme konusunda izin ya da emir veren hukuk kurallarına dayanarak gerçekleştirdikleri fiillerde, bu hukuk kuralının amacına göre mümkün olan en az miktarda veri işlemeleri, ilgili kişilerin öngöremeyeceği biçimde hareket etmemeleri gibi davranışları gerektirir*”⁷²⁶ şeklinde açıklamıştır. Bu anlamda da dürüstlük kuralına uygun işleme ve adil işlemenin de aynı kapsamda değerlendirilmesi mümkün gözükmektedir. Nitekim dürüstlük kuralına uygun işleme, adil işlemeye oranla daha geniş bir anlama sahip olsa da kişisel verilerin korunması çizgisinde her ikisi de aynı gerekliliklere işaret etmektedir.⁷²⁷

Hukuka uygun ve adil işleme ilkesinin, diğer temel ilkeleri kapsayıcı ve hatta kaynağını oluşturan bir niteliğe haiz olduğu ifade edilmektedir.⁷²⁸ Bu niteliğine bağlı olarak bu ilke, veri koruma hukukunun birincil ilkesi olarak değerlendirilmektedir.⁷²⁹ Hukuka uygunluk ilkesince, kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi gerekmektedir. Uluslararası düzenlemelerde de kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi veya hukuka aykırı olarak işlenmemesi gerektiği belirtilmiştir.⁷³⁰ Bu ilke temel olarak, kişisel verilerin işlenmesinde yasalarda ve başkaca hukuksal düzenlemelerde öngörülen ilkelere uygun şekilde hareket edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir.⁷³¹ Hukuka uygunluk, aynı zamanda genel hukuk kurallarına ve evrensel hukuk ilkelerine uygunluk anlamına da

⁷²¹ Çelik Ulusoy, s. 171.

⁷²² 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun “Dürüst Davranma” başlıklı 2. maddesine göre: “Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.”

⁷²³ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 3.

⁷²⁴ Çekin, s. 70; Nafiye Yücedağ, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, (2019), s. 49-50.

⁷²⁵ Çekin, s. 70.

⁷²⁶ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 3.

⁷²⁷ Yücedağ, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, s. 49.

⁷²⁸ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 58; Küzeci, s. 228; KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 2; Taştan, s. 48;

⁷²⁹ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 58; Küzeci, s. 228.

⁷³⁰ OECD Rehber İlkeleri, madde 7; BM Yönlendirici İlkeleri, madde 1; 108 Sayılı Sözleşme, madde 5-a; Sözleşme 108+, madde 5/3; AB Direktifi, madde 6/1-a; GDPR, madde 5/1-a.

⁷³¹ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 2; Küzeci, s. 229; Develioğlu, s. 45.

gelmektedir.⁷³² Bu anlamda hukuka uygunluk, tüm hukuk düzenini ifade etmekte⁷³³ ve hukuk devleti ilkesinin doğrudan bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.⁷³⁴ Yasal düzenlemelere uygunluk ise, hukuka uygunluk içerisinde kabul edilmektedir.⁷³⁵ Kişisel verilerin yasal bir şekilde işlendiğinin kabul edilmesi için, işlemenin veri sahibinin rızasına veya yasal düzenlemelerde öngörülen diğer meşru hallere dayanması gerekmektedir.⁷³⁶ Buna ilaveten kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygunluğu, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin diğer temel ilkelere uyulmasını da gerektirmektedir.⁷³⁷ Ayrıca işleme kavramının kişisel verilere yönelik her eylemi, üzerinde uygulanan her türlü işlemi ve bu bakımdan bütün süreçleri kapsayacak kadar geniş olmasından⁷³⁸ hareketle bu ilkenin sürecin tamamında geçerli olduğu belirtilmektedir.⁷³⁹

Adil veya dürüstlük kurallarına uygun işleme ilkesinin ise, veri sorumlusu ve veri sahibi arasındaki ilişki ile ilgili olduğunu, bunlar arasındaki ilişkiyi düzenlediğini ifade etmek mümkündür.⁷⁴⁰ Bu ilke veri sorumlusunun veri işlemedeki amaçlarını sağlarken aynı zamanda veri sahibinin menfaatlerini ve makul beklentilerini göz önüne almasını,⁷⁴¹ veri sahibinin beklemediği ve de beklemesinin gerekli olmadığı neticelerin gerçekleşmemesi adına önleyici olarak hareket etmesini gerektirmektedir.⁷⁴² Veri işleme faaliyetlerinin gizli bir şekilde gerçekleştirilmemesi, veri sahiplerinin potansiyel riskler hakkında farkındalıklarının bulunması sağlanmalıdır.⁷⁴³

Şeffaf işleme ilkesi ise, veri işleme faaliyetlerinin veri sahibi ile ilgili olarak şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Bu ilke dahilinde veri sorumlusunun, veri sahibinin verilerinin nasıl kullanıldığı hususunda bilgilendirilmesi

⁷³² KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 2; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 263.

⁷³³ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 5; Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 224; Akdağ, s. 73.

⁷³⁴ Çekin, s. 69.

⁷³⁵ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 2.

⁷³⁶ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 117-118; Çekin, s. 67-68; Çelik Ulusoy, s. 170.

⁷³⁷ Burada temel ilkeler ile kastedilen, Türk hukukundaki 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yer alanlardır, Çekin, s. 70. Benzer şekilde Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda da hukuka uygunluğunun değerlendirilmesinde 89/2007 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde düzenlenen temel ilkelerin ve 6. maddesinde düzenlenen yasal işleme şartlarının birlikte ele alınması gerektiği ifade edilmektedir., Çelik Ulusoy, s. 166. Bu noktanın uygulamada göz ardı edildiğine ilişkin bir eleştiri için bkz. Göçmen Uyarer, s. 124.

⁷³⁸ Küzeci, s. 229; Room, s. 41; Taştan, s. 46.

⁷³⁹ Küzeci, s. 229; Taştan, s. 48; Çelik Ulusoy, s. 169.

⁷⁴⁰ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 118.

⁷⁴¹ Bygrave, **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**, s. 58; Küzeci, s. 229-230; KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 2.

⁷⁴² KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 2.

⁷⁴³ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 118.

amacıyla her türlü uygun önlemleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır.⁷⁴⁴ Veri sahibi, işleminin spesifik amacını verilerinin toplanması aşamasında bilmelidir. Bu bakımdan işleme faaliyetleri, veri sahibine verilerine ne olacağını anlamasını sağlayabilecek kolay erişebilir bir şekilde, açık ve sade bir dil kullanılarak açıklanmalıdır. Verilerin işlenmesine ilişkin risklerin, kuralların, güvencelerin ve hakların ne olduğu bu şekilde açıklanmalıdır.⁷⁴⁵ Şeffaflık ilkesi, esasen ileri tarihli uluslararası düzenlemeler olan GDPR ve Sözleşme 108+ ile açık bir şekilde düzenlenmiştir.⁷⁴⁶ Bu nedenle 6698 sayılı Kanun'da ve 89/2007 sayılı Yasa'da şeffaflık ilkesinin açık bir düzenlemesi bulunmamaktadır. Ancak şeffaf işlemin dürüstlük kurallarına uygun işleme veya adil işleme ilkesi içerisinde olduğu değerlendirilmekte, bu nedenle veri sorumlusunun şeffaf işleme yükümlülüğünün bulunduğu ifade edilmektedir.⁷⁴⁷ Nitekim AB Direktifi döneminde de bu yönde bir yaklaşımın mevcut olduğu görülmektedir.⁷⁴⁸ Ayrıca bununla ilişkili olarak Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun'da, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü düzenlenmiştir (m.10). İlgili kişinin veri sorumlusundan bilgi alma hakkı da bu düzenlemeye paralel olarak yer almıştır (m.11). Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da da benzer şekilde kontrolörün bilgilendirme yükümlülüğü (m.13) ve erişim hakkı dahilinde bilgiye konu kişinin bilgi alma hakkı (m.14) düzenlenmiştir.

2.2.2.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşleme İlkesi

Bu ilkenin Türk Hukukunda, 6698 sayılı Kanun'daki düzenlenişi "*belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme*" (m.4/2-c) şeklindeyken, Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da "*kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlarla derlenmesi ve bu amaçlara uygun olarak işlenmesi*" şeklindedir (m.5/1B).

Bu ilke dahilinde öncelikle, veri işleme faaliyeti gerçekleştirilmeden önce veya verinin elde edildiği anda veri işleminin amacı belirlenmiş olmalıdır.⁷⁴⁹ Nitekim veri sahibi neye rıza gösterdiğini bilmelidir.⁷⁵⁰ Bu doğrultuda da kişisel verilerin işlenmesi, iyi tanımlanmış belirli bir amaç ve sadece belirlenen bu amaç ile uyumlu olarak belirlenmiş ek amaçlar

⁷⁴⁴ Handbook on European Data Protection Law, s. 119-120.

⁷⁴⁵ Handbook on European Data Protection Law, s. 120.

⁷⁴⁶ Sözleşme 108+ madde 5/4-a ve madde 8; GDPR madde 5/1-a.

⁷⁴⁷ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 2; Develioğlu, s. 45; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 266; Küzeci, s. 23; Yücedağ, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, s. 49; Göçmen Uyarer, s. 123.

⁷⁴⁸ Çekin, s. 70-71.

⁷⁴⁹ Handbook on European Data Protection Law, s. 122; Çekin, s. 73.

⁷⁵⁰ Çekin, s. 73.

için gerçekleştirilmelidir.⁷⁵¹ Belirlenen esas amaçla uyumlu olmayan tüm veri işleme faaliyetleri, bir başka ifadeyle bundan bağımsız herhangi bir yeni işleme amacı ayrıca yasal bir dayanağı gerekli kılacaktır.⁷⁵² Aksi halde hukuka aykırı işleme söz konusu olacak⁷⁵³ ve veri sorumlularının hukuki sorumlulukları ortaya çıkacaktır.⁷⁵⁴ Nitekim bu durum, veri sahibinin kişisel verisi üzerindeki denetimi kaybetmesine de yol açabilecektir.⁷⁵⁵ Kişisel verilerin işleme amacının meşru olması ise öncelikle işlemenin yasal bir temele dayalı ve yasal gerekliliklere uygun olmasını, ikinci olarak da işleme menfaati ile dengeli olmasını ifade etmektedir.⁷⁵⁶ İlk hususa ilişkin olarak meşru amacın tüm hukuk düzenine uygunluk anlamına geldiğini belirtmek gerekir.⁷⁵⁷ İkinci hususa ilişkin olarak ise, veri işleme faaliyetinin yapılan iş veya sunulan hizmet ile bağlantılı ve bunlar bakımından gerekli olması aranmaktadır.⁷⁵⁸

Bu ilkeyle uyumlu olarak Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'da ilgili kişinin veri sorumlusundan *“kişisel verilerin işleme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme”* hakkı olduğu düzenlenmiştir (m.11/1-c). Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa'da da erişim hakkı dahilinde bilgiye konu kişinin *“işlemenin amacı, bu bilgiyi alanlar veya alan kategoriler ile işlenmiş veya işlemeye tabi tutulmakta olan verinin kategorileri”* hususunda kontrolöre soru sorma ve yanıt alma hakkı olduğu düzenlenmiştir (m.14/2A-b).

2.2.2.4. İşlenme Amaçlarına Uygun, İlgili Olma ve Aşırı Olmama İlkesi

Bu ilkenin Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun'daki görünümü kişisel verilerin *“işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması”* şeklindeyken (m.4/2-ç), Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da *“kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlarla derlenmesi ve bu amaçlara uygun olarak işlenmesi ve bu amaçlarla uyumlu olmayan şekillerde işlem görmemesi”* ilkesi içerisinde değerlendirilebilmektedir. (m.5/1B). Bu noktada belirtmek gerekir ki, 89/2007 sayılı Yasa'da bu ilke ile ilişkilendirilen *“bu amaçlarla uygun olarak işlenmesi ve bu amaçlarla uyumlu olmayan şekillerde işlem*

⁷⁵¹ Handbook on European Data Protection Law, s. 122-123.

⁷⁵² Handbook on European Data Protection Law, s. 123.

⁷⁵³ Çekin, s. 72.

⁷⁵⁴ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 8; Altındere, s. 38.

⁷⁵⁵ Küzeci, s. 235; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 279.

⁷⁵⁶ Kuner, **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**, s. 90; Küzeci, s. 232.

⁷⁵⁷ Çekin, s. 75; Yücedağ, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, s. 53-54.

⁷⁵⁸ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 8; Dülger, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, s. 278.

görmemesi” ifadesi tam olarak uluslararası düzenlemelerde ifade edileni karşılamamaktadır. Bu ilkenin Yasa’da yer almadığı da değerlendirilmektedir.⁷⁵⁹ Ancak bu düzenlemenin, anlam itibarıyla bu ilkeyi karşılamaya müsait yapıda olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim bu düzenlemenin amaç bakımından genel kural olduğu da değerlendirilmektedir.⁷⁶⁰ Ayrıca yukarıda da değinildiği üzere, birbirleri ile olan yakın ilişkiye bağlı olarak temel ilkeler birbirlerine kaynak oluşturmakta ve tamamlamaktadır.⁷⁶¹

Veri minimizasyonu ilkesi olarak da ifade edilen bu ilke, veri işleme faaliyetinin amacın gerçekleştirilmesi bakımından gereken ile sınırlı olmasını ifade etmektedir.⁷⁶² Amacın gerektirdiği sınırdaki verinin elde edilmesi, amaç bakımından gerekli olmayan verilerin işlenmesinden ise kaçınılmalıdır. Bu anlamda da ileride söz konusu olması muhtemel gereksinimler için veriler işlenmemelidir.⁷⁶³ Ayrıca sadece bu amacın başka şekillerde makul olarak gerçekleştirilemediği hallerde kişisel verilerin işlenmesi yoluna gidilmelidir.⁷⁶⁴ Bu bakımdan işlemenin menfaatlara, haklara ve özgürlüklere orantısız müdahale oluşturmaması,⁷⁶⁵ işlemedeki amaç ve işleme arasında makul bir dengenin tesis edilmesi gerekmektedir.⁷⁶⁶ Örneğin, kredi kartı başvurusunda kişinin sosyal yönüne ilişkin bilgilerin talep edilmesi ölçülü kabul edilmeyecektir.⁷⁶⁷

2.2.2.5. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olarak Saklanma İlkesi

Bu ilkenin Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun’daki düzenlenişi *“doğru ve gerektiğinde güncel olma”* şeklinde iken (m.4/2-b), Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa’da da buna benzer olarak *“kişisel verilerin doğru ve gerektiği takdirde güncel olması”* şeklindedir (m.5/1C). Veri doğruluğu ilkesi olarak da ifade edilen bu ilke, verilerin düzenli bir şekilde kontrol edilmesini ve güncellenmesini gerektirebilmektedir.⁷⁶⁸ İlke içerisinde *“gerektiğinde”* ve *“gerektiği takdirde”* ifadesinin tercih edilmesinin nedeni ise, bazı verilerin güncellenmesinin hukuken yasak olabilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu

⁷⁵⁹ Arıklı, s. 74

⁷⁶⁰ Çelik Ulusoy, s. 192.

⁷⁶¹ Küzeci, s. 227.

⁷⁶² Handbook on European Data Protection Law, s. 125.

⁷⁶³ KVKK, *Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler*, s. 10.

⁷⁶⁴ Handbook on European Data Protection Law, s. 125.

⁷⁶⁵ Handbook on European Data Protection Law, s. 125.

⁷⁶⁶ KVKK, *Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler*, s. 11.

⁷⁶⁷ KVKK, *Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler*, s. 11.

⁷⁶⁸ Handbook on European Data Protection Law, s. 127.

gibi hallerde ilaveler ayrıca kaydedilmelidir.⁷⁶⁹ Örneğin bir ameliyatın tıbbi kayıtları⁷⁷⁰ ve bir soruşturma sürecinde toplanan deliller bakımından bu hususun geçerli olduğunu ifade etmek mümkündür.⁷⁷¹ Ancak bu gerekli olma durumunun sadece güncellenme noktasında geçerli olduğu, doğruluğun ise her daim sağlanması gerektiği ifade edilmektedir.⁷⁷² Nitekim verilerdeki yanlışlığın giderilmemesinin, veri sahibine zarar verebileceği ve bu nedenle verilerin doğruluğunun düzenli bir şekilde kontrol edilmesini gerektiren haller bulunmaktadır. Örneğin kredi itibarıyla alakalı olumsuz nitelikteki yanlış bir veri, kişinin kredi verilebilirliğini etkileyerek kişinin banka ile kredi sözleşmesi yapamamasına neden olabilecektir.⁷⁷³ Bu gibi hallerde, kişisel verilerin yanlış veya güncellenmeden tutulması kişilerin maddi ve manevi olarak zarar görmesine yol açabilecektir.⁷⁷⁴ Aynı zamanda verilerin doğru bir şekilde tutulmasının, veri sorumlusunun çıkarları ile de uyumlu olduğu kabul edilmektedir.⁷⁷⁵ Örneğin alışveriş alışkanlıkları ile ilgili yanlış bir verinin, veri sorumlusunun veri işlemedeki amacına ve çıkarlarına hizmet etmeyeceği açıktır.⁷⁷⁶

Bu ilke veri sahibine tanınan verilere erişim ve itiraz hakları ile de uyumludur. Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'da ilgili kişinin *"kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme"* hakkı olduğu düzenlenmiştir (m.11/1-d). Benzer şekilde Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa'da da bilgiye konu kişinin erişim hakkı dahilinde *"verinin düzeltilmesi, silinmesi veya bloke edilmesi, özellikle yanlışlıklar ve eksiklikler nedeniyle bu Yasanın kuralları uyarınca icra edilmemiş olan işleme"* hususunda soru sorma ve yanıt ama hakkı olduğu düzenlenmiştir (m.14/2B).⁷⁷⁷ Bu doğrultuda da itiraz hakkı dahilinde bilgiye konu kişiye, ilgili verilerin düzeltilmesini ve silinmesini talep etme hakkı tanınmıştır (m.15/1).⁷⁷⁸

2.2.2.6. Amacın Gerektirdiğinden Daha Uzun Süre Saklanmama İlkesi

⁷⁶⁹ Handbook on European Data Protection Law, s. 128.

⁷⁷⁰ Handbook on European Data Protection Law, s. 128.

⁷⁷¹ Çekin, s. 81.

⁷⁷² Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, s. 293.

⁷⁷³ Handbook on European Data Protection Law, s. 128.

⁷⁷⁴ KVKK, *Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler*, s. 6; Küzeci, s. 243; Develioğlu, s. 48; Altındere, s. 37.

⁷⁷⁵ KVKK, *Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler*, s. 6-7; Küzeci, s. 243; Develioğlu, s. 48; Altındere, s. 37.

⁷⁷⁶ Çelik Ulusoy, s. 178.

⁷⁷⁷ Yasa'nın bu düzenlemesi ifade bozukluğu bulunduğu gerekçesiyle eleştirilmiş, bilgiye konu kişinin böyle bir hakka sahip olduğunun açık bir şekilde düzenlenmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir., Arıklı, s. 104.

⁷⁷⁸ Yine bkz. Çelik Ulusoy, s. 177.

Bu ilkenin Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun'daki görünümü "*ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme*" (m.4/2-d) iken, Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da "*kişisel verilerin derlenme ve işleme amaçlarının yerine getirilmesi sağlanırken, Başkanın takdiriyle, verinin, sahibinin kimliğinin belirlenmesine izin verecek bir formda gereğinden uzun bir süre tutulmaması*" (m.5/1Ç) şeklindedir. Bu ilke, kişisel verilerin işleme amaçları bakımından artık gerekli olmadığı noktada gecikmeksizin anonimleştirilmesini veya silinmesini ifade etmektedir.⁷⁷⁹ Nitekim kişisel verilere; hedeflenen amacın artık söz konusu olmaması, hedeflenen amaç bakımından kişisel verinin gereksiz olduğunun farkına varılması veya amaca ulaşıldığı için artık gereksinim duyulmayabilir.⁷⁸⁰ Bu anlamda öncelikle ilgili verinin saklanma süresine ilişkin olarak yasal düzenlemelerde bir sürenin bulunup bulunmadığına bakılmalı, eğer yasal düzenlemelerde herhangi bir süre öngörülmemişse verinin toplama amacı bakımından gereken makul sürenin sona ermesini takiben veriler silinmeli, yok edilmeli veya anonim hale getirilmelidir.⁷⁸¹

Bu ilke doğrultusunda Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'da kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerektiği düzenlenmiştir (m.7). Aynı zamanda ilgili kişinin, "*kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme*" hakkı olduğu düzenlenmiştir (m.11/1-e). Buna ek olarak, 2017 yılında "*Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik*"⁷⁸² çıkarılmış, buna ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik, "*kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesini*" 'imha' olarak ifade etmiştir (m.4/1-c). Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda ise 89/2007 sayılı Yasa'da genel bir kural olarak, kontrolörün temel ilkelere aykırı şekilde derlenen veya işlemeye devam edilen kişisel verileri imha etmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir (m.5/2).⁷⁸³ Bilgiye konu kişiye de itiraz hakkı dahilinde bu yönde talep hakkı tanınmıştır (m.15). Belirtmek gerekir ki bu ilke, veri sahibinin kimliğinin belirlenebilmesi mümkün halde saklanan veriler için geçerli olmaktadır. Bu anlamda, veri işleme amacı bakımından artık gerekli olmayan veriler anonimleştirilerek yasal bir

⁷⁷⁹ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 129.

⁷⁸⁰ Küzeci, s. 245.

⁷⁸¹ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, s. 13; Göçmen Uyarer, s. 128-129.

⁷⁸² "Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik", **T.C. Resmî Gazete**, 28 Ekim 2017, Sayı 30224, <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 28.02.2024.

⁷⁸³ Aynı maddede bunun istisnası da düzenlenmiştir. 89/2007 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin 2. fıkrasına göre: "*Ancak bu tür verilerin tarihsel veya bilimsel amaçlı muhafazasının Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası ile oluşturulan Milli Arşiv Kurulu Başkanı tarafından gerekli görülmesi halinde Başkan, bunların Milli Arşivde muhafazasına izin verebilir.*"

zeminde saklanabilecektir.⁷⁸⁴ Ayrıca kamu yararı, bilimsel veya tarihi amaçlarla veya istatistiksel kullanım bakımından belirli şartlar dahilinde veriler daha uzun süre de saklanabilmektedir.⁷⁸⁵ Nitekim, 89/2007 sayılı Yasa'da⁷⁸⁶ da buna yönelik istisnalar bulunmaktadır.

2.2.3. Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

2.2.3.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin işlenmesinde temel kural, kişisel verilerin işlenmesinin yasak olmasıdır. Nitekim konuya ilişkin yasal düzenlemelerde de kişisel verilerin işlenebileceği hallerin düzenlendiği görülmektedir.⁷⁸⁷ Kişisel verilerin işlenebileceği bu halleri ise, kişisel verilerin işlenme şartları veya hukuka uygunluk nedenleri olarak ifade etmek mümkündür.⁷⁸⁸ Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'nın "Yasal İşleme" başlıklı 6. maddesinde düzenlenen bu hallerin, Yasa'nın hazırlanmasında AB Direktifi'nin dikkate alınmasına bağlı olarak benzer doğrultuda olduğu görülmektedir. Buna karşın Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun'un "Kişisel verilerin işlenme şartları" başlıklı 5. maddesinin benzer işlenme şartlarına sahip olmakla beraber bunların içeriğinin bazı açılardan farklılaştığı, hatta ayrıca hukuka uygunluk nedenlerine de yer verildiği görülmektedir.⁷⁸⁹ Hassas/özel nitelikteki verilerin hukuka uygun olarak işlenebileceği haller ise, Yasa'nın 7. maddesinde ve Kanun'un 6. maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Her iki veri koruma mevzuatında da işlenme şartları sınırlı sayıda düzenlenmiş olup genişletilememektedir.⁷⁹⁰ Ayrıca bu noktada yeniden belirtmek gerekir ki; bu düzenlemelerde yer alan işlenme şartları ve bunların hukuka uygunluğunun

⁷⁸⁴ Handbook on European Data Protection Law, s. 129.

⁷⁸⁵ Handbook on European Data Protection Law, s. 129-130.

⁷⁸⁶ 89/2007 sayılı Yasa madde 5/1-Ç: "Ancak bu sürenin bitiminde, Başkan, bilgiye konu kişinin veya üçüncü tarafların haklarının etkilenmediğine kanaat getirmesi halinde, gerekçeli bir kararla kişisel verinin tarihsel, bilimsel veya istatistiksel amaçlarla muhafazasına izin verebilir."

⁷⁸⁷ Bkz. Çekin, s. 67-68, 82; Kama Işık, **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**, s. 249; Yücedağ, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, s. 48-49; Çelik Ulusoy, s. 200.

⁷⁸⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 2, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9feefe58-9b0f-49c9-a0c7-2b2eb8c012bb.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.10.2023.

⁷⁸⁹ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 771.

⁷⁹⁰ Bkz. KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 2.

değerlendirilmesi, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelerle, yani 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesi ve 89/2007 sayılı Yasa'nın 5. maddesiyle birlikte ele alınmalıdır.⁷⁹¹

2.2.3.2. Bilgiye Konu Kişinin Şüpheye Sebebiyet Vermeyecek Onayı / İlgili Kişinin Açık Rızası

Bu işleme şartı Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa'da; *"kişisel veriler, bilgiye konu kişinin şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onay vermesi halinde işlenebilir"* şeklinde belirtilmiştir (m.6). Türk hukukunda ise, 6698 sayılı Kanun'da *"kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez"* ifadesi tercih edilmiştir (m.5/1). Buna ek olarak, 6698 sayılı Kanun'da 'açık rıza' kavramı; *"belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı ifade eder"* şeklinde açıklanmıştır (m.3/1-a). 89/2007 sayılı Yasa'da ise herhangi bir onay tanımına yer verilmemiş olsa da *"şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onay"* ifadesinin açık rızayı karşıladığı değerlendirilmektedir.⁷⁹² Bununla birlikte 89/2007 sayılı Yasa'da kişisel verilerin yeterli düzeyde koruma sağlamayan ülkelere transferine ilişkin olarak, *"bilgiye konu kişinin, herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ve hukuka veya kabul edilmiş ahlak değerlerine aykırı olmayacak şekilde alınmış olmak kaydıyla transfere onay vermesi"* şartına yer verilmiştir (m.11/2A). Bu düzenleme, *"şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onay"* bakımından yol gösterici nitelikte değerlendirilebilir.⁷⁹³

Şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onayın veya açık rızanın belirli nitelikleri karşılaması gerekmektedir. Bu niteliklerin değerlendirilmesinde, güncel uluslararası düzenlemeler olan GDPR ve Sözleşme 108+'nın ortaya koyduğu ölçütlere de değinilmesinde fayda bulunmaktadır.⁷⁹⁴ GDPR'de 'veri sahibinin rızası'; *"veri sahibinin bir beyan yoluyla ya da açık bir onay eylemiyle kendisine ait kişisel verilerin işlenmesine onay verdiğini gösteren özgür bir şekilde verilmiş spesifik, bilinçli ve açık göstergedir"* (m.4/11) şeklinde açıklanmıştır. Rızanın koşullarına ilişkin olarak ise veri sahibinin rızasına dayanarak veri işlemenin gerçekleştirilmesi halinde, kontrolörün bunu ispatlaması gerekliliğine yer verilmiştir (m.7/1). Ayrıca veri sahibinin *"rızasını geri çekme*

⁷⁹¹ Bkz. Çekin, s. 69-70; Yücedağ, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, s. 49; Çelik Ulusoy, s. 166, 199.

⁷⁹² Çelik Ulusoy, s. 199.

⁷⁹³ Çelik Ulusoy, s. 202.

⁷⁹⁴ Belirmek gerekir ki, GDPR'de hem rıza hem de açık rıza kavramına yer verilmiştir. Ancak sadece rıza kavramı tanımlanmış; kişisel verilerin işlenmesi bakımından rıza aranırken, özel nitelikteki kişisel verilerin işlenmesi bakımından açık rıza aranmıştır., **Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza**, s. 2, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>, Son Erişim Tarihi: 26.10.2023.

hakki” olduğu ve rıza verilmeden önce veri sahibinin bu hususta bilgilendirilmesi gerektiği düzenlenmiştir (m.7/3). Sözleşme 108+’da ise açık rıza bakımından *“ilgili kişinin özgür, spesifik, bilgilendirmeye dayanan”* gereklilikleri ifade edilmiştir (m.5/2). Benzer şekilde, ilgili kişinin rızasını geri çekme hakkı olduğu belirtilmiştir.⁷⁹⁵

Sözleşme 108+’da rızanın; *“ya bir ifade (yazılı, elektronik yollar da dahil, veya sözlü) ya da açık bir olumlu eylemle”* verilebileceği belirtilmiştir.⁷⁹⁶ GDPR de bu bakımdan internet sitesinde ziyaret edilen bir kutunun işaretlenmesini veya bilgi toplum hizmetleri için teknik ayarların seçilmesini örnek olarak göstermiştir. Her iki düzenlemede de eylemsizlik, sessizlik veya önceden işaretlenmiş kutuların veya formların rıza olarak kabul edilmemesi gerektiği ifade edilmiştir.⁷⁹⁷ Ayrıca yasal düzenlemelerde belirli hallerde rızanın şekline ilişkin olarak birtakım şartlar da öngörülebilmektedir. Örneğin, 89/2007 sayılı Yasa’da doğrudan veya dolaylı pazarlamaya ilişkin olarak bilgiye konu kişinin yazılı onay vermiş olması şartı aranmaktadır (m.17/1).

Açık rızanın geçerliliği bakımından aranan şartlardan ilki ise, rızanın belirli bir konuya ilişkin ve o konu ile sınırlı olması gerekliliğidir.⁷⁹⁸ Bu anlamda örneğin, tek başına *“kişisel verilerimin işlenmesini kabul ediyorum”* şeklindeki bir genel iradenin açık rıza olarak kabul edilmemesi gerektiği ifade edilmektedir.⁷⁹⁹ Nitekim her türlü işlemeye rıza verilmesi, rızanın belirli bir konuya ilişkin olma niteliğini de karşılamayacaktır.⁸⁰⁰ Eğer birden fazla amaç söz konusuysa her bir amaç için ayrıca rıza verilmelidir.⁸⁰¹ Bu anlamda verilerin yurtdışına aktarılması gibi ikinci bir işlem ya da amaç değişikliği söz konusu olacaksa bunlar için ayrıca rıza alınması gerekecektir.⁸⁰²

Rızanın geçerli olması bakımından aranan bir diğer şart, bilgilendirmeye dayanmasıdır. Kişinin konu olarak neye rıza gösterdiğini bilmesi, bu anlamda da hem rızanın konusu hem de rızanın sonuçlarının ne olduğu noktasında tam olarak bilgiye sahip olması gerekmektedir.⁸⁰³ Bu bakımdan rızanın veri işleme gerçekleştirilmeden önce verilmesi gerektiği, rızanın işleme gerçekleştirildikten sonra verilmesinin ise işlemeyi hukuka

⁷⁹⁵ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 45.

⁷⁹⁶ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para 42.

⁷⁹⁷ GDPR, Gerekeçe 32; Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 42.

⁷⁹⁸ KVKK, **Açık Rıza**, s. 4.

⁷⁹⁹ KVKK, **Açık Rıza**, s. 4.

⁸⁰⁰ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 776.

⁸⁰¹ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 147.

⁸⁰² KVKK, **Açık Rıza**, s. 4.

⁸⁰³ KVKK, **Açık Rıza**, s. 5.

uygun hale getirmeyeceği ifade edilmektedir. Aksi durum, rızanın bilgilendirmeye dayanma ve özgür bir şekilde verilme niteliklerine de uygun düşmeyecektir.⁸⁰⁴ Bilgilendirmenin ise, veri işlemeye ilişkin olarak tüm hususlarda açık ve anlaşılır bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bilgilendirme yapılırken, anlaşılmasız terimlerin veya yazılı bilgilendirme bakımından okuma güçlüğü oluşturacak şekilde küçük yazı boyutlarının kullanılmaması gerekmektedir.⁸⁰⁵

Rızanın geçerli olması bakımından aranan bir diğer şart, özgür bir iradeyle açıklanmasıdır. Bu bakımdan kişinin rızasının, “*yaptığı davranışın bilincinde ve kendi kararı olması*” durumunda geçerli olacağı ifade edilmektedir.⁸⁰⁶ Sözleşme 108+’da bu nokta “*kasıtlı bir tercihin serbest ifadesini temsil etmelidir*” şeklinde açıklanmıştır. Bu bakımdan doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir baskının veya etkinin -ekonomik gibi- söz konusu olmaması gerektiği ifade edilmiştir.⁸⁰⁷ GDPR’ye göre de: “*veri sahibinin gerçek veya özgür bir seçeneği yoksa veya zarar görmeden rızayı reddedemiyor veya geri çekemiyorsa, rıza serbestçe verilmiş sayılmamalıdır*”.⁸⁰⁸ Örneğin işçi-işveren ilişkisinde, işçiye etkin bir şekilde rıza göstermeme imkânının sunulmadığı veya rıza vermemenin işçi bakımından olumsuz neticelere neden olabileceği hallerde özgür bir iradenin varlığından söz edilemeyecektir.⁸⁰⁹ Yine rızanın alınmasının, bir ürün veya hizmet sunulmasının veya bunlardan faydalandırılmasının bir ön koşulu olarak öngörülmesi de bu kapsamda olabilmektedir. Örneğin, üyelik dahilinde hizmet sunulan yerlerde kişinin parmak izinin işlenmesinin üyelik sözleşmesinin kurulması bakımından zorunlu bir koşul olarak ileri sürülmesi, açık rızanın özgür bir şekilde verilmiş olması niteliğine uygun düşmeyecektir.⁸¹⁰ Ancak bu noktanın her somut olay dahilinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin, bir süpermarketin müşteri kartına sahip olanlar için belirli ürünlerin fiyatlarında biraz indirim yapması, fiyat indirimlerinin özgür seçimi etkilemeyecek derecede az olmasına bağlı olarak rızanın geçerliliğine etkide bulunmayacaktır. Nitekim bu halde, rıza gösterilmemesinin sonuçları veri sahibinin özgür seçimine etki edecek derecede ciddi olmayacaktır.⁸¹¹

⁸⁰⁴ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 775; Şimşek, s. 107.

⁸⁰⁵ KVKK, **Açık Rıza**, s. 5.

⁸⁰⁶ KVKK, **Açık Rıza**, s. 6.

⁸⁰⁷ Sözleşme 108+ Açıklayıcı Rapor, para. 42.

⁸⁰⁸ GDPR, Gerekçe 42.

⁸⁰⁹ KVKK, **Açık Rıza**, s. 6; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 144.

⁸¹⁰ KVKK, **Açık Rıza**, s. 6-7.

⁸¹¹ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 145.

Kişisel verilerin işleme şartlarına ilişkin olarak, veri işleme faaliyetinin amacı açık rıza haricindeki işleme şartlarının kapsamına girmekle birlikte açık rızaya başvurulmaması gerektiği ifade edilmektedir.⁸¹² Aksi durumun, *“ilgili kişinin yanıtılması ve yanlış yönlendirilmesi dolayısıyla aldatıcı ve veri sorumlusunun hakkın kötüye kullanımını niteliğinde”*⁸¹³ olacağı belirtilmektedir. Buna göre ilgili kişinin açık rızasını geri çekmesi durumunda veri sorumlusunun diğer şartlara dayanarak faaliyetini sürdürmesi, hukuka ve dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil edecektir.⁸¹⁴ Ancak özellikle GDPR’de⁸¹⁵ de bu yönde bir sınırlama öngörülmediğinden hareketle, veri sorumlusunun seçtiği işleme şartına bağlı kalması halinde böyle bir gerekliliğin bulunmadığı yönünde de görüşler mevcuttur.⁸¹⁶

2.2.3.3. Kontrolörün Tabi Olduğu Yasal Yükümlülüğü Yerine Getirmek İçin Gerekli Olması / Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olması

Bu işleme şartı Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa’da *“işlemenin, kontrolörün tabi olduğu yasal yükümlülüğü yerine getirmek için gerekli olması”* olarak ifade edilmiştir (m.6/1). Türk Hukukunda, 6698 sayılı Kanun’da ise *“veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması”* olarak düzenlenmiştir (m.5/2-ç). Her iki ülkedeki düzenlemede AB Direktifi ile aynı doğrultudadır.⁸¹⁷ Burada bahsedilen yükümlülükler, kanunda öngörülebileceği gibi ikincil mevzuatlarda da öngörülenlerden oluşabilmektedir.⁸¹⁸ Mali denetimler ve güvenlik mevzuatları gibi hususlar bu kapsamda değerlendirilmektedir.⁸¹⁹ Bir işverenin çalışanlarının verilerini vergilendirme ve sosyal güvenlik gereklilikleri nedeniyle işlemesi bu bakımdan örnek oluşturmaktadır.⁸²⁰

⁸¹² KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 2-3, 5.

⁸¹³ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 2-3.

⁸¹⁴ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 2-3. Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun buna ilişkin açıklaması için bkz. “Hizmetin Açık Rıza Şartına Bağlanması”, **Kişisel Verileri Koruma Kurumu**, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5412/Acik-Rizinin-Hizmet-Sartina-Baglanmasi>, Son Erişim Tarihi: 01.03.2024.

⁸¹⁵ GDPR’nin “İşleme faaliyetinin hukuka uygunluğu” başlıklı 6. maddesinin 1. fıkrasında göre: *“İşleme faaliyeti, ancak aşağıdaki hususlardan en az biri geçerli olduğunda ve olduğu ölçüde, hukuka uygundur.”*

⁸¹⁶ Çekin, s. 102-104.

⁸¹⁷ AB Direktifi, madde 7-c.

⁸¹⁸ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 778.

⁸¹⁹ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 4.

⁸²⁰ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 151.

2.2.3.4. Sözleşmenin Yerine Getirilmesi İçin Gerekli Olması

Bu işleme şartı Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa'da *"işlemenin, bilgiye konu kişinin taraf olduğu bir sözleşmenin yerine getirilmesi için gerekli olması veya bilgiye konu kişinin talebi üzerine, sözleşmeye taraf olmadan önce önlem alınması amacıyla yapılması"* olarak ifade edilmiştir (m.6/2). Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'da ise *"bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması"* olarak düzenlenmiştir (m. 5/2-c). 89/2007 sayılı Yasa'daki ifade AB Direktifi'ndeki⁸²¹ ile aynıdır. 6698 sayılı Kanun'da ise *"doğrudan doğruya ilgili olması"* ifadesine yer verilmiş olması nedeniyle, Kanun'da bu hukuka uygunluk nedeninin AB Direktifi'nden ve 89/2007 sayılı Yasa'dan daha dar bir şekilde düzenlendiği görülmektedir. Bununla birlikte Direktif bakımından da esasen *"doğrudan doğruya olma ilişkisinin"* arandığı belirtilmektedir.⁸²² Buna ek olarak, 89/2007 sayılı Yasa'da AB Direktifi'ne paralel olarak *"bilgiye konu kişinin talebi üzerine, sözleşmeye taraf olmadan önce önlem alınması"* da düzenlenmiştir. Bu noktaya, 6698 sayılı Kanun'da ise açık bir şekilde yer verilmemiştir.⁸²³ İş, satış, taşıma ve eser sözleşmeleri ise bu işleme şartına örnek olarak gösterilmektedir.⁸²⁴ Bu bakımdan sözleşme gereği ödemeyi gerçekleştirmek adına banka hesap numarasının alınması veya kredi sözleşmesi esnasında maaş bodrosunun ve tapu kayıtlarının işlenmesi bu kapsamda değerlendirilmektedir.⁸²⁵

2.2.3.5. Hayati Çıkarların Korunması İçin Gerekli Olması / Hayat veya Beden Bütünlüğünün Korunması İçin Zorunlu Olması

Bu işleme şartı Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa'da *"işlemenin, bilgiye konu kişinin hayati çıkarlarının korunması için gerekli olması"* olarak ifade edilmiştir (m.6/3). Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'da ise *"fili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması"* olarak düzenlenmiştir (m. 5/2-b). 89/2007 sayılı Yasa bu işleme şartının kapsamını, 6698 sayılı Kanun'dan ve GDPR'den⁸²⁶ farklı olarak sadece bilgiye konu

⁸²¹ AB Direktifi, madde 7-b.

⁸²² Yücedağ, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, s. 777.

⁸²³ Yücedağ, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, s. 778.

⁸²⁴ KVKK, *Kişisel Verilerin İşlenme Şartları*, s. 4.

⁸²⁵ KVKK, *Kişisel Verilerin İşlenme Şartları*, s. 8.

⁸²⁶ GDPR, madde 6/1-d.

kişinin hayati çıkarlarının korunması bakımından gerekli olması durumu ile sınırlandırmıştır. Bunun AB Direktif’inde de bu şekilde düzenlenmesinden kaynaklanması muhtemel gözükmemektedir.⁸²⁷ Ayrıca 6698 sayılı Kanun’dan farklı olarak, 89/2007 sayılı Yasa’da bilgiye konu kişinin onayının fiili imkânsızlık nedeniyle açıklanamayacak olması veya onayına geçerlilik tanınmayacak olması şartı da aranmamıştır. Bilgiye konu kişinin hayati çıkarları bakımından gerekli olması yeterli kabul edilmiştir. Yine bir farklılık olarak, 6698 sayılı Kanun’da “*hayati çıkar*” yerine “*hayat ve bedensel bütünlük*” ifadesi tercih edilmiştir. Kanun’daki düzenlemenin bu açıdan daha açık bir düzenleme olduğu düşünülmektedir. Buna göre; “*hayati menfaat kişinin hayatta kalması için gerekli olan*”ı değil, “*kişinin sağlığı veya beden bütünlüğü ile doğrudan doğruya ilişkili olan bütün menfaatlerini*” ifade etmektedir.⁸²⁸ Salgın hastalıkların izlenmesi ve insani acil durumlar için kişisel verilerin işlenmesi de bu işleme şartı kapsamında değerlendirilebilecektir.⁸²⁹ Hürriyeti kısıtlanan kişinin teknik bir araçla konumunun tespit edilmesi bu bakımdan örnek olarak gösterilmektedir.⁸³⁰

2.2.3.6. Kamu Çıkarı Adına Bir Görevin Yerine Getirilmesi Veya Kamu Yetkisinin İfası İçin Gerekli Olması / Kanunlarda Açıkça Öngörülmesi

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa’da “*işlemenin, kamu çıkarı adına bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre veya verinin iletildiği üçüncü bir tarafa verilmiş olan kamu yetkisinin ifası için gerekli olması*” bir diğer işleme şartı olarak düzenlenmiştir (m.6/4). Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun’da ise genel bir ifadeyle “*kanunlarda açıkça öngörülmesi*” işleme şartı şeklinde düzenlenmiştir (m.5/2-a). 89/2007 sayılı Yasa’daki düzenleme AB Direktifi ile uyumludur.⁸³¹ Bu bakımdan, bu işleme şartında da 6698 sayılı Kanun’un AB yaklaşımından uzaklaştığı görülmektedir. Buna göre, 6698 sayılı Kanun haricindeki kanunlarda da açık bir şekilde öngörülmüş olan hallerde kişisel veriler işlenebilecektir. Türk hukukunda yer alan bu düzenleme, kişisel verilerin işleme şartlarının sınırlı sayıda belirlenmesi imkânını kaldırdığı yönünde eleştirilmiş ve GDPR’deki⁸³² yaklaşıma benzer bir düzenlemenin öngörülebilirlik açısından faydalı olacağı belirtilmiştir.⁸³³ Kuzey Kıbrıs Türk Hukukunda, 51/1984 Sayılı Polis Örgütü

⁸²⁷ AB Direktifi, madde 7-d.

⁸²⁸ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 776-777.

⁸²⁹ **Handbook on European Data Protection Law**, s. 152.

⁸³⁰ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 7.

⁸³¹ AB Direktifi, madde 7-e.

⁸³² GDPR, madde 6/1-e.

⁸³³ Küzeci, s. 395-396.

(Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası'ndaki⁸³⁴ polis mensupları bakımından hizmete girişte özlük dosyası tutulması (m.97) bu işlenme şartı kapsamında değerlendirilebilir. Türk Hukukunda ise, 4857 Sayılı İş Kanunu'ndaki⁸³⁵ işverenin çalıştırdığı her işçi için özlük dosyası düzenleme yükümlülüğü (m.75) örnek olarak gösterilmektedir.⁸³⁶

2.2.3.7. Kontrolör veya Verinin İletildiği Üçüncü Tarafça İzlenen Yasal Çıkarlar Amacıyla Gerekli Olması / Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Zorunlu Olması

Bu işlenme şartı Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, 89/2007 sayılı Yasa'da *"işlemenin, bilgiye konu kişinin hakları, çıkarları ve temel özgürlüklerinin üstün geldiği durumlar hariç, kontrolör veya verinin iletildiği üçüncü tarafça izlenen yasal çıkarlar amacıyla gerekli olması"* olarak ifade edilmiştir (m.6/5). Türk Hukukunda, 6698 sayılı Kanunda ise *"ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması"* şeklinde düzenlenmiştir (m.5/2-f). Bu işlenme şartı, AB Direktifi⁸³⁷ ve 89/2007 sayılı Yasa'ya oranla 6698 sayılı Kanun'da daha dar bir şekilde ele alınmış ve veri sorumlusunun meşru menfaatleri ile sınırlandırılmıştır.⁸³⁸ Buradaki meşru menfaatin, işlemenin gerçekleştirilmesiyle elde edilecek çikara ve faydaya yönelik olması gerekmektedir. Elde edilecek faydanın ise, *"ilgili kişinin temel hak ve özgürlüğü ile yarışabilecek düzeyde etkin, belirli ve halihazırda mevcut olan"* bir menfaat ile ilgili olması gerektiği ifade edilmektedir.⁸³⁹ Bu mevcut menfaatin de ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri karşısında denge testine tutulması ve makul bir dengenin sağlanması gerekmektedir.⁸⁴⁰ Bir şirketin devralınması halinde şirketin güncel durumunu öğrenebilmek adına, ölçülü ve gerekli güvenlik önlemleri

⁸³⁴ "51/1984 Sayılı Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası", **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 02.03.2024.

⁸³⁵ "4857 Sayılı İş Kanunu", T.C. Resmî Gazete, 10 Haziran 2003, Sayı 25134, **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4857&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 26.10.2023.

⁸³⁶ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 6.

⁸³⁷ AB Direktifi, madde 7/1-f.

⁸³⁸ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 783; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 155.

⁸³⁹ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 13.

⁸⁴⁰ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 14-15; **Handbook on European Data Protection Law**, s. 155.

alınarak birtakım bilgilerin incelenmesi bu kapsamda meşru bir menfaat olarak değerlendirilmektedir.⁸⁴¹

2.2.3.8. İlgili Kişi Tarafından Alenileştirilmiş Olması

Sadece Türk Hukukunda yer alan bu işleme şartı, 6698 sayılı Kanun'da "*ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması*" olarak ifade edilmiştir (m. 5/2-d). AB Direktifi'nde⁸⁴² ise esasen hassas verilerin işlenmesi bakımından düzenlenmiştir.⁸⁴³ Alenileştirme, kişisel verilerin ilgili kişi tarafından kamuoyu ile paylaşılması anlamına gelmektedir.⁸⁴⁴ Dolayısıyla ilgili kişinin alenileştirme yönündeki iradesi mevcut olmalıdır.⁸⁴⁵ Kanun'un gerekçesinde alenileştirmeye ilişkin işleme şartı şu şekilde açıklanmıştır: "*...ilgili kişi tarafından alenileştirilen ve böylelikle herkes tarafından bilinebilecek hale gelen bu tür verilerin işlenmesinde, korunması gereken hukuki yararın ortadan kalktığı kabul edilmektedir.*"⁸⁴⁶ Ancak kişisel verilerin işlenmesinde temel ilkelere uyulması gerekliliği dikkate alındığında, kişisel verilerin "*işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma*" ilkesine bağlı olarak kişi tarafından alenileştirilen verilerinde alenileştirme amacına bağlı olarak işlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.⁸⁴⁷ Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun kararının da bu yönde olduğu görülmektedir.⁸⁴⁸

2.2.3.9. Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması Veya Korunması İçin Zorunlu Olması

Yine sadece Türk hukukunda yer alan bu işleme şartı, 6698 sayılı Kanun'da "*bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması*" olarak ifade edilmiştir (m.5/2-e). Bu işleme şartı da AB Direktifi'nde⁸⁴⁹ hassas veriler bakımından düzenlenmiştir.⁸⁵⁰ Bir davada ispat amacıyla birtakım verilerin kullanılması veya dava

⁸⁴¹ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 13.

⁸⁴² AB Direktifi, madde 8/1-e.

⁸⁴³ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 779.

⁸⁴⁴ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 10.

⁸⁴⁵ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 10.

⁸⁴⁶ **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu**, s. 9.

⁸⁴⁷ Küzeci, s. 399. Yine bkz. KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 10.

⁸⁴⁸ Bkz. "Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/11/2019 Tarihli ve 2019/331 Sayılı Karar Özeti", **Kişisel Verileri Koruma Kurumu**, <https://www.kvkk.gov.tr/icerik/6623/2019-331>, Son Erişim Tarihi: 27.10.2023.

⁸⁴⁹ AB Direktifi, madde 8/1-e.

⁸⁵⁰ Yücedağ, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, s. 782.

zamanaşımı süresi içerisinde birtakım belgelerin saklanması bu kapsamda değerlendirilebilecektir.⁸⁵¹

2.2.3.10. Hassas / Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

Kişisel veri kavramının ele alındığı bölüm içerisinde bazı veri türlerinin nitelikleri gereği hassas olarak değerlendirildiği, konuya ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemelerde özel veri kategorileri içerisinde düzenlendiği ve diğer verilerden farklı olarak bu veri türlerine özel bir rejimin uygulandığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda hassas nitelikteki verilerin işlenmesi bakımından ayrıca birtakım şartlar öngörülmekte, bu verilerin işlenmesi daha sıkı kurallara tabi tutulmaktadır. Nitekim bu verilerin işlenmesi temel hak ve özgürlükler bakımından ciddi riskleri bünyesinde barındırsa da bu verilerin işlenmesinin tamamen yasaklanması, bir başka ifadeyle mutlak bir koruma öngörülmesi mümkün olamamaktadır. İfade özgürlüğü, haberleşme özgürlüğü ve yaşam hakkı gibi temel hak ve özgürlüklerin kullanılması, bu tür verilerin işlenmesini gerekli hale getirmektedir.⁸⁵²

Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun'daki genel kural, özel nitelikli verilerin ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesinin yasak olmasıdır (m.6/2). Yani bu veriler, açık rızanın varlığı halinde işlenebilmektedir. Ancak Kanun'da bunun istisnalarına da yer verilmiştir. Bu istisnalara ilişkin olarak da sağlık ile cinsel hayata ilişkin veriler ve diğer özel nitelikli kişisel veriler arasında bir ayrıma gidilmiştir. Sağlık ve cinsel hayat haricindeki özel nitelikli kişisel verilerin kanunlarda öngörülen hallerde ilgilinin açık rızasına gerek olmaksızın işlenebileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın yalnızca, *“kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından”* işlenebileceği düzenlenmiştir (m.6/3). Bu anlamda Kanun'un düzenlemelerine göre özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, ancak ilgilinin açık rızasıyla ya da belirlenen bu sınırlı nedenlere dayanarak gerçekleştirilebilmektedir. Buna ek olarak tüm özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması koşulu

⁸⁵¹ KVKK, **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 11.

⁸⁵² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, s. 2, <https://www.kvkk.gov.tr/lcerik/5238/Ozel-Nitelikli-Kisisel-Verilerin-Islenme-Sartlari>, Son Erişim Tarihi: 25.10.2023.

öngörülmüştür (m.6/4). Kişisel Verileri Koruma Kurulu bu önlemlere ilişkin bir karar yayınlamış bulunmaktadır.⁸⁵³

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda ise 89/2007 sayılı Yasa'daki genel kural; hassas verilerin işlenmesinin ve derlenmesinin yasak olmasıdır (m.7/1).⁸⁵⁴ Bunun istisnaları bakımından Yasa'da da sağlık verileri ve diğer hassas veriler bakımından bir ayrıma gidilmiştir. Öncelikle genel kuralın istisnası olarak, *“bilgiye konu kişinin açık onayının olması veya bilgiye konu kişinin fiziksel veya yasal olarak onay vermediği durumlarda, kendisinin veya bir başka kişinin hayati çıkarlarının korunması için gerekli olması veya yasal bir yükümlülüğünden kaynaklanması”* hali düzenlenmiştir (m.7/1). Bu anlamda genel kuralın öncelikli istisnası bilgiye konu kişinin açık onayının olması, bunun istisnası ise açık onayın verilemediği hallerde hayati çıkarın korunması gerekliliği veya yasal bir yükümlülüktür.⁸⁵⁵ Bununla birlikte, sağlık verileri bakımından yasak kapsamında olmadığı ve *“meslek olarak sağlık hizmeti veren ve gizlilik yükümlülüğü bulunan veya ilgili davranış ilkelerine tabi olan kişi veya kurumlarca”* derlenebileceği veya işlenebileceği belirtilmiştir (m.7/2). Ancak, Yasa'nın bu maddesinin lafzının sorunlu olduğu ifade edilmektedir. Nitekim Yasa dahilinde sağlık verileri hassas olarak kabul edilmekte, genel kural olarak da hassas verilerin işlenmesinin yasak olduğu belirtilmektedir. Ancak ilgili maddenin devamında sağlık verilerinin bu yasak kapsamı dışında kaldığı belirtilerek, sağlık verilerinin işlenebileceği haller düzenlenmektedir. Bu anlamda bu hükmün sağlık verilerinin işlenmesinin istisnai halleri olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.⁸⁵⁶ Bunlara ek olarak, bu kurallar kapsamında derlenen ve işlenen hassas verilerin üçüncü taraflara iletilebilmesi bakımından bilgiye konu kişinin onayının alınması gerekliliği düzenlenmiştir (m.7/3).

⁸⁵³ Bkz. “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 31/01/2018 Tarihli ve 2018/10 Sayılı Kararı”, **Kişisel Verileri Koruma Kurumu** <https://www.kvkk.gov.tr/icerik/4110/2018-10>, Son Erişim Tarihi: 26.10.2023.

⁸⁵⁴ Çelik Ulusoy, s. 215.

⁸⁵⁵ Çelik Ulusoy, s. 215.

⁸⁵⁶ Çelik Ulusoy, s. 459.

3. BÖLÜM

KUZEY KIBRIS TÜRK CEZA HUKUKUNDA VE TÜRK CEZA HUKUKUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

3.1. KİŞİSEL VERİLERİN CEZA HUKUKUNDA KORUNMASI VE KARŞILAŞTIRMA BAKIMINDAN BİR ÖN DEĞERLENDİRME

3.1.1. Kişisel Verilerin Ceza Hukukunda Korunması

İnsanın tabiatı gereği sosyal bir varlık olduğu, bu anlamda toplum yaşamının insanlar için bir gerekliliği ifade ettiği ve insanın varlığını sürdürebilmesinin de mevcut olduğu toplumsal yaşamın korunmasına bağlı olduğu belirtilmektedir. Buna göre bir toplumun varlığını sürdürebilmesi ise, ancak belirli kurallara riayet edilmesi halinde söz konusu olabilmektedir.⁸⁵⁷ Toplumsal yaşamı temin ve tesis eden kurallar ise çok çeşitli olmaktadır.⁸⁵⁸ Nitekim toplum yaşamının gelenek, görgü, din, ahlâk ve hukuk kuralları aracılığıyla bir düzen dahilinde yürüdüğü, bunlar arasında ise hukuk kurallarının yaptırım niteliğine,⁸⁵⁹ yani devletin zor kullanma gücünün söz konusu olmasına⁸⁶⁰ bağlı olarak toplumsal düzeni temin etme noktasında daha etkili bir mekanizma olarak ön plana çıktığı ifade edilmektedir.⁸⁶¹ Nitekim toplumun örgütlenmiş biçimi olarak devletin amacı da insana kişiliğini geliştirme imkânlarını temin etmektir ki bu, hukuk devleti olarak örgütlenmiş bir toplumu yani hukuk toplumunu gerektirmektedir.⁸⁶² Bu anlamda hukuk, *“toplum olarak birlikte yaşamak zorunda olan insanların davranışlarını düzenleyen kurallar bütünü”* şeklinde açıklanmakta⁸⁶³ ve modern toplumlar bakımından da sosyal yaşamın, *“aksine davranılması yaptırımı bağlanan ve devlet tarafından konulan hukuk kuralları”* aracılığıyla korunduğu⁸⁶⁴ belirtilmektedir. Bu anlamda da tüm hukuk kurallarının genel amacı *“toplumsal düzeni sağlamak”* olmakla birlikte, ceza hukuku da kendi araçlarıyla bunu temin etmeye yönelmekte ve toplumsal yaşam için kritik önem arz eden değerlerin korunmasında *“devletin en etkili mücadele aracı”* konumunda

⁸⁵⁷ Mahmut Koca / İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 31.

⁸⁵⁸ Berrin Akbulut, **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 25.

⁸⁵⁹ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 31.

⁸⁶⁰ Akbulut, s. 25.

⁸⁶¹ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 31; Akbulut, s. 25-26.

⁸⁶² İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 176.

⁸⁶³ Akbulut, s. 25.

⁸⁶⁴ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 31.

bulunmaktadır.⁸⁶⁵ Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklere olan müdahalelerinin ağırlığı nedeniyle ceza hukuku, diğer araçların yetersiz kaldığı ve ceza yaptırımına başvurulmasının kaçınılmaz olduğu noktada devreye giren “*son çare niteliğinde*” (*ultima ratio*) kabul görmektedir.⁸⁶⁶ Bu bakımdan da ceza hukukunun sadece toplumsal düzenin sürdürülebilmesi adına korunması zorunlu olan hukuksal değerleri konu edindiği, söz konusu değerler bakımından diğer hukuk disiplinleriyle temin edilen korumanın yetersizliği halinde bunları ceza normu ile düzenleyerek koruma öngördüğü belirtilmektedir.⁸⁶⁷

Tüm hukuk disiplinleri gibi, ceza hukuku da insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyerek toplumsal düzeni temin etmeye katkı sunmaktadır.⁸⁶⁸ Nitekim toplumda birlikte var olmak olgusundan sürekli olarak doğan karşılıklı ilişkilerde çeşitli kişisel veya kollektif beşerî menfaatlerin birbiriyle karşı karşıya geldiği, buna bağlı olarak söz konusu menfaatleri tatmin etmeye yönelik irade ve davranışların da karşılaştığı ve çatıştığı belirtilmektedir.⁸⁶⁹ Ceza hukukunun da karşılıklı ilişkilerde ortaya çıkan bu menfaat çatışmaları ve irade uyumsuzlukları karşısında düzeni temin etmeye yönelik ayırt eden veya karşılıklı sınırlandıran bir düzen şeklinde belirlediği, toplumsal yaşamın zorunlu ve temel şartlarına uyan, bu bakımdan da hukuken korumaya değer görülen -yani meşru, hukuka uygun- beşerî menfaat, irade ve davranışları, “*ceza*” ile -önleyerek ve bastırarak- teminat altına aldığı ifade edilmektedir.⁸⁷⁰ Bir başka ifadeyle de ceza hukukunun görevinin “*hukuki değerleri korumak*” olduğu⁸⁷¹ ve “*üstlenmiş olduğu hukuki değerleri koruma görevini, cezayı araç kılarak*” yerine getirdiği⁸⁷² belirtilmektedir.

⁸⁶⁵ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 31. Bununla birlikte geçmişte hâkim olan anlayışın aksine günümüzde gelinen nokta itibarıyla ceza hukukunun yalnızca toplumun varlığını teminat altına almaya değil, aynı zamanda toplumun gelişmesine de hizmet ettiği değerlendirilmektedir., Nevzat Toroslu / Haluk Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 27. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi, 2023, s. 20-21. Benzer yönde bkz. Zeki Hafizoğulları / Muharrem Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Baskı, Ankara: US-A Yayıncılık, 2017, s. 3.

⁸⁶⁶ Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 42. Yine bkz. M. Emin Artuk / Ahmet Gökçen / M. Emin Alşahin / Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2022, s. 55; Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021, s. 4-5; Uğur Orhan, “Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Türk Ceza Hukuku Düzenlemeleri Üzerine Değerlendirmeler”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 70, Sayı: 4, (2021), s. 1364.

⁸⁶⁷ Sınar, s. 34.

⁸⁶⁸ Özgenç, s. 54.

⁸⁶⁹ Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 3-4.

⁸⁷⁰ Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 4.

⁸⁷¹ Akbulut, s. 26.

⁸⁷² Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 33.

Çalışmanın tarihsel süreç içerisinde kişisel verilerin korunması gereksiniminin ortaya çıkışına ilişkin olarak açıklamalarda bulunulan bölümünde; çeşitli tarihsel olaylarla birlikte toplumun sosyoekonomik bir dönüşüm geçirdiğine, bu dönüşüm içerisinde kişisel verilere ilişkin olarak çeşitli aktörler ile birey arasındaki menfaat çatışmasının birey aleyhine olacak şekilde geliştiğine ve menfaat dengesinin hukuk aracılığıyla tesis edilmesi gerekliliğinin tezahür ettiğine değinilmiştir. Yukarıdaki açıklamalar ekseninde de bu noktayı biraz daha genişleterek toplumsal ilişkilerin sekteye uğradığını, toplumsal düzeni temin etme aracı olarak bu alana ilişkin hukuk normları ve bunun içerisinde de ceza hukuku normları gereksiniminin ortaya çıktığını ifade etmek mümkündür. Nitekim ceza hukukunun, *“norm olduğu kadar kişilerarası ilişki, kişilerarası ilişki olduğu kadar toplumsal bir kurum”* olduğu da değerlendirilmektedir.⁸⁷³ Bilişim teknolojilerinin gelişiminin temel dinamik olduğu sosyoekonomik dönüşüm içerisinde bilginin değerinin artmasından ve merkezileşmesinden ise, toplumsal bir kurum olarak hukukunda birçok yönden etkilendiği,⁸⁷⁴ bilginin işleme sürecinin bilişim ve iletişim teknolojileri merkezinde gerçekleştirilmesinin ve özellikle bilgisayar sistemlerinin bu süreçte etkin bir araç olarak yaygın bir şekilde kullanılmasının da maddi ceza hukuku bakımından yeni suç tiplerinin oluşması ve cezai düzenlemelerde halihazırda mevcut olan birtakım suçların işleme imkânının ve miktarının artması şeklinde bir etki doğurduğu ifade edilmektedir.⁸⁷⁵

Kişisel verilerin ise sadece bilişim sistemleri aracılığıyla işlenmemesine karşın,⁸⁷⁶ kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların bilişim suçları kapsamında da ele alındığı görülmektedir.⁸⁷⁷ Kişisel verilerin korunması gereksiniminin ortaya çıkışının bilişim teknolojilerinin gelişimi ve yaygınlaşması ekseninde bir gelişme gösterdiği ve esasen ciddi risklerin de bu kapsamda ortaya çıktığı⁸⁷⁸ gerçekleri göz önüne alındığında bu durum anlamlandırılabilir. Nitekim bilişim teknolojilerinin hızlı gelişiminin, bu bakımdan da başta bilgisayarların, cep telefonlarının, internetin ve sosyal paylaşım sitelerinin yaygınlaşmasının, kişisel bilgilerin hukuka aykırı amaçlarla kullanılmasına

⁸⁷³ Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 11.

⁸⁷⁴ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 1.

⁸⁷⁵ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 39.

⁸⁷⁶ Küzeci, s. 2.

⁸⁷⁷ Bkz. Olgun Değirmenci, “2004 Türk Ceza Kanunu’nun Bilişim Suçları Bakımından Değerlendirilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 58, (2005), s. 201 vd.; Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 189 vd.; Şaban Cankat Taşkın, **Bilişim Suçları**, İstanbul: Beta Yayınları, 2008, s. 89 vd.; Ali Karagülmez, **Bilişim Suçları ve Soruşturma- Kovuşturma Evreleri**, 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 444 vd.

⁸⁷⁸ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 189, 191; Murat Volkan Dülger, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 2, (Güz 2016), s. 102-103; Sınar, s. 34.

zemin teşkil ettiği ve kişilerin özel yaşam alanına yönelik müdahaleyi daha kolay hale getirdiği belirtilmektedir. Bu dahilde söz konusu teknolojiler kişisel verilerin daha geniş çevrelerce öğrenilmesi imkânını, ihlalin sürekli tekrarlanmasını ve kişiye yönelik zararın artması riskini ortaya çıkarmıştır.⁸⁷⁹ Bu gelişmeler karşısında ortaya çıkan bireyin korunması gereksinimi ise, kişisel verilerin korunmasını sağlamaya yönelik hukuksal düzenlemelerin yapılmasına yol açmış⁸⁸⁰ ve kişisel verileri konu edinen suçların da ceza mevzuatlarında yer alması ile sonuçlanmıştır.⁸⁸¹ Kişisel verilerin korunması ve böylece kişisel verilerin ilişkili olduğu kişilerin korunması⁸⁸² adına kişisel verilere yönelik bazı davranışlar, suç olarak düzenlenerek cezai yaptırıma bağlanmıştır.⁸⁸³ Nitekim teknoloji alanındaki gelişmelerin ortaya çıkardığı etkilere bağlı olarak toplumsal düzenin korunması noktasında, diğer hukuk disiplinleri aracılığıyla temin edilen koruma yeterli olarak değerlendirilmemiş ve korunması gereken hukuki değer de hem toplumsal hem de bireysel olarak ciddi bir öneme sahip olduğundan, modern hukuk düzenlerinde bu alanın ceza hukukunda da düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.⁸⁸⁴ Bu bakımdan kişisel verilerin korunmasının önemi, daha enerjik ve sert bir korumanın temin edilmesi arzusu, ceza yaptırımına başvurulmasını kaçınılmaz hale getirmiştir.⁸⁸⁵ Ceza mevzuatlarında yer verilen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar ise, *“kişisel verilerin işlenmesine ilişkin usul ve esaslara uymama olarak ifade edilen çeşitli fiillerin, suç olarak düzenlenmesi”*⁸⁸⁶ olarak açıklanmaktadır.

3.1.2. Kuzey Kıbrıs Türk Hukuk Sistemi Bağlamında Bir Ön Değerlendirme

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurulmadan önceki tarihsel süreç içerisinde Kıbrıs adasında gerçekleşen egemenlik değişikliklerine bağlı olarak, mevcut Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sistemi çeşitli devletlerin hukukundan, önemli ölçüde ise Anglosakson hukuk sisteminden etkilenmiş ve bunun çevresinde şekillenmiştir.⁸⁸⁷ Nitekim birtakım

⁸⁷⁹ Mahmut Koca / İlhan Üzülmöz, “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 21, Özel Sayı, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, (2019), s. 71.

⁸⁸⁰ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 71; Kerim Kılıç, “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m.135)”, **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 25, Sayı: 1, (Haziran 2021), s. 3.

⁸⁸¹ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 8.

⁸⁸² Küzeci, s. 14.

⁸⁸³ Orhan, s. 1364.

⁸⁸⁴ Abdullhakim Yıldız, “Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Cezai Düzenlemeler”, Ankara: Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022, s. 62-63.

⁸⁸⁵ Orhan, s. 1364.

⁸⁸⁶ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 191.

⁸⁸⁷ Turhan, s. 254-256, 265-267, 281. Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sisteminin tarihsel bakış açısıyla değerlendirilmesi için ayrıca bkz. Turhan, s. 253 vd. Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sisteminin genel bir

değişikliklere uğramış olsa da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde uygulanmakta olan Fasil 154 Ceza Yasası⁸⁸⁸ ve Fasil 155 Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası⁸⁸⁹ da, Kıbrıs adasında İngiliz idaresinin hâkim olduğu dönemde çıkarılan yasalar arasında bulunmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın geçici 4. maddesi⁸⁹⁰ dahilinde bu yasalar yürürlükte bırakılmıştır.⁸⁹¹ Bu bakımdan Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sistemindeki ceza hukukunun ve usulünün İngiliz hukukundan esinlendiği belirtilmektedir.⁸⁹² Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sisteminde uygulanmakta olan Anglosakson hukukunun, İngiliz hukuku uygulamasından farklılaştığı da ifade edilmektedir.⁸⁹³ Temel olarak Anglosakson hukuk sistemi uygulanmakla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti ile olan yakın temasa bağlı olarak Kontinental sistemden de ciddi ölçüde etkilendiği değerlendirilmektedir.⁸⁹⁴ Benzer yönde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde muhtelif kökenli yasaların bulunduğu; ceza ve hukuk alanlarında Anglosakson hukuku baskınken, anayasa ve idare hukuku alanlarında Türk hukuku yansımalarının söz konusu olduğu ve bu anlamda da *"bir hukuk mozayigi"*nin meydana geldiği ifade edilmektedir.⁸⁹⁵

Özellikle 1974 yılından sonra devletleşme sürecinin yoğunlaştığı ve 1983 yılında kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hukuk sisteminin alt yapısının da oluşturulduğu Kıbrıs Türk Federe Devleti döneminden itibaren çıkarılan yasaların teknik açıdan bir

değerlendirmesi için ayrıca bkz. Zaim Necatigil, "KKTC Hukuk Sistemi", **Kıbrıs Türk Hukuk Dosyası (Şubat 1999), TC / KKTC Hukuk Forumu Tutanakları 11-12 Şubat 1999**, haz. K.B. Raif, Ankara: Kıbrıs Türk Kalkınma Platformu Derneği, 1999, s. 114 vd.

⁸⁸⁸ Fasil 154 Ceza Yasası, 3/1962, 43/1963, 15/1972, 20/1974, 31/1975, 6/1983, 22/1989, 64/1989, 11/1997, 20/2004, 41/2007; 20/2014; 45/2014; 26/2018 ve 14/2020 sayılı Değişiklik Yasalarıyla değiştirilmiş ve birleştirilmiş şekli ile yürürlükte.

⁸⁸⁹ Fasil 155 Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası, 33/1982, 27/1992, 20/1998, 68/2007 ve 26/2020 sayılı Yasalar ile değiştirilmiş şekli ile yürürlükte. Bkz. "Fasil 155 Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası", **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/cqi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 16.11.2023.

⁸⁹⁰ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın "Mevcut Mevzuatın Geçerliliği ve Bu Mevzuatın Anayasaya Aykırılığı İddiası" başlıklı Geçici 4. maddesinin 1. fıkrasına göre: *"Bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte olan mevzuat, bu Anayasa kurallarına aykırı olmadığı ölçüde yürürlükte kalır."*

⁸⁹¹ Turhan, s. 266-267.

⁸⁹² Necatigil, s. 141.

⁸⁹³ Nurcan Gündüz, "Fasil 154 Ceza Yasasında Rüşvet ve İrtikap Suçları", **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 137-138, (2016), s. 191; Onur Ciddi, **Türk Hukuku ve Kuzey Kıbrıs Hukukunda Vergi Kaçakçılığı Suçu**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2021, s. 9-10.

⁸⁹⁴ Taner Erginel, **Kusursuz Yargı Oluşturma Çabaları**, Okman Matbaası, 2017, s. 9, 20, 29, <http://www.tanereginel.com/kitap.pdf>, Son Erişim Tarihi: 16.11.2023. Esasen Türk hukuk sisteminin, Kuzey Kıbrıs Türk hukukuna uyarlanması yönünde girişimlerde bulunulduğu ve hatta karma bir sistemin oluşturulmasının da değerlendirildiği ancak gerçekleştirilmediği ifade edilmektedir. Bu bakımdan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Anglosakson sisteminin kalıcı hale geldiği, ancak zaman içerisinde sistemin temel ilkelerinden uzaklaşmalar ve Kontinental ilkelere ise etkilenmelerin ortaya çıktığı değerlendirilmektedir., Erginel, s. 25- 29.

⁸⁹⁵ Salih Dayioğlu, "KKTC'de Yargısal Yapı", **Kıbrıs Türk Hukuk Dosyası (Şubat 1999), TC / KKTC Hukuk Forumu Tutanakları 11-12 Şubat 1999**, haz. K.B. Raif, Ankara: Kıbrıs Türk Kalkınma Platformu Derneği, 1999, s. 73.

değerlendirmesi yapıldığında; bunların genel olarak Türkiye Cumhuriyeti yasalarından esinlenerek hazırlandığı, artan bir şekilde Anglosakson hukuk sisteminden uzaklaşmaya, Türk hukuk sistemine ise yeniden yaklaşılmaya başlandığı ve bu anlamda da Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sisteminin karma bir yapıya büründüğü ifade edilmektedir.⁸⁹⁶ Ancak, bu şekilde Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sisteminde oluşmaya başladığı değerlendirilen bu karma ve özgün yapının, diğer bir deyişle Türk hukukuna doğru olan yönelimin usul hukuku alanından ziyade maddi hukuk alanında gerçekleştiğinin de altı çizilmektedir. Buna göre mevcut Kuzey Kıbrıs Türk hukuk sisteminin Anglosakson hukuk sistemine dayandığı değerlendirmeleri, hukuk uygulaması bakımından daha ön plana çıkan yargı örgütü ve yargılama usulüne bağlı olarak yapılmaktadır.⁸⁹⁷

Bu çalışmanın konusu da esas olarak maddi hukuk alanına ilişkindir. Çalışma konusunun temel mevzuatı olan 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın çalışma ile ilgili düzenlemeleri genel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde, maddi hukuk alanında Türk Hukukuna doğru bir yönelimin olduğu görüşünü destekler nitelikte oldukları görülmektedir. Bu bağlamda bir ön değerlendirme olarak; kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar bakımından 2014 yılında kabul edilen 32/2014 sayılı Yasa düzenlemelerinin, 2004 yılında kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu düzenlemeleri ile dikkate değer ölçüde benzerlik taşıdığını ifade etmek mümkündür.⁸⁹⁸

3.2. 32/2014 SAYILI ÖZEL HAYATIN VE HAYATIN GİZLİ ALANININ KORUNMASI YASASINDAKİ KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN SUÇLARIN 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDAKİ KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

⁸⁹⁶ Turhan, s. 272-274. Yine bkz. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, **KKTC'de Yasa Hazırlama ve Yasa Yapma Süreci: Kurumsal ve Fonksiyonel Analizi**, s. 10, https://www.tepav.org.tr/upload/files/1455007468-9.KKTC_de_Yasa_Hazirlama_ve_Yasa_Yapma_Sureci_Kurumsal_ve_Fonksiyonel_Analizi.pdf, Son Erişim Tarihi: 16.11.2023.

⁸⁹⁷ Turhan, s. 274-275.

⁸⁹⁸ 2014 yılında 45/2014 sayılı Yasa ile Fesil 154 Ceza Yasası'nda yeniden düzenlenen rüşvet ve irtikâp suçları da İngiliz hukuku ve Türk hukuku ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş, benzer şekilde ilgili değişikliklerde İngiliz hukukundan ziyade 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndan esinlenildiği sonucuna varılmıştır. Bkz. Gündüz, Nurcan, s. 218. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak Birleşik Krallık'ta düzenlenen suçların değerlendirmesi için ayrıca bkz. Mehmet Maden, **Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021, s. 27-34.

3.2.1. Suçların İncelenmesi Bakımından Benimsenen Sistem

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, Fesil 154 Ceza Yasası'nda 'suç' kavramı; *“yasa ile cezalandırılabilen bir fiili, teşebbüsü veya ihmali anlatır”* şeklinde tanımlanmıştır (m.4). Ancak her ne kadar Fesil 154 Ceza Yasası'nda suç kavramı tanımlanmış olsa da bunun genel bir uygulama olmadığı görülmektedir. Nitekim, Türk ceza hukukundaki 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda olduğu gibi birçok ülkenin ceza kanununda kavramın genel bir şekilde tanımlanması yoluna gidilmemiştir. Kanunilik ilkesi her bir suçun kanunda tanımlanmasını gerektirdiğinden, bu şekilde bir genel tanımlamanın gerekli olmadığı da belirtilmektedir.⁸⁹⁹ Bununla birlikte Türk ceza hukuku öğretisinde suçun; *“kanunun bir ceza hukuku yaptırımı ile karşıladığı fiildir”*⁹⁰⁰, *“hukuk düzeninin ceza tehdidi ile yasakladığı bir fiil”*⁹⁰¹, *“hukuk düzeninin kendisine bir ceza müeyyidesi bağladığı beşeri her fiildir”*⁹⁰², *“sorumlu bir kişi tarafından, olumlu veya olumsuz bir eylemle meydana getirilen ve ceza yaptırımı taşıyan bir kanunda yer alan tanıma uygun bulunan hukuka aykırı bir fiil”*⁹⁰³, *“toplum tarafından onaylanmayan davranışların, kanun tarafından düzenlenip, yaptırımı bağlanmasıdır”*⁹⁰⁴, *“toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin açık ve bilinçli bir ihlâli veya en azından bu değerleri korumaya matuf kurallara özensizlik niteliği taşıyan insan davranışlarıdır”*⁹⁰⁵ olarak tanımlandığı görülmektedir.

Suçun varlığı bakımından gerekli olan tüm şartlar, *“unsur”* olarak adlandırılmaktadır.⁹⁰⁶ Her suçta mevcut olması gerekli olan unsurlar da *“genel unsurlar”* olarak ifade edilmektedir.⁹⁰⁷ Bu bakımdan suçun genel unsurları kuramının amacı ise, *“bir fiili suç haline getiren, onu diğer hukuka aykırı fiillerden ayıran unsurların neler olduğunu açıklama”*⁹⁰⁸ olarak belirtilmektedir. Bu önemine karşın suçu oluşturan genel unsurların, bir başka ifadeyle de suçu ayırt edici kılan kurucu unsurların neler olduğu noktasında

⁸⁹⁹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 265; Koca / Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 41; Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 18. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 216.

⁹⁰⁰ Hakeri, s. 101.

⁹⁰¹ Toroslu /Toroslu, s. 100.

⁹⁰² Hafızoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 151.

⁹⁰³ Sulhi Dönmezer / Sahir Erman, **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Cilt II**, 15. Baskı, İstanbul: Der Yayınları, 2021, s. 10.

⁹⁰⁴ Demirbaş, s. 216.

⁹⁰⁵ Özgenç, s. 176.

⁹⁰⁶ Demirbaş, s. 224.

⁹⁰⁷ Hakeri, s. 101; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 267; Demirbaş, s. 224.

⁹⁰⁸ Dönmezer / Erman, s. 3.

öğretide görüş birliğinin söz konusu olmadığı görülmektedir. Suçun genel unsurları çeşitli yazarlarca, ikiden sekize kadar farklı sayıdaki ayırım ile -aynı sayıdaki ayırımlarda dahi unsurların niteliği farklılaşabilmektedir- değişik şekillerde ele alınmaktadır.⁹⁰⁹ Buna ilişkin tartışmalar bu çalışmanın sınırları dışında kalsa da, çalışmanın bu bölümünde kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların incelenmesine ilişkin olarak hangi ayırımın benimseneceğine açıklık getirilmesi gerekmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından bir görüşte, Fası 154 Ceza Yasası'nda yer alan kısımlardan hareketle, suçları oluşturan unsurlar bakımından “suçların genel unsurları” ve “suçların özel unsurları” şeklinde ikili bir ayırımda bulunulmakta,⁹¹⁰ özel olarak düzenlenmiş her suçun kendisine özgü olan özel unsurların yanı sıra tüm suçların oluşumu bakımından aranan genel unsurlar olarak “kanunilik unsuru”, “maddi unsur”, “manevi unsur” ve “hukuka aykırılık unsuru” şeklinde dört unsur ifade edilmektedir.⁹¹¹ Türk ceza hukuku öğretisinde ise suçların genel unsurlarının ayırımı bakımından görüş birliğinin söz konusu olmadığı, bununla birlikte genel olarak ikili, üçlü veya dördümlü ayırımların benimsendiği görülmektedir.⁹¹² Her iki ülkenin ceza hukukunda yer alan kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların karşılaştırılması bakımından daha pratik olacağı düşüncesiyle, çalışmanın bu bölümünde söz konusu suçların incelenmesi bakımından “kanuni unsur” (*tipiklik*), “maddi unsur” (*objektif unsur*), “manevi unsur” (*subjektif unsur*) ve “hukuka aykırılık unsuru” şeklinde dördümlü bir ayırım tercih edilmiştir.⁹¹³ Suçun unsurları haricinde de suçların incelenmesine ilişkin olarak “korunan hukuki değer”, “nitelikli haller” ve “ceza” ele alınacaktır. Suçun özel görünüş şekillerinin -teşebbüs, iştirak, içtima- ve muhakeme usulünün ise, iki ülkenin ceza hukukundaki önemli farklılıklar⁹¹⁴ nedeniyle inceleme kapsamı dışında bırakılması tercih edilmiştir.

⁹⁰⁹ Dönmezer / Erman, s. 3-4. Bu ayırımlara ilişkin olarak bkz. Dönmezer / Erman, s. 3-7; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 276-290.

⁹¹⁰ Hasan Sözmener, **Ceza Genel ve Ceza Usul Hukuku Cilt 1**, Lefkoşa: TipografArt Basım Yayın, 2014, s. 28. Türk ceza hukuku bakımından da benzer ayırım ifade edilmektedir. Bkz. Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 162; Toroslu / Toroslu, s. 127; Demirbaş, s. 224-225; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 267-268.

⁹¹¹ Sözmener, s. 28. Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku uygulamasında da suçların unsurlara ayrılarak incelendiği, sanığın itham edildiği suçu işlediğinin kabulü için iddia makamı tarafından her unsurun makul şüphenin ötesinde ispat edilmesinin gerektiği ifade edilmektedir., Sözmener, s. 27. Örnek karar olarak bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Ceza İstinaf, Numara: 2/1974, T. 06.03.1974; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 38/2012, D. No: 6/2014, T. 18.06.2014.

⁹¹² Bkz. Dönmezer / Erman, s. 5-7; Hakeri, s. 113-114.

⁹¹³ Aynı yönde bkz. Yıldız, s. 69.

⁹¹⁴ Kuzey Kıbrıs Türk hukuku ve Türk hukuku arasındaki Anglosakson-Kıta Avrupası şeklindeki hukuk sistemi farklılığının ceza yasalarının sistematığına de yansıdığı; maddi ceza hukuku alanına ilişkin olarak

Çalışmanın bu bölümünde kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların incelenmesi bakımından belirlenen başlıklara dair genel açıklamalara da yer verilecek, bu şekilde iki ülkenin ceza hukukundaki temel farklılıklara da değinilmeye çalışılacaktır. Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından kişisel verilerin korunmasına yönelik suçlar henüz öğretiyeye konu olmadığından, -iki ülkenin hukuk sistemleri arasındaki farklılıkların imkân verdiği ölçüde- söz konusu suçların değerlendirilmesinde Türk ceza hukuku öğretisinden yararlanılacaktır.

3.2.2. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi ve Yayılması Suçu

3.2.2.1. Genel Olarak

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın "Haberleşme ve Özel Hayatın Gizliliği, İhlal, Dinleme, Kayıtlar ve Ceza Kuralları" başlıklı 2. Kısımının 8. maddesinde "Kişisel Verilerin Kaydedilmesi ve Yayılması" suçu düzenlenmektedir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında kişisel verilerin kaydedilmesi suçu düzenlenirken, 2. fıkrasında ise kişisel verilerin yayılması suçu düzenlenmektedir. Türk ceza hukukunda ise aynı suçlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Özel Hükümler" başlıklı 2. Kitabında yer alan "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı 2. Kısımının, "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar" başlıklı 9. Bölümü içerisinde ayrı maddelerde düzenlenmektedir. "Kişisel verilerin kaydedilmesi" suçu 135. maddede düzenlenirken, kişisel verilerin yayılması ise 136. maddede "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunun seçimlik hareketi olarak düzenlenmektedir. Bu doğrultuda hem her iki suçun ayrıntılı bir şekilde ele alınabilmesi, hem de ilgili suçların her iki ülkenin ceza hukuku bakımından daha anlaşılır bir şekilde karşılaştırılabilmesi adına 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinde düzenlenen suçların, "kişisel verilerin kaydedilmesi" ve "kişisel verilerin yayılması" şeklinde iki ayrı başlık olarak ele alınması tercih edilmiştir.

3.2.2.2. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu

İştirak, içtima ve teşebbüs yani suçun özel görünüş şekilleri ve tüzel kişilerin cezai sorumluluğu gibi noktalarda önemli farklılıkları beraberinde getirdiği belirtilmektedir., Gündüz, Nurcan, s. 191.

3.2.2.2.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanın Korunması Yasası'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında; *“Kişisel verileri yasadan yetki almaksızın veya kişinin rızası almaksızın kaydeden kişi hafif bir suç işlemiş olur ve iki yıla kadar hapis veya para cezasıyla cezalandırılır”* şeklinde düzenlenmektedir. Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanun'un 135. maddesinde şu şekilde düzenlenmektedir:

“(1) Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Kişisel verinin, kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, irki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması durumunda birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

3.2.2.2.2. Korunan Hukuki Değer

Her suç tipinde, korunan belirli hukuki değerler bulunmaktadır.⁹¹⁵ Nitekim suç teşkil eden her fiilin aynı zamanda hukuki bir değer ihlali mahiyetinde olduğu ve bir hukuki değer ile ilişkilendirilemeyen bir suçtan söz etmenin mümkün olmadığı belirtilmektedir. Bu anlamda suç teşkil eden fiilin gerçekleştirilmesiyle, hukuki değer veya değerler ihlal edilmiş olmaktadır.⁹¹⁶ Ancak belirtmek gerekir ki, *“hukuki değerler, sosyal düzenin hukuken korunan soyut, ideal değerleri”* olmaktadır. Bu nedenle de gerçek anlamda zarara uğramamakta, ancak suçun konusuna bağlı olarak ihlal edilmektedirler.⁹¹⁷ Bir başka ifadeyle, suçun konusunun tehlikeye uğratılmasıyla veya suçun konusuna zarar verilmesiyle korunan hukuki değer veya değerler ihlal edilmiş olmaktadır.⁹¹⁸

Türk ceza hukuku öğretisinde suç ile korunan hukuki değeri ifade etmek için, *“hukuki değer”* kavramının yanı sıra *“suçun hukuki konusu”* kavramının da yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.⁹¹⁹ Hukuki değerler ise genel olarak; *“hukuk toplumundaki sosyal düzenin devamı için geçerliliği zorunlu olan ideal, manevi değerlerdir”*⁹²⁰, *“toplum*

⁹¹⁵ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 119; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 219.

⁹¹⁶ Özgenç, s. 178-179.

⁹¹⁷ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 119.

⁹¹⁸ Akbulut, s. 165-166.

⁹¹⁹ Bunların yanı sıra *“hukuksal değer”*, *“menfaat”*, *“korunan hukuki menfaat”*, *“hukuken korunan yarar”*, *“hak ve yarar”* ve *“hukuki çıkar”* kavramları da kullanılmaktadır., Demirbaş, s. 603.

⁹²⁰ Özgenç, s. 178. Benzer yönde bkz. Akbulut, s. 165.

hayatı bakımından önem arz eden ve ceza hukuku tarafından korunan yaşamsal değerlerdir"⁹²¹, "insanların toplum içinde birlikte yaşaması için vazgeçilmez ve devlet tarafından ceza verme vasıtasıyla korunması zorunlu olan yaşamsal değerlerdir"⁹²², "kanun koyucuyu tipi düzenlemeye iten soyut menfaati ifade eder"⁹²³ gibi şekillerde açıklanmaktadır. Hukuki konu kavramını tercih eden görüşlerden bazılarına göre de suçun hukuki konusu; "suçu öngören norm tarafından korunan ve suç tarafından ihlâl edilen hukukî varlık veya menfaattir"⁹²⁴, "kanunun yasak, emir hükmü ve yaptırım ile açıkça koruduğu hak ve çıkardır"⁹²⁵. Bir diğer görüşe göre ise suçun hukuki konusu, "belirli bir suçun kanuna konulmasındaki amaçtan ibarettir" ve genel-özel olarak iki açıdan ele alınmaktadır. Buna göre suçun genel konusu toplumsal düzenliliği bozanları cezalandırmadaki kamu yararırken, suçun özel konusu her bir suçun yaratılmasındaki özel amaç olmaktadır. Bu bakımdan da suçun genel konusunun suçu suç olmayandan ayırmaya, suçun özel konusunun ise belirli suçları gruplandırmaya yaradığı ifade edilmektedir.⁹²⁶

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar ile korunan hukuki değerlerin yani bu suçların hukuki konusunun ne olduğu, Yasa'nın hem genel gerekçesinde⁹²⁷ hem de amacına ilişkin 3. maddesinde açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Yasa'nın "Amaç" başlıklı 3. maddesine göre Yasa'nın amacı: "Anayasada yer alan özel hayatın gizliliğini ve haberleşme özgürlüğünü korumak ve bu temel hakları ihlal edenlerin işlemiş sayılacakları suçları ve bu suçları işlemeleri halinde alacakları cezaları düzenlemektir." Bu bakımdan 32/2014 sayılı Yasa'nın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nda yer alan özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğünü korumak şeklinde iki temel amacı bulunmakla birlikte, kişisel verilerin korunmasına yönelik suçlar ile korunan temel hukuki değer özel hayatın gizliliğidir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay'ı da bir kararında kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak 32/2014 sayılı Yasa'nın amacına değinmiş ve korunan hukuki değer ile ilgili olarak şu ifadelerle yer vermiştir: "Burada korunmaya çalışılan değer, kişisel verilerin, özel hayat ile ilgili bilgilerin yetkisiz kişiler tarafından elde edilmesi, öğrenilmesi

⁹²¹ Koca / Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 118.

⁹²² Akbulut, s. 26.

⁹²³ Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 221.

⁹²⁴ Toroslu / Toroslu, s. 110.

⁹²⁵ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 388.

⁹²⁶ Dönmezer / Erman, s. 35; Yıldız, s. 67.

⁹²⁷ 32/2004 sayılı Yasa'nın genel gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3565.

veya ifşasıdır.”⁹²⁸ Dolayısıyla, 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu ile de kişinin özel hayatının gizliliğinin korunması amaçlanmaktadır. Kişiyi belirli veya belirlenebilir kılan kişisel verilerinin ise, özel hayatın gizliliğinin bir yönü olarak korunması⁹²⁹ söz konusu olmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi de özel hayata ve kişisel verilere ilişkin olarak şu ifadelerle yer vermiştir:

*“Özel hayat ise bir kişinin diğer kişilerle paylaşmadığı, kendine ait özel ve mahrem hayatıdır. Kişinin sadece kendisinin belirlediği kişilere açtığı, bilinmesini istemediği ve bilakis korunmasını istediği bu hayata özel hayat denmektedir. Özel hayatın alt unsurları kişisel veriler, konut, haberleşme ve aile hayatına saygı olarak kabul görmektedir.”*⁹³⁰

Yüksek Mahkeme bu açıklamalar doğrultusunda, kararın devamında kişisel verilerin özel hayat başlığı altında korunması gerektiğini belirtmiştir.⁹³¹ 32/2014 sayılı Yasa sistematik olarak yorumlandığında da bu yönde bir sonucun ortaya çıktığını ifade etmek mümkündür.⁹³² Nitekim Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası’nda düzenlenen suçlar, Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” başlıklı 9. Bölümde düzenlenmektedir. Türk ceza hukuku öğretisinde yer alan bir görüşe göre de bu bölümde yer alan suçlar, *“kişiliğın gelişmesinin sadece bireylere, toplum, devlet ve bireyler karşısında özgür bir alan sağlanmasıyla mümkün olabileceği düşüncesine dayanmaktadır.”*⁹³³ Yine buna göre bu bölümde yer alan suçlar doğrudan doğruya özel hayatı korumakta, kişisel veriler ise özel hayatı oluşturan alt değerlerden biri olarak korunmaktadır.⁹³⁴ Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda AİHS, 39/1962 sayılı Yasa gereği iç hukukun bir parçası konumunda bulunmakta, AİHM’de kişisel verilerin korunmasını AİHS’nin “özel ve aile hayatına saygı hakkı” başlıklı 8. maddesi kapsamında değerlendirmektedir.⁹³⁵

⁹²⁸ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Hukuk, Numara: 7/2019, D. No: 8/2019, T: 19.03.2019, s. 16.

⁹²⁹ Kişisel verilerin korunmasının, özel hayatın gizliliğinin korunmasının bir yönü olduğu yönünde bkz. Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 193, 207.

⁹³⁰ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 11/2020, D. No: 4/2022, T. 30.06.2022, s. 23.

⁹³¹ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 11/2020, D. No: 4/2022, T. 30.06.2022, s. 25.

⁹³² 5237 sayılı Kanun bakımından benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Hamide Zafer, **Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m.132-134)**, İstanbul: Beta Yayınları, 2010, s. 3-4, 54-55.

⁹³³ Zafer, s. 54

⁹³⁴ Zafer, s. 54-55.

⁹³⁵ Çelik Ulusoy, s. 340-341.

Korunan hukuki değer bakımından eklemek gerekir ki, 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nın "Amaç" başlıklı 3. maddesinde Yasa'nın amacına ilişkin olarak, "kişisel verilerin işleme bağlı tutulmasında kişiliğin, temel hak ve özgürlüklerin korunması" denilmektedir. Kişilik kavramı, özel hayat kavramına göre çok daha geniş bir çerçeveyi kapsamaktadır. Nitekim kişilik hakkı, kişinin varlığı ve onu diğer kişilerden ayırt edici kılan her türlü varlık ve değeri kapsamında bulundurmaktadır.⁹³⁶ Buna karşın özel hayat, "kişilik hakkının bağımsız görünüm türlerinden birisi" olarak nitelendirilmektedir.⁹³⁷ Yukarıda yer verilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay'ının kararında da Yüksek Mahkeme şu yönde bir değerlendirmeye yer vermiştir:

*"...bireyin öz iradesiyle yaşamını şekillendirmesine ilişkin olarak kendisine ait bilgilerin ne zaman ve ne kadarını açıklayacağına karar vermesi, genel kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Bu nedenle kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliği hakkı ile de aynı kapsamda değerlendirilmekte..."*⁹³⁸

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın sistematüğinde de özel hayatın gizliliğinin korunmasını düzenleyen "Özel Hayatın Gizliliği" başlıklı 19. madde, Anayasa'nın "Temel Haklar, Özgürlükler ve Ödevler" başlıklı 2. Kısmının "Kişinin Hak, Özgürlük ve Ödevleri" başlıklı 2. Bölümünde yer almaktadır.

Türk ceza hukuku öğretisinde de genel eğilim, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar ile korunan hukuki değer, yani hukuki konunun-138. madde bakımından farklı görüşler bulunmaktadır- "özel hayatın gizliliği",⁹³⁹ "özel hayatın gizliliği ve korunması hakkı",⁹⁴⁰ "kişinin özel hayatı",⁹⁴¹ "kişilerin özel hayatı ve özel hayatın gizliliği",⁹⁴² "kişisel verilerin ilişkili olduğu bireyin özel hayat hakkı"⁹⁴³ olduğu yönündedir. Nitekim suç ile korunan hukuki değer, tespit edilmesinde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin anayasa ve ceza kanunu sistematüğinde bulunduğu

⁹³⁶ Yılmaz / Yıldırım, s. 106.

⁹³⁷ Aksoy, s. 47, 54-55.

⁹³⁸ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Hukuk, Numara: 7/2019, D. No: 8/2019, T: 19.03.2019, s. 15. Yüksek Mahkeme'nin ilgili kararında "Dr.Türkay Henkoğlu, Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması" kaynağından aktarılmıştır.

⁹³⁹ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 206-207; Nil Melek Gültekin, "Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Yönünden Korunması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 124; Kuşkonmaz, s. 129; Rezzan İtişgen, "Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 23, (Ekim 2015), s. 180; Gökhan Taneri / Gani Kamışlı, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 740; Kangal, s. 57; Köse, s. 117; Orhan, s. 1369.

⁹⁴⁰ Ali Parlar, **Türk Ceza Kanunu Şerhi (TCK 135-345) 2. Cilt**, Ankara: Bilge Yayınevi, 2015, s. 1549.

⁹⁴¹ Veli Özer Özbek / Koray Doğan / Pınar Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 18. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 592; Karagülmez, s. 446.

⁹⁴² Kılıç, s. 5

⁹⁴³ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 74.

yerin dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu bakımdan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda kişisel verilerin korunması hakkına "Özel hayatın gizliliği" dahilinde yer verilmekte (m.20/3), aynı doğrultuda da kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar 5237 sayılı Kanun'un "Kişilere Karşı Suçlar" kısmının içerisinde "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar" başlıklı bölümü altında ele alınmaktadır.⁹⁴⁴ Ayrıca, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun amaca ilişkin 1. maddesinde "*kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak*" denilmesine bağlı olarak korunan hukuki değer özel hayatın gizliliği olduğu noktasında tereddüt kalmadığı da belirtilmektedir.⁹⁴⁵ Bununla birlikte kişisel verilerin korunmasının Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda özel hayatın gizliliği dahilinde, ancak ayrı bir hak şeklinde kabul edilmiş olmasına bağlı olarak suç ile korunan hukuki değer aynı zamanda "*kişisel verilerin korunması hakkı*" olduğu da eklenmektedir.⁹⁴⁶

5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından bir görüşe göre ise üst değer olarak korunan "*özel hayatın gizliliği*", bunun altında korunan ise "*kişisel verinin niteliğine göre kişinin tüm haklarıdır*"⁹⁴⁷. Yine "*genel olarak kişilerin özel hayatı ve hayatın gizli alanı, özel olarak ise kişisel veriler korunur*"⁹⁴⁸ yönünde de görüş bulunmaktadır. Bir başka görüşe göre ise "*bireyin özel hayatı ve özel hayat hakkı*" korunmakta, "*insanla ve insanın özel hayatı ile ilişkisi nedeniyle önemi bulunan kişisel verinin de dolaylı olarak*" korunması⁹⁴⁹ söz konusu olmaktadır. Bir diğerine göre buradaki hukuksal değer; "*özel hayatın gizliliği hakkı ve kişilerin kendileri ile ilgili verilerin hangi amaçlarla kimler tarafından nasıl kullanılacağını belirleme hakkı olarak ifade edilen kişisel verilerin korunması hakkıdır*".⁹⁵⁰ Korunan hukuki değer yalnızca "*kişisel verilerin korunması hakkı*" olduğunu değerlendiren görüşler de

⁹⁴⁴ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 74. Yine bkz. Gültekin, s. 124. Kuşkonmaz, s. 129; Karagülmez, s. 446; İtişgen, s. 180-181; Kılıç, s. 5; Kangal, s. 57-58; Köse, s. 116-117; Eşref Barış Börekçi, **Kişisel Verileri Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK m. 136)**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 64-65; M. Emin Artuk / Ahmet Gökçen / M. Emin Alşahin / Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 20. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2022, s. 545.

⁹⁴⁵ Köse, s. 117.

⁹⁴⁶ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 74-75. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi de 2014 yılında verdiği bir kararda, "*kişisel verilerin korunması hakkını, kişinin insan onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak nitelendirmiştir*", Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 74. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin ilgili kararı için bkz. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, E. 2013/122, K. 2014/74, T. 09.04.2014.

⁹⁴⁷ Yavuz Erdoğan, "Kişisel Verilerin Korunması Bakımından Türk Ceza Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi (Madde 135, 136, 137, 138)", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: VIII, Sayı: 2, Prof. Dr. Doğan Soyaslan Armağanı, (Aralık 2013), s. 579.

⁹⁴⁸ Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 120.

⁹⁴⁹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 545-546.

⁹⁵⁰ Kuşkonmaz, s.133.

bulunmaktadır.⁹⁵¹ Bunlara ek olarak, “*kişinin özel hayatından olan kişisel verilerin gizliliğinin ihlal edilmemesine ilişkin ferdi-kamusal yarardır*”⁹⁵² yönünde de görüş bulunmaktadır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise, 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinde -ve 136. maddesinde- düzenlenen suça ilişkin olarak, “*korunan hukuki değer genel olarak kişilerin özel hayatı ve hayatın gizli alanı, özelde ise kişisel verilerdir*”⁹⁵³ değerlendirmesine yer vermiştir.

3.2.2.2.3. Suçun Unsurları

3.2.2.2.3.1. Kanuni Unsur

Kanuni unsur, “*kanun tarafından hangi davranışın yasaklanarak suç olarak cezalandırıldığıının gösterilmesidir.*”⁹⁵⁴ Suçta kanunilik ilkesinin bir gereği olarak da suçun varlığından söz edebilmek için işlenen fiilin kanunda tarif edilen tanıma, bir başka deyişle model veya tipe uygun olması gerekmektedir. Suçun kanuni unsuru da bu gerekliliği ifade etmektedir.⁹⁵⁵ Kanuni unsurun bu şekilde, yani “*fiilin kanunî tarife uygun olması*” olarak ele alınması esasen “*tipiklik*”⁹⁵⁶ veya “*tipe uygunluk*”⁹⁵⁷ kavramlarını karşılamaktadır.⁹⁵⁸ Nitekim suçun kanuni unsurunu ifade etmek adına öğretilerde bu kavramlar da kullanılmakta,⁹⁵⁹ tipiklik de “*yapılan bir fiilin kanundaki tanıma uymasdır*”⁹⁶⁰ şeklinde açıklanmaktadır. İşlenen fiilin yani somut olayın, kanundaki soyut tanıma uygun olması halinde de tipikliğin varlığı kabul edilmektedir.⁹⁶¹ Tipikliğin, “*işlenen fiilin ceza hukukunda kaynak niteliğini taşıyan bir kanunda önceden tanımlanmış olması*” ve “*bu fiilin, söz konusu tanıma uygun olması*” şeklinde iki önemli unsuru bulunmaktadır.⁹⁶² Kanuni

⁹⁵¹ İbrahim Korkmaz, **Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması**, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 389; Yıldız, s. 68.

⁹⁵² Zeki Hafızoğulları / Muharrem Özen, “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 67, Sayı: 4, (Güz 2009), s. 20.

⁹⁵³ Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2012/12-1510, K. 2014/331, T. 17.06.2014. Yine bkz. Göçmen Uyarer, s. 191; Kılıç, s. 6; Yıldız, s. 68.

⁹⁵⁴ Demirbaş, s. 225.

⁹⁵⁵ Dönmezer / Erman, s. 9, 65-66.

⁹⁵⁶ Bkz. Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 292; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 105; Akbulut, s. 108.

⁹⁵⁷ Bkz. Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 218.

⁹⁵⁸ Dönmezer / Erman s. 65-66.

⁹⁵⁹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 292. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda ise, tipiklik yerine “*suçun kanuni tanımı*” ifadesi kullanılmaktadır (m.21)., Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 292; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 107-108; Hakeri, s. 116.

⁹⁶⁰ Demirbaş, s. 238.

⁹⁶¹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 293.

⁹⁶² Demirbaş, s. 239.

unsurun da ceza hukukunda, “*tipikliğe girmeyen bir davranış ceza hukukunun konusunu oluşturmaz*” şeklindeki güvence işlevini yerine getirdiği belirtilmektedir.⁹⁶³

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesi bakımından kişisel verilerin yasadan yetki almaksızın veya kişinin rızası almaksızın kaydedilmesiyle, Türk ceza hukukunda ise 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesi bakımından kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesiyle suçun kanuni unsuru, yani tipiklik gerçekleşmiş olacaktır. Nitekim 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun tarifi için “*kişisel verileri yasadan yetki almaksızın veya kişinin rızası almaksızın kaydeden*” denilirken, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinin 1. fıkrasında “*hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden*” denilmektedir.

Her iki suç tanımına birlikte bakıldığında esasen suç olarak düzenlenen fiilin yani yasaklanan davranışın aynı olduğu, farklılığın ise suçun tarif edilmesi bakımından tercih edilen ifadelerle ilişkin olduğu görülmektedir. Nitekim kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelerin incelenmesinde de değinildiği üzere, kişisel veriler ancak kişinin rızasıyla veya yasalarda öngörülen diğer meşru hallere dayanarak hukuka uygun veya yasal olarak işlenebilmektedir. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. maddesinin 3. fıkrasında da kişisel verilerin, “*ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla*” işlenebileceği belirtilmiştir. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yer alan ‘kişisel verilerin işlenmesi’ kavramının tanımına (m.3/1-e) göre de bu kavram, kişisel verilerin kaydedilmesini de kapsamaktadır. Bu bakımdan kişisel verilerin Anayasa'da belirtilen bu haller haricinde kaydedilmesi halinde fiilin hukuka aykırılığı söz konusu olacaktır.⁹⁶⁴ Ayrıca 5237 sayılı Kanun'un gerekçesinde 135. maddeye ilişkin olarak, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşabilmesi bakımından kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi gerektiğinin devamında kişisel verilerin kişinin rızası dahilinde veya kanun hükmü gereği kaydedilmesinin suç oluşturmayacağı belirtilmiştir.⁹⁶⁵ Benzer şekilde 32/2014 sayılı Yasa'nın gerekçesinde de 8. maddeye ilişkin olarak, kişisel verilerin kaydedilmesi yetkisinin bir yasadan kaynaklanması veya kişinin rızasına dayanması halinde suçun işlenmiş sayılmayacağı belirtilmiştir.⁹⁶⁶ Yine 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen “Hukuka Aykırı Biçimde Kaydedilmiş Kişisel Verileri

⁹⁶³ Dönmezer / Erman, s. 66; Koca / Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 106.

⁹⁶⁴ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 81-82.

⁹⁶⁵ 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinin gerekçesi için bkz. Çelik / Albayrak, s. 718; Gerçekler, s. 1376.

⁹⁶⁶ 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3568.

Ele Geçirme Başkasına Verme veya Satma” suçunun tanımında da hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel veriyi ifade etmek için, “*yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın kaydedilen kişisel veriler*” denilmektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda, 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinde ve 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun kanuni tanımının anlam itibarıyla aynı şeyi karşıladığını, her ülkenin kanun koyucusunun da temelde aynı fiili yasaklamayı amaçladığını ifade etmek mümkün gözükmemektedir.

Bu başlık altında değinilmesi gereken bir diğer nokta, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “*kişinin rızası olmaksızın*” ifadesidir. Suçun tanımında, kişinin rızasının varlığı halinde suçun oluşmayacağı açık bir şekilde belirtilmektedir. Ancak, mağdurun rızası aynı zamanda bir hukuka uygunluk nedeni olduğundan bu noktanın açıklanması gerekmektedir. Dahası rıza, genel hukuka uygunluk nedeni olmasının yanı sıra kişisel verilerin korunması hukukunda da kilit bir öneme sahiptir ve varlığı halinde kişisel verilerin yasal olarak işlenebileceği kabul edilmektedir. Nitekim 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası’nın “Yasal İşleme” başlıklı 6. maddesinde de kişisel verilerin, “*bilgiye konu kişinin şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onay vermesi halinde*” yasal olarak işlenebileceği açık bir şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır. 89/2007 sayılı Yasa’nın “Tefsir” başlıklı 2. maddesinde yer alan ‘kişisel verilerin işlenmesi’ tanımına göre de kişisel verilerin işlenmesi kaydetmeyi de kapsamında bulundurmaktadır.

Türk ceza hukuku öğretisinde genel olarak hukuka uygunluk nedeni olarak rızanın hukuka aykırılığı kaldırarak fiili hukuka uygun hale getirdiği, suçun tanımında fiilin ilgilinin rızası olmaksızın işlenmesinin cezalandırılmasına yer verilmesi yani rızanın bir unsur olarak belirtilmesi halinde ise rızanın tipikliği kaldıran bir etkiye sahip olduğu değerlendirilmektedir.⁹⁶⁷ Bu doğrultuda, 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda, kişinin kişisel verilerinin kaydedilmesine ilişkin olarak rızasının bulunması suçun tipikliğinin gerçekleşmesini önlemektedir.⁹⁶⁸ Ancak, tipikliği kaldıran rızanın her daim fiili hukuka uygun hale getirmediği de belirtilmektedir. Nitekim ileride de değinileceği üzere, hukuka uygunluk

⁹⁶⁷ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 552-553; Koca / Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 290-294; Akbulut, s. 210-211; Hakeri, s. 333-334; Toroslu / Toroslu, s. 184.

⁹⁶⁸ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 552.

değerlendirmesi tüm hukuk düzeni bakımından yapılmaktadır.⁹⁶⁹ Bununla birlikte tipikliği kaldıran rızanın, hukuka aykırılığı kaldıran rıza için geçerli olan şartları karşılaması gerektiği de değerlendirilmektedir.⁹⁷⁰ Buna karşın, tipikliği kaldıran rızanın geçerlilik şartlarının ilgili olduğu suç tipinin yorumu ve suç tipi bakımından taşıdığı öneme göre belirleneceği de ifade edilmektedir.⁹⁷¹ Kanaatimizce Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda, 89/2007 sayılı Yasa kapsamına giren bir kişisel verinin kaydedilmesi söz konusu olsun veya olmasın, gerek tipikliği kaldıran rızanın gerekse hukuka uygunluk nedeni olarak rızanın 89/2007 sayılı Yasa'nın 6. maddesinde belirtilen şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onayın niteliklerini karşılaması gerekmektedir. Nitekim genel hukuka uygunluk nedeni olarak da rızanın kural olarak şekil şartına bağlı olmadığı ve iradenin nasıl açıklandığının önem arz etmediği, önemli olanın ise şüpheye yer bırakmayacak nitelikte olmasının olduğu ifade edilmektedir.⁹⁷² Burada tartışma yaratacak husus ise, 89/2007 sayılı Yasa'nın 7. maddesinde hassas verilerin işlenmesi bakımından aranan "*bilgiye konu kişinin açık onayının olması*" şartıdır. Kanaatimizce kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşmaması için, 89/2007 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde belirlenen ve Yasa'nın uygulama kapsamındaki hassas kişisel verilerin kaydedilmesine ilişkin olarak gösterilen rızanın açık onayın niteliklerini karşılaması gerekmektedir. Bu nedenle de buradaki açık onayın, örtülü bir şekilde verilemeyeceğinin kabul edilmesi gerekmektedir.⁹⁷³

Son olarak, Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde yer alan "*hukuka aykırı olarak*" ifadesinin mahiyetine de değinilmesi gerekmektedir. Türk ceza hukuku bakımından suçun kanuni tanımında böyle bir ifadenin bulunması "*özel hukuka aykırılık*" şeklinde nitelendirilmekte ancak işlevine, suça olan etkisine ilişkin olarak görüş farklılıkları söz konusu olmaktadır.⁹⁷⁴ Konuya ilişkin olarak ileri sürülen bir görüşe göre suçun kanuni tanımında hukuka aykırılığı ifade eden bir kavram açık bir şekilde belirtilmekteyse, bu kanuni tanıma yani tipikliğe ait bir unsur olmaktadır. Bu nedenle de

⁹⁶⁹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 553; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 293-294.

⁹⁷⁰ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 294; Toroslu / Toroslu, s. 193.

⁹⁷¹ Hakeri, s. 334.

⁹⁷² Toroslu, s. 192; Akdağ, s. 113; Börekçi, s. 100.

⁹⁷³ Ceza hukukundaki rızanın ve kişisel verilerin koruması hukukundaki rızanın Türk hukuku bakımından değerlendirilmesi için bkz. Börekçi, s. 97-104.

⁹⁷⁴ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 268-269; Akdağ, s. 106.

failin kastının, bu unsuru da kapsamı gerektiği ifade edilmektedir.⁹⁷⁵ Yani failin işlediği fiilin hukuka aykırı olduğunu bilmesinin, bu anlamda da “*doğrudan kast*” ile hareket etmesinin arandığı değerlendirilmektedir.⁹⁷⁶ Türk ceza hukuku öğretisinde genel olarak bu yöndeki görüş kabul görmektedir.⁹⁷⁷ Bir diğer görüşe göre ise, hukuka aykırılık kavramı -5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinde olduğu gibi-, tüm suçun değerlendirilmesine ilişkin olmaksızın burada yalnızca gereksiz ve fazladan olarak hukuka aykırılığın genel bir suç unsuru olduğu vurgulanmaktadır. Bu anlamda da hukuka aykırılığa işaret eden ifade, somut olayda özellikle hukuka uygunluk nedeninin bulunabileceğine ilişkin bir ikaz olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla hukuka aykırılığın kastın kapsamında bulunması gerekmediği, ancak haksızlık bilincine ilişkin olarak bağlantı teşkil ettiğinden kusur bağlamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁹⁷⁸ Kişisel verilerin korunması bakımından ise kişisel verilerin işlenmesine izin veren birçok hukuk normunun mevcut olması nedeniyle ikinci görüşün daha çok anlam ifade ettiği, yani kişisel verilerin kaydedilmesine izin veren bir hukuk normunun mevcut olup olmadığının araştırılması noktasında özenli olunması gerektiğinin vurgulandığı, dikkatli bir değerlendirmenin yapılmasına sevk edildiği belirtilmektedir.⁹⁷⁹ Buna karşın, 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda yer verilen “*hukuka aykırılık*” ifadesinin gereksiz ve önemsiz olmadığı, kişisel veri kavramına bağlı olarak maddenin oldukça geniş uygulama alanına sahip olması nedeniyle failin kastının hukuka aykırılık unsurunu kapsamı gerektiği de değerlendirilmektedir. Aksi halde, hukuka aykırılık bilincine sahip olmayan kişilerin cezai yaptırımla karşılaşmasının söz konusu olacağı ifade edilmektedir.⁹⁸⁰

3.2.2.2.3.2. Maddi Unsur

Suçun maddi (*objektif*) unsurları “*suçun maddi bünyesini, dış görünüm şeklini*” kapsamakta,⁹⁸¹ “*failin dış dünyadaki görünüş biçimini*” nitelendirmektedirler.⁹⁸² Maddi

⁹⁷⁵ Akbulut, s. 108-109, 201; Kayıhan İçel, “Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin Korunmasında ‘Kişisel Veri’ ve ‘Hukuka Aykırılık’ Kavramları”, **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt: 94, Sayı: 2, (Mart-Nisan 2020), s. 19-20; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 553.

⁹⁷⁶ Özgeç, s. 312; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 489.

⁹⁷⁷ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 269; Kılıç, s. 28.

⁹⁷⁸ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 269-270. Yine bkz. Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 81; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 602-603.

⁹⁷⁹ Akdağ, s. 110, 111. Benzer yönde bkz. Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 140; Kılıç, s. 28; Köse, s. 146-147.

⁹⁸⁰ İçel 19-20; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 553-554.

⁹⁸¹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 292.

⁹⁸² Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 112.

unsurun, suçların birbirlerinden ayrılmasında işlevi bulunmaktadır.⁹⁸³ Ancak suçun maddi unsurlarının kapsamına ilişkin olarak öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Bu çalışmada ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların incelenmesi bakımından, suçun maddi unsurları olarak “konu”, “fail”, “mağdur”, “hareket” ve “netice” ele alınacaktır.

3.2.2.2.3.2.1. Konu

Her suçun bir konusu bulunmaktadır.⁹⁸⁴ Türk ceza hukuku öğretisinde suçun konusunun, “*suçun maddi konusu*” olarak da ifade edildiği görülmektedir.⁹⁸⁵ Suçun konusu genel olarak; “*tipik fiilin (davranışın) üzerinde gerçekleştirilmesi zorunlu olan insan veya şeydir*”⁹⁸⁶, “*kanuni tanımdaki hareketin yöneldiği, suçun üzerinde icra edildiği kişinin fiziki, maddi ve manevi bünyesi veya şeydir*”⁹⁸⁷, “*suçun maddaten etkilerini üzerinde gösterdiği varlıktır*”⁹⁸⁸ şeklinde tanımlanmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun konusunu, kişisel veriler oluşturmaktadır. Çalışmanın kişisel veri kavramının ele alındığı bölümünde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal ve uluslararası düzeydeki düzenlemelerde kavramın tanımlanması noktasında genel bir konsensüsün bulunduğu ancak özellikle kişi unsuru bakımından kapsam farklılıklarının mevcut olduğuna değinilmiştir. Ne var ki daha önce de belirtildiği üzere, Kuzey Kıbrıs Türk hukukundaki düzenlemelerde dahi bu unsur farklı şekilde ele alınmakta, düzenlemeler arasında bu unsura ilişkin olarak uyumsuzluk bulunmaktadır. Söz konusu uyumsuzluğun kaynağına kısaca yeniden değinmek gerekirse, kişisel veri kavramının tanımına temel veri koruma mevzuatı olan 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nın yanı sıra kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç ve cezaların düzenlendiği 32/2014 sayılı Yasa'da da yer verilmekte ve bu düzenlemelerde kişi unsuru farklı şekillerde ele alınmaktadır. 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde 'kişisel veri' kavramı; “*gerçek veya tüzel kişiyle ilgili her türlü kişisel bilgiyi anlatır*” şeklinde açıklanmakta, Yasa'nın gerekçesinde de kişisel verilerin

⁹⁸³ Akbulut, s. 114.

⁹⁸⁴ Koca / Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 118; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 386; Özgenç, s. 222. Aksi yönde bkz. Toroslu / Toroslu, s. 112.

⁹⁸⁵ Dönmezer / Erman, s. 33; Toroslu / Toroslu, s. 111; Hafızaoğulları ve Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 208.

⁹⁸⁶ Toroslu / Toroslu, s. 111.

⁹⁸⁷ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 387.

⁹⁸⁸ Hafızaoğulları ve Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 209.

kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 8. maddeye ilişkin olarak gerçek ve tüzel kişilerle ilgili her türlü verinin kişisel veri kapsamında olduğu belirtilmektedir.⁹⁸⁹ 89/2007 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde ise 'kişisel veri' kavramı; *"kimliği belirli veya kimliği belirlenebilir bir kişiye ilişkin tüm bilgileri anlatır"* şeklinde tanımlanmakta, aynı madde içerisinde 'bilgiye konu kişi' kavramı ise; *"bilgilerin ait olduğu ve kimliği bilinen veya dolaylı veya dolaysız olarak, özellikle kimlik numarası veya fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel, siyasal veya sosyal kimliğine dair bir veya birden fazla faktör esas alınarak tesbit edilebilen gerçek kişiyi anlatır"* şeklinde açıklanmaktadır. Görüldüğü üzere 89/2007 sayılı Yasa, 32/2014 sayılı Yasa'dan farklı olarak sadece gerçek kişilere ilişkin verilerin kişisel veri olabileceğini kabul etmektedir. Buna karşın 32/2014 sayılı Yasa, kişisel verilerin hem gerçek hem de tüzel kişiye ilişkin olabileceğini kabul etmektedir. Bu nedenle 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların konusu olarak kişisel veri, hem gerçek kişiye hem de tüzel kişiye ilişkin olabilmektedir. Nitekim Fasil 1 Yorum Yasası'nın 14. maddesinin 1. fıkrasına göre de; *"Herhangi bir yasada sözcük ve deyimlerin tanımlanması yapıldığı hallerde, bu gibi sözcük ve deyimler, konu veya metin ile ters düşmedikçe veya çelişkili olmadıkça, kendilerine tanımlamanın yapıldığı yasada verilen anlamı taşırlar"*.

Kişisel verileri konu edinen bu iki düzenleme arasındaki uyumsuzluk kişisel veri kavramının ele alındığı bölüm içerisinde tartışılmış olsa da, bu noktada söz konusu uyumsuzluğun hukukun genel ilkelerine aykırılık teşkil edebilecek nitelikte olduğuna da değinilmesi gerekmektedir. Nitekim kişisel verileri işleme tabi tutanlar, kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından da kişisel verileri kaydedenler temel veri koruma mevzuatı olarak 89/2007 sayılı Yasa'yı dikkate alabilecek ve tüzel kişilere ilişkin veriler bakımından 89/2007 sayılı Yasa'ya uymakla yükümlü olmadıkları kanaatine varabileceklerdir. Ancak bu doğrultuda gerçekleştirdikleri kaydetme faaliyeti neticesinde 32/2014 sayılı Yasa dahilinde cezai sorumlulukla karşılaşabileceklerdir.

Hukuk devleti ilkesinin bireyler için öngördüğü güvencelerin başında, suç ve cezada kanunilik ilkesi gelmektedir.⁹⁹⁰ Hukuk devleti ilkesinin sonuçlarından biri olan hukuki güvenlik güvencesi de ceza hukukunda bu ilkeyle temin edilmektedir.⁹⁹¹ Kuzey Kıbrıs

⁹⁸⁹ 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3568.

⁹⁹⁰ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 49.

⁹⁹¹ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 55.

Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın "Devletin Şekli ve Nitelikleri" başlıklı 1. maddesinde⁹⁹² de devletin hukukun üstünlüğü ilkelerine dayandığı belirtilmekte, "Cezaların Yasal ve Kişisel Olması ve Sanık Hakları" başlıklı 18. maddesinin 1. fıkrasında da "*Kimse, işlendiği zaman yasaca suç teşkil etmeyen bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu sayılamaz; herhangi bir suç için, işlendiği zaman yasanın bu suç için koyduğu cezadan daha ağır bir cezaya çarptırılmaz*" denilmektedir. Bu açıdan 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde tüzel kişilere ilişkin bilgilerinde kişisel veri olduğu belirtildiğinden ve 8. maddesinde de kişisel verilerin kişinin rızası olmaksızın veya yasadan yetki olmaksızın kaydedilmesinin cezasıyla birlikte suç teşkil edeceği açık bir şekilde düzenlendiğinden, tüzel kişilerin verilerinin maddede tarif edilen şekilde kaydedilmesinin suç oluşturması kanunilik ilkesi açısından uygun gözükmektedir. Ayrıca, Fasıllık 154 Ceza Yasası'nda da yasaları bilmemenin mazeret sayılmayacağı açık bir şekilde hükme bağlanmış bulunmaktadır.⁹⁹³ Ancak her ne kadar yasaları bilmemek mazeret sayılmayacak ve kişisel verileri işleme tabi tutanlar hukuk düzenindeki tüm mevzuata uymak ile yükümlü olacak olsa da hukuk düzenindeki yasal düzenlemeler arasındaki bu uyumsuzluk, hukuki güvenlik ilkesi ve bu ilkenin gereklilikleri açısından tartışmaya açık bir durum yaratmaktadır. Nitekim "*kanunu bilmemek mazeret sayılmaz*" kuralının, ancak hukuk güvenliğinin sağlandığı bir ortamda söz konusu olabileceği ifade edilmektedir.⁹⁹⁴ Hukuk devleti ilkesinin içeriğinin somutlaştırılması noktasında önemli bir yere sahip olduğu ifade edilen hukuki güvenlik ilkesi ise, hukuk kurallarının "*belirli, istikrarlı ve öngörülebilir*" olmasını gerektirmektedir.⁹⁹⁵ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin de hukukun üstünlüğünü ve vatandaşlara hukuk güvenliğinin sağlanmasını hukuk devletinin gereklilikleri olarak kabul ettiği görülmektedir.⁹⁹⁶ Mahkeme hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini, hukuk devletinin ön koşulları olarak değerlendirmiştir.⁹⁹⁷ Anayasa Mahkemesi

⁹⁹² Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın "Devletin Şekli ve Nitelikleri" başlıklı 1. maddesine göre: "*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti, demokrasi, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanan laik bir Cumhuriyettir.*"

⁹⁹³ Fasıllık 154 Ceza Yasası'nın "Yasaları Bilmemek" başlıklı 7. maddesine göre: "*Yasaları bilmeme, suç teşkil edecek herhangi bir fiil veya ihmal için mazeret teşkil etmez; meğer ki suç işleyenin yasayı bilmesinin, suçun bir unsuru olduğu açıkça belirtilmiş olsun.*"

⁹⁹⁴ Durmuş Tezcan, "İkinci Bildiri Üzerine", **Kamu Hukukçuları Platformu: Hukuk Güvenliği (8-9 Kasım 2013, Ankara)**, haz. Ece Göztepe, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 277, 2015, s. 265-266.

⁹⁹⁵ Mehpere Çaptuğ, "Hukuki Güvenlik İlkesinin Kavramsal Gelişimi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Yıl: 9, Sayı: 17, (Haziran 2021), s. 134, 141, 156.

⁹⁹⁶ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 4/2016, D. No: 12/2017, T. 28.12.2017, s. 6. Anayasa Mahkemesi bir kararında hukukun üstünlüğü ilkesine ilişkin olarak, hukuk devleti ile hukuk üstünlüğüne dayalı devletin aynı hukuki esasları içerdiğini ve özde aynı kavramlar olduğunu belirtmiştir. Bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Anayasa Mahkemesi, Numara: 1/2007, D. No: 2/2010, T. 24.06.2010, s. 7. Yine bir kararında da Anglosakson hukukundaki "*hukukun üstünlüğü*" deyiminin, Kıta Avrupası'nda "*hukuk devleti ilkesi*" olarak ifade edildiğini belirtmiştir. Bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 12/2022, D. No: 6/2022, T. 24.10.2022, s. 29.

⁹⁹⁷ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 18/2013, D. No:2/2015, T. 23.02.2015, s. 21.

hukuki güvenliğe ve öngörülebilirliğe ilişkin olarak bir kararında ise şu ifadelere yer vermiştir:

“...hukuki güvenlik ilkesinin unsurlarından biri olan hukuki öngörülebilirlik... Hukuki öngörülebilirlik, bireylerin kuralları ve bunların uygulanmasının ne tür neticelere yol açabileceğini tahmin ederek ve planlayarak yaşamlarını sürdürmelerini sağlar. Hukuki öngörülebilirlik, hukukun temel görünümü olan kararların ve kuralların etkisinin tahmin edilebilmesidir.”⁹⁹⁸

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi, hukuki öngörülebilirliği hukuki güvenlik ilkesi içerisinde değerlendirmektedir.⁹⁹⁹ Yüksek Mahkeme bir başka kararında da hukukun öngörülebilirliğine ilişkin olarak; *“hukukun anlam açısından belirgin ve açıkça ifade edilmiş, istikrarlı ve birbiriyle uyumlu kurallar ile önceden tahmin edilebilir uygulamalara dayanmasıdır”* ve *“hukuk kurallarının bütünüyle belirsiz olduğu kabul edildiğinde, hukuki öngörülebilirlikten de söz edilemeyecektir”* ifadelerine yer vermiştir.¹⁰⁰⁰

Hukuk devletinin şekli bir unsur olarak hukuki belirlilik ilkesinin ise, hukuki güvenlik ile olan ilişkisinin devletin hukuki güvenliği temin etmesi bakımından pozitif hukuk düzeni içerisinde, özellikle yasal düzenlemeler bağlamında olduğu değerlendirilmektedir.¹⁰⁰¹ Hukuki belirlilik ilkesinin yasaların belirli bir kesinlik düzeyinde olmasını, bu bakımdan da yasal düzenlemeler ile normlar arasında uyumluluğu yani tutarlılığı da gerektirdiği belirtilmektedir.¹⁰⁰² Nitekim Anayasa Mahkemesi hukuki öngörülebilirlik ilkesine ilişkin olarak bu görüşten yararlanarak şu ifadelere yer vermiştir;

“Hukuki kesinlik ise, hukuksal güvenlikle yakın ilişki içinde olup kişilerin yasadan belirli bir kesinlik düzeyinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın ve sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini doğurduğunu bilebilmesini sağlayan bir unsurdur. Uygulayıcılar açısından, normun anlamı ve uygulanma yöntemi hakkında tereddüde düşmeden faaliyette bulunmayı sağlar. Bu anlamda kesinlik unsuru birkaç açıdan ele alınabilir. Bu açılardan birisi tutarlılıktır. Diğer bir ifade ile, yasal düzenlemeler ve normlar arasında uyumluluktur. Tutarlılık yasal düzenlemelerin kendi içinde ve birbirleri arasında uyumluluktur. Kendi içinde ve ilgili mevzuat bakımından tutarlılığını yitiren çatışmalı normatif düzenin hâkim olduğu hukuk sistemlerinde belirlilik kendini belirsizliğe bırakır.”¹⁰⁰³

⁹⁹⁸ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 6/2011, D. No: 4/2018, T. 29.06.2018, s. 49.

⁹⁹⁹ Yine bkz. Çelik Ulusoy, s. 433-435.

¹⁰⁰⁰ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 12/2022, D. No: 6/2022, T. 24.10.2022, s. 30-31.

¹⁰⁰¹ Selda Çağlar, “Hukuk Devleti Açısından Hukuki Belirlilik–Hukuk Güvenliği İlişkisi”, **Kamu Hukukçuları Platformu: Hukuk Güvenliği (8-9 Kasım 2013, Ankara)**, haz. Ece Göztepe, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 277, 2015, s. 31, 33.

¹⁰⁰² Çağlar, s. 59-60.

¹⁰⁰³ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 12/2022, D. No: 6/2022, T. 24.10.2022, s. 31-32. Yüksek Mahkeme'nin ilgili kararında, “Kamu Hukukçuları Platformu- Selda

Tüm bu çerçevede göz önüne alındığında kişisel veri kavramının kişi unsurunun hukuk düzeninde yürürlükte olan iki mevzuatta farklı şekilde ele alınmasının, yani 89/2007 sayılı Yasa'da sadece gerçek kişilere ilişkin bilgiler kişisel veri kapsamında kabul edilirken 32/2014 sayılı Yasa'da gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilere ilişkin bilgilerinde kişisel veri kapsamında kabul edilmesinin hukuki öngörülebilirliği ortadan kaldıracak şekilde belirlilik açısından tutarsızlığa neden olduğunu, bu anlamda da hukuki güvenlik ilkesinin gerekliliklerinin sağlanamamasına yol açtığını ifade etmek mümkündür. Bu bakımdan 32/2014 sayılı Yasa'da, neden 89/2007 sayılı Yasa'dan farklı bir tanım tercih edildiği ise anlaşılabilir değildir. Yasa'nın gerekçesinde buna ilişkin olarak ayrıntılı bir açıklama yer almamakta, ayrıca Yüksek Mahkeme kararına da rastlanmamaktadır. Halbuki hukuki güvenliğin temin edilmesi noktasında, devletin kodifikasyon faaliyetine önem vermesinin şart olduğu ifade edilmektedir.¹⁰⁰⁴ Nitekim hukuk düzeninde çatışan veya birbirlerinin değerinin azalmasına yol açan yasal düzenlemelerin mevcudiyeti sorununun her daim çatışma sorununa ilişkin kurallar dahilinde çözülmesinin mümkün olmadığı, hukuki güvenlik açısından bu sorunun yargı aşamasından önce çözülmesinin önem arz ettiği ve öngörülebilirliğin ortadan kaldırılmasını önleyecek tedbirler alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu bakımdan da yasa yapım sürecinde alınabilecek tedbirlere işaret edilmektedir.¹⁰⁰⁵

Ayrıca 32/2014 sayılı Yasa'da yer alan kişisel veri kavramı dahilinde tüzel kişilere ilişkin kişisel bilgilerin de kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların konusu edilerek koruma altına alınmış olması, tüzel kişilerle ilgili olarak hangi bilgilerin bu kapsamda kabul edileceği sorusunu da ortaya çıkarmaktadır. 32/2014 sayılı Yasa'nın kişisel veri tanımından, yani Yasa'nın lafzından yola çıkıldığında "*tüzel kişiyle ilgili her türlü kişisel bilginin*" kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların konusu olabileceği anlaşılmaktadır. Buradaki "*kişisel*" ibaresinin bir sınırlama amacı güdüp gütmeyeceği ise belirsiz kalmaktadır. Türk ceza hukuku bakımından ise bir görüş, 5237 sayılı Kanun'un kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddesinde yer alan "*veri*" ifadesinin "*doğrudan kişiye ait olan ve kişinin üzerinde tek başına tasarrufta bulunabileceği veriler*" şeklinde anlaşılması gerektiğini belirtmektedir.¹⁰⁰⁶ Bu bakımdan bankacılık sırrı, ticari sır veya müşteri sırrı ile fenni keşif ve buluşlar veya sınai uygulamaya ilişkin bilgiler gibi kurumsal nitelikte olabilecek veriler, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin

Çağlar, Hukuk Devleti Açısından Hukuki Belirlilik – Hukuk Güvenliği İlişkisi s, 25-139, 8 – 9 KASIM 2013 Ankara - Türkiye Barolar Birliği" kaynağından aktarılmıştır.

¹⁰⁰⁴ Çaptuğ, s. 156.

¹⁰⁰⁵ Çağlar, s. 62.

¹⁰⁰⁶ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 593.

korunmasına ilişkin suçların konusunu oluşturmamaktadır. Nitekim bu tür verilerin korunmasında ön plana çıkan değer özel yaşamın gizliliğinden ziyade toplumun korunması ile sanayi, ticaret ve ekonomi alanlarındaki güvenlik olmaktadır. 5237 sayılı Kanun'da da bu değerler ayrıca başka suçların konusu edilerek koruma altına alınmış bulunmaktadır.¹⁰⁰⁷ Bu ekseninde bir değerlendirme yapıldığında, Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlarla korunan temel hukuki değerlerin özel hayatın gizliliği olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun konusu da kişisel verilerdir.¹⁰⁰⁸ Nitekim 5237 sayılı Kanun'un gerekçesinde de 135. maddede düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun konusunun kişisel veriler olduğu açık bir şekilde belirtilmiş, kişisel veri de *"gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi"* olarak açıklanmıştır.¹⁰⁰⁹ 5237 sayılı Kanun'da, 32/2014 sayılı Kanun'daki gibi bir kişisel veri tanımına ise yer verilmemiştir. Ancak gerekçede yer alan açıklamadan, tüzel kişilere ilişkin verilerin suçun kapsamında olmadığı anlaşılmaktadır.¹⁰¹⁰ Türk ceza hukuku öğretisinde de genel olarak, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların konusunun sadece gerçek kişilere ilişkin kişisel veriler olduğunun kabul edildiği görülmektedir.¹⁰¹¹ Nitekim 135. maddenin gerekçesinde yer alan açıklamanın yanı sıra, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda da 'kişisel veri' kavramı, *"kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi"* (m.3/1-d) olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, konusu kişisel veriler olan tüm suçlar bakımından 6698 sayılı Kanun'un bu tanımının esas alınması gerektiği belirtilmektedir.¹⁰¹²

Suçun konusu başlığı altında değinilmesi gereken bir diğer nokta, suçların suç tipinde belirtilen ve suçun konusuna yönelik harekettten suçun konusunun etkilenme derecesine

¹⁰⁰⁷ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 593-594; Metin Çokmutlu, "Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 183; Kuşkonmaz, s. 134-135; İçel, s. 19; Korkmaz, s. 382; Sınar, s. 39; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548-549.

¹⁰⁰⁸ Gültekin, s. 129; Karagülmez, s. 446; Erdoğan, s. 587; Parlar, s. 1549; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 76; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 549; Kılıç, s. 7.

¹⁰⁰⁹ 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinin gerekçesi için bkz. Çelik / Albayrak, s. 718; Gerçekler, s. 1376.

¹⁰¹⁰ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 19; Korkmaz, s. 405.

¹⁰¹¹ Erdoğan, s. 588; Karagülmez, s. 446; Parlar, s. 1549; Gültekin, s. 130-131; Çokmutlu, s. 180; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 73, 76; Maden, s. 40; Göçmen Uyarer, s. 194; Gerçekler, s. 1378.

¹⁰¹² Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 76.

göre “tehlîke suçları” ve “zarar suçları” olarak ikiye ayrılmasıdır. Nitekim suçun işlenmesiyle suçun konusu, ya zarar tehlikesine maruz bırakılmakta ya da zarara uğratılmaktadır. Zarar suçlarında hareket ile suçun konusu somut bir şekilde zarara uğratılmakta ve gerçek bir değer kaybı ortaya çıkmaktadır.¹⁰¹³ Fakat buradaki zarar parasal ölçüme tabi tutulan bir zarar değil,¹⁰¹⁴ “işlenen fillin yol açtığı çıkar kaybı, olumsuz, kötü sonuç ve ziyan” olmaktadır.¹⁰¹⁵ Tehlike suçlarında ise, hareket ile suçun konusu zarara uğrama tehlikesi ile karşı karşıya bırakılmaktadır. Tehlike suçları da kendi içerisinde “somut tehlike suçları” ve “soyut tehlike suçları” şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Somut tehlike suçlarında hareketin suç konusu üzerinde gerçekten bir tehlike meydana getirip getirmediği araştırılırken, soyut tehlike suçlarında böyle bir araştırma yapılmamakta ve hareketin gerçekleştirilmesiyle suçun konusunun tehlikeye maruz kaldığı kabul edilmekte, tehlikenin meydana geldiği varsayılmaktadır. Bu bakımdan da tehlikenin mevcudiyeti fark etmeksizin, kanuni tanımdaki hareketin gerçekleştirilmesi suçun oluşumu bakımından yeterli olmaktadır.¹⁰¹⁶

Türk ceza hukuku bakımından 5237 sayılı Kanun’da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların da soyut tehlike suçları olduğu belirtilmektedir.¹⁰¹⁷ Dolayısıyla 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu da soyut tehlike suçudur.¹⁰¹⁸ Suçun oluşumu bakımından kişisel verilerin kaydedilmesi yeterli olmakta, kaydetme hareketinden dolayı bir zararın ortaya çıkması ise aranmamaktadır.¹⁰¹⁹ Yine kaydetme hareketinin somut olarak bir zarar tehlikesini meydana getirmiş olup olmamasının da bir önemi bulunmamaktadır.¹⁰²⁰ Aynı değerlendirme Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından 32/2014 sayılı Yasa’nın 8.

¹⁰¹³ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 389; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 119-120; Akbulut, s. 166; Özgenç, s. 223-224.

¹⁰¹⁴ Özgenç, s. 224; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 389; Akbulut, s. 166.

¹⁰¹⁵ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 120.

¹⁰¹⁶ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 389-391; Özgenç, s. 224; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 120-121; Akbulut, s. 166-167.

¹⁰¹⁷ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 73.

¹⁰¹⁸ Gültekin, s. 131; Akdağ, s. 98; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 598; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 79; Korkmaz, s. 395; Kangal, s. 60; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548.

¹⁰¹⁹ Gültekin, s. 131; Akdağ, s. 98; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 598; Parlar, s. 1550; Karagülmez, s. 448; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 79-80; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548; Gerçekler, s. 1379.

¹⁰²⁰ Gültekin, s. 131; Akdağ, s. 98; Korkmaz, s. 395; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548.

maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu için de geçerlidir; bu nedenle suç soyut tehlike suçudur.

3.2.2.2.3.2.2. Fail

Her suçun bir faili (*suçun aktif süjesi*) bulunmaktadır.¹⁰²¹ Suçun faili genel olarak; “*suç teşkil eden hareketi yapan kimse*”¹⁰²², “*kanunda suç olarak öngörülen bir fiili işleyen kimse*”¹⁰²³, “*hareketiyle suçun kanuni tanımında yer alan unsurları gerçekleştiren kişi*”¹⁰²⁴ olarak tanımlanmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından Fasıllık 154 Ceza Yasası’nın 4. maddesinde yer alan suç tanımından¹⁰²⁵ yola çıkarak faili, yasa ile cezalandırılabilen bir fiili, teşebbüsü veya ihmali gerçekleştiren kişi olarak tanımlamak mümkündür. Türk ceza hukukunda ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Faillik” başlıklı 37. maddesinin 1. fıkrasından¹⁰²⁶ hareketle fail, suçun kanuni tanımında yer alan fiili gerçekleştiren kişi olarak tanımlanmaktadır.¹⁰²⁷

Suçların önemli bir çoğunluğu, kural olarak herkes tarafından işlenebilmektedir.¹⁰²⁸ Buna karşın bazı suçlar yalnızca belirli kişiler tarafından işlenebilmekte, kanun suçun oluşumu bakımından failin belirli bir hukuki veya fiili durumda bulunmasını aramaktadır.¹⁰²⁹ Kanuni tanımda suçun herhangi bir kimse tarafından işlenebileceği belirtilen suçlar, “*genel suçlar*” veya “*herkes tarafından işlenebilen suçlar*” olarak ifade edilmektedir. Ceza kanunlarında çoğunlukta olan ve genelde de kanuni tanımda failin “*kişi*”, “*kimse*”, “*bir kimse*” veya “*her kim*” şeklinde belirtildiği bu suçlarda suç, herkes tarafından işlenebilmektedir.¹⁰³⁰ Suç tanımında failin ayrıca birtakım objektif ve özel niteliklere haiz olması aranan suçlar ise, “*belirli kişiler tarafından işlenebilen suçlar*”, “*özümlü suçlar*” veya “*mahsus suçlar*” olarak ifade edilmektedir. Bu suçlar da yalnızca belirli niteliklere sahip

¹⁰²¹ Toroslu / Toroslu, s. 108, 379; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 373; Koca / Üzümler, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 114.

¹⁰²² Dönmezer / Erman, s. 699.

¹⁰²³ Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 373.

¹⁰²⁴ Akbulut, s. 160.

¹⁰²⁵ Fasıllık 154 Ceza Yasası’nın 4. maddesine göre ‘suç’: “*Yasa ile cezalandırılabilen bir fiili, teşebbüsü veya ihmali anlatır.*”

¹⁰²⁶ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Faillik” başlıklı 37. maddesinin 1. fıkrasına göre: “*Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.*”

¹⁰²⁷ Hakeri, s. 118; Koca / Üzümler, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 114; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 371.

¹⁰²⁸ Dönmezer / Erman, s. 724; Koca / Üzümler, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 115; Akbulut, s. 160.

¹⁰²⁹ Toroslu / Toroslu, s. 108-109.

¹⁰³⁰ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 371.

olan veya özel bir yükümlülük altında olan kişiler tarafından işlenebilmektedir.¹⁰³¹ Bununla birlikte özgü suçlarda kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Özgü suçlar bakımından aranan nitelikler suçun temel şekli için öngörülmekteyse “*gerçek özgü suçlar*”, nitelikli hali için öngörülmekteyse de “*görünüşte özgü suçlar*” olarak ifade edilmektedir.¹⁰³²

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun faili için “*kaydeden kişi*” denilmekte, fail bakımından ayrıca bir nitelik şart koşulmamaktadır. Yani suçun faili, herkes olabilmektedir. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinin 1. fıkrasında da kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun faili için “*kaydeden kimse*” denilmekte, benzer şekilde fail bakımından herhangi bir nitelik aranmamaktadır.¹⁰³³ Yani suçun faili herkes,¹⁰³⁴ bir başka ifadeyle de herhangi bir kimse¹⁰³⁵ olabilmektedir.

Çağdaş hukuk düzeninde suçun failinin, hayatta olan bir insan olabileceği kabul edilmektedir.¹⁰³⁶ Buna karşın failin kim olabileceği, daha doğrusu tüzel kişilerin de fail olup olamayacağı meselesi öğretide tartışılmaktadır.¹⁰³⁷ Ancak Türk ceza hukuku öğretisindeki baskın eğilimin failliğin insanlara özgü olduğu, bu bakımdan da sadece gerçek kişilerin fail olabileceği yönünde olduğu görülmektedir.¹⁰³⁸ Nitekim belirli bir amaca yönelik irade ile hareket edebilme yeteneği insana özgü olmaktadır.¹⁰³⁹ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda ve Türk ceza hukukunda tüzel kişilerin cezai sorumluluğu

¹⁰³¹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 371.

¹⁰³² Yıldız, s. 71; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 371-372; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 221; Akbulut, s. 161; Özgenç, s. 215; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 115.

¹⁰³³ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 204; Taşkın, s. 99; Karagülmez, s. 463; Gültekin, s. 128; Erdoğan, s. 585; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 75; Korkmaz, s. 398; Kangal, s. 61; Kılıç, s. 20; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548; Yıldız, s. 71.

¹⁰³⁴ Taşkın, s. 99; Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Akdağ, s. 94; Karagülmez, s. 463; Gültekin, s. 128; Erdoğan, s. 585; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 597; Korkmaz, s. 398; Kangal, s. 61; Kılıç, s. 20; Yıldız, s. 71; Gerçekler, s. 1377.

¹⁰³⁵ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 75.

¹⁰³⁶ Dönmezer / Erman, s. 700; Demirbaş, s. 535.

¹⁰³⁷ Bkz. Dönmezer / Erman, s. 703-704; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 374-375; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 373-375; Toroslu / Toroslu, s. 397-398; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 230-231.

¹⁰³⁸ Bkz. Dönmezer / Erman, s. 712-713; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 370-371, 383; Sözmener, s. 19-20; Toroslu / Toroslu, s. 108, 379; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 373, 375; Hakeri, s. 121; Akbulut, s. 162; Özgenç, s. 215-216; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 114.

¹⁰³⁹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 370-371; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 114.

ise farklı şekillerde ele alınmaktadır.¹⁰⁴⁰ Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Ceza sorumluluğunun şahsiliği" başlıklı 20. maddesinde tüzel kişilerin cezai sorumluluğuna ilişkin olarak açık bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre: "(1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. (2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz. Ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır". 5237 sayılı Kanun'un 20. maddesinden de anlaşıldığı üzere Türk ceza hukukunda tüzel kişilerin suçun faili olabileceği kabul edilmemekte, ancak açık bir düzenleme bulunması halinde suç dolayısıyla haklarında güvenlik tedbirleri uygulanabilmektedir.¹⁰⁴¹ Dolayısıyla tüzel kişiler, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun faili olamazlar.¹⁰⁴² Bu suçun faili, sadece gerçek kişiler olabilmektedir.¹⁰⁴³ Bununla birlikte 5237 sayılı Kanun'un "Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması" başlıklı 140. maddesinde; "Yukarıdaki maddelerde tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur" denilmektedir. Yani Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun işlenmesi dolayısıyla, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir.¹⁰⁴⁴ Ancak Kanun'un 140. maddesinin uygulanabilmesi için, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun özel hukuk tüzel kişisi faaliyeti dahilinde, temsilcisi tarafından işlenmesi söz konusu olmalıdır.¹⁰⁴⁵

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, Fasıllık 154 Ceza Yasası'nda ise tüzel kişilerin cezai sorumluluğu ile ilgili olarak 5237 sayılı Kanun'daki gibi genel bir düzenleme bulunmamaktadır.¹⁰⁴⁶ Ancak bir görüş, Fasıllık 154 Ceza Yasası'ndaki suç tanımından hareketle suçların yalnızca insanlar tarafından işlenebileceğini ifade etmektedir.¹⁰⁴⁷ Bununla birlikte tüzel kişilere ilişkin olarak cezalandırma bakımından farazilik (fiksiyon-soyutlama) teorisinin dikkate alınacağı yönünde de görüş bulunmaktadır. Bu bakımdan

¹⁰⁴⁰ Gündüz, Nurcan, s. 191, 196; Ciddi, s. 32.

¹⁰⁴¹ Dönmezer / Erman, s. 714-715; Toroslu / Toroslu, s. 399; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 383; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 375; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 232-233; Akbulut, s. 162.

¹⁰⁴² Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Erdoğan, s. 584, 608; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 75; Kılıç, s. 19; Kangal, s. 61.

¹⁰⁴³ Parlar, s. 1549; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 73, 75; Kangal, s. 61; Maden, s. 68; Yıldız, s. 71.

¹⁰⁴⁴ Taşkın, s. 105; Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Akdağ, s. 94; Erdoğan, s. 584, 608; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 74, 75; Kangal, s. 61; Kılıç, s. 19-20; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548; Gerçeker, s. 1379; Yıldız, s. 71.

¹⁰⁴⁵ Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 75; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 548.

¹⁰⁴⁶ Gündüz, Nurcan, s. 196; Ciddi, s. 32.

¹⁰⁴⁷ Sözmener, s. 19.

tüzel kişilerin, hukuk dünyasındaki varlıkları gerçek kişiler vasıtasıyla idame edilmektedir. Dolayısıyla bunlardan bağımsız olarak iradeleri de mevcut olmadığından, kusurlu kabul edilemeyecekleri ifade edilmektedir. Yani cezai sorumluluk, suç fiilinin ait olduğu gerçek kişilerin olmaktadır.¹⁰⁴⁸ Eklemek gerekir ki aksi halin kabulü, cezaların şahsiliği ilkesine de aykırı olmaktadır.¹⁰⁴⁹ Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın "Cezaların Yasal ve Kişisel Olması ve Sanık Hakları" başlıklı 18. maddesinin başlığında, cezaların kişisel olmasına yer verilmiş olsa da madde de Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı 38. maddesinin 7. fıkrasında yer alan "*Ceza sorumluluğu şahsidir*" ifadesine benzer bir ifade yer almamaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin kararlarında ise, özel hukuk tüzel kişilerinin cezai sorumluluğunun kabul edildiği görülmektedir. Nitekim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay'ı, 2017 yılında verdiği bir kararda tüzel kişilerin cezai sorumluluğunu ayrıntılı olarak ele almış ve konuya ilişkin olarak şu açıklamalara yer vermiştir:

*"Sanığın ileri sürmüş olduğu, itham olunan suçta konu fiilleri şahsen işlemediği, şahsen sorumlu olmadığı ve Sanığın Direktörü olduğu Şirketin sorumlu olduğu iddiasına öncelikle değinmekte fayda vardır. Bir şirketin aleyhine ceza davası getirilmesi ve aleyhindeki ithamdan mahkum edilmesine hukuken bir engel bulunmamaktadır. Fesil 154 Ceza Yasamızın yorum maddesinde, 'kişi' tanımında, bu ibareye tüzel kişilerin de dahil olduğu ifade edilmiştir. Yasanın yorum başlıklı 4.maddesinde 'kişi' Kıbrıslı gerçek ve tüzel kişileri de kapsayacak şekilde tanımlanmıştır. Fesil 155 madde 72 ise tüzel kişiliklerin suç işlemesi halinde uygulanacak usul kurallarını düzenlemektedir."*¹⁰⁵⁰

*"Gerçek kişilerce yürütülmekte olan eylemlerden şirketlerin sorumlu olabilmesi için, dolaylı sorumluluk (vicarious liability) durumunun var olması gereklidir. Bir şirketin aleyhine ceza davası getirilmesi hukuk sistemimizde mümkün olmakla birlikte, bazı suçların nitelik olarak, yetkilileri vasıtasıyla dolaylı olarak bir şirket tarafından işlenmesi mümkün değildir (örneğin yalancı şahitlik). Aynı şekilde ancak gerçek kişilerce işlenebilen suçların da şirketler tarafından işlenebilmesi mümkün değildir (örneğin ikinci evlilik). Bunun haricinde bir şirket tarafından işlendiği iddia edilen suçun unsurları arasındaki niyet unsuru (mens rea) bulunuyor olsa bile, o suçun şirket tarafından işlenebilmesine hukukta engel bulunmamaktadır. Bu noktada şirketin cezai sorumluluğu dolaylı sorumluluk (vicarious liability) temeline dayanmaktadır."*¹⁰⁵¹

¹⁰⁴⁸ Gündüz, Nurcan, s. 197; Ciddi, s. 32-33. Farazilik teorisi hakkında ayrıca bkz. Dönmezer / Erman, s. 706-707; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 375-376; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 231.

¹⁰⁴⁹ Toroslu / Toroslu, s. 398; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 383; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 231.

¹⁰⁵⁰ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 79-80/2016, D. No: 11/2017, T. 11.10.2017, s. 16-17.

¹⁰⁵¹ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 79-80/2016, D. No: 11/2017, T. 11.10.2017, s. 17-18.

“(Ceza hukukunda suç işleme niyetini suçun unsuru olarak aranan davalarda, direktör veya yetkililerin suç işleme niyeti şirketi de suçlu kılar.)”¹⁰⁵²

“Şirketin dolaylı sorumluluğu, şirketi temsil eden gerçek kişilerin akıl durumunun ve yapmış olduğu eylemlerin şirketin eylemi olduğu sonucuna varılabileceği meselelerde doğmaktadır. Şirketin talimat veren zihnini ve niyetini temsil eden gerçek kişilerin eylemlerinin ve akli durumunun dahil olduğu ispatlanan suçlarda, şirket, eylemi gerçekleştiren gerçek kişi ile birlikte sorumlu olmaktadır. Bununla birlikte, her şirket yetkilisinin veya her direktörün eylemleri ile şirketi cezai sorumluluk altına soktuğu sonucuna varılamaz ve her meselede, şirketi temsil eden gerçek kişinin eylemlerinin şirketin eylemi olup olmadığına karar verilmesi gerekir.”¹⁰⁵³

Yüksek Mahkeme'nin kararından da anlaşıldığı üzere Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda özel hukuk tüzel kişilerinin “*dolaylı sorumluluk*” olarak cezai sorumlulukları kabul edilmektedir. Ancak Yüksek Mahkeme'nin de belirttiği üzere bu sorumluluğun varlığı her somut olay nezdinde değerlendirilecektir. Nitekim ilgili kararın devamında Yüksek Mahkeme, “*şirketi temsil eden gerçek kişinin eylemlerinin şirketin eylemi olup olmadığına*” ilişkin tespitin nasıl yapılacağını da ele almıştır. Bununla birlikte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay'ının 2023 yılında özel hukuk tüzel kişisinin istinafına ilişkin olarak vermiş olduğu bir kararında yer alan; “*davada ise Sanık 4 olan tüzel kişi*”, “*işletme izni sahibi olan Sanık şirketin*”, “*takdir edebileceğim ceza, Sanık şirket olduğundan para cezası ile sınırlıdır*”¹⁰⁵⁴ ifadelerinden de tüzel kişilerin suçun faili olabileceğinin kabul edildiğinin, hatta bunlara yalnızca para cezasının verilebileceği anlaşılmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin bu kararları dikkate alındığında, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun tüzel kişiler tarafından da işlenebileceği, yani tüzel kişilerinde bu suçun faili olabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

3.2.2.2.3.2.3. Mağdur

Her suçun bir de mağduru (*suçun pasif süjesi*) bulunmaktadır.¹⁰⁵⁵ Suçun mağduru genel olarak; “*ceza normu tarafından korunan ve suç tarafından ihlal edilen, yani suçun hukukî*

¹⁰⁵² Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 79-80/2016, D. No: 11/2017, T. 11.10.2017, s. 18. Yüksek Mahkeme'nin ilgili kararında “Bolton (Engineering) Co. V. Graham (1957) 1 QB 159” davasından aktarılmıştır.

¹⁰⁵³ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 79-80/2016, D. No: 11/2017, T. 11.10.2017, s. 18-19.

¹⁰⁵⁴ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 27-28/2020, D. No: 6/2023, T. 24.05.2023.

¹⁰⁵⁵ Toroslu / Toroslu, s. 113; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 116; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 383; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 208; Sözmener, s. 20; Akbulut, s. 164.

*konusunu oluşturan hukukî varlık veya menfaatin sahibi veya hamilidir*¹⁰⁵⁶, “suçun konusunun ait olduğu kimse veya kimselerdir”¹⁰⁵⁷ şeklinde tanımlanmaktadır.

Suçun mağdurunun kim olabileceğine ilişkin olarak da çeşitli tartışmalar söz konusudur. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından bir görüşe göre, suçun mağdurunun insan olması gerekmemektedir. Suçun mağduru, bir başka ifadeyle suçun koruduğu menfaatin veya şeyin sahibi bir gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi veya tüzel kişiliği bulunmayan insan veya mal toplulukları da olabilmektedir.¹⁰⁵⁸ Türk ceza hukuku öğretisinde ise tüzel kişilerin veya kurumların suçun mağduru değil, suçtan zarar göreni olabileceği yönündeki görüşlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir.¹⁰⁵⁹ Buna karşın, tüzel kişilerin hukuki varlıklar olmasına -bu anlamda da kendisine özgü varlık veya menfaatlere sahip olmasına- bağlı olarak tüzel kişilere karşı işlenebilen suçlarda, yani suçun niteliği imkân vermeseyse tüzel kişilerin mağdur olabileceğini kabul eden görüşlerde bulunmaktadır. Toplulukların - aile, toplum, devletler topluluğu ve uluslararası topluluk- mağduriyeti ise genel olarak tartışmalı kalmaktadır.¹⁰⁶⁰

Mağdura ilişkin olarak bir diğer tartışmalı mesele ise, devletin de her suçun mağduru olup olmadığına ilişkindir.¹⁰⁶¹ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukundaki bir görüşe göre devlet her suçun sürekli mağduru olmaktadır.¹⁰⁶² Türk ceza hukuku öğretisindeki aynı yöndeki bir görüşe göre de suçtan suça değişebilen özel mağdurun yanı sıra, devlet her suç için ortak olarak genel ve devamlı mağdur olmaktadır. Nitekim her suç dolaylı olarak olsa dahi devlete ait olan kamusal nitelikteki genel menfaati, bu bakımdan da toplumun varlığı ve gelişmesine ilişkin menfaatin ihlali olmaktadır. Bu menfaatin sahibi olarak devlet de devamlı mağdur kabul edilmektedir.¹⁰⁶³ Aksi yöndeki bir görüş ise, devletin suçun mağduru olabileceği yönündeki görüşü devleti bir hak süjesi olarak gören eski bir anlayışın ürünü olarak değerlendirmektedir. Buna karşın, hak süjesi ancak bireyler

¹⁰⁵⁶ Toroslu / Toroslu, s. 115.

¹⁰⁵⁷ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 383-384.

¹⁰⁵⁸ Sözmener, s. 20-21.

¹⁰⁵⁹ Bkz. Özgenç, s. 227; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 117; Hakeri, s. 123; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 384; Akbulut, s. 164.

¹⁰⁶⁰ Bkz. Dönmezer, s. 727-729; Toroslu / Toroslu, s. 116-117; Demirbaş, s. 608.

¹⁰⁶¹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 385.

¹⁰⁶² Sözmener, s. 20.

¹⁰⁶³ Toroslu / Toroslu, s. 115. Yine bkz. Dönmezer / Erman, s. 697-698, 727; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 208; Demirbaş, s. 607.

olabilmektedir. Bununla birlikte, tüm suçlarda hukuk toplumunda yaşama hakkı olan herkesin mağdur (*geniş anlamda mağdur*) olduğu da değerlendirilmektedir.¹⁰⁶⁴

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun mağduru herkes olabilmektedir. 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde yer alan kişisel veri tanımı dikkate alındığında, kişisel verisi kaydedilen gerçek veya tüzel kişi bu suçun mağduru olmaktadır. Türk ceza hukukunda da 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun mağduru herkes,¹⁰⁶⁵ yani herhangi bir kimse¹⁰⁶⁶ olabilmektedir. Bununla birlikte suçun konusunun sadece gerçek kişilere ilişkin kişisel veriler olduğu kabulünde, Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen suçun mağduru "*suçun konusunu oluşturan ve kaydedilen kişisel verinin ilişkili olduğu gerçek kişi*"¹⁰⁶⁷ olmaktadır. Nitekim, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda da kişisel verilerin gerçek kişiye ilişkin olabileceği kabul edilmektedir (m.3).¹⁰⁶⁸ Bu anlamda tüzel kişiler, suçun mağduru veya suçtan zarar göreni olamaz.¹⁰⁶⁹ Bununla birlikte tüzel kişilerin suçtan zarar gören olabileceği yönünde de görüşler bulunmaktadır.¹⁰⁷⁰ Tüzel kişilerin de suçun mağduru olabileceğini kabul eden bir görüş ise, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda korunan temel değerlerin özel hayatın gizliliği olması ve tüzel kişilerin bir özel hayatının bulunmaması nedeniyle, suçun mağduru olamayacağını ancak suçtan zarar göreni olabileceğini değerlendirmektedir.¹⁰⁷¹ Son olarak belirtmek gerekir ki, kaydedilen kişisel verinin birden çok kişiyle ilişkilendirilebilmesi halinde ilgili kişilerin her biri kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun mağduru olacaktır.¹⁰⁷²

3.2.2.2.3.2.4. Hareket

Suçun varlığı için, her şeyden önce insandan kaynaklanan bir fiilin bulunması gerekmektedir. Bu fiil, dış dünyada açığa çıkan yapma (*icrai*) veya yapmama (*ihmali*)

¹⁰⁶⁴ Özgenç, s. 228; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 385.

¹⁰⁶⁵ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 597; Akdağ, s. 92; Erdoğan, s. 586; Gerçekler, s. 1377.

¹⁰⁶⁶ Parlar, s. 1549; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 75.

¹⁰⁶⁷ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 75. Yine bkz.; Gültekin, s. 129; Çokmutlu, s. 185; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 123; Taneri / Kamışlı, s. 744; Kangal, s. 61; Maden, s. 69; Kılıç, s. 20-21; Sert, s. 104-105.

¹⁰⁶⁸ Korkmaz, s. 399.

¹⁰⁶⁹ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 75.

¹⁰⁷⁰ Gültekin, s. 129; Kangal, s. 62.

¹⁰⁷¹ Erdoğan, s. 586.

¹⁰⁷² Akdağ, s. 92; Korkmaz, s. 400; Kangal, s. 62; Maden, s. 70.

şeklindeki insan davranışıdır.¹⁰⁷³ Nitekim ceza hukuku bakımından fiil, “*belirli bir amaca yönelen, kişinin isteğine ve iradesine bağlı, dış dünyada etki doğuran icrai yahut ihmali bir insan davranışdır*”¹⁰⁷⁴ şeklinde açıklanmaktadır. Belirtmek gerekir ki fiil, hareket ve davranış kavramları birbirleri yerine geçen şekilde de kullanılmaktadır. Ancak fiil kavramının, icrai ve ihmali davranışı kapsayan üst belirleme niteliğine sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu bakımdan da genelde fiil ve hareket kavramlarının eş anlamlı olarak kullanıldığı belirtilmektedir.¹⁰⁷⁵

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda hareket, kişisel verileri yasadan yetki almaksızın veya kişinin rızası almaksızın kaydetmektir. Maddenin gerekçesinde kaydetmeye ilişkin olarak, kişisel verilerin bilgisayar ortamında veya kâğıt üzerinde kaydedilmesi arasında bir fark bulunmadığı belirtilmiştir.¹⁰⁷⁶ Bununla birlikte Yasa'da veya gerekçesinde kaydetmeden ne anlaşılması gerektiğine dair bir açıklamaya yer verilmemiştir. Kuzey Kıbrıs Yüksek Mahkemesi'nin benimsemiş olduğu yorum kurallarına göre yasa veya yasa maddesinin yorumlanmasında sözcüklere ilkin basit sözlük anlamının verilmesi, dilbilgisel ve olağan alışılmış anlamına bağlı kalınması, yani sözcüklerin basit ve doğal olarak yorumlanması gerekmektedir.¹⁰⁷⁷ Bu temel yorum kuralının, kıyas yasağına uygun olacak şekilde ceza kurallarının yorumlanmasında da benimsendiği görülmektedir.¹⁰⁷⁸ Nitekim öğretide de ceza yasalarının dar bir şekilde,

¹⁰⁷³ Toroslu / Toroslu, s. 133-135; Özgenç, s. 182; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 303-304.

¹⁰⁷⁴ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 304.

¹⁰⁷⁵ Akbulut, s. 116.

¹⁰⁷⁶ 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3568.

¹⁰⁷⁷ “Yorum kurallarına göre bir yasa ya da yasa maddesi yorumlanırken o yasa veya maddede yer alan sözcüklere ilkin basit lûgati anlamı verilmesi gereklidir. Yasa maddesinde yer alan sözcüklere basit ve lûgati anlam verildiği takdirde bir anlam çıkarsa veya çıkan anlam saçma veya gülünç değilse o takdirde, çıkacak mananın makul, adil keyfi veya uygunsuz olup olmadığına bakılmaksızın Mahkemeler ilgili Yasa ya da yasa maddesini olduğu gibi uygulamak zorundadırlar.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yüksek İdare Mahkemesi, Numara: 198/1989, D. No: 15/1990, T. 03.04.1990, s. 133; “*Bilinen yorum kurallarına göre, yasada kullanılan deyim veya sözcükler birden fazla anlam taşımadıkları ve onlara doğal sözlük anlamları verilmesi halinde ortaya saçma bir anlam çıkmadığı sürece, onlara öncelikle doğal ve sözlük anlamları verilmelidir.*”, “...bir yasa metninin amacının, yasa metninde kullanılan terimlere doğal ve sözlük anlamının verilerek yasa koyucunun niyetinin tayin edilmesi olduğu ve böyle bir yasa metninin kullanımının daha adil ve pratik olacağı düşüncesiyle mahkemelerin değişik bir yorum getirmesinin uygun olmadığı...”, “...bu hususta bir karar vermenin en sağlıklı yönteminin ilgili tadelâtın gerekçesinin ne olduğuna bakmak olacaktır.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yüksek İdare Mahkemesi, Numara: 173/2013, D. No: 30/2017, T. 30.10.2017, s. 5-7; “Yasalar dahil, tüm yazılı enstrümanların yorumlanmasında absürt bir netice ortaya çıkmadıkça veya enstrümanın diğer maddeleri ile uyumsuzluk oluşturmadıkça, kelimenin dilbilgisel ve olağan alışılmış anlamına bağlı kalınmalıdır.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Hukuk, Numara: 99/2011, D. No: 6/2016, T. 28.01.2016, s. 8.

¹⁰⁷⁸ “Hukukta yorum, bir hukuk kuralının anlamını saptamak için yapılan düşünsel faaliyetlerdir. Yorum, dar ve geniş yorum olmak üzere ikiye ayrılabilir. Ceza hukukunda da her iki yorum türüne başvurmak olanaklıdır. Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi ışığında ceza hukukunda kıyas mümkün olmadığından, genişletici yorumun kıyasa yol açma ihtimali mevcut olduğu dikkate alınmalıdır. Kıyasa yol açmamak için kullanılacak

öncelikle Fası 1 Yorum Yasası'ndan ve ilgili yasaların tefsir maddesinden yararlanılarak yasa koyucunun niyetine ve amacına uygun bir şekilde yorumlanması gerektiği belirtilmektedir.¹⁰⁷⁹ Yasa koyucunun niyetinin ve amacının ne olduğunun belirlenmesinde ise ilk olarak yasalarda kullanılan kelime ve sözcüklere “basit ve doğal anlamları” verilmesinin gerektiği, bu şekilde yapılan yorum neticesinde “ortaya gülünç, anlaşılmaz ve kanunun diğer bölümleri ile çelişkili bir durum çıkmaz ise” yorumun doğru kabul edileceği ve başka bir yorum yöntemine başvurulmayacağı ifade edilmektedir.¹⁰⁸⁰

Sözlük anlamıyla ‘kaydetmek’ ise; “bazı önemli noktaları belirleyip yazmak”, “herhangi bir şeyi bir yere mal etmek, bir şeyin tarih, numara veya adını bir deftere geçirmek; yazmak”, “hatırlamak için yazmak; not etmek”, “sesi veya resmi manyetik bant üzerine geçirmek” anlamlarına karşılık gelmektedir. Bilişim anlamıyla ise, “program, veri, görüntü veya filmi bilgisayarın kalıcı belleğine yazmak” olarak açıklanmaktadır.¹⁰⁸¹ Türk ceza hukuku öğretisindeki bir görüşe göre kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun unsuru olarak kaydetmek fiili, “kişiyeye ait bilgilerin bir yere yazılmasını, saklanmasını veya koruma altına alınmasını ifade eder”.¹⁰⁸² Bu bakımdan da kaydetmek, kişisel verilerin gerektiğinde kullanılabilir şekilde hazır bulundurulmasıdır.¹⁰⁸³ Bir diğer görüşe göre de kaydetme, “kişisel veriyi, bir araç kullanarak ya da kullanmayarak, daha sonra ulaşılabilir şekilde saklamaktır”.¹⁰⁸⁴ Kişisel veriye kaydetmeksizin bakılmasının, dinlenmesinin, okunmasının, zihinde tutulmasının veya ezberlenmesinin ise suça vücut vermeyeceği belirtilmektedir.¹⁰⁸⁵ Kişisel verilerin hangi yöntemle, nereye kaydedildiğinin ise suçun oluşumu bakımından önemi bulunmamaktadır.¹⁰⁸⁶ Kişisel verilerin her türlü şekilde kaydedilmesi suçu oluşturmaktadır.¹⁰⁸⁷ Kaydetme kişisel verinin kâğıt ve benzeri

ölçü yorumlanacak kuralın sözüdür (lafzı). Özetle, ceza kurallarının yorumlanması öncelikle dar yorum ile ve kuralın sözünden hareketle yapılır. Bu meselede davalının iddia ettiği gibi, işlenen fiili cezalandırmak için kanunun sözü dışında bazı sebepler ileri sürüldüğünde, yorum sınırı aşılarak kıyasa gidilmiş olur. Bu nedenle, bir ceza kuralını yorumlarken, öncelikle kuralın sözünden hareket edilir. Kuralın sözünden hareketle yapılan yorumda, kullanılan sözcüklerin öncelikle hukuk dilindeki anlamı araştırılarak, bu anlama sıkı sıkıya bağlı kalınarak bir tesbit yapılır. Lafzi yorumun sınırı sözcüğün olası anlamıdır. Diğer yorum yöntemleri (örnek: amaçsal yorum) lafzi yorumu tamamlayacak şekilde uygulanır.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yüksek İdare Mahkemesi, Numara: 39/1999, D. No: 16/2011, T. 28.06.2011, s. 6-7.

¹⁰⁷⁹ Sözmener, s. 35.

¹⁰⁸⁰ Sözmener, s. 35. Daha detaylı bilgi için ayrıca bkz. Sözmener, s. 35-43.

¹⁰⁸¹ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023).

¹⁰⁸² Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 78.

¹⁰⁸³ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 78; Çokmutlu, s. 186; Gerçekler, s. 1378.

¹⁰⁸⁴ Akdağ, s. 99; Korkmaz, s. 392.

¹⁰⁸⁵ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 597; Erdoğan, s. 580; Çokmutlu, s. 186-187; Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 78-79; Köse, s. 120; Kangal, s. 66; Maden, s. 49; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 547.

¹⁰⁸⁶ Gültekin, s. 127; Çokmutlu, s. 186-187; Taneri / Kamışlı, s. 744; Kangal, s. 66; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 546.

¹⁰⁸⁷ Karagülmez, s. 447.

şeylerin üzerine yazılması, çizilmesi, işaretlenmesi, fotokopisinin çekilmesi, ses bantlarına kaydedilmesi, videoya alınması, fotoğraflarının çekilmesi, elektronik ortama taranması, dijital ortama alınması şeklinde olabilecektir.¹⁰⁸⁸ Hukuka uygun olarak kaydedilen bir kişisel verinin, hukuka aykırı olarak yeniden kaydedilmesi halinde de suçun oluşacağı ifade edilmektedir.¹⁰⁸⁹

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddesinde de hareket, kişisel verileri hukuka aykırı olarak kaydetmektir. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukundaki gibi maddenin gerekçesinde kişisel verilerin kâğıt üzerinde veya bilgisayar ortamında kaydedilmesi arasında ayırım gözetilmediği belirtilmiştir.¹⁰⁹⁰ Bununla birlikte 6698 sayılı Kanun'da kişisel verilerin kaydedilmesini de içinde bulunduran 'kişisel verilerin işlenmesi' kavramının tanımından (m.3/1-e) hareketle, kaydetmenin otomatik olmayan yollarla gerçekleştirilmesi halinde eğer kaydedilen kişisel veri, veri kayıt sisteminin parçası haline getirilmemekteyse 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşmayacağı değerlendirilmektedir.¹⁰⁹¹ Buna karşın Türkiye Cumhuriyeti Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun yayınladığı rehberde bu hususa ilişkin olarak şu açıklamaya yer verilmektedir: *"Otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel veriler, bir veri kayıt sisteminin parçası da değilse Kanun kapsamında değerlendirilmeyecektir. Fakat bu durum ilgili verilerin kişisel veri niteliğini etkilemeyeceği için, bu verilere ilişkin hukuka aykırı eylemler de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında suç teşkil etmeye devam edecektir."*¹⁰⁹² Nitekim benzer bir açıklamaya 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun gerekçesinde de yer verilmiştir.¹⁰⁹³ Türk ceza hukuku öğretisinde de kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşumu bakımından kaydedilen kişisel veriler, bir veri kayıt sisteminin parçası haline getirilmese dahi Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşacağı yönünde görüşler bulunmaktadır.¹⁰⁹⁴

¹⁰⁸⁸ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Karagülmez, s. 447-448; Erdoğan, s. 581; Çokmutlu, s. 186; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 79; Kangal, s. 66; Maden, s. 48-49; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 546.

¹⁰⁸⁹ Gültekin, s. 127; Çokmutlu, s. 187; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 128; Taneri / Kamışlı, s. 745; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 79; Korkmaz, s. 393-394; Sert, s. 101-102; Kangal, s. 67; Maden, s. 50.

¹⁰⁹⁰ 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinin gerekçesi için bkz. Çelik / Albayrak, s. 718; Gerçekler, s. 1376.

¹⁰⁹¹ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 79; Korkmaz, s. 393; Göçmen Uyarer, s. 200.

¹⁰⁹² KVKK, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması**, s. 22.

¹⁰⁹³ 6698 sayılı Kanun'un 2. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu**, s. 6-7.

¹⁰⁹⁴ Sert, s. 101; Kangal, s. 65, 67; Maden, s. 62; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 547; Yıldız, s. 76. 5237 sayılı Kanun'unu 136. maddesi bakımından benzer yönde bkz. Börekçi, s. 90.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından da 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşması için, kaydedilen kişisel verilerin 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nda belirtildiği gibi bir dosyalama sisteminin bir bölümünü oluşturması veya oluşturmasının planlanması gerekmemektedir. Nitekim 89/2007 sayılı Yasa'nın amaca ilişkin 3. maddesinde bu noktaya ilişkin olarak, *“bir dosyalama sisteminin bir bölümünü oluşturan veya oluşturması planlanan kişisel verilerin otomatik veya otomatik olmayan yöntem ve araçlarla, tamamen veya kısmen işlenmesine”* denmektedir. Bu bakımdan 89/2007 sayılı Yasa'nın uygulama kapsamı için aradığı bir dosya sisteminin bölümünü oluşturma ölçütü, hem otomatik yöntemlerle hem de otomatik yöntemlerle işlenen kişisel veriler bakımından geçerli olmaktadır. 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşumu için böyle bir gerekliliğin kabul edilmesi; gerek suçun kanuni tanımında bu yönde bir sınırlandırma yapılmadığından, gerekse bu yöndeki bir sınırlamanın kabul edilmesinin suçun kapsamının oldukça daraltılması anlamına geleceğinden isabetli olmayacaktır.

Türk ceza hukuku öğretisinde suçlar, hareket unsurunun kanuni tanımda tarif edilmesine göre çeşitli açılardan tasnif edilerek ele alınmaktadır. İlk ayırım, hareketin şekline ilişkin olarak yapılmaktadır. Suç aktif (*icrai-olumlu*) bir davranış ile gerçekleştirilmekteyse *“icrai suçlar”* (*hareket suçları*), yapmama şeklinde pasif (*ihmali-olumsuz*) bir davranış ile gerçekleştirilmekteyse de *“ihmali suçlar”* olarak ifade edilmektedir.¹⁰⁹⁵ İhmali suçlarda kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Kanuni tanımda suçun gerçekleşmesi bakımından açık bir şekilde ihmalin aranması halinde *“gerçek ihmali suçlar”* (*sırf ihmal suçları*), kanuni tanımda esasen icrai davranışla işlenebileceği düzenlenen suçun ihmali davranışla gerçekleştirilmesi halinde ise *“gerçek olmayan ihmali suçlar”* (*ihmal suretiyle icra suçları*) söz konusu olmaktadır.¹⁰⁹⁶ Kaydetmek ise icrai bir harekettir,¹⁰⁹⁷ suçun işlenebilmesi için failin aktif bir davranışta bulunması gerekmektedir.¹⁰⁹⁸ Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu ihmali hareket ile işlenmemektedir.¹⁰⁹⁹ Bu bakımdan hem 32/2014

¹⁰⁹⁵ Toroslu / Toroslu, s. 141; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 328-329; Akbulut, s. 127-128; Demirbaş, s. 253-255; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 235-236.

¹⁰⁹⁶ Akbulut, s. 128; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 330-331; Toroslu / Toroslu, s. 142; Demirbaş, s. 254-255; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 236.

¹⁰⁹⁷ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Çokmutlu, s. 188; Kangal, s. 60.

¹⁰⁹⁸ Akdağ, s. 96.

¹⁰⁹⁹ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Akdağ, s. 96; Erdoğan, s. 581; Çokmutlu, s. 188; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 547; Korkmaz, s. 394; Köse, s. 120; Kangal, s. 60. Aksi yönde bkz. Maden, s. 52.

sayılı Yasa'da hem de 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, hareketin şekli bakımından icrai bir suçtur.¹¹⁰⁰

İkinci ayırım ise, hareketin sayısına göre yapılmaktadır. Suçun oluşumu bakımından tek bir hareketin yapılması yeterli olsaydısa *“tek hareketli suçlar”*, birden çok hareketin yapılması aranmaktaysa *“çok hareketli suçlar”* (birden çok hareketli suçlar), alternatif olarak belirtilen hareketlerden herhangi birisi ile gerçekleştirilebiliyorsa da *“seçimlik hareketli suçlar”* (seçenek hareketli suçlar) şeklinde ifade edilmektedir.¹¹⁰¹ 32/2014 sayılı Yasa'da ve 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşumu için kişisel verilerin kaydedilmesi, yani tek bir hareketin yapılması yeterlidir. Bu nedenle hareketin sayısına göre kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, tek hareketli bir suçtur.¹¹⁰²

Üçüncü bir ayırım da hareketin önemine ilişkin olarak yapılmaktadır. Suçun hangi tür hareketlerle gerçekleştirilebileceği belirtilmekteyse yani belirli şekilde veya belirli vasıtalarla gerçekleştirilmesi aranmaktaysa *“bağlı hareketli suçlar”*, herhangi bir hareketin yapılması yeterli kabul edilmekteyse yani bir özelleştirme yapılmamaktaysa da *“serbest hareketli suçlar”* olarak ifade edilmektedir.¹¹⁰³ 32/2014 sayılı Yasa'da kişisel verilerin kaydedilmesi suçu için *“kişisel verileri yasadan yetki almaksızın veya kişinin rızası olmaksızın kaydeden”* denilmektedir. Kişisel veriler, yasadan yetki almaksızın ve kişinin rızası olmaksızın kaydedildiği sürece kaydetmenin nasıl gerçekleştirildiğinin bir önemi bulunmamaktadır. 5237 sayılı Kanun'da ise, *“hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden”* denilmektedir. Benzer şekilde kişisel veriler hukuka aykırı olarak kaydedildiği sürece kaydetmenin hangi şekilde yapıldığının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan hem 32/2014 sayılı Yasa'da hem de 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, hareketin önemine göre serbest hareketli bir suçtur.¹¹⁰⁴

¹¹⁰⁰ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Gültekin, s. 127; Akdağ, s. 96; Korkmaz, s. 391; Kılıç, s. 24; Yıldız, s. 76-77.

¹¹⁰¹ Akbulut, s. 123-126; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 325-327; Hakeri, s. 141; Özgenç, s. 186-189; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 122-125; Demirbaş, s. 251-252; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 235.

¹¹⁰² 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Gültekin, s. 126; Kılıç, s. 24; Maden, s. 52; Yıldız, s. 76.

¹¹⁰³ Akbulut, s. 124-125; Toroslu / Toroslu, s. 141-142; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 337; Hakeri, s. 141; Özgenç, s. 187-188; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 123-124; Demirbaş, s. 249-250.

¹¹⁰⁴ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Taşkın, s. 101; Akdağ, s. 97; Dülger, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 128; Korkmaz, s. 395; Kılıç, s. 24; Maden, s. 51; Sert, s. 102; Yıldız, 77. Suçun, *“bağlı hareketli bir suç”* olduğu yönündeki görüşler için bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 597; Erdoğan, s. 581; Kangal, s. 59.

Son ayırım ise, hareketin icrasının süreklilik arz edip etmemesi bakımından yapılmaktadır. Suç hareketin yapılması ya da neticenin gerçekleşmesi ile tamamlanmaktaysa “*ani suçlar*” (*icrası devam etmeyen suçlar*), hareketin yapılması ile tamamlanan ve icrası devam eden suçlar ise “*mütemadi suçlar*” (*kesintisiz suçlar*) şeklinde ifade edilmektedir.¹¹⁰⁵ Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, gerek 32/2014 sayılı Yasa bakımından gerekse 5237 sayılı Kanun bakımından kaydetme hareketinin yapılması ile tamamlanmakta, sonrasında belirli bir sürenin geçmesi ise aranmamaktadır. Dolayısıyla kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, icrasının süreklilik arz edip etmemesi bakımından ani bir suçtur.¹¹⁰⁶

3.2.2.2.3.2.5. Netice

Netice (*sonuç*) “*hareket veya ihmalden kaynaklanan bir olay*”¹¹⁰⁷, “*hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişiklik*”¹¹⁰⁸ olarak açıklanmaktadır. Öğretide neticenin esasına dair ileri sürülen görüşler ekseninde her suçun neticesinin olup olmadığı, neticenin her suçta bulunması gereken zorunlu bir unsur olup olmadığı tartışılmaktadır.¹¹⁰⁹ Bu tartışmaya ilişkin olarak bir görüş hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişiklik suçun kanuni tanımında yer almamaktaysa neticenin önem arz etmediği, yani neticenin suçun maddi bir unsuru olmadığı yönündedir.¹¹¹⁰ Bu açıdan da suçlar, “*sırf hareket suçları*” (*şekli suçlar*) ve “*netice suçları*” (*maddi suçlar*) şeklinde sınıflandırılmaktadır.¹¹¹¹ Sırf hareket suçlarında hareketin gerçekleşmesiyle suç tamamlanmakta ve bir neticenin gerçekleşmesi aranmamakta, neticeli suçlarda ise hareketten ayrı olarak bir neticenin gerçekleşmesi de aranmaktadır.¹¹¹² Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu ise, sırf hareket

¹¹⁰⁵ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 338-339; Koca / Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 125-126.

¹¹⁰⁶ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Gültekin, s. 127-128; Akdağ, s. 97; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 598; Çokmutlu, s. 189; Korkmaz, s. 394; Kangal, s. 60; Kılıç, s. 24; Sert, s. 103; Yıldız, s. 77.

¹¹⁰⁷ Toroslu / Toroslu, s. 143.

¹¹⁰⁸ Koca / Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 129; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 340; Özgenç, s. 193; Akbulut, s. 138.

¹¹⁰⁹ Toroslu / Toroslu, s. 143-146; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 341-342.

¹¹¹⁰ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 341-342; Akbulut, s. 138; Koca / Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 129; Özgenç, s. 193-194.

¹¹¹¹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 342; Toroslu / Toroslu, s. 146; Akbulut, s. 139; Koca / Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 129; Özgenç, s. 194.

¹¹¹² Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 342-343; Akbulut, s. 139; Koca / Üzülmmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.129-131; Özgenç, s. 194.

suçudur.¹¹¹³ Nitekim kaydetme hareketinin bitirilmesiyle suç tamamlanmakta,¹¹¹⁴ ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi ise aranmamaktadır.¹¹¹⁵ Dolayısıyla, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında ve Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, sırf hareket suçudur.

3.2.2.2.3.3. Manevi Unsur

Suçun manevi (*subjektif*) unsurları failin iç dünyasına ilişkin olmakta, "*iç dünyasının realiteleri*" olarak suç tipinde yer almaktadır.¹¹¹⁶ Bir başka deyişle, "*failin psikik-manevi alanına ve tasavvur dünyasına ait olan unsurlar*" olmaktadır.¹¹¹⁷ Manevi unsur, ceza hukukunu diğer hukuk disiplinlerinden kesin olarak ayıran bir niteliğe haizdir.¹¹¹⁸ Nitekim bir fiilin suç teşkil etmesi için, fiil ile fail arasında manevi bir bağın da tesis edilmesi gerekmektedir.¹¹¹⁹ Bu bakımdan da manevi unsur, "*işlenen fiil ile kişi arasındaki manevi bağ*"¹¹²⁰ olarak açıklanmaktadır. Bu bağın yokluğunda, suçun varlığından da söz edilememektedir.¹¹²¹

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun manevi unsurunun ne olduğuna ilişkin olarak açıklamalarda bulunulmadan önce, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda suçun manevi unsurunun nasıl ele alındığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunu konu edinen öğretide, suçun manevi unsurunun tanımlanması noktasında görüş farklılıklarının bulunduğu görülmektedir. Bu görüşlerin daha iyi anlaşılabilmesi bakımından da ilkin, Fası 154 Ceza Yasası'nın ilgili düzenlemesine yer verilmesi uygun olacaktır. Fası 154 Ceza Yasası'nın

¹¹¹³ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 597; Gültekin, s. 131; Akdağ, s. 97; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 73, 79; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 547; Korkmaz, s. 394; Kangal, s. 59; Kılıç, s. 25; Yıldız, s. 78. Suçun, "*neticesi harekete bitişik suç*" olduğu yönündeki görüşler için bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 597; Erdoğan, s. 581; Çokmutlu, s. 188; Korkmaz, s. 394;

¹¹¹⁴ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Erdoğan, s. 581; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 547; Kılıç, s. 25.

¹¹¹⁵ Gültekin, s. 131-132; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 79; Kangal, s. 59; Kılıç, s. 24-25.

¹¹¹⁶ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 292, 302, 395.

¹¹¹⁷ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 113.

¹¹¹⁸ Dönmezer / Erman, s. 444; Yıldız, s. 80.

¹¹¹⁹ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 395.

¹¹²⁰ Özgenç, s. 234; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 147.

¹¹²¹ Özgenç, s. 234.

“Genel Kurallar” başlıklı 1. Kısımında yer alan “Cezai Sorumluluğa İlişkin Genel Kurallar” başlıklı 4. Bölümündeki “Niyet-Saik” başlıklı 9. maddesi ise şu şekildedir;

“Bu Yasanın ihmalkarlıkla işlenen fiiller ve ihmallere ilişkin açık kurallarına bağlı kalınması koşuluyla, bir kişi, kendi iradesi dışında serbestçe yer alan bir fiil veya ihmalden veya kazaen meydana gelen bir olaydan cezai sorumluluk altına girmez. Belirli bir sonuca sebebiyet verme niyetinin, bir fiil veya ihmalle, tamamen veya kısmen, işlenen bir suçun unsurunu teşkil ettiği açıkça belirtilmedikçe, bir fiil veya ihmalle gerçekleştirilmesi niyet edilen sonucu dikkate alınmaz. Başka bir biçimde açıkça belirtilmedikçe, bir kişiyi bir fiil yapmaya veya yapmayı ihmal etmeye veya bir niyet oluşturmaya sevk eden neden, cezai sorumluluk açısından önem taşımaz.”

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından suçun manevi unsurunu değerlendiren bir görüşe göre, Yasa'nın 9. maddesinden anlaşılan Fasıl 154 Ceza Yasası'nın cezai sorumluluk bakımından esas olarak objektif sorumluluğu¹¹²² benimsediğidir. Buna göre Yasa'nın 9. maddesinden, suçun düzenlendiği yasa maddesi niyeti suçun bir unsuru olarak belirlememekteyse suçun oluşumu bakımından failin niyetinin önem arz etmediği anlaşılmaktadır.¹¹²³ Yine buna göre aynı maddeden suçun düzenlendiği yasa maddesi aksini öngörmemekteyse, faili suçu işlemeye iten nedenin de suçun oluşumu açısından bir önemi bulunmadığı anlaşılmaktadır.¹¹²⁴ Bu görüş dahilinde manevi unsura ilişkin olarak, Fasıl 154 Ceza Yasası'nda “*niyet unsurunun aranmayacağı haller*”, “*niyet unsurunun aranacağı haller*” ve “*ihmalin aranacağı haller*” şeklinde üç cezai sorumluluk hali bulunmaktadır. Bu bakımdan da, niyet ve kastın aynı anlama gelecek şekilde ele alındığı görülmektedir.¹¹²⁵ Bununla birlikte suçun oluşumu bakımından niyet unsurunun aranmadığı hallerde de -ki buna göre genel ilke budur-, esasen bir niyet arandığı ancak bunun “*suçu oluşturan davranışı yapmaktaki niyet*” yani “*kanunsuz davranışta bulunma niyeti*” olduğu, netice istenmese veya bilinmese dahi davranışın bilerek ve istenerek yapılmış olmasının arandığı belirtilmektedir.¹¹²⁶ Yani Ceza Yasası'nda genel ilke olarak

¹¹²² Objektif sorumlulukta failin suç teşkil eden davranışta bulunması ve davranışının iradi olması, bu davranışın meydana getirdiği neticeye ilişkin olarak da olgusal bağın varlığı cezalandırılma bakımından yeterli görülmekte, davranışın psikolojik veya düşünsel olarak faile bağlanması gerekli olmamaktadır., Sözmener, s. 118-119. Bir başka ifadeyle fail ve fiil arasında herhangi bir psişik bağ aranmaksızın, failin fiilinden yalnızca maddi nedensellik bağına dayanılarak sorumlu tutulması kabul edilmektedir. Bu bakımdan neticeye neden olan hareket failin iradesinin ürünü olduğu sürece, netice bakımından failin psişik tutumuna bakılmamaktadır., Toroslu / Toroslu, s. 202-203. Yani objektif sorumluluğun söz konusu olduğu hallerde hareketin iradi olmasının ve hareketle netice arasındaki nedensellik bağının yine arandığı, aranmayan hususun neticeye ilişkin olarak faildeki kast veya taksir olduğu belirtilmektedir. Bu bakımdan objektif sorumluluk hallerinde de manevi bir yönün bulunduğu değerlendirilmiştir., Dönmezer / Erman, s. 527-528. Bununla birlikte objektif sorumluluk bakımından hareketin iradi olmasının, failin hareketi “*bilerek ve isteyerek yapması*” anlamına geldiği noktada görüş birliği bulunduğu da ifade edilmektedir., Dönmezer / Erman, s. 528.

¹¹²³ Sözmener, s. 118.

¹¹²⁴ Sözmener, s. 119.

¹¹²⁵ Sözmener, s. 119-120.

¹¹²⁶ Sözmener, s. 127-129.

aranmayan niyet unsurunun, davranışın neticesine ilişkin olduğu ifade edilmektedir. Bu anlamda Ceza Yasası, suçu oluşturan davranış için genel ilke olarak niyet unsurunu aramakta ve bunun yokluğunda failin cezai sorumluluğu ortaya çıkmamaktadır.¹¹²⁷ Neticeyi ortaya çıkaran davranışın bilerek ve istenerek gerçekleştirilmemesi halinin cezalandırılmasına ilişkin istisna ise, 9. madde de yer verildiği üzere Ceza Yasası'nda özel olarak suç oluşturacağı belirtilen hallerde ihmalkarlıkla işlenen fiillerdir. İhmalkarlık ise dikkat ve özen sorumluluğuna uygun davranmama olarak değerlendirilmektedir.¹¹²⁸

Bir diğer görüşe göre Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda kusurluluk, Anglosakson hukuk sisteminde “*mens rea*” şeklinde ifade edilen manevi unsur ile açıklanmaktadır.¹¹²⁹ Bu kavramın ise basit tabirle, “*failin zihinsel durumu*” olduğu ifade edilmektedir.¹¹³⁰ “*Zihnin suçluluğu*” şeklinde de ifade edilen *mens rea*, “*zihin suçlu olmadığı sürece, sadece davranışların kişiyi suçlu yapmayacağı*” (*actus non facit reum nisi mens sit rea*) ilkesi ile açıklanmakta, suçun maddi unsurunun (*actus reus*) yanı sıra manevi unsurunun (*mens rea*) varlığını gerekli kılmaktadır.¹¹³¹ Bununla birlikte *mens reanın*, kast (*intention*) ve taksir (*negligence / recklessness*) şeklindeki iki üst kavrama ayrıldığı değerlendirilmektedir.¹¹³² Bu doğrultuda da Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda suçların kural olarak kasten işlendiği,¹¹³³ taksirin ise istisnai bir hal olabileceği ifade edilmektedir.¹¹³⁴ Buna karşın Fası 154 Ceza Yasası'nda ve uygulanmasında ise hatalı bir şekilde “*taksir*” yerine “*ihmalkarlık*” ifadesine yer verildiği,¹¹³⁵ Yasa'nın İngilizce aslı olan “*Chapter 154 Criminal Code*”un¹¹³⁶ 9. maddesinde taksiri ifade eden “*negligence*” kelimesinin hatalı olarak “*ihmalkarlık*” şeklinde Türkçeye çevrildiği belirtilmektedir.¹¹³⁷ Benzer şekilde aynı maddede yer alan “*intention*” ve “*motive*” kelimelerinin ikisinin de eş

¹¹²⁷ Sözmener, s. 158.

¹¹²⁸ Sözmener, s. 158-159.

¹¹²⁹ Gündüz, Nurcan, s. 204; Ciddi, s. 157.

¹¹³⁰ SİMESTER, A.P.- SPENCER J.R.- SULLIVAN G.R- VIRGO G.J., *Simester and Sullivan's Criminal Law-Theory and Doctrine*, 4. Bası, Hart Publishing, Oxford, 2010, s. 125'ten aktaran: Gündüz, Nurcan, s. 204.

¹¹³¹ DRESSLER, Joshua, *Understanding Criminal Law*, Third Edition, Lexis Publishing, San Francisco, 2001, s. 115'ten aktaran: Ciddi, s. 157.

¹¹³² Ciddi, s. 157; s. 157-158, dipnot 643.

¹¹³³ Gündüz, Nurcan, s. 204; Ciddi, s. 158.

¹¹³⁴ Ciddi, s. 158-159.

¹¹³⁵ Gündüz, Nurcan, s. 204.

¹¹³⁶ “Chapter 154 Criminal Code”, **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler**, <https://www.mahkemeler.net/ifasil/Cap154.pdf>, Son Erişim Tarihi: 11.11.2023.

¹¹³⁷ Ciddi, s. 158; Gündüz, Nurcan, s. 204, dipnot 45. Bu noktaya ilişkin olarak, Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda Ceza Yasası gibi birtakım temel yasaların İngilizce olmasının sorun teşkil ettiği, söz konusu yasaların Türkçeye çevirileri yapılmış olmakla birlikte geçerli metnin İngilizce olduğu ancak bazı maddeler çevrilirken esas metne sadık kalınmadığı da belirtilmektedir., Necatigil, s. 136. Nitekim her ne kadar İngiliz döneminden kalan yasalar Türkçeye çevrilmiş ve basılmış olsa da bu yasaların Türkçeye çevrilmiş metinleri Parlamento tarafından kabul edilmemiştir. Bu nedenle de uyuşmazlıklarda ve yargısal işlemlerde yasaların İngilizce metninin esas alınması söz konusu olmaktadır., Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, **KKTC'de Yasa Hazırlama ve Yasa Yapma Süreci: Kurumsal ve Fonksiyonel Analizi**, s. 16, 108-109.

anlama gelen şekilde “*niyet*” olarak Türkçeye çevrildiği de eklenmektedir.¹¹³⁸ Buna karşın Anglosakson hukuku bakımından “*intention*” kavramı kastı ifade ederken, “ *motive*” kavramının niyeti ifade edebileceği ve iki kavramın birbirinden ayrıldığı belirtilmektedir. Bu bakımdan da Fası 154 Ceza Yasası’nın 9. maddesinin 3. bendinden farklı olarak 2. bendinde yer alan niyet kelimesinin esasen kastı ifade ettiği değerlendirilmektedir.¹¹³⁹ Bu doğrultuda da yer verilen ilk görüşte maddenin yanlış çevrilmesine bağlı olarak genel kast ve özel kast (*saik*) ayrımının yanlış yorumlandığı, Yasa’nın 9. maddesinden anlaşılması gerekenin “*özel kastla işlenebileceği belirtilmeyen suçlar açısından genel kastın asıl sorumluluk biçimi olduğu*” değerlendirilmektedir.¹¹⁴⁰

Esasen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay uygulamasında da suçu işlemeye sevk eden nedenin “ *motive*” olarak ifade edildiği görülmektedir.¹¹⁴¹ Bununla birlikte yine uygulamaya bakıldığında *mens rea* unsurunun niyet-kast olarak ele alındığı ve yukarıda yer verilen ilk görüşe uygun olarak, objektif sorumluluk -tam mesuliyet olarak da ifade edilmekte- (*strict liability*) öngörülen suçlarda yani niyet unsurunun açıkça belirtilmediği suçlarda bu unsurun aranmadığı görülmektedir.¹¹⁴² Nitekim Fası 154 Ceza Yasası’nın 153. maddesinde ömür boyu hapis cezası öngörülen suçun *mens rea* unsuru aranmayan objektif sorumluluk türü bir suç şeklinde düzenlenmesinin, objektif sorumluluğun basit ve kabahat türü suçlarla sınırlı olduğu ve müdafaa hakkını ortadan kaldırdığı gerekçesiyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’ne aykırılık iddiasında bulunulduğu, Anayasa Mahkemesi’nin ise ilgili düzenlemenin Anayasa’ya aykırı olmadığına karar verdiği görülmektedir.¹¹⁴³ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yargıtay’ının da bir suçun

¹¹³⁸ Ciddi, s. 158.

¹¹³⁹ Ciddi, s. 158-159.

¹¹⁴⁰ Ciddi, s. 162.

¹¹⁴¹ “Bir kişiyi bir eylemi işlemeye sevk eden neden (*motive*), suçun unsuru olmamakla beraber...”, “Sanığı suç işlemeye sevk eden neden, Fası 154 Ceza Yasası’nın 9. maddesi kapsamındaki cezai sorumluluk bakımından önemsizdir.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 78,81/2015, D. No: 4/2016, T. 23.03.2016, s. 36-37.

¹¹⁴² “Sanık No.1 Avukatının iddiaları şu şekilde özetlenebilir: Alt Mahkemenin, Sanık No.1’in itham edildiği suçun oluşmasında *mens rea* (kasıt unsuru) aranmadığına ve *strict liability* (tam mesuliyet) taşıyan bir suç olduğuna ilişkin bulgusu hatalıdır.”, “...önümüzdeki meselede esas itibarıyla her iki Sanığın üzerinde durduğu husus, itham edildikleri suçun tam mesuliyet (*strict liability*) gerektiren bir suç olmadığıdır.”, “Bu nedenle, Alt Mahkemenin, ‘Sanıkların itham edildikleri suçta *mens rea* unsuru aranmadığı ve İddia Makamının Sanıkların imzalarını attıkları esnadaki niyetleri ve bilgileri ile ilgili ispat yükümlülüğü olmadığı’ hususundaki bulgusu hatalı değildir.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 86-87-88-89/2014, D. No:12/2015, T. 26.10.2015, s. 4, 5, 15. “Sanığın bu maddeye aykırı olarak, kanunsuz bir fiille adam öldürme suçundan suçlu bulunup mahkûm edilebilmesi için Savcı’nın, maktûl’ün ölümünün sanığın kanunsuz bir fiili sonucunda meydana geldiğini, makul şüphenin ötesinde kanıtlaması gerekir. Kanunsuz bir fiilden dolayı adam öldürme suçlarında öldürme niyeti (*mens rea*) aranmaz. Aranan niyet kanunsuz fiil yapma niyetidir.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 45/2004, D. No: 6/2005, T. 30.06.2005, s. 14.

¹¹⁴³ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 23/2014, D. No: 4/2015, T. 25.06.2015.

objektif sorumluluk gerektiren bir suç olup olmadığının değerlendirilmesine, yani *mens rea* unsurunu bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine ilişkin olarak bir kararında şu ifadelere yer verdiği görülmektedir:

“...Eğer yasa koyucu işini etkili bir biçimde yapmışsa, ‘bilerek’ (knowingly) veya ‘dikkatsizce /pervasız (recklessly) sözcüklerini etkileyerek yasayı kasıt (mens rea) arayan bir suç haline getirmiştir. Alternatif olarak, bazı hallerde yasadaki suçun tam mesuliyet gerektiren bir suç yaratıldığının açıkça gösterir niteliktedir. Bunun aksine, Common Law’daki (Ahkâmı Umumiye) yerleşmiş karineye göre mens rea olarak adlandırılan kasıt unsurunun gerekli olduğu ve parlamento tarafından aksine bir niyet açıkça veya zımnen gerekli bir biçimde belirtilmediği sürece aranması gerekmektedir.”¹¹⁴⁴

“(1) Bir kişinin cezai bir suçla ilgili suçlu bulunabilmesi için mens rea’nın (kasıt unsurunun) mevcut olması gerektiğine dair hukuki bir karine mevcuttur. (2) Söz konusu suçun karakterinin ‘gerçekten cezai’ olması halinde karine özellikle güçlüdür.”¹¹⁴⁵

“sosyal tehlike ne kadar büyükse, söz konusu suçun daha çok tam mesuliyet gerektiren bir suç olarak yorumlanması gerekmektedir.”¹¹⁴⁶

“...maddesinde ‘bilerek’s (knowingly) veya dikkatsiz/pervasız (recklessly) sözcükleri yer almamaktadır. Bu durumda bu madde nasıl yorumlanmalıdır? Gammon prensiplerine göre, yasanın bütününe ve amacına bakmak gerekmektedir. Eğer yasaya uyulmamasının sonuçları veya etkileri kamuyu ilgilendirirse veya yasaya uyulmaması neticesinde kamunun çıkarları zarar görecektse, o zaman söz konusu yasa maddesinin tam mesuliyet gerektiren bir suç olarak yorumlanması gerekmektedir. Özellikle tam mesuliyet suçunun yaratılmasının yasanın amaçlarını ilerletmek veya yasaya uyulmasını sağlamak ve yasak olan hal ve hareketlerin yapılmasını önlemek amacıyla daha fazla dikkatli olmayı gerektiren suçlarda (due diligence), kamu yararı gereği tam mesuliyet gerektiren bir suç olmalıdır.”¹¹⁴⁷

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda suçların manevi unsurunun açıklanmasına ilişkin olarak yukarıda yer verilen görüşler ve kararlar suçun manevi unsurunun, çalışma bakımından da kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun manevi unsurunun belirlenmesi bakımından pratikte oldukça farklı sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Şöyle ki, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda -ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin diğer suçlarda- Yasa’nın 9. maddesinin ifadesi ile *“belirli bir sonuca sebebiyet verme niyetinin”* suçun unsuru

¹¹⁴⁴ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 86-87-88-89/2014, D. No:12/2015, T. 26.10.2015, s. 5-6. Yüksek Mahkeme’nin ilgili kararında “Clarkson and Keating Criminal Law Sixth edition, sayfa 207, Strict Liability, The Law” kaynağından aktarılmıştır.

¹¹⁴⁵ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 86-87-88-89/2014, D. No:12/2015, T. 26.10.2015, s. 7-8. Yüksek Mahkeme’nin ilgili kararında, “Gammon Ltd.V Attorney-General of Hong Kong davasında Lord Scarman” kaynağından aktarılmıştır.

¹¹⁴⁶ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 86-87-88-89/2014, D. No:12/2015, T. 26.10.2015, s. 9. Yüksek Mahkeme’nin ilgili kararında “Criminal Law, Smith & Hogan, fourth edition, sayfa 84” kaynağından aktarılmıştır.

¹¹⁴⁷ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 86-87-88-89/2014, D. No:12/2015, T. 26.10.2015, s. 14-15.

olduğu açık bir şekilde belirtilmemekte, bu bakımdan da fiilin gerçekleştirilmesi ile niyet edilen sonucun suçun oluşumu bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Bu anlamda da kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun, ilk görüş dahilinde “*niyet (kast) unsurunun aranmayacağı suçlar*” arasında değerlendirilmesi gerekecektir. Uygulamada ise *mens rea* suçun bir unsuru olmadığından, iddia makamı failin niyetini ispat ile mükellef olmayacaktır. Nitekim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yargı uygulamasında suçlar unsurlara ayrılarak incelenmekte, failin cezalandırılabilmesi için iddia makamının tüm unsurları makul şüphenin ötesinde ispatlaması gerekmektedir.¹¹⁴⁸ Eğer ikinci görüş ile yukarıda yer verilen Yargıtay kararındaki ifadeler dikkate alınır, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun açık bir şekilde belirtilmemiş olsa dahi *mens rea* aranan, bu anlamda da kasten işlenebilen bir suç olduğu sonucuna varılması gerekecektir. Bu durumda da failin niyeti suçun bir unsuru olduğundan, iddia makamı bunu ispat ile mükellef olacaktır.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda suçların manevi unsurunun tanımlanması bakımından yukarıda yer verilen görüş farklılıklarına ilişkin olarak belirli bir kanaat geliştirilmesi, bu çalışmanın sınırlarını aşmaktadır. Ancak yukarıda yer verilen değerlendirmeler dikkate alındığında kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların, kasten işlenebilen suçlar şeklinde düzenlendiğini düşünmekteyiz. Dolayısıyla 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, kasten işlenebilen bir suçtur.

Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun “Genel Hükümler” başlıklı 1. Kitabında yer alan “Ceza Sorumluluğunun Esasları” başlıklı 2. Kısımının “Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği, Kast ve Taksir” başlıklı 1. Bölümünde manevi unsura ilişkin hükümlere yer verilmektedir (m.20-23). 5237 sayılı Kanun'un bu bölümünde yer alan “Kast” başlıklı 21. maddesinin 1. fıkrasına göre; “*Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir*” ve “Taksir” başlıklı 22. maddesinin 1. ve 2. fıkrasına göre de; “*Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır. Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir*”. 5237 sayılı Kanun'un 21. maddesinden anlaşıldığı üzere suçun oluşması için kural olarak kastın bulunması

¹¹⁴⁸ Sözmener, s. 27, 131. Örnek karar olarak bkz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara:86-87-88-89/2014, D. No:12/2015, T. 26.10.2015.

gerekmektedir.¹¹⁴⁹ Kural “*kastın varlığı*” olduğu için, suçun kanuni tanımında ayrıca düzenlenmesi gerekmemektedir. Nitekim bu anlamda kast, her suçun zorunlu bir unsuru olmaktadır.¹¹⁵⁰ Kastın bulunmadığı ancak taksirin söz konusu olduğu hallerde de kanunda açık bir şekilde düzenlenmiş olması kaydıyla fail cezalandırılabilir.¹¹⁵¹ Bu bakımdan taksirli suçlar, kastın bulunmasına ilişkin kuralın istisnasını teşkil etmektedir.¹¹⁵²

5237 sayılı Kanun’da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların manevi unsuru ise ortak özellik göstermektedir.¹¹⁵³ Bu suçlar, “*genel kast ile işlenebilen suçlar*” şeklinde düzenlenmiştir.¹¹⁵⁴ Genel kastın söz konusu olduğu hallerde failin fiili bilinçli ve iradî bir şekilde gerçekleştirmesi yeterli kabul edilmekte, suçun oluşumu bakımından faili harekete geçiren amaç ise bir önem arz etmemektedir.¹¹⁵⁵ Nitekim bazı suç tiplerinde veya bunların nitelikli hallerinde, kast veya taksir haricinde ayrıca “*maksat*”, “*saik*”, “*bilme*” veya “*amaç*” şeklindeki manevi unsurlara da yer verilmekte, suçun oluşumu bakımından bunlar da aranmaktadır.¹¹⁵⁶ Failin özel bir amaçla hareket etmesinin arandığı bu hallerde de özel kast söz konusu olmaktadır.¹¹⁵⁷ 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, kasten işlenebilen bir suçtur.¹¹⁵⁸ Yani suçun oluşumu bakımından failin kişisel verileri, başka bir kimseye ait bilgiler şeklinde bilerek ve isteyerek kaydetmesi gerekmektedir.¹¹⁵⁹ Failin kişisel verileri bu şekilde kaydetmesi yeterli olup, ayrıca özel bir saik ile hareket etmesi ise aranmamaktadır.¹¹⁶⁰ 5237 sayılı Kanun’da suçun taksirle işlenebileceği

¹¹⁴⁹ Toroslu / Toroslu, s. 217; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 302, 398; Dönmezer / Erman, s. 499; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 147-148; Akbulut, s. 169-170, 172; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 215.

¹¹⁵⁰ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 148; Akbulut, s. 169; Yıldız, s. 80.

¹¹⁵¹ Toroslu / Toroslu, s. 217; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 302, 398; Akbulut, s. 169.

¹¹⁵² Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 302, 398; Özgenç, s. 259; Toroslu / Toroslu, s. 233; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 247; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 147-148; Hakeri, s. 230.

¹¹⁵³ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 204; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 73.

¹¹⁵⁴ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 204.

¹¹⁵⁵ Toroslu / Toroslu, s. 226.

¹¹⁵⁶ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 302, 399; Özgenç, s. 301-302; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s.113, 147-148; Akbulut, s. 171; Hakeri, s. 272.

¹¹⁵⁷ Toroslu / Toroslu, s. 226-227.

¹¹⁵⁸ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Karagülmez, s. 448; Parlar, s. 1551; Akdağ, s. 104; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 81; Korkmaz, s. 405-406; Kangal, s. 71; Kılıç, s. 25; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 553; Gerçekler, s. 1379; Yıldız, s. 81.

¹¹⁵⁹ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Akdağ, s. 105; Gültekin, s. 137; Çokmutlu, s. 191; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 81; Kangal, s. 71; Kılıç, s. 25-26. Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 553; Yıldız, s. 81.

¹¹⁶⁰ Erdoğan, s. 593; Çokmutlu, s. 191; Parlar, s. 1551; Gerçekler, s. 1379; Korkmaz, s. 406; Kılıç, s. 26.

düzenlenmediğinden suç taksirle işlenememekte, işlense dahi cezai sorumluluk ortaya çıkmamaktadır.¹¹⁶¹

3.2.2.2.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Suçun varlığı için maddi ve manevi unsurların gerçekleşmiş olmasının yanı sıra hukuka aykırılık unsurunun da bulunması gerekmektedir. Nitekim bu unsurların yani tipikliğin gerçekleşmiş olması fiilin hukuka aykırılığına karine teşkil etse de mutlak olarak hukuka aykırı olduğu anlamına gelmemektedir.¹¹⁶² Hukuka aykırılık ise, “*hukuk düzeni ile çatışma*” olarak açıklanmaktadır.¹¹⁶³ Bir fiilin hukuka aykırı olması da onun tüm hukuk düzenine aykırı olmasını,¹¹⁶⁴ tüm hukuk düzeniyle çatışma içerisinde bulunmasını¹¹⁶⁵ ifade etmektedir. Bu, diğer unsurların aksine hukuka aykırılık unsurunun tüm hukuk düzeni bakımından değerlendirilmesini gerektirmektedir.¹¹⁶⁶ Eğer hukuk düzeninde fiili hukuka uygun hale getiren bir neden bulunmaktaysa, hukuka aykırılık unsuru gerçekleşmemekte ve suç oluşmamaktadır.¹¹⁶⁷ Nitekim sosyal yaşam ilişkilerinin karmaşıklığı ve muhtelif menfaatlerin kesişmesine bağlı olarak,¹¹⁶⁸ hukuk düzeni bazen, belirli birtakım koşullar meydana geldiğinde yasaklanan bir davranışın yapılmasına veya emredilen bir davranışın yapılmamasına izin vermekte veya emretmekte, böylece hukuka uygunluk nedenleri ortaya çıkmaktadır.¹¹⁶⁹ Bu bakımdan hukuka uygunluk nedenleri genellikle hukuk tarafından tanınan bir yetkiye dayanmakta, bazı hallerde ise doğrudan hukuk tarafından verilen belirli bir davranış emri olmaktadır.¹¹⁷⁰

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında ve Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşması için de kaydetme fiilinin hukuka aykırı olması,

¹¹⁶¹ Erdoğan, s. 593; Akdağ, s. 105; Çokmutlu, s. 191; Parlar, s. 1551; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 81; Korkmaz, s. 406; Kangal, s. 71; Yıldız, s. 82; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 553.

¹¹⁶² Akbulut, s. 110-111, 199-200; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 109; Hakeri, s. 127.

¹¹⁶³ Hakeri, s. 273.

¹¹⁶⁴ Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 267; Özgenç, s. 305.

¹¹⁶⁵ Demirbaş, s. 225, 289; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 292.

¹¹⁶⁶ Hakeri, s. 127; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 110, 267; Özgenç, s. 305; Yıldız, s. 82.

¹¹⁶⁷ Akbulut, s. 110-111, 200-201; Demirbaş, s. 289-290, 295; Özgenç, s. 313; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 487; Sözmener, s. 88-89.

¹¹⁶⁸ Toroslu / Toroslu, s. 119.

¹¹⁶⁹ Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 210.

¹¹⁷⁰ Toroslu / Toroslu, s. 159.

bu anlamda da hukuk düzeninde fiili hukuka uygun hale getiren bir nedenin bulunmaması gerekmektedir.¹¹⁷¹

3.2.2.2.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Hukuka uygunluk nedenleri, “*hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran, fiili ceza kuralının amacına aykırı bir hale getirmeyen*” nedenler olarak açıklanmaktadır.¹¹⁷² Bu bakımdan hukuka uygunluk nedenleri, “*fiilin doğrudan doğruya hukuka uygun bir biçimde doğmasını sağlarlar*”.¹¹⁷³ Bu nedenlerin varlığında gerçekleştirilen fiil herhangi bir hukuki değeri veya menfaati ihlal etmiş sayılmamakta, bu anlamda da herhangi bir suç oluşmamaktadır.¹¹⁷⁴ Toplumsal yaşamın karmaşıklığından kaynaklandığı ifade edilen hukuka uygunluk nedenlerinin suçu oluşturmamasının; genel olarak hukuki menfaatin yokluğu, hukuki menfaatin üstünlüğü ya da hukuki menfaatin eşitliği esasına dayandırıldığı belirtilmektedir.¹¹⁷⁵ Hukuka uygunluk nedenlerinin mevcudiyetine ilişkin değerlendirme ise, tüm hukuk düzeni bakımından yapılmalıdır. Nitekim “*hukuk düzeninin birliği*” gereği hukuka uygunluk nedenleri, ceza alanındaki hukuki düzenlemelerden kaynaklanabileceği gibi hukukun diğer alanlarından da kaynaklanabilmektedir.¹¹⁷⁶

Hukuka uygunluk nedenleri, tüm suçlar bakımından ortak olan genel hukuka uygunluk nedenleri ve belirli bir suç veya suç grubu bakımından kabul edilen özel hukuka uygunluk nedenleri olarak ikiye ayrılmaktadır.¹¹⁷⁷ Türk ceza hukukunda tüm suçlar bakımından geçerli olan genel hukuka uygunluk nedenleri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Genel Hükümler” başlıklı 1. Kitabında yer alan “Ceza Sorumluluğunun Esasları” başlıklı 2. Kısımının, “*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*” başlıklı 2. Bölümünde düzenlenmektedir (m.24-26). Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda ise, Fasil 154 Ceza Yasası’nın tüm suçlar bakımından geçerli olan “Genel Kurallar” başlıklı 1. Kısımında yer

¹¹⁷¹ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 81.

¹¹⁷² Dönmezer / Erman, s. 249.

¹¹⁷³ Dönmezer / Erman, s. 249; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 485.

¹¹⁷⁴ Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 210.

¹¹⁷⁵ Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 210-211.

¹¹⁷⁶ Akbulut, s. 200-201; Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 291-292; Özgenç, s. 313; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 275; Demirbaş, s. 292-294; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 484-485, 490; Hakeri, s. 273.

¹¹⁷⁷ Toroslu / Toroslu, s. 160; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 213.

alan “Cezai Sorumluluğa İlişkin Genel Kurallar” başlıklı 4. Bölümünde bu hukuka uygunluk nedenlerinden bazılarına yer verilmektedir.¹¹⁷⁸

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlarında düzenlendiği 32/2014 sayılı Yasa'nın “Suç Oluşturmayan Haller” başlıklı 12. maddesinde, Yasa'da suç olarak düzenlenen fiiller bakımından ayrıca özel hukuka uygunluk nedenlerine de yer verilmektedir. Buna göre:

“1) Doğrudan doğruya haberleşmeye ilişkin bir veri, haberleşme içeriği veya başka herhangi bir kayıt veya görüntü aracılığıyla suç işlendiği durumlarda, mağdurun veya yakınlarının, haberleşmeye ilişkin veriyi, haberleşme içeriğini veya başka herhangi bir ses veya görüntüyü kaydetmesi ve/veya yetkili makamlara ibraz etmesi ve yetkili makamların bunu mahkemeye delil olarak sunması bu Yasadaki herhangi bir hüküm tahtında suç teşkil etmez. (2) Bu Yasada yer alan hiçbir hüküm, zanlı veya sanık tarafından bu Yasaya aykırı olarak kaydedilmiş haberleşmeye ilişkin bir veriyi, haberleşme içeriğini veya başka herhangi bir kayıt veya görüntüyü ele geçiren soruşturma memurunun veya savcının bunu zanlı veya sanık aleyhine mahkemeye delil olarak sunmasını engellemez. (3) Bu Yasada yer alan hiçbir hüküm, bu Yasaya aykırı biçimde kaydedilmiş olsa da, soruşturma memurunun veya savcının ele geçirilen haberleşmeye ilişkin veriyi, haberleşme içeriğini veya başka herhangi bir ses veya görüntü kaydını incelemesini engellemez.”

32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından ise, 32/2014 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen şartlar dahilinde mağdurun veya yakınlarının haberleşmeye ilişkin bir veriyi, haberleşme içeriğini veya başka herhangi bir ses veya görüntüyü kaydetmesi hukuka uygun olduğundan suç teşkil etmeyecektir.

Kişisel verilerin hangi hallerde hukuka uygun olarak işlenebileceği, çalışmanın önceki bölümünde “Kişisel Verilerin İşlenme Şartları” başlığı altında ele alınmıştır. Bu haller, Kuzey Kıbrıs Türk hukuku bakımından 89/2007 sayılı Yasa'nın “Yasal İşleme” başlıklı 6. maddesi ile “Hassas Verinin İşlenmesi” başlıklı 7. maddesinde ve Türk hukuku bakımından da 6698 sayılı Kanun'un “Kişisel verilerin işlenme şartları” başlıklı 5. maddesi ile “Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları” başlıklı 6. maddesinde yer alanlardır. Bu nedenlerin varlığı halinde kişisel verilerin kaydedilmesi hukuka uygun olacak, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında ve 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşmayacaktır. Çalışmanın bu bölümünde ise genel hukuka uygunluk nedenleri bakımından bir değerlendirmeye yer

¹¹⁷⁸ Sözmener, s. 88-89; Ciddi, s. 128.

verilecek, bunlarla ilgili olduğu noktada 89/2007 sayılı Yasa'da ve 6698 sayılı Kanun'da yer alan söz konusu hukuka uygunluk nedenlerine değinilecektir. Nitekim 6698 sayılı Kanun'da ve 89/2007 sayılı Yasa'da düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerinin önemli bir kısmı genel hukuka uygunluk nedenleri ile ilişkili olup esasen bunlara ilave şartlar öngörmektedir.¹¹⁷⁹

3.2.2.2.3.4.1.1. Görevin Yerine Getirilmesi

Görevin yerine getirilmesi şeklindeki hukuka uygunluk nedeni, “*kanun hükmünü yerine getirme*” ve “*yetkili merciin emrini uygulama*” şeklinde ikiye ayrılarak ele alınmaktadır. Bunlar arasındaki fark ise ilkinde görevin kaynağının kanun, ikincisinde ise amirin emri olmasıdır.¹¹⁸⁰

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından Fasıllık 154 Ceza Yasası'nda, suç teşkil eden davranışların mevzuat tarafından görev olarak yüklendiği takdirde suç teşkil etmeyeceğine ilişkin olarak genel bir düzenleme bulunmamaktadır. Nitekim sadece adli görevliler bakımından Yasa'nın 15. maddesinde¹¹⁸¹ özel bir düzenlemeye yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte Fasıllık 154 Ceza Yasası'nda genel bir düzenlemenin bulunmamasının, bu hukuka uygunluk nedeninin uygulanmasını ortadan kaldırmayacağı da ifade edilmektedir. Nitekim aksi halin, yasa koyucunun kendisi ile çelişmesi olacağı belirtilmektedir.¹¹⁸² Bu bakımdan da görevin ceza yasaları dışındaki yasalardan ve yasalar haricindeki sair mevzuatlardan da kaynaklanabileceği ifade edilmektedir.¹¹⁸³ Fasıllık 154 Ceza Yasası, “yasa” kavramından ne anlaşılması gerektiğini tefsire ilişkin 4. maddesinde tanımlamaktadır. Buna göre ‘yasa’: “*herhangi bir yasanın verdiği yetki uyarınca yapılan herhangi bir Tüzük, Yönetmelik ve Emirnameleri içerir.*” Dolayısıyla bu tanımda belirtilen düzenlemelerden kaynaklanan görevlerde bu hukuka uygunluk nedeni kapsamında olacaktır. Bununla birlikte söz konusu düzenlemelerde yer alan görev kime yüklenmekteyse, hukuka uygunluk nedeninden de sadece o kişiler yararlanabilecektir. Ayrıca bu hukuka uygunluk nedeninin geçerli olabilmesi için yerine getirilen görevin ilgili

¹¹⁷⁹ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Börekçi, s. 96; Sınar, s. 54.

¹¹⁸⁰ Dönmezer / Erman, s. 318; Toroslu / Toroslu, s. 161; Demirbaş, s. 303.

¹¹⁸¹ Fasıllık 154 Ceza Yasası'nın “Adli Görevliler” başlıklı 15. maddesine göre: “*Bu Yasada açıkça öngörülmesi dışında, bir adli görevlinin işlediği bir fiilin adli yetkisini aştığına veya yapılması ihmal edilen bir fiili yapmakla yükümlü olduğuna bakılmaksızın, adli görevlerini yerine getirirken yaptığı veya yapmayı ihmal ettiği herhangi bir şeyden cezai sorumluluk taşımaz.*”

¹¹⁸² Sözmener, s. 111.

¹¹⁸³ Sözmener, s. 110.

düzenlemede öngörülen sınırlarının da aşılmaması gerekmektedir.¹¹⁸⁴ Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise hukuka uygunluk nedeni olarak görevin kanundan kaynaklanması hali, "Kanunun hükmü ve amirin emri" başlıklı 24. maddenin 1. fıkrasında; "*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez*" olarak düzenlenmiştir.¹¹⁸⁵ Maddede yer alan "*kanun*" ifadesinin; "*hukuk normu*"¹¹⁸⁶, "*hukuk kuralı*"¹¹⁸⁷ veya "*yazılı hukuk kuralı*"¹¹⁸⁸ şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu normun, ceza kanununda bulunabileceği gibi diğer kanunlarda ve de düzenleyici işlemlerde de bulunabileceği belirtilmektedir.¹¹⁸⁹

Kişisel verilerin kaydedilmesi kanun hükmü gereği gerçekleştirildiğinde, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında ve Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşmayacaktır.¹¹⁹⁰ Ayrıca Türk hukukunda, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. maddesinde kişisel verilerin kanunda öngörülen hallerde (m.20/3) ve 6698 sayılı Kanun'un kişisel verilerin işleme şartlarına ilişkin 5. maddesine göre de kanunlarda açık bir şekilde öngörülen hallerde işlenebileceği (m.5/2-a) düzenlenmektedir. Yine 6698 sayılı Kanun'un özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarına ilişkin 6. maddesine göre de sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler, kanunlarda öngörülen hallerde işlenebilmektedir (m.6/3). Bununla birlikte Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 24. maddesinin 1. fıkrasında kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeni olarak öngörüldüğünden, 6698 sayılı Kanun'da ve diğer kanunlarda düzenlenen tüm hukuka uygunluk nedenlerinin bu kapsamda değerlendirilebileceği de ifade edilmektedir.¹¹⁹¹ Her ne kadar Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, Fasıl 154 Ceza Yasası'nda bu yönde genel bir düzenleme bulunmasa da aynı değerlendirmenin geçerli olduğunu kabul etmek gerekir. Nitekim yukarıda da değinildiği üzere aksi halin kabulü, yasa koyucunun kendisi ile çelişmesi

¹¹⁸⁴ Sözmener, s. 111.

¹¹⁸⁵ Toroslu / Toroslu, s. 161.

¹¹⁸⁶ Toroslu / Toroslu, s. 162.

¹¹⁸⁷ Hakeri, s. 283.

¹¹⁸⁸ Akbulut, s. 203; Özgenç, s. 322; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 277; İçel, s. 20; Akbulut, s. 203.

¹¹⁸⁹ Toroslu / Toroslu, s. 162; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 277; Hakeri, s. 283.

¹¹⁹⁰ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 603-604; Akdağ, s. 120-121; Erdoğan, s. 596; Karagülmez, s. 449; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 82-85; Kılıç, s. 28-31; Korkmaz, s. 413-418; Kangal, s. 73-74; İçel, s. 20-21; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 554-555.

¹¹⁹¹ Yıldız, s. 84.

anlamına gelecektir. Bu bakımdan örneğin 89/2007 sayılı Yasa'nın yasal işlemeye ilişkin 6. maddesinde düzenlenen; *"İşlemenin, kontrolörün tabi olduğu yasal yükümlülüğü yerine getirmek için gerekli olması"* (m.6/1) ve *"İşlemenin, kamu çıkarı adına bir görevin yerine getirilmesi veya kontrolöre veya verinin iletildiği üçüncü bir tarafa verilmiş olan kamu yetkisinin ifası için gerekli olması"* (m.6/4) şeklindeki hukuka uygunluk nedenleri kanun hükmünün yerine getirilmesi kapsamında düşünülmelidir.

Emirden kaynaklanan görevlerin yerine getirilmesine ilişkin olarak da Fasıl 154 Ceza Yasası'nda genel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle bu hukuka uygunluk nedeni bakımından Anayasa'nın "Yasa Dışı Emirler" başlıklı 123. maddesinin¹¹⁹² dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir.¹¹⁹³ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise hukuka uygunluk nedeni olarak görevin emirden kaynaklanması hali, 24. maddenin 2. fıkrasında; *"Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz"* şeklinde düzenlenmiştir.¹¹⁹⁴ Bu hukuka uygunluk nedeni bakımından emri veren ve alan arasında kamu hukukuna dayanan üst-ast veya amir-memur ilişkisinin varlığı ön şart olmakta ve geçerliliği için emrin meşru olması gerekmektedir.¹¹⁹⁵ Kişisel verilerin kaydedilmesi yasal düzenlemelerdeki gerekliliklere uygun olarak, yetkili merciinin emri doğrultusunda gerçekleştirildiğine hukuka uygun kabul edilecek; Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinde ve Türk ceza hukuku bakımından da 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşmayacaktır.¹¹⁹⁶

3.2.2.2.3.4.1.2. Mağdurun Rızası

Hukuk düzeni kişiye, kendisiyle ilgili belirli konular üzerinde başkalarının belirli tasarruflarda bulunması yönünde rıza gösterme yetkisi tanımaktadır. Bu yetki dahilinde açıklanan -geçerli- rızaya dayalı olarak, başkaları tarafından gerçekleştirilen davranışlar

¹¹⁹² Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yasa Dışı Emirler" başlıklı 123. maddesine göre: *"(1) Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, yasa veya Anayasa kurallarına aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde direnir ve bu emrini yazı ile yinelerse, emir yerine getirilir; bu durumda emri yerine getiren sorumlu olmaz. (2) Konusu suç oluşturan emir, hiçbir şekilde yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz. (3) Askeri hizmetlerin görülmesi ve ivedi durumlarda kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için yasa ile gösterilen istisnalar saklıdır."*

¹¹⁹³ Sözmener, s. 112.

¹¹⁹⁴ Toroslu / Toroslu, s. 162.

¹¹⁹⁵ Toroslu / Toroslu, s. 162-163; Dönmezer / Erman, s. 321-322; Demirbaş, s. 305-307.

¹¹⁹⁶ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Akdağ, s. 121; Korkmaz, s. 418.

da hukuka uygun kabul edilmektedir.¹¹⁹⁷ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, Fası 154 Ceza Yasası'nda mağdurun rızasının hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edildiğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşın Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda rızanın, hukuka uygunluk nedeni olduğu belirtilmektedir. Ancak Anayasa'nın 10. maddesi¹¹⁹⁸ gereği kişiliğe bağlı, dokunulmaz, devredilemez ve vazgeçilemez temel hak ve özgürlükler bakımından rıza gösterilemeyeceği, gösterilse dahi bu haklara yönelik suçları hukuka uygun hale getirmeyeceği belirtilmektedir. Bu anlamda hukuka uygunluk nedeni olarak rıza, hak sahibinin mutlak surette üzerinde tasarrufta bulunabileceği haklar bakımından geçerli olmaktadır.¹¹⁹⁹ Ayrıca Fası 154 Ceza Yasası'nda rızaya ilişkin olarak açık bir düzenleme bulunmasa da Yasa'nın 143A. maddesinin 4. fıkrasında cinsel nitelikli suçlara ilişkin olarak 'rıza' kavramı; *"tercih yapabilme özgürlüğüne ve yeteneğine sahip bir kimsenin, kendisine yönelik bir fiilin yapılmasına izin vermesini anlatır"* şeklinde açıklanmıştır. Öğretide Yasa'nın bu maddesinde yer alan tanımın, hukuka uygunluk nedeni olarak mağdurun rızası kurumu bakımından da kabul edilebileceği yönünde hâkim görüşün bulunduğu görülmektedir.¹²⁰⁰ Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise bu hukuka uygunluk nedeni "Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası" başlıklı 26. maddenin 2. fıkrasında açık bir şekilde düzenlenmektedir. Buna göre: *"Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez."* Maddeden de anlaşılacağı üzere hukuka uygunluk nedeni olarak rızanın, mutlak surette tasarruf edilebilen bir hakka yönelik olması gerekmektedir.¹²⁰¹ Bunun yanı sıra rıza, geçerli bir rıza olmalıdır.¹²⁰²

Kişisel verilerin kaydedilmesi, kişinin rızası dahilinde gerçekleştirildiğinde fiil hukuka uygun olmakta; Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından 32/2014 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasında ve Türk ceza hukuku bakımından da 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşmamaktadır.¹²⁰³ Nitekim

¹¹⁹⁷ Özgenç, s. 367.

¹¹⁹⁸ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın "Temel Hakların Niteliği ve Korunması" 10. maddesinin 1. fıkrasına göre: *"(1) Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahiptir."*

¹¹⁹⁹ Sözmener, s. 116-117.

¹²⁰⁰ Sözmener, s. 117; Ciddi, s. 135.

¹²⁰¹ Toroslu / Toroslu, s. 186-187; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 295-296; Özgenç, s. 368-369; Akbulut, s. 211-212; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 554-557.

¹²⁰² Toroslu / Toroslu, s. 191-193; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227-228.

¹²⁰³ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Karagülmez, s. 449; Erdoğan, s. 594-595; Akdağ, s. 112-120; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi**

kişisel verilerin korunması, kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir haktır.¹²⁰⁴ Bununla birlikte suçun şikâyete tabi olmaması¹²⁰⁵ ve bu anlamda da kişinin serbestçe tasarruf edememesinden hareketle, bireyinkinden ziyade kamu menfaatinin ağır basması nedeniyle 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesi için rızanın hukuka uygunluk nedeni olamayacağı da değerlendirilmektedir.¹²⁰⁶

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun kanuni tanımında da "*kişinin rızası olmaksızın kaydeden*" denilmektedir. Buradaki rıza, tipikliği kaldıran bir etkiye sahiptir ve varlığı halinde suç oluşmamaktadır. Ancak daha önce de belirtildiği üzere, rızanın tipikliği kaldıran bir unsur olarak düzenlenmesi halinde rızanın varlığı suçun oluşmaması şeklinde bir sonuç doğursa da hukuka aykırılığın tüm hukuk düzeni bakımından yapılan bir değerlendirme olması nedeniyle her zaman fiili hukuka uygun hale getirmemektedir. Ayrıca, 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nın "Yasal İşleme" başlıklı 6. maddesinde kişisel verilerin, "*bilgiye konu kişinin şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onay vermesi halinde*" ve "Hassas Verinin İşlenmesi" başlıklı 7. maddesinde de "*bilgiye konu kişinin açık onayının olması*" halinde yasal olarak işlenebileceği açık bir şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır. 89/2007 sayılı Yasa'nın "Tefsir" başlıklı 2. maddesinde yer alan 'kişisel verilerin işlenmesi' tanımına göre de kişisel verilerin işlenmesi kaydetmeyi de kapsamaktadır. Bu nedenle 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun rıza dahilinde hukuka uygun hale geldiğinden söz edebilmek için, kaydetmeye ilişkin olarak gösterilen rızanın 89/2007 sayılı Yasa'nın 6. maddesinde ve 7. maddesinde yer alan şartları karşılması gerekmektedir. Ancak kanaatimizce bu gereklilik, yalnızca 89/2007 sayılı Yasa'nın kapsamına giren kişisel verilerin kaydedilmesi bakımından söz konusu olmaktadır. 89/2007 sayılı Yasa'nın kapsamı dışında kalan hallerde, genel hukuka uygunluk nedeni olan rızanın şartlarının sağlanması halinde kaydetme fiilinin hukuka uygun olduğu kabul edilmelidir.¹²⁰⁷

Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 85-86; Korkmaz, s. 411-413; Kangal, s. 77-78; İçel, s. 21-23; Kılıç, s. 31-32; Uyarer, s. 205-207; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 555-556.

¹²⁰⁴ Karagülmez, s. 449; Çokmutlu, s. 202; Kangal, s. 77; Börekçi, s. 98; Sert, s. 117; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 555.

¹²⁰⁵ 5237 sayılı Kanun'un "Şikâyet" başlıklı 139. maddesine göre: "*Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme hariç, bu bölümde yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.*"

¹²⁰⁶ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 604-605.

¹²⁰⁷ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 141; Köse, s. 166; Göçmen Uyarer, s. 206-207. 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesi bakımından aynı yönde bkz. Börekçi, s. 165.

Türk hukukunda ise, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun kanuni tanımında açık bir şekilde rızaya ilişkin olarak bir ifadeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte rıza, 5237 sayılı Kanun'un 26. maddesinde genel hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmesinin yanı sıra kişinin açık rızasının varlığı halinde kişisel verilerin işlenebileceğine Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. maddesinin 3. fıkrasında da yer verilmektedir. Aynı doğrultuda, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun "Kişisel verilerin işleme şartları" başlıklı 5. maddesinde ve "Özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları" başlıklı 6. maddesinde ilgili kişinin açık rızasının varlığı halinde kişisel verilerin işlenebileceği kabul edilmiştir. Hukuka uygunluk nedeni olarak rızanın geçerliliğinden söz edebilmek için gerek Anayasa'nın 20. maddesi gereği gerekse 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi ve 6. maddesi gereği kişisel verilerin kaydedilmesine yönelik olarak gösterilen rızanın, açık rıza niteliğinde olması gerekmektedir. 6698 sayılı Kanun'da ise 'açık rıza'; "*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı ifade eder*" şeklinde tanımlanmıştır (m.3/1-a). Kişisel verilerin kaydedilmesine ilişkin olarak gösterilen rızanın ancak bu tanımda belirtilen nitelikleri karşılaması halinde, hukuka uygunluk nedeni olarak rızanın varlığı söz konusu olacak ve 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen suç oluşmayacaktır.¹²⁰⁸ Ancak Türk ceza hukuku öğretisinde, 6698 sayılı Kanun'un kapsamı dışında kalan hallerde gerçekleştirilen kaydetme fiili bakımından genel hukuka uygunluk nedeni olarak rızanın şartlarının sağlanmasının yeterli olacağı, bu anlamda örtülü rızanın fiili hukuka uygun hale getirebileceği değerlendirilmektedir.¹²⁰⁹

3.2.2.2.3.4.1.3. Hakkın Kullanılması

Hukuken tanınan bir hakkın kullanılması halinde, söz konusu hak sahibinin cezalandırılmayacağı kabul edilmektedir.¹²¹⁰ Nitekim hukuk düzeni, belirli bir hakkı kullanma yetkisi verirken söz konusu hakkın icrasına yönelik fiilleri de hukuka uygun kabul etmektedir. Bu nedenle, hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni

¹²⁰⁸ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 85-86; Kangal, s. 77-78; İçel, s. 21-22; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 555-556.

¹²⁰⁹ Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s.141; Köse, s. 166; Göçmen Uyarer, s. 207. Türk ceza hukuku öğretisindeki bu konuya ilişkin görüşlerin değerlendirmesi için ayrıca bkz. Köse, s. 163-167.

¹²¹⁰ Toroslu / Toroslu, s. 180; Dönmezer / Erman, s. 261.

olmaktadır.¹²¹¹ Ancak hukuk düzenince tanınan hakkın, sınırları dahilinde kullanılması gerekmektedir.¹²¹²

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, Fası 154 Ceza Yasası'nda hakkın kullanılmasına ilişkin hukuka uygunluk nedeni ile ilgili bir düzenleme yer almamakla birlikte, hukuk düzeninin kişiye tanıdığı bir hakkın kullanımının suç oluşturmaması için buna ilişkin kesin bir düzenleme yapılmasının gerekli olmadığı da ifade edilmektedir.¹²¹³ Bu doğrultuda Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda hakkın kullanılmasının hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edildiği ifade edilmekte ve çeşitli düzenlemeler¹²¹⁴ örnek olarak gösterilmektedir.¹²¹⁵ Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise "Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası" başlıklı 26. maddenin 1. fıkrasında açık bir şekilde düzenlenmektedir. Buna göre: "*Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.*" Maddede yer alan "*hak*" ifadesi, -hukuken tanınan ve korunan subjektif bir hak olmak kaydıyla- her türlü hakkı kapsamında bulundurmaktadır.¹²¹⁶

Hakkın kullanılması, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında ve Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından geçerli bir hukuka uygunluk nedeni olacaktır.¹²¹⁷ Türk hukukunda ayrıca, 6698 sayılı Kanun'un kişisel verilerin işleme şartlarına ilişkin 5. maddesinde; "*Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması*" halinde kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenebileceği, bu açıdan da kaydedilebileceği düzenlenmektedir (m.5/2-e).

3.2.2.2.3.4.1.4. Zorunluluk Hali

Hukuka uygunluk nedeni olan zorunluluk hali, "*bir kimsenin bilerek sebebiyet vermediği bir tehlikeden kendisini veya başkasını kurtarma zorunluluğu karşısında, suç teşkil eden*

¹²¹¹ Özgenç, s. 315.

¹²¹² Özgenç, s. 315; Akbulut, s. 214; Demirbaş, s. 341; Sözmener, s. 115.

¹²¹³ Sözmener, s. 113-114.

¹²¹⁴ Bkz. Fası 148 Haksız Fiiller Yasası, madde 27; Fası 154 Ceza Yasası, madde 199 ve madde 200.

¹²¹⁵ Sözmener, s. 113-114; Ciddi, s. 133.

¹²¹⁶ Toroslu / Toroslu, s. 181; Dönmezer / Erman, s. 264-266; Hakeri, s. 322; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 521; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 227; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 288; Akbulut, s. 214.

¹²¹⁷ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Erdoğan, s. 601; Korkmaz, s. 419-420; Kangal, s. 76-77; Köse, s. 148-150.

*ve tehlikeyi uzaklaştırmağa yetecek ölçüde olan bir fiili işlemesi mecburiyetini doğuran bir durumdur*¹²¹⁸ şeklinde açıklanmaktadır

Zorunluluk hali Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, Fasil 154 Ceza Yasası'nda açık bir şekilde 17. maddede "Zorunluluk" başlığı altında düzenlenmektedir. Buna göre:

"Başka şekilde suç oluşturacak olan bir fiil veya ihmal, suç işlemekle itham edilen kişi, yapılan veya yapılması ihmal olunan fiilin salt başka şekilde önlenmesi mümkün olmayan sonuçların önlenmesi amacıyla yapıldığını ve sonuçların gerçekleşmesi halinde kendisine veya korumakla yükümlü olduğu kişilere kaçınılmaz ve telafisi imkansız kötülük veya zarar geleceğini; bu amaç için makul olarak yapılması gerekenden daha fazla bir şey yapılmadığını ve sebep olunan kötülük veya zarar ile önlenen kötülük veya zarar arasında orantısızlık olmadığını gösterebildiği takdirde, mazur görülebilir."

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise "Meşru savunma ve zorunluluk hali" başlıklı 25. maddenin 2. fıkrasında düzenlenmektedir. Buna göre:

"Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."

Türk ceza hukuku öğretisindeki bir görüş, kişisel verilerin kaydedilmesinin özel yaşamın gizliliği kapsamındaki kişisel verilerin korunması hakkından önemli derecede daha üstün bir yararın korunması adına gerçekleştirilmesi halinde zorunluluk halinin söz konusu olacağını ve fiilin hukuka uygun kabul edileceğini değerlendirmektedir.¹²¹⁹ Ayrıca Türk hukukunda, 6698 sayılı Kanun'un kişisel verilerin işleme şartlarına ilişkin 5. maddesinde; *"Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması"* halinde kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenebileceği (m.5/2-b), yani hukuka uygun olarak kaydedilebileceği düzenlenmiştir. Bu halde, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşmayacaktır. Ancak, 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde düzenlenen özel veri kategorisi bakımından bu hukuka uygunluk nedeni geçerli olmamaktadır.¹²²⁰ Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda da 89/2007 sayılı Yasa'nın yasal

¹²¹⁸ Dönmezer / Erman, s. 359.

¹²¹⁹ Kangal, s. 76.

¹²²⁰ Korkmaz, s. 418; Göçmen Uyarer, s. 210-211.

işlemeye ilişkin 6. maddesinde “işlemenin, bilgiye konu kişinin hayati çıkarlarının korunması için gerekli olması” (m.6/3) ve hassas verinin işlenmesine ilişkin 7. maddesinde de “bilgiye konu kişinin fiziksel veya yasal olarak onay vermediği durumlarda, kendisinin veya bir başka kişinin hayati çıkarlarının korunması için gerekli olması” (m.7/1) halinde kişisel verilerin işlenebileceği, bu kapsamda da kaydedilebileceği düzenlenmiştir.

3.2.2.2.3.4.1.5. Meşru Müdafaa

Hukuka uygunluk nedeni olan meşru müdafaa, “bir kimsenin ağır ve haksız bir saldırıyı, kendisinden veya başkasından uzaklaştırmak amacı ile gösterdiği zorunlu tepkidir”¹²²¹ şeklinde açıklanmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından meşru müdafaa'nın, Fasıllık 154 Ceza Yasası'nda açık bir düzenlemesi bulunmadığı¹²²² veya açık bir şekilde “meşru müdafaa” adı altında düzenlenmediği yönünde çeşitli görüşler bulunmaktadır.¹²²³ İkinci görüş bakımından meşru müdafaa kurumu Fasıllık 154 Ceza Yasası'nın “Zorunluluk” başlıklı 17. maddesi dahilinde değerlendirilmekte ve zorunluluk hali düzenlemesinin içerisinden çıkarılmaktadır.¹²²⁴ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin kararlarına bakıldığında ise, meşru müdafaa kurumunun kabul edildiği anlaşılmaktadır.¹²²⁵ Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun “Meşru savunma ve zorunluluk hali” başlıklı 25. maddesinin 1. fıkrasında açık bir şekilde düzenlenmektedir. Buna göre: “Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından, hukuka uygunluk nedeni olarak meşru müdafaa'nın söz konusu olabileceği değerlendirilmektedir.¹²²⁶ Kişinin internet üzerinden

¹²²¹ Dönmezer / Erman, s. 333.

¹²²² Ciddi, s. 131.

¹²²³ Sözmener, s. 90, 108.

¹²²⁴ Sözmener, s. 91, 108.

¹²²⁵ Sözmener, s. 90, 98-107; Ciddi, s. 131-132. “Meşru müdafaa, karşı taraftan gelen bir tehlike karşısında kendisini korumak için yapılan ve mevcut tehlikeye karşı makul kabul edilebilen filleri kapsar. Bidayet Mahkemesinin huzurundaki şahadete bakıldığında, maktulün, Saniğe karşı ciddi fiziki şiddete başvurduğunu gösteren bir şahadet yoktur.”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 25 ve 28/2013, D. No: 6/2013, T. 25.09.2013, s. 29. Yine bkz. Ciddi, s. 131-132.

¹²²⁶ Erdoğan, s. 599; Kangal, s. 75.

gerçekleştirdiği bir sohbet sırasında cinsel tacize uğraması durumunda saldırıyı yapan kişinin telefon numarasını, cinsel tercihlerine ilişkin beyanlarını veya cinsel bölgelerinin fotoğraflarını kaydetmesi bu bakımdan örnek olarak gösterilmektedir.¹²²⁷ Bununla birlikte kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından meşru müdafanın hukuka uygunluk nedeni olamayacağı da ifade edilmektedir.¹²²⁸

3.2.2.2.4. Nitelikli Haller

Türk ceza hukuku öğretisinde suçun nitelikli halleri, suçun maddi unsurları kapsamında ele alınmasının¹²²⁹ yanı sıra suçu etkileyen haller¹²³⁰ başlığı altında da ele alınmaktadır.¹²³¹ Suçu etkileyen haller ise;

*“...suçun varlığı için bulunmaları zorunlu olan kurucu unsurlara eklenen ve suçun daha ağır veya daha hafif sayılmasını ve bunun sonucu olarak da temel cezanın artırılıp indirilmesini gerektiren fakat bulunmaması halinde suçun varlığına zarar vermeyen ve buldukları zaman da suçun hukukî niteliğinin değişmesine yol açmayan nedenler...”*¹²³²

olarak açıklanmaktadır. Yani bu hallerin varlığında hafifletilmiş veya ağırlaştırılmış suç söz konusu olmakta, suçun tipik kurucu unsurları bakımından suçun yapısı ise değişmemektedir. Değişen nokta, suçun basit şekline ait ceza olmaktadır.¹²³³ Bu nedenle kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların nitelikli hallerinin suçun unsurları haricinde ayrı bir başlık altında ele alınması tercih edilmiştir.¹²³⁴

Suçun nitelikli halinde, suçun temel şeklinin tüm unsurlarının yine mevcut olması gerekmektedir.¹²³⁵ Suçun basit şekline etki ederek suçu nitelikli hale getiren haller ise; *“suçun maddiyetine, konusuna, araçlara, zamana, yerine, zarar veya tehlikenin ağırlık veya hafifliğine ya da mağdurun durum veya sıfatına ilişkin”* olarak objektif olabileceği gibi, *“faildeki kastın yoğunluğuna, faille mağdur arasındaki ilişkilere, failin durum veya*

¹²²⁷ Erdoğan, s. 599.

¹²²⁸ Köse, s. 162; Sert, s. 112; Yıldız, s. 84-85.

¹²²⁹ Bkz. Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 392-395; Koca / Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 142-146; Özgenç, s. 229-233; Akbulut, s. 167-168.

¹²³⁰ Bkz. Dönmezer / Erman, s. 575-581; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 365-366; Toroslu / Toroslu, s. 283-285.

¹²³¹ Yıldız, s. 88.

¹²³² Dönmezer / Erman, s. 575-576; Yıldız, s. 88.

¹²³³ Toroslu / Toroslu, s. 283.

¹²³⁴ Aynı yönde bkz. Yıldız, s. 88.

¹²³⁵ Toroslu / Toroslu, s. 285; Dönmezer / Erman, s. 576-577.

sıfatına ilişkin” olarak subjektif de olabilmektedir.¹²³⁶ Öğretide bu haller nitelikli unsurlar şeklinde de ifade edilmekte, *“failin işleniş şekli, zamanı, yeri, failin ve mağdurun vasfı, fail ile mağdur arasındaki ilişki, suçun konusu ve failin işlenmesinden güdülen amaç”* başlıkları altında sınıflandırılarak ele alınmaktadır.¹²³⁷ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından herhangi bir nitelikli hal öngörülmemiştir. Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Kanun’un kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddesinin 2. fıkrasında suçun konusundan kaynaklanan bir nitelikli hal, Kanun’un 137. maddesinde ise failin sıfatından kaynaklanan iki nitelikli hal daha ağır cezayı gerektiren şekilde düzenlenmiştir.¹²³⁸

5237 sayılı Kanun’da kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddenin 2. fıkrasında suçun konusunu oluşturan kişisel verinin, *“kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması”* suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmiş ve suçun temel şeklinin düzenlendiği 135. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilecek cezanın yarı oranında artırılması öngörülmüştür.¹²³⁹ Bununla birlikte maddede kaydedilen kişisel verinin, *“kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine”* ilişkin olması halinde *“hukuka aykırı olarak”* ibaresine yer verilmemiş olması Türk ceza hukuku öğretisinde tartışma konusu olmaktadır. 6698 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmediği dönemde ifade edilen görüşlerden bazıları ilgili düzenlemeden, bu verilerin kaydedilmesinin her daim mutlak olarak hukuka aykırı olduğunun anlaşıldığını¹²⁴⁰ ve herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin söz konusu olamayacağını,¹²⁴¹ kesin bir yasak öngörülmek istenildiğini¹²⁴² değerlendirmiştir. 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin 2. fıkrasının gerekçesinden de bu yönde bir anlam çıktığını ifade etmek gerekir.¹²⁴³ Bununla birlikte öncelikle 5237 sayılı Kanun’un 24.

¹²³⁶ Dönmezer / Erman, s. 579-580.

¹²³⁷ Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 393.

¹²³⁸ Yıldız, s. 88; Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 86; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 551.

¹²³⁹ Koca / Üzülmöz, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 86; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 551.

¹²⁴⁰ Hafızoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20; Kuşkonmaz, s. 142-143.

¹²⁴¹ Parlar, s. 1551.

¹²⁴² Değirmenci, s. 202; Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 235.

¹²⁴³ Bkz. Değirmenci, s. 202; Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 235; Akdağ, s. 35. 5237 sayılı Kanun’un gerekçesinde kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddenin 2. fıkrasına ilişkin olarak şu ifadeler yer verilmektedir: *“Maddenin ikinci fıkrasında, kişilerin siyasî, felsefî veya dinî görüşlerine, ırkî kökenlerine, ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kayda almak, suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, bunlardan kişilerin ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgilerin kayda*

maddesinin 1. fıkrasında “*kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez*” denilmesine bağlı olarak, bu şekilde kesin bir yasağa yer verilmiş olsa dahi –söz konusu Kanun’un 5237 sayılı Kanun’dan sonra yürürlüğe girmiş olması kaydıyla uygulanamayacağı da ifade edilmiştir.¹²⁴⁴ Düzenlemede yer alan “*hukuka aykırılık*” ifadesinin failin kastına ilişkin olduğunu kabul eden bir görüş ise, hukuka uygunluk nedeni bulunmaktaysa failin bundan yararlanabileceğini belirtmiştir.¹²⁴⁵ 6698 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesinden sonra ifade edilen bir görüş ise, suçun temel şeklinin düzenlendiği 135. maddenin 1. fıkrasında hukuka aykırılık unsuruna vurgu yapıldığından, nitelikli halin düzenlendiği 2. fıkrasında hukuka aykırılığın yeniden belirtilmesinin doğru olmadığını ve kast bakımından da bir fark yaratmadığını, bu açıdan da hukuka uygunluk nedeninin söz konusu olmayacağı yönündeki görüşün de isabetli olmadığını belirtmektedir.¹²⁴⁶ Bu noktaya ilişkin olarak Avrupa Konseyi’nin 108 sayılı Sözleşmesi’nde özel veri kategorisi kapsamında düzenlenen bu veri türlerinin Sözleşme hükümlerine uygun olarak işlenebileceğinin düzenlendiği (m.6, m.9) de belirtilmektedir.¹²⁴⁷ 6698 sayılı Kanun’un 6. maddesine bakıldığında ise, söz konusu kişisel verilerin kişinin açık rızasıyla veya maddede yer verilen diğer şartların varlığı halinde hukuka uygun olarak işlenebileceği anlaşılmaktadır.

Çalışmanın önceki bölümünde özel nitelikli kişisel verilerin kapsamına ilişkin olarak, temel veri koruma mevzuatı olan 6698 sayılı Kanun’un 6. maddesi ile 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin 2. fıkrasında farklılıkların mevcut olduğuna değinilmiştir. 6698 sayılı Kanun’un 6. maddesinde yer almakla birlikte 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin 2. fıkrasında yer verilmeyen kişinin etnik kökenine, diğer inançlarına, kılık ve kıyafetine, dernek ya da vakıf üyeliğine, ceza mahkumiyetine ve güvenlik tedbirlerine ilişkin kişisel verileri ile biyometrik ve genetik verilerinin kaydedilmesi halinde suçun temel şeklinin düzenlendiği 135. maddesinin 1. fıkrası kapsamında cezalandırma söz konusu olacaktır.¹²⁴⁸ 6698 sayılı Kanun’un 6. maddesinde yer almamakla birlikte 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin 2. fıkrasında yer verilen özel nitelikteki veri ise kişinin ahlaki eğilimlerine ilişkin verilerdir.

alınmasına kanunlarda özellikle suçlulukla mücadele bağlamında, suç ve suçluların ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla belli ölçüde izin verilebilir. Bu durumlarda söz konusu suç oluşmayacaktır.” 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin gerekçesi için bkz. Çelik / Albayrak, s. 718; Gerçeker, s. 1376-1377.

¹²⁴⁴ Akdağ, s. 34-38. Benzer yönde bkz. Erdoğan, s. 602.

¹²⁴⁵ Erdoğan, s. 583, 602.

¹²⁴⁶ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 87.

¹²⁴⁷ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 87-88; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 551; Korkmaz, s. 410.

¹²⁴⁸ Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 88; Korkmaz, s. 325-326, 397-398; Kılıç, 9-11; Maden, s. 76; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 552.

5237 sayılı Kanun'un "Nitelikli Haller" başlıklı 137. maddesine göre ise kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun, "a) Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle, b) Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle" işlenmesi halinde 135. madde uyarınca verilecek cezanın yarı oranında arttırılması öngörülmüştür. Failin 137. maddede belirtilen kimselerden olması hali, cezayı arttıran neden olarak kabul edilmiştir.¹²⁴⁹ Suçun temel şekli herkes tarafından işlenebilirken, nitelikli halinin düzenlendiği 137. maddede failin belirli niteliklere sahip olması arandığından burada görünüşte özgü suç söz konusu olmaktadır.¹²⁵⁰

5237 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 6. maddesinde 'kamu görevlisi'; "kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi" olarak açıklanmaktadır (m.6/1-c). 5237 sayılı Kanun'un 137. maddesinin a bendinin söz konusu olabilmesi için de failin hem kamu görevlisi olması hem de kişisel verilerin kaydedilmesini görevinin verdiği yetkiyi kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirmesi gerekmektedir.¹²⁵¹ Bu bakımdan kaydetmenin kamu görevlisinin görev alanına girmesi,¹²⁵² yani kişisel veriyi kaydetme yetkisinin bulunması gerekli olmakla birlikte¹²⁵³ kaydetmeyi gerçekleştirdiği sırada görevinin başında olması aranmamaktadır.¹²⁵⁴ Kanun'un 137. maddesinin b bendinin söz konusu olabilmesi için ise failin icra etmekte olduğu meslek ve sanatın kişisel verilerin kaydedilmesi hususunda faile kolaylık sağlaması ve failinde bu kolaylıktan yararlanarak kişisel verileri kaydetmesi gerekmektedir.¹²⁵⁵ Belirtmek gerekir ki, düzenlemede yer alan "meslek ve sanatın" ifadesi bakımından "veya" bağlacı yerine "ve" bağlacının kullanılmış olması öğretide eleştiri konusu olmaktadır.¹²⁵⁶ Bu nitelikli hal bakımından belirtilen meslek ve sanatın, kamusal veya özel nitelikte olmasının suçun oluşumu bakımından bir etkisi bulunmamaktadır.¹²⁵⁷

¹²⁴⁹ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 20.

¹²⁵⁰ Gültekin, s. 128; Korkmaz, s. 398; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 89; Kangal, s. 61; Kılıç, s. 20; Göçmen Uyarer, s. 192; Maden, s. 68; Yıldız, s. 72.

¹²⁵¹ Karagülmez, s. 464; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 598-599; Erdoğan, s. 589; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 89; Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 552; Gerçeker, s. 1403.

¹²⁵² Erdoğan, s. 589.

¹²⁵³ Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 89; Gerçeker, s. 1403.

¹²⁵⁴ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 599; Erdoğan, s. 589.

¹²⁵⁵ Erdoğan, s. 590; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 601; Koca / Üzülmmez, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 89.

¹²⁵⁶ Bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 600; Gültekin, s. 134-135; Erdoğan, s. 591-592; Korkmaz, s. 438; Kangal, s. 69-70; Orhan, s. 1373; Yıldız, s. 90.

¹²⁵⁷ Karagülmez, s. 464; Erdoğan, s. 590.

3.2.2.2.5. Ceza

Ceza, “suç karşılığında uygulanan yaptırım” olarak tanımlanmaktadır.¹²⁵⁸ Nitekim ceza hukukunda yer verilen davranış kurallarına uygun davranılmasının temin edilmesi için, bu anlamda da hukuki değerlerin korunması için yaptırımlar zorunlu olmaktadır.¹²⁵⁹ Ceza hukukunda yaptırımın uygulayıcısı devlettir.¹²⁶⁰ Bu bakımdan da yaptırım kavramı: “suç karşılığı olarak kanunlarda öngörülmüş olan ve devlet tarafından uygulanan sonuçları ifade etmektedir”.¹²⁶¹

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından cezalara ilişkin olarak öncelikle dikkat çekilmesi gereken bir husus, suçların ağır suçlar ve hafif suçlar şeklinde ikiye ayrılmış olmasıdır. Nitekim kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların düzenlemeleri de dahil olmak üzere cezai düzenlemelere bakıldığında, suça ilişkin yaptırım belirtilmeden önce genel olarak ilgili suçun ya ağır suç ya da hafif suç olduğunun belirtildiği görülmektedir. Fasıllık Ceza Yasası'nın “Yorum” başlıklı 4. maddesinde de ağır suç ve hafif suç kavramlarının tanımlarına yer verilmiştir. Yasa'ya göre ‘ağır suç’: “Yasa ile ağır suç olduğu belirtilen veya hafif bir suç olduğu belirtilmemişse, sabıka kanıtlanmaksızın, üç yıl veya daha fazla hapislik cezası ile cezalandırılabilen bir suçu anlatır”, ‘hafif suç’ ise: “ağır suç olmayan herhangi bir suçu anlatır.” Söz konusu tanımlardan da anlaşıldığı üzere bir suçun ağır mı hafif mi olarak nitelendirildiğinin değerlendirilmesinde, ilk olarak suçu düzenleyen yasa maddesinde “ağır bir suç” ya da “hafif bir suç” ibaresine yer verilip verilmediğine bakılmalı, şayet böyle bir ibare bulunmuyorsa ilgili suçun cezasının üç yıl veya daha fazla hapislik ceza olarak öngörülüp öngörülmediğine bakılmalıdır. Herhangi bir ibarenin bulunmaması durumunda ikinci şartı karşılayan her suç ağır suç olarak kabul edilmekte, hafif suç tanımında da belirtildiği üzere bu şartı karşılamayan her suç ise hafif suç olarak kabul edilmektedir.¹²⁶² Bununla birlikte Fasıllık Ceza Yasası'nın “Hafif Suçlar İçin Genel Ceza” başlıklı 35. maddesinde; “Bu Yasada herhangi bir hafif suç için özel olarak ceza öngörülmediğinde, bu gibi suçlar için, mahkûmiyet halinde, iki yıla kadar hapis cezası veya para cezası veya her iki ceza birden verilebilir” denilmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından suçun özel görünüş biçimleri

¹²⁵⁸ Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 599.

¹²⁵⁹ Akbulut, s. 341.

¹²⁶⁰ Özbek / Doğan / Meraklı / Bacaksız / Başbüyük, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 599; Akbulut, s. 341.

¹²⁶¹ Akbulut, s. 341.

¹²⁶² Sözmener, s. 21-23.

gibi belirli konularda uygulanacak normun ve cezanın tespiti açısından ağır suç-hafif suç ayrımı önem arz etmektedir.¹²⁶³

Fasıl 154 Ceza Yasası'nda cezalara ilişkin düzenlemeler ise, "Genel Kurallar" başlıklı 1. Kısımda yer alan "Cezalar" başlıklı 6. Bölümde yer almaktadır. Bu bölümdeki "Ceza Türleri" başlıklı 26. maddeye göre ise cezalar; "(A) Hapislik; (B) Para Cezası; (C) Tazminat ödenmesi; (D) Sulh ve sükûnu koruma ve iyi ahlâk sahibi olmak için kefilli veya kefilsiz bir kefalet verilmesi veya nakdi teminat yatırılması; (E) Gözetim altında bulundurma" şeklindedir. Fasıl 154 Ceza Yasası'nın "Hapislik Cezası" başlıklı 29. maddesine göre:

"Ömür boyu veya başka herhangi bir süre için hapis cezası ile cezalandırılabilen bir kişi, daha kısa süreli bir hapis cezasına mahkûm edilebilir veya böyle bir kişiyi yargılayan Mahkeme, hapis cezası yerine, vermeye yetkisi olan para cezası miktarını aşmayan bir para cezası verebilir".

Fasıl 154 Ceza Yasası'nın "Para Cezaları" başlıklı 31. maddesinin a ve b fıkrasına göre ise:

"Herhangi bir Yasa uyarınca bir para cezası öngörüldüğü yasada o para cezası ile ilgili açık kurallar yoksa, aşağıdaki kurallar uygulanır : (a) Para cezasının tavanının gösterilmediği hallerde, verilebilecek para cezası miktarı sınırsızdır; ancak aşırı olamaz ; (b) Bir suçun hapis veya para cezası ile cezalandırılabilceği hallerde, para veya hapis cezası verme takdiri Mahkemeye aittir".

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 8. maddesinin 1. fıkrasında ise, suçun hafif bir suç olduğu belirtilmekte ve ceza olarak da iki yıla kadar hapis veya para cezası öngörülmektedir.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise suçun karşılığı olarak "ceza" ve "güvenlik tedbirleri" şeklinde iki yaptırım öngörülmektedir.¹²⁶⁴ Bunlara ilişkin düzenlemelere de "Genel Hükümler" başlıklı 1. Kitabın "Yaptırımlar" başlıklı 3. Kısımında yer verilmektedir. Bu kısımda yer alan "Cezalar" başlıklı 1. Bölümün "Cezalar" başlıklı 45. maddesine göre cezalar: "Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adlî para cezalarıdır". Yine bu kısımda yer alan "Güvenlik Tedbirleri" başlıklı 2. Bölümde

¹²⁶³ Ciddi, s. 225. Hafif suç-ağır suç ayrımının önemi için bkz. Sözmener, s. 23-26.

¹²⁶⁴ Akbulut, s. 342; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 569; Hakeri, s. 612.

de güvenlik tedbirleri düzenlenmektedir. Kanun'un bu bölümünde yer alan "Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri" başlıklı 60. maddesine¹²⁶⁵ göre; özel hukuk tüzel kişileri bakımından açık bir şekilde öngörülmesi kaydıyla, "izin iptali" ve "müsadere" olmak üzere iki tür güvenlik tedbiri uygulanabilmektedir.¹²⁶⁶

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddesinin 1. fıkrasında ise, yaptırım olarak bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Kaydedilen kişisel verilerin Kanun'un 135. maddesinin 2. fıkrası kapsamında olması halinde de 1. fıkra uyarınca verilecek cezanın yarı oranında arttırılması düzenlenmektedir. Yine suçun Kanun'un 137. maddesinde belirtilen kimseler tarafından işlenmesi halinde de cezanın yarı oranında arttırılması öngörülmektedir. Kanun'un 140. maddesinde de suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerine hükmolunacağına yer verilmektedir.

3.2.2.3. Kişisel Verilerin Yayılması Suçu

3.2.2.3.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin yayılması suçu, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın "Kişisel Verilerin Kaydedilmesi ve Yayılması" başlıklı 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmektedir. Buna göre:

"Kişisel verileri, kişinin rızası olmaksızın, basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayan kişi ağır bir suç işlemiş olur ve üç yıla kadar hapis ve para cezasıyla cezalandırılır. Yayılan veriler, kişinin siyasi veya felsefi görüşlerine, dinsel veya mezhepsel inancına, ırkına, etnik kökenine, cinsel yaşamına, cinsel yönelimine, sağlık durumuna veya siyasi partilerle ve sendikalarla bağlantılarına ilişkin ise, ağır bir suç işlemiş olur ve bu suçu işleyen kişi dört yıla kadar hapis ve para cezasıyla cezalandırılır."

¹²⁶⁵ 5237 sayılı Kanun'un "Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri" başlıklı 60. maddesine göre: "(1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, izin iptaline karar verilir. (2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır. (3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir. (4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır."

¹²⁶⁶ Toroslu / Toroslu, s. 486; Hafizoğulları / Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 492-494; Hakeri, s. 655-656.

Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda kişisel verilerin yayılması suçu ayrı bir madde veya fıkra olarak düzenlenmemektedir. 5237 sayılı Kanun'un "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" başlıklı 136. maddesinde düzenlenen suçun seçimlik hareketi olarak öngörülmektedir. Buna göre:

"(1) Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır."

Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu bir sonraki başlık altında ayrıntılı olarak ele alınacağından, tekrara düşmemek adına bu başlık altında genel olarak Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu bakımından bir incelemeye yer verilecek ve yayma hareketi bakımından ilgili olduğu noktada 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesine de değinilecektir.

3.2.2.3.2. Korunan Hukuki Değer

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu ile korunan hukuki değer, Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu ile aynıdır. Bu bakımdan Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu ile korunan hukuki değer, özel hayatın gizliliğidir. Kişisel verilerin ise bu kapsamda özel hayatın gizliliğinin bir yönü olarak,¹²⁶⁷ özel hayatı oluşturan alt değerlerden biri olarak korunması¹²⁶⁸ söz konusudur.

3.2.2.3.3. Suçun Unsurları

3.2.2.3.3.1. Kanuni Unsur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun kanuni unsuru yani tipiklik, kişisel verilerin kişinin rızası olmaksızın basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılması ile

¹²⁶⁷ Kişisel verilerin korunmasının, özel hayatın gizliliğinin korunmasının bir yönü olduğu yönünde bkz. Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 193, 207.

¹²⁶⁸ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Zafer, s. 55.

gerçekleşmiş olacaktır. Nitekim suçun kanuni tanımında, *“kişisel verileri, kişinin rızası olmaksızın, basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayan”* denilmektedir.

Suçun kanuni tanımında, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda olduğu gibi *“kişinin rızası olmaksızın”* ifadesine yer verilmektedir. Buradaki rıza da tipikliği kaldıran bir etkiye sahiptir.¹²⁶⁹ Bu nedenle kişinin kişisel verilerinin yayılmasına rıza göstermesi halinde suçun tipikliği gerçekleşmeyecek, bu bakımdan da Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu oluşmayacaktır. Ancak kanaatimizce buradaki rızanın tipikliği kaldırması, 89/2007 sayılı Yasa'nın “Yasal işleme” başlıklı 6. maddesindeki *“şüpheye sebebiyet vermeyecek şekilde onay”* gerekliliklerini karşılaması halinde söz konusu olacaktır. Ayrıca 32/2014 sayılı Yasa'da kişisel verilerin yayılması suçunun düzenlendiği 8. maddenin 2. fıkrasının devamında yayılan verilerin, *“kişinin siyasi veya felsefi görüşlerine, dinsel veya mezhepsel inancına, ırkına, etnik kökenine, cinsel yaşamına, cinsel yönelimine, sağlık durumuna veya siyasi partilerle ve sendikalarla bağlantılarına ilişkin”* olması daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Burada yer verilen hassas nitelikli verilerden, 89/2007 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde tanımlanan hassas veri kategorisine girenler bakımından 89/2007 sayılı Yasa'nın “Hassas Verinin İşlenmesi” başlıklı 7. maddesi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle bu kişisel veri türleri bakımından tipikliği kaldıran rızanın varlığı, kişisel verilerin yayılmasına ilişkin olarak gösterilen rızanın 89/2007 sayılı Yasa'nın 7. maddesindeki *“açık onay”* niteliklerini karşılaması halinde söz konusu olacaktır. Bununla birlikte 89/2007 sayılı Yasa'nın kapsamına girmeyen hallerde, genel hukuka uygunluk nedeni olarak rızanın şartlarının oluşması yeterli kabul edilmelidir.

Bu noktada eklemek gerekir ki, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen suçun kapsamının kişisel verilerin basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılması ile sınırlandırılması doğru bir yaklaşım olmamıştır. Her ne kadar kişisel verilerin yayılmasında, özellikle kitle iletişim araçlarının kullanılması¹²⁷⁰ söz konusu olsa da kişisel veriler bu araçlar haricinde de geniş çevrelere yayılabilmektedir. Kişisel verilerin yayılmasına ilişkin olarak 32/2014 sayılı Yasa'da başka bir suç tanımı da bulunmamaktadır. Suçta kanunilik ilkesinin bir sonucu olarak kıyas da mümkün olmadığından bazı hallerde kişisel verilerin yayılmasının cezalandırılmaması söz konusu olabilecektir. Halbuki bu yönde sınırlama

¹²⁶⁹ Bkz. Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 552-553; Koca / Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 290-294; Akbulut, s. 210-211; Hakeri, s. 333-334.

¹²⁷⁰ Akdağ, s. 131.

yapılmadan, Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesindeki gibi yalnızca kişisel verilerin yayılmasının suç olarak düzenlenmesi halinde suç zaten kişisel verilerin basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılmasını da kapsamında bulundurmış olacaktı. Daha etkin bir korumanın sağlanması amaçlanmaktaysa da, kişisel verilerin basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılmasının suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmesi yoluna gidilebilirdi. 32/2014 sayılı Yasa'nın gerekçesinde ise neden bu yönde bir düzenleme tercih edildiğine ilişkin olarak bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu bakımdan kişisel verilerin basın-yayın veya sosyal medya araçları haricinde yayılması halinde fiilin cezasız kalmaması için, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçların seçimlik hareketi olarak öngörülen kişisel verilerin verilmesi kapsamında ele alınması -suç tipine uygun düştüğü ölçüde- söz konusu olabilir.

3.2.2.3.3.2. Maddi Unsur

3.2.2.3.3.2.1. Konu

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun konusu, yani suçun maddeten etkilerini üzerinde gösterdiği varlık¹²⁷¹ kişisel verilerdir. 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesine göre de kişisel veri, gerçek veya tüzel kişiyle ilgili her türlü kişisel bilgidir. 32/2014 sayılı Yasa'nın gerekçesinde de suçun düzenlendiği 8. maddenin 2. fıkrasına ilişkin olarak; *“kişisel veriler yasanın verdiği yetkiye dayanılarak ya da kişinin rızasıyla kaydedilmiş olsa bile”* suçun oluşacağı belirtilmiştir.¹²⁷² Yasa'nın gerekçesinde yer alan bu açıklamadan, yayılan kişisel verilerin hukuka uygun veya hukuka aykırı olarak kaydedilmiş olmasının suçun oluşumuna bir etkisi bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Kişisel verilerin yayılması suçu, soyut tehlike suçudur. Nitekim suçun oluşumu bakımından kişisel verilerin yayılması yeterli olmakta, yayma hareketinden dolayı kişisel veriler üzerinde bir zararın ortaya çıkması veya somut olarak zarara uğrama tehlikesi ile karşı karşıya bırakılması ise aranmamakta, tehlikeye maruz kaldığı varsayılmaktadır.¹²⁷³

¹²⁷¹ Hafızaoğulları ve Özen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 209.

¹²⁷² 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3568.

¹²⁷³ Bkz. Artuk / Gökçen / Alşahin / Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 389-391.

3.2.2.3.3.2.2. Fail

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun faili için “*yayan kişi*” denilmekte, suçun failinin belirli niteliklere sahip olması ise aranmamaktadır. Bu bakımdan Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun faili herkes olabilmektedir.

3.2.2.3.3.2.3. Mağdur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun mağduru herkes olabilmektedir. Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde yer alan kişisel veri tanımına göre kişisel veri, gerçek veya tüzel kişiye ilişkin olabilmektedir. Dolayısıyla, gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişiler de kişisel verilerin yayılması suçunun mağduru olabilmektedir.

3.2.2.3.3.2.4. Hareket

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunda hareket, kişisel verileri kişinin rızası olmaksızın, basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yaymaktır. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunda seçimlik olarak öngörülen hareket ise, kişisel verileri hukuka aykırı olarak yaymaktır.

Sözlük anlamıyla ‘yaymak’; “*çevreye dağılmasına sebep olmak; vermek*”, “*birçok kimseye duyurmak*”, “*sınırı genişletmek*” gibi anlamlara karşılık gelmektedir.¹²⁷⁴ Türk ceza hukuku öğretisinde 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından kişisel verileri yaymak ise; “*kendinde olan kişisel verileri, birçok kimseye duyurmaktır*”¹²⁷⁵, “*verinin çok ve belirsiz sayıda kişi tarafından öğrenilmesi imkanı yaratılması*”¹²⁷⁶, “*verilerin (vermenin aksine) birden çok kişiye ulaştırılması*”¹²⁷⁷, “*birden fazla kişiye kişisel verilerin aktarılması*”¹²⁷⁸ olarak açıklanmaktadır. Bu anlamda da kişisel

¹²⁷⁴ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023).

¹²⁷⁵ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21.

¹²⁷⁶ Akdağ, s. 131.

¹²⁷⁷ Erdoğan, s. 612.

¹²⁷⁸ Kangal, s. 110.

verilerin yayılması suçunun oluşumu bakımından yayılan verinin içeriğinin birden fazla kişi tarafından erişilebilir veya öğrenilebilir kılınmasının yeterli olduğu, içeriğinin fiilen öğrenilmesinin ise bir önem arz etmediği ifade edilmektedir.¹²⁷⁹

Yaymak, icrai bir harekettir. Kişisel verilerin yayılması için failin aktif bir davranışta bulunması gerekmektedir. Bu bakımdan 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu, hareketin şekli bakımından icrai bir suçtur. Bununla birlikte kişisel verilerin yayılması suçunun ihmali hareket ile de işlenebileceği değerlendirilmektedir. Bu bakımdan örneğin, kişinin bir sosyal medya sitesinde fotoğrafının paylaşılmasına ilişkin olarak rıza göstermesi halinde paylaşmanın suçu oluşturmayacağı, buna karşın rızasını geri almasından sonra fotoğrafın paylaşıldığı siteden kaldırılmamasının ve bu anlamda hareketsiz kalınması halinde kişisel verilerin yayılması suçunun oluşacağı belirtilmektedir.¹²⁸⁰ Suçun oluşumu bakımından kişisel verilerin yayılması yeterlidir. Dolayısıyla hareketin sayısına göre de suç, tek hareketli bir suçtur. Hareketin önemi bakımından ise 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen suç, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen suçtan farklılaşmaktadır. Nitekim Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun seçimlik hareketi olarak öngörülen yaymanın, hangi şekilde veya hangi vasıtalarla gerçekleştirileceğine ilişkin olarak bir özelleştirme yapılmamıştır. Bu nedenle 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin yayılması, hareketin önemine göre serbest hareketli bir suçtur. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun, hangi vasıtalarla gerçekleştirildiği takdirde suç teşkil edeceği ise suçun kanuni tanımında belirtilmiştir. Buna göre suçun oluşması için kişisel verilerin yayılması, basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirilmelidir. Bu nedenle de 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu, hareketin önemine göre bağlı hareketli bir suçtur. 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesine göre 'basın-yayın'; "gazete, dergi, radyo, televizyon, internet gazetesi, internet dergisi gibi, elektronik ortamda olsun veya olmasın, yazılı, görsel veya işitsel her türlü yayını", 'sosyal medya' ise "kullanıcılarının kişisel veya gruplar içinde medya içeriği oluşturmasına, yazılı, işitsel veya görsel içerik paylaşmasına imkan veren dijital medyayı ve teknolojileri" anlamına gelmektedir. Hareketin icrasının süreklilik arz edip etmemesine göre de kişisel verilerin

¹²⁷⁹ Akdağ, s. 131; Dülger, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, s. 131-132; Sınar, s. 46; Korkmaz, s. 451; Sert, s. 138; Kangal, s. 112.

¹²⁸⁰ Gültekin, s. 163-164; Korkmaz, s. 456-457; Sert, s. 138-139; Yıldız, s. 107.

yayılmasıyla suç tamamlandığından ani bir suçtur. Türk ceza hukuku öğretisinde, aynı zamanda mütemadi suç olduğu da değerlendirilmektedir. Bu bakımdan da kişisel verilerin internet sitesine konularak yayılması halinde suçun tamamlanacağı ancak icrasının devam edeceği, posta yoluyla birden fazla kişiye gönderilmesi halinde ise postanın ulaştığı anda suçun oluşacağı ifade edilmektedir.¹²⁸¹

3.2.2.3.3.2.5. Netice

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu, sırf hareket suçudur. Suç, kişisel verilerin kişinin rızası olmaksızın basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılması ile oluşmakta, ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi ise gerekmemektedir.

3.2.2.3.3.3. Manevi Unsur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu kasten işlenebilen bir suçtur.

3.2.2.3.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun varlığından söz edebilmek için fiilin hukuka aykırı olması, bu anlamda da kişisel verilerin basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılmasını hukuk düzeninde hukuka uygun hale getiren bir nedenin bulunmaması gerekmektedir.

3.2.2.3.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 12. maddesinde, "Suç Oluşturmayan Haller" başlığı altında düzenlenen özel hukuka uygunluk nedenleri, kişisel verilerin basın-yayın veya sosyal medya aracılığıyla yayılmasına ilişkin olmadığından bu suç bakımından geçerli olmayacaktır. Esasen suçun işlenme şeklinin basın-yayın veya sosyal medya aracılığıyla işlenmesi şeklinde sınırlandırılması, suç bakımından geçerli

¹²⁸¹ Gültekin, s. 164; Korkmaz, s. 458; Kangal, s. 97.

olabilecek hukuka uygunluk nedenlerini de daraltmaktadır. Kanaatimizce burada en temel hukuka uygunluk nedeni kişinin kişisel verilerinin yayılmasına ilişkin olarak rıza göstermesi olacaktır. Bununla birlikte özellikle ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü kapsamında hakkın kullanılması da hukuka uygunluk nedeni olabilecektir. Kanun hükmünün veya yetkili merciin emrinin yerine getirilmesi halinde de fiilin hukuka uygun olacağı kabul edilmesi gerekmektedir. İnsani acil durumlar, örneğin kişinin kaybolması veya kaçırılması halinde bulunması için isminin, görüntüsünün ve bir ameliyata girecek olması halinde kan ihtiyacını gidermek amacıyla kan grubunun basın-yayın veya sosyal medya aracılığıyla yayılması gerekli şartları sağladığı takdirde zorunluluk hali dahilinde değerlendirilebilecektir.

3.2.2.3.4. Nitelikli Haller

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın kişisel verilerin yayılması suçunun düzenlendiği 8. maddesinin 2. fıkrasının ikinci cümlesinde suçun konusundan kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal öngörülmektedir. Benzer şekilde, Türk ceza hukukunda da 5237 sayılı Kanun'un kişisel verilerin yayılmasını da düzenleyen 136. maddesinin 2. fıkrasında da suçun konusundan kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal yer almaktadır. Bununla birlikte 5237 sayılı Kanun'un 137. maddesinde düzenlenen ve failin sıfatından kaynaklanan nitelikli haller, 136. maddede düzenlenen suç içinde geçerlidir.

32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında yayılan kişisel verilerin, *"kişinin siyasi veya felsefi görüşlerine, dinsel veya mezhepsel inancına, ırkına, etnik kökenine, cinsel yaşamına, cinsel yönelimine, sağlık durumuna veya siyasi partilerle ve sendikalarla bağlantılarına ilişkin"* olması hali daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. 89/2007 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesine göre de 'hassas veri'; *"ırksal veya etnik kökeni, siyasi görüşleri, dinsel veya diğer inançları ortaya koyan veya cinsel yönelim, sağlık veya cinsel hayatla veya cezai soruşturma ile ilgili konuları açığa çıkaran kişisel verileri anlatır."* Belirtmek gerekir ki, 32/2014 sayılı Yasa'da kişisel verilerin yayılması suçunun nitelikli hali için belirlenen hassas veri kategorisi, 89/2007 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde belirlenen hassas veri kategorisine göre daha geniş düzenlenmiştir. 89/2007 sayılı Yasa'da kişinin felsefi görüşlerine, siyasi partiler ve sendikal bağlantılarına ilişkin kişisel verilerine yer verilmemiştir. Bununla birlikte 32/2014 sayılı Yasa'da da cezai soruşturma ile ilgili kişisel veriler kapsam dışında bırakılmıştır.

Dolayısıyla cezai soruşturmaya ilişkin kişisel verilerin yayılması halinde, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasının ilk cümlesi kapsamında cezalandırma söz konusu olacaktır.

3.2.2.3.5. Ceza

32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun ağır bir suç olduğu belirtilmekte, ceza olarak da üç yıla kadar hapis ve para cezası öngörülmektedir. Suçun konusunun Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan verilere ilişkin olması halinde de dört yıla kadar hapis ve para cezası öngörülmektedir.

3.2.3. Kişisel Verileri Ele Geçirme, Başkasına Verme veya Satma

3.2.3.1. Genel Olarak

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın "Kişisel Verileri Ele Geçirme, Satma ve Yok Etmeme" başlıklı 3. Kısmının 9. maddesinde "Hukuka Aykırı Biçimde Kaydedilmiş Kişisel Verileri Ele Geçirme Başkasına Verme veya Satma" suçu, 10. maddesinde ise "Hukuka Uygun Biçimde Kaydedilmiş Verileri Ele Geçirme Başkasına Verme veya Satma" suçu düzenlenmektedir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesine göre: "*Yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın kaydedilen kişisel verileri ele geçiren, başkasına veren veya satan bir kişi ağır bir suç işlemiş olur ve beş yıla kadar hapis ve para cezasıyla cezalandırılır.*" 32/2014 sayılı Yasa'nın 10. maddesine göre ise: "*Yasayla verilen yetkiye dayanılarak veya kişinin rızasıyla kaydedilen kişisel verileri ele geçiren veya bu verileri talep etme yetkisine sahip kamu personeli dışındaki kişilere veren veya satan bir kişi ağır bir suç işlemiş olur ve dört yıla kadar hapis ve para cezasıyla cezalandırılır.*" Türk ceza hukukunda ise tek bir madde olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesinde "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçu düzenlenmektedir. Buna göre:

"(1) Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları

uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır.”

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlarda farklılaşan noktanın temel olarak suçun konusu, bu anlamda da 9. maddesinde düzenlenen suçun konusunun hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel verilerken, 10. maddesinde düzenlenen suçun konusunun hukuka uygun biçimde kaydedilmiş kişisel veriler olması nedeniyle tekrara düşmemek adına bu suçların aynı başlık altında ele alınması tercih edilmiştir. Yine Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun seçimlik hareketleri olarak öngörülen kişisel verileri başkasına vermek ve ele geçirmek hareketlerinin, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde de aynı şekilde seçimlik hareket olarak öngörülmesi nedeniyle bu suçların da aynı başlık altında karşılaştırılması tercih edilmiştir. Bu bakımdan 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar ile 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç arasındaki temel fark, ortak olarak düzenlenen kişisel verileri başkasına vermek ve ele geçirmek hareketleri haricinde 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde kişisel verileri satmak hareketinin, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde ise kişisel verileri yaymak hareketinin seçimlik hareket olarak suç kapsamına alınmış olmasıdır.

3.2.3.2. Korunan Hukuki Değer

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçu ve 10. maddesinde düzenlenen hukuka uygun biçimde kaydedilmiş verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçu ile korunan hukuki değer özel hayatın gizliliğidir. Kişisel verilerin ise, özel hayatın gizliliği kapsamında korunması söz konusudur.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu ile korunan hukuki değer, Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu ile aynıdır. Bu anlamda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun hukuki konusunun veya suç

ile korunan hukuki değerin; *“kişinin özel hayatı”*¹²⁸², *“özel hayatın gizliliği ve korunması hakkı”*¹²⁸³, *“özel hayatın gizliliği kapsamında kişisel verilerin korunması hakkı”*¹²⁸⁴, *“kişisel verilerin korunması hakkı”*¹²⁸⁵ olduğu yönündeki görüşler ağırlıklıdır. Bununla birlikte Kanun’un 136. maddesinde düzenlenen suç ile korunan hukuki değere ilişkin olarak; *“anayasal düzeyde güvence altına alınmış bağımsız bir hak kategorisi olan kişisel verilerin korunması hakkıdır”*¹²⁸⁶, *“genel olarak kişilerin özel hayatı ve hayatın gizli alanı, özel olarak ise kişisel veriler korunur”*¹²⁸⁷, *“kişisel verilerin korunmasına ilişkin ferdi-toplumsal yarardır”*¹²⁸⁸ yönünde de görüşler mevcuttur.

3.2.3.3. Suçun Unsurları

3.2.3.3.1. Kanuni Unsur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa’nın 9. maddesinde düzenlenen hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçunun kanuni unsuru yani tipiklik, yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın kaydedilen kişisel verilerin ele geçirilmesiyle, başkasına verilmesiyle veya satılmasıyla gerçekleşmiş olacaktır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, suçun kanuni tanımında yer alan *“yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın”* ifadesindeki *“ve”* bağlacı, kişisel verinin hukuka uygun olarak kaydedilmiş kabul edilebilmesi için hem yasadan yetki alınmasının hem de kişinin rızasının arandığı gibi bir anlamı ortaya çıkarmaktadır. Halbuki, 32/2014 sayılı Yasa’nın kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 8. maddesinin 1. fıkrasında *“verileri yasadan yetki almaksızın veya kişinin rızası olmaksızın kaydeden”* denilmektedir. Benzer şekilde Yasa’nın 10. maddesinde düzenlenen suçun kanuni tanımında da hukuka uygun kaydedilmiş veriyi ifade etmek için, *“yasayla verilen yetkiye dayanılarak veya kişinin rızasıyla kaydedilen”* denilmektedir. Buna karşın 32/2014 sayılı Yasa’nın gerekçesinde de 9. maddeye ilişkin olarak; *“Yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın kaydedilen kişisel veriler hukuka aykırı biçimde kaydedilmiştir”*

¹²⁸² Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 606; Ozan Selek, **Kişisel Verilerin Korunması ve Verileri Yok Etmeme Suçu (TCK m.138)**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 106.

¹²⁸³ Parlar, s. 1554.

¹²⁸⁴ Kangal, s. 96.

¹²⁸⁵ Korkmaz, s. 446; Yıldız, s. 105.

¹²⁸⁶ Sınar, s. 36.

¹²⁸⁷ Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 3**, s. 120.

¹²⁸⁸ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21.

açıklamasına yer verilmiştir.¹²⁸⁹ 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde yer alan ve Yasa'da düzenlenen diğer suç tipleri ile çelişkili olan bu ifadenin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

32/2014 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde düzenlenen hukuka uygun biçimde kaydedilmiş verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçunun kanuni unsuru ise, yasayla verilen yetkiye dayanılarak veya kişinin rızasıyla kaydedilen kişisel verilerin ele geçirilmesi veya bu verileri talep etme yetkisine sahip kamu personeli dışındaki kişilere verilmesi veya satılması ile gerçekleşecektir. Belirtmek gerekir ki, suçun düzenlendiği 10. maddenin başlığında 9. maddenin başlığından farklı olarak, "*kişisel verileri*" yerine "*verileri*" ifadesinin kullanılması isabetli olmamıştır. Bunun haricinde, 32/2014 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde düzenlenen suçun kanuni tanımında yer verilen "*bu verileri talep etme yetkisine sahip kamu personeli dışındaki kişilere veren*" ifadesinin mahiyetine de değinilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce suçun kanuni tanımında bu ifadeye yer verilmemiş olsaydı da kişisel verilerin bunları talep etme yetkisine sahip kamu personeline verilmesi suç teşkil etmeyeceğinden bu ifadeye yer verilmesi gerekli değildi. Nitekim kamu personelinin kişisel verileri talep etme yetkisinin kanundan veya emirden kaynaklanması gerekliliği düşünüldüğünde, bu halde öncelikle genel hukuka uygunluk nedeni olan görevin yerine getirilmesi kapsamında fiilin hukuka uygun kabul edilmesi gerekmektedir.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun kanuni unsuru ise, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak bir başkasına verilmesiyle, yayılmasıyla veya ele geçirilmesiyle gerçekleşecektir. Bununla birlikte suçun düzenlendiği 136. maddenin başlığının "*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*" şeklinde olması ve yaymanın dışarıda bırakılması Türk ceza hukuku öğretisinde eleştiri konusu olmaktadır.¹²⁹⁰ Bir diğer eleştiri ise, maddenin başlığında "*kişisel verileri*" yerine "*verileri*" ifadesine yer verilmiş olmasına ilişkin olarak yapılmaktadır.¹²⁹¹ Kanuni tanım bakımından eklemek gerekir ki, 5237 sayılı Kanun'un kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği 135. maddesinde yer alan "*hukuka aykırı olarak*" ifadesi, 136. maddedeki suçun tanımında da yer almaktadır. Bu

¹²⁸⁹ 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3569.

¹²⁹⁰ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 609; Çokmutlu, s. 214; Korkmaz, s. 442; Sınar, s. 46; Börekçi, s. 56, Göçmen Uyarer, s. 222; Orhan, s. 1372.

¹²⁹¹ Erdoğan, s. 615; Çokmutlu, s. 214; Karagülmez, s. 450; Korkmaz, s. 442, 462; Sınar, s. 39; Börekçi, s. 56; Göçmen Uyarer, s. 222-223.

bakımdan kişisel verilerin kaydedilmesi suçu için yer verilen açıklamalar bu suç bakımından da geçerlidir.

3.2.3.3.2. Maddi Unsur

3.2.3.3.2.1. Konu

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen suçun konusu hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel verilerdir. Yasa'nın 9. maddesinin başlığında suçun konusu için *"hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel veriler"* denilirken, suçun kanuni tanımında suçun konusu *"yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın kaydedilen kişisel veriler"* olarak ifade edilmiştir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde düzenlenen suçun konusu ise hukuka uygun biçimde kaydedilmiş kişisel verilerdir. Yasa'nın 10. maddesinin başlığında suçun konusu için *"hukuka uygun biçimde kaydedilmiş veriler"* denilirken, suçun kanuni tanımında suçun konusunu ifade etmek adına *"yasayla verilen yetkiye dayanılarak veya kişinin rızasıyla kaydedilen kişisel veriler"* denilmiştir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçların farkı, suçun konusu noktasındadır. Bununla birlikte, 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde yer alan kişisel veri tanımına göre Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçların konusu olarak kişisel veri, gerçek veya tüzel kişiye ilişkin olabilmektedir.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun konusu da kişisel verilerdir. Ancak 32/2014 sayılı Yasa'dan farklı olarak, Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun konusu olan kişisel verilerin hukuka uygun olarak veya hukuka aykırı olarak kaydedilmiş olması bakımından bir ayırım gözetilmemiştir.¹²⁹² Bu anlamda suçun oluşumuna da etkisi bulunmamaktadır.¹²⁹³ Kişisel verilerin yalnızca gerçek kişilere ilişkin olabileceği kabulünde suçun konusu, gerçek kişilere ilişkin kişisel verilerdir.¹²⁹⁴

¹²⁹² 5237 sayılı Kanun'un gerekçesinde 136. maddeye ilişkin olarak şu ifadeler yer verilmiştir: *"Bu madde hükmü ile hukuka uygun olarak kaydedilmiş olsun veya olmasın, kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkalarına vermek, yaymak veya ele geçirmek, bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır."* 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinin gerekçesi için bkz. Gerçeker, s. 1398.

¹²⁹³ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Erdoğan, s. 610; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 132; Korkmaz, s. 443; Kangal, s. 115, Sınar, s. 43.

¹²⁹⁴ Karagülmez, s. 450; Parlar, s. 1554; Kuşkonmaz, s. 153.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen diğer kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlarda olduğu gibi 136. maddede düzenlenen suçun oluşumu için de hareketin yapılması yeterli olmakta; suçun konusu üzerinde bir zararın veya somut zarar tehlikesinin meydana gelmesi aranmamaktadır. Dolayısıyla 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç, soyut tehlike suçudur.¹²⁹⁵ Aynı değerlendirme, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar bakımından da geçerlidir.

3.2.3.3.2.2. Fail

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde fail için "*ele geçiren, başkasına veren veya satan bir kişi*", 10. maddesinde ise "*ele geçiren veya bu verileri talep etme yetkisine sahip kamu personeli dışındaki kişilere veren veya satan bir kişi*" denilmekte; her iki suçun failinin de belirli bir sığata sahip olması veya belirli bir durumda olması aranmamıştır. Bu bakımdan 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde ve 10. maddesinde düzenlenen suçların faili herkes olabilmektedir. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun faili için de "*veren, yayan veya ele geçiren kişi*" denilmekte, ayrıca bir özellik aranmamaktadır. Bu bakımdan 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun faili de herkes olabilmektedir.¹²⁹⁶ Ancak daha önce de belirtildiği üzere tüzel kişiler suçun faili olamaz, yalnızca Kanun'un 140. maddesinde öngörüldüğü üzere suçun işlenmesi dolayısıyla haklarında güvenlik tedbirleri uygulanabilmektedir.¹²⁹⁷

3.2.3.3.2.3. Mağdur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçların mağduru özellik göstermemekte ve bu anlamda her iki suçun mağduru da herkes olabilmektedir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 2. maddesinde yer alan kişisel veri tanımı dikkate alındığında mağdur gerçek veya tüzel kişi olabilecektir. Türk

¹²⁹⁵ Gültekin, s. 165; Akdağ, s. 129; İtişgen, s. 187; Sınar, s. 41; Korkmaz, s. 458; Kangal, s. 97; Yıldız, s. 106-107.

¹²⁹⁶ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 204; Taşkın, s. 106; Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 607; Gültekin, s. 164; Akdağ, s. 94; Erdoğan, s. 614; Karagülmez, s. 463; İtişgen, s. 189; Sınar, s. 40; Korkmaz, s. 458; Kangal, s. 98; Börekçi, s. 67; Gerçekker, s. 1399.

¹²⁹⁷ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Akdağ, s. 94; Erdoğan, s. 618-619; Çokmutlu, s. 216; Sınar, s. 40; Korkmaz, s. 459; Kangal, s. 98; Börekçi, s. 68; Maden, s. 119.

ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun mağduru da herkes olabilmektedir.¹²⁹⁸ 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçundan farklı olarak, 136. maddenin gerekçesinde kişisel verilerin gerçek veya tüzel kişiye ilişkin olabileceğine dair bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bununla birlikte, tüzel kişilerin 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun mağduru olamayacağı değerlendirilmektedir.¹²⁹⁹ Türk ceza hukuku öğretisinde de genel olarak, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına yönelik diğer suçlarda olduğu gibi suçun mağdurunun yalnızca gerçek kişi olabileceğinin kabul edildiği görülmektedir.¹³⁰⁰ Nitekim 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yer alan kişisel veri tanımında da kişisel veriler, gerçek kişiye ilişkin olarak tanımlanmaktadır (m.3/1-d).¹³⁰¹ Türk ceza hukuku bakımından tüzel kişilerin, suçtan zarar gören olabileceği yönünde görüşler mevcuttur.¹³⁰²

3.2.3.3.2.4. Hareket

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen suçta hareket, yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın kaydedilen kişisel verileri ele geçirmek, başkasına vermek veya satmaktır. 32/2014 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde düzenlenen suçta da hareket, yasayla verilen yetkiye dayanılarak veya kişinin rızasıyla kaydedilen kişisel verileri ele geçirmek veya bu verileri talep etme yetkisine sahip kamu personeli dışındaki kişilere vermek veya satmaktır. 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlardaki hareket esasen aynıdır. Nitekim daha önce de belirtildiği üzere bu suçları birbirinden ayıran, suçun konusudur. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçta ise hareket, kişisel verileri hukuka aykırı olarak bir başkasına vermek, yaymak veya ele geçirmektir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddeleri ile 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçlara birlikte bakıldığında; suç kapsamında seçimlik hareket olarak öngörülen kişisel verileri başkasına vermek ve ele geçirmek hareketlerinin ortak olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu hareketlere ilişkin olarak bu başlık altında yapılacak

¹²⁹⁸ Taşkın, s. 106, Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 607; Akdağ, s. 92; Erdoğan, s. 614; Sinar, s. 40; Göçmen Uyarer, s. 225; Gerçeker, s. 1399.

¹²⁹⁹ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Karagülmez, s. 463; Erdoğan, s. 614; Çokmutlu, s. 216-217; İtişgen, s. 190; Sinar, s. 40-41; Kangal, s. 99; Börekçi, s. 74.

¹³⁰⁰ Gültekin, s. 165; Karagülmez, s. 463; Çokmutlu, s. 216-217; İtişgen, s. 190; Sinar, s. 41; Göçmen Uyarer, s. 225; Kangal, s. 99; Börekçi, s. 74-75.

¹³⁰¹ Sinar, s. 41; Börekçi, s. 74.

¹³⁰² Gültekin, s. 165; Erdoğan, s. 614; İtişgen, s. 190; Sinar, s. 41; Korkmaz, s. 460; Kangal, s. 99, Börekçi, s. 75-76; Yıldız, s. 106.

açıklamalar da her iki düzenleme bakımından geçerli olacaktır. 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde seçimlik olarak öngörülen kişisel verileri yaymak hareketi ise, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçunun incelenmesine ilişkin olarak yukarıda ayrı bir başlık altında ele alındığından burada ayrıca irdelenmeyecektir.

Sözlükte 'ele geçirmek'; "*bir kimseyi yakalamak*", "*sahibi olmak*", "*gizlenmek istenen bir şeyi elde etmek*" olarak açıklanmaktadır.¹³⁰³ Türk ceza hukuku öğretisinde 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından kişisel verileri ele geçirmek ise, "*verileri yakalamak, onların sahibi olmaktır*"¹³⁰⁴, "*failin bir başkasının elinde bulunan kişisel veriyi elde etmesidir*"¹³⁰⁵, "*failin mağdura ait kişisel verileri kendine aktarması veya fiilî egemenlik alanına dâhil etmesi*"¹³⁰⁶ olarak açıklanmaktadır. Kişisel verilerin nasıl ele geçirildiğinin suçun oluşumu bakımından ise bir önemi bulunmamakta ve ele geçirme değişik şekillerde gerçekleşebilmektedir.¹³⁰⁷ Kişisel verilerin ele geçirilmesinin, normalde erişebilir bir konumda bulunmayan veriler için geçerli olacağı ifade edilmektedir.¹³⁰⁸ Genel olarak böyle olmakla birlikte, erişebilir olan veriler bakımından da ele geçirmenin söz konusu olabileceği belirtilmektedir.¹³⁰⁹ Ayrıca ele geçirilen kişisel verilerin, içeriğinin öğrenilmiş olmasının veya öğrenilmemiş olmasının suçun oluşumuna etkisi bulunmamaktadır.¹³¹⁰ Bununla birlikte kişisel verilerin korunmasının amacının ilgili kişinin korunması olması nedeniyle, sadece verinin içeriğinin öğrenilmesi halinin de kişisel verilerin ele geçirilmesine vücut vereceği ifade edilmektedir.¹³¹¹ Bu bakımdan ele geçirmenin, kişisel verinin hakimiyet alanına alınması veya içeriğinin öğrenilmesi¹³¹² şeklinde gerçekleştirilebileceğini söylemek mümkündür.

Sözlük anlamıyla 'vermek' ise; "*üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine ulaştirmek, iletmek; lütfetmek, lütfeylemek*", "*bırakmak veya bağışlamak*", "*düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına bildirmek*", "*bir şeyi satmak*" gibi anlamları ifade

¹³⁰³ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023).

¹³⁰⁴ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21.

¹³⁰⁵ Kangal, s. 112.

¹³⁰⁶ Sınar, s. 47.

¹³⁰⁷ Erdoğan, s. 613; Karagülmez, s. 452; Korkmaz, s. 451-453.

¹³⁰⁸ Akdağ, s. 135; Kangal, s. 113; Sınar, s. 47.

¹³⁰⁹ Börekçi, s. 86-87; Sınar, s. 47.

¹³¹⁰ Kangal, s. 116.

¹³¹¹ Akdağ, s. 135-136. Benzer yönde bkz. Erdoğan, s. 613; Kangal, s. 114. Aksi yönde bkz. Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 132.

¹³¹² Akdağ, s. 135.

etmektedir.¹³¹³ Türk ceza hukuku öğretisinde 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından kişisel verilerin başkasına verilmesinin ise, *"kişisel verinin bir başkasına aktarılması, ulaştırılması"*¹³¹⁴ anlamına geldiği belirtilmektedir. Bir diğer deyişle, *"hukuka uygun ya da aykırı şekilde bu verileri elinde bulunduran kişinin, herhangi bir yöntemle bunları bir başkasına iletmesi, erişirmesi, ulaştırmasıdır."*¹³¹⁵ Suçun oluşumu bakımından verinin elden verilmesi veya bilişim ortamında verilmesi gibi hangi yöntemle verildiğinin bir önemi bulunmamakta, herhangi bir yöntemle başkasına verilmesi hareketi oluşturmaktadır.¹³¹⁶ Buradaki 'başkası' ise, gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişileri de kapsamında bulundurmaktadır.¹³¹⁷ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde düzenlenen suç bakımından ayrıca *"bu verileri talep etme yetkisine sahip kamu personeli dışındaki kişilere veren"* denilmekte, bu bakımdan da kişisel verilerin bunları talep etme yetkisine sahip kamu personeline verilmesi halinde suç oluşmamaktadır. 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesine göre ise *"kamu personeli"*; *"hangi yasa altında istihdam edildiğine ve istihdam şekline bakılmaksızın, Devletin, yerel yönetimlerin ve özerk birimler dahil her tür ve düzeydeki kamu tüzel kişilerinin personelini anlatır."* Kişisel verinin, verildiği kişi tarafından öğrenilebilir hale getirilmesinin suçun oluşumu bakımından yeterli olduğu ve içeriğinin algılanmasının ise bir önem arz etmediği belirtilmektedir.¹³¹⁸

Kişisel verileri yaymak ve vermek hareketlerinin, *"bir başkasına aktarmak"* şeklindeki aynı amaca hizmet ettiği de belirtilmektedir.¹³¹⁹ Kişisel verileri yaymak hareketi ve vermek hareketi arasındaki fark ise, vermenin iki kişi arasındaki bir eylem olması yaymanın ise kişisel verilerin birden fazla kişiye verilmesini ifade etmesi noktasındadır. Bu bakımdan verme hareketinin, daha dar bir etki alanına sahip olduğu ifade edilmektedir. Nitekim verme hareketinde, başkası tekil yapıda olmaktadır. Buna karşın, yayma ile kişisel verilerin birden çok kişiye ulaştırılması söz konusudur.¹³²⁰

¹³¹³ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023).

¹³¹⁴ Kangal, s. 106; Sınar, 41-42.

¹³¹⁵ Rıza Saka / Ramazan Çağlayan / Mahmut Koca, **Avrupa Birliği Hukuku, İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 404.

¹³¹⁶ Taşkın s. 107; Karagülmez, s. 451; Erdoğan, s. 611; Kuşkonmaz, s. 154; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, **Cilt: 3**, s. 129; Korkmaz, s. 448-449; Kangal, s. 106-108; Sınar, s. 42; Göçmen Uyarer, s. 227; Maden, s. 99; Saka / Çağlayan / Koca, s. 404-405.

¹³¹⁷ Karagülmez, s. 451; Erdoğan, s. 611; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, **Cilt: 3**, s. 130; Korkmaz, s. 454-455; Kangal, s. 109; Börekçi, s. 81; Sınar, s. 43.

¹³¹⁸ Akdağ, s. 130; Sınar, s. 42; Kangal, s. 106, 110; Maden, s. 98; Yıldız, s. 108.

¹³¹⁹ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 607.

¹³²⁰ Karagülmez, s. 452; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 607-608; Taşkın, s. 107; Erdoğan, s. 612; Çokmutlu, s. 217; İtişgen, s. 188; Kangal, s. 110; Börekçi, s. 82.

32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde ayrıca kişisel verileri satmak hareketi de suç kapsamında seçimlik hareket olarak öngörülmüştür. 5237 sayılı Kanun'da ise bu yönde bir suç tanımı yapılmamıştır. Bununla birlikte satma hareketinin de suç tanımına alınmasının bir fark yaratıp yaratmadığı ise tartışmaya açıktır. Esasen 32/2014 sayılı Yasa'nın önerisinde kişisel verileri satmak, daha ağır cezayla birlikte ayrı bir fıkra olarak düzenlenmekteydi. Yasa önerisinin gerekçesinde 9. madde kapsamında yer alan satma hareketine ilişkin olarak; *"kişisel verileri satan kişi ayrıca bundan bir gelir de elde ettiğinden daha ağır bir cezaya çarptırılacak ve altı yıla kadar hapis ve para cezasıyla cezalandırılacaktır"* açıklamasına yer verilmiştir.¹³²¹ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinin yasa önerisine ilişkin raporunda ise değişikliğin gerekçesi şu şekilde açıklanmıştır:

*"...kişisel verileri ele geçirmek, başkasına vermek ve satmak, uygulamada aynı sonucu doğuracağından ve pratikte birbirinden ayrılması mümkün olmayacağından maddeyi 'satma' eylemini kapsayacak biçimde yeniden düzenlemiş ve bu suçu işleyen kişiye verilecek hapis cezasını da beş yıl olarak değiştirmiştir."*¹³²²

Sözlükteki genel anlamıyla 'satmak' ise; *"bir malı bir bedel karşılığında alıcıya vermek"* olarak tanımlanmaktadır.¹³²³ Kişisel verilerin satılmasının kişisel verilerin verilmesinden farkı failin bundan bir bedel, genelde de maddi nitelikte bir kazanç elde etmesidir. Ancak yukarıda sözlük anlamında da ifade edildiği üzere vermek hareketi, satmak hareketini de kapsamında bulundurmaktadır.

32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ile 10. maddelerinde ve 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde yer alan seçimlik hareketler failin aktif davranışta bulunmasını gerektirir; dolayısıyla icrai niteliktedir.¹³²⁴ Bu suçlar, ihmali hareket ile işlenememektedir.¹³²⁵ Bu bakımdan hareketin şekline göre bu suçlar, icrai suçtur. Yine bu suçlar, kanuni tanımda alternatif olarak belirtilen hareketlerden herhangi birisi ile gerçekleştirilebildiğinden, hareketin sayısı bakımından seçimlik hareketli suçlardır.¹³²⁶ Suçun kanuni tanımında

¹³²¹ 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3569.

¹³²² **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3562.

¹³²³ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023).

¹³²⁴ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Gültekin, s. 163; Akdağ, s. 128; Korkmaz, s. 456; Sınar, s. 41; Sert, s. 138; Kangal, s. 97; Börekçi, s. 78.

¹³²⁵ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Akdağ, s. 128; Kangal, s. 97-98. Yayma hareketi bakımından aksi yönde bkz. Gültekin, s. 164; Erdoğan, s. 613-614; Korkmaz, s. 456-457; Sert, s. 138-139; Yıldız, s. 107.

¹³²⁶ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 239; Taşkın, s. 107; Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk**

seçimlik olarak belirtilen üç hareketten birisinin veya birkaçının birlikte yapılması halinde, yine tek suç söz konusu olacaktır.¹³²⁷ Suçlarda yer verilen seçimlik hareketlerin nasıl gerçekleştirilebileceğine ilişkin olarak bir özelleştirme yapılmadığından bu suçlar, hareketin önemine göre serbest hareketli suçtur.¹³²⁸ Bu suçlar seçimlik hareketlerin yapılmasıyla tamamlanmakta, belirli bir sürenin geçmesi ise aranmamaktadır.¹³²⁹ Dolayısıyla icrasının süreklilik arz edip etmemesi bakımından da ani suçtur.¹³³⁰

3.2.3.3.2.5. Netice

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesi ile 10. maddesinde düzenlenen suçlar kişisel verileri ele geçirme, verme veya satma şeklindeki seçimlik hareketlerden birinin yapılmasıyla oluşmaktadır. Dolayısıyla, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddesinde düzenlenen suçlar sırf hareket suçudur. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç da kişisel verileri başkasına verme, yayma veya ele geçirme hareketlerinden birinin gerçekleştirilmesi ile tamamlanmakta ve ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi ise aranmamaktadır.¹³³¹ Bu bakımdan 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç da sırf hareket suçudur.¹³³²

3.2.3.3.3. Manevi Unsur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar kasten işlenebilmektedir. Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç da kasten işlenebilen bir suçtur.¹³³³ Suçun oluşumu bakımından failin başka bir kimsenin kişisel verilerini bir başkasına verdiğini, yaydığını

Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 607; Gültekin, s. 161; Akdağ, s. 129; Erdoğan, s. 610; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 132; Korkmaz, s. 447; Kangal, s. 96-97; Sınar, s. 41; Börekçi, s. 77-78; Yıldız, s.107.

¹³²⁷ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21 Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 608; Gültekin, s. 162; Akdağ, s. 129; Erdoğan, s. 610; İtişgen, s. 186-187; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 132; Korkmaz, s. 448; Sınar, s. 41; Börekçi, s. 77-78.

¹³²⁸ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Maden, s. 94-95; Yıldız, s. 107. Suçun, "bağlı hareketli bir suç" olduğu yönündeki görüşler için bkz. Sınar, s. 41; Kangal, s. 97; Börekçi, s. 78.

¹³²⁹ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 608; Erdoğan, s. 614; Yıldız, s. 107.

¹³³⁰ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 608; Gültekin, s. 164; Korkmaz, s. 458; Kangal, s. 97; Yıldız, s. 107.

¹³³¹ Gültekin, s. 166; Karagülmez, s. 453; Akdağ, s. 129; Sınar, s. 41; Kangal, s. 97; Yıldız, s. 109.

¹³³² Gültekin, s. 166; Akdağ, s. 129; İtişgen, s. 186; Sınar, s. 41; Kangal, s. 97; Yıldız, s. 109.

¹³³³ Karagülmez, s. 453; Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Akdağ, s. 136; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 612; Parlar, s. 1555; İtişgen, s. 190; Gerçekler, s. 1400; Sınar, s. 52; Kangal, s. 120; Börekçi, s. 92; Yıldız, s. 110.

veya ele geçirdiğini bilmesi ve istemesi gerekmektedir.¹³³⁴ Failin hangi saikle hareket ettiğinin ise suçun oluşumu bakımından bir önemi bulunmamaktadır. 5237 sayılı Kanun'da suçun taksirli hali düzenlenmediğinden suç taksirle işlenememektedir.¹³³⁵

3.2.3.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ile 10. maddelerinde ve Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçların oluşması için fiilin hukuka aykırı olması, yani hukuk düzeninde fiili hukuka uygun hale getiren bir nedenin bulunmaması gerekmektedir.

3.2.3.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 12. maddesinde, "Suç Oluşturmayan Haller" başlığı altında düzenlenen özel hukuka uygunluk nedenleri, Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar bakımından geçerli olmaktadır. Diğer suçların incelenmesinde olduğu gibi, bu başlık altında genel hukuka uygunluk nedenleri bakımından bir değerlendirmeye yer verilecektir. Söz konusu suçlar bakımından genel hukuka uygunluk nedenleri, Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesiyle birlikte ele alınacaktır. Nitekim kanaatimizce 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen kişisel verileri satmak hareketi bakımından, ancak mağdurun rızasına ilişkin hukuka uygunluk nedeni söz konusu olabilecektir. Bunun haricindeki kişisel verileri ele geçirmek ve başkasına vermek hareketleri 32/2014 sayılı Yasa'da ve 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlarda ortaktır. 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun konusu bakımından kişisel verilerin hukuka aykırı veya hukuka uygun olarak kaydedilmesi arasında bir fark gözetilmediğinden de bu suçlar bakımından söz konusu olabilecek genel hukuka uygunluk nedenlerinin birlikte değerlendirilmesi mümkün gözükmemektedir.

¹³³⁴ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Çokmutlu, s. 221; Korkmaz, s. 462; Kangal, s. 120; Sınar, s. 52; Börekçi, s. 92; Yıldız, s. 110.

¹³³⁵ Gültekin, s. 166; Parlar, s. 1555; Çokmutlu, s. 221; Korkmaz, s. 462; Kangal, s. 120; Sınar, s. 52; Gerçekler, s. 1400.

Türk ceza hukukunda, kanun emrinin yerine getirilmesi¹³³⁶ ve yetkili merciin emrinin yerine getirilmesi¹³³⁷ halinde 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun oluşmayacağı belirtilmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda da 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar bakımından satma hareketi dışında, kanun emrinin yerine getirilmesi ve yetkili merciin emrinin yerine getirilmesi şeklindeki hukuka uygunluk nedenleri geçerli olabilecektir.

5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde ve 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde suç olarak öngörülen hareketler, kişinin rızası dahilinde gerçekleştirildiğinde hukuka aykırı olmayacak ve suç oluşmayacaktır.¹³³⁸ Bununla birlikte burada kişisel verilerin aktarımı da söz konusu olduğundan, temel veri koruma mevzuatı olan 89/2007 sayılı Yasa'nın kişisel verilerin transferi bakımından ve 6698 sayılı Kanun'un kişisel verilerin aktarılması bakımından aradığı şartlar da göz önünde tutulmalı ve bu düzenlemelerin kapsamına giren kişisel verilerin transfer edilmesine veya aktarılmasına ilişkin olarak öngörülen gereklilikler dikkate alınmalıdır. 89/2007 sayılı Yasa'nın "Diğer Ülkelere Veri Transferi" başlıklı 11. maddesine göre kişisel verilerin yeterli düzeyde koruma sağlamayan bir ülkeye transferi için öngörülen şartlardan biri; *"Bilgiye konu kişinin, herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ve hukuka veya kabul edilmiş ahlak değerlerine aykırı olmayacak şekilde alınmış olmak kaydıyla transfere onay vermesi"* halidir (m.11/2-A). Yine 89/2007 sayılı Yasa'nın "Doğrudan ve Dolaylı Pazarlama İçin İşleme" başlıklı 17. maddesinde, *"Bilgiye konu kişi kontrolöre yazılı onay vermeden, kişisel veri, doğrudan veya dolaylı olarak mal veya hizmetin pazarlanması amacıyla kimse tarafından kullanılamaz"* denilmektedir (m.17/1). 6698 sayılı Kanun'un da kişisel verilerin aktarılması (m.8/1) ve yurt dışına aktarılması bakımından açık rızanın varlığını (m.9/1) aradığı görülmektedir.¹³³⁹

Hakkın kullanılması da 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesi ve 32/2014 sayılı Kanun'un 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar bakımından geçerli olabilecek bir hukuka

¹³³⁶ Bkz. Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Akdağ, s. 136; Erdoğan, s. 616; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 610; Parlar, s. 1555; İtişgen, s. 191-192; Korkmaz, s. 467-469; Kangal, s. 123-124; Sinar, s. 54-55; İçel, s. 20-21.

¹³³⁷ Bkz. Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 21; Akdağ, s. 136.

¹³³⁸ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Akdağ, s. 136; Erdoğan, s. 616; Parlar, s. 1555; İtişgen, s. 194; Kangal, s. 128; Sinar, s. 55; İçel, s. 21-23. Aksi yönde bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 610.

¹³³⁹ Börekçi, s. 103.

uygunluk nedenidir.¹³⁴⁰ Dilekçe hakkı, iddia ve savunma hakkı, basının haber verme hakkı ve ifade ile sanat özgürlüğü dahilinde yapılan bilimsel araştırmalar bu bakımdan örnek olarak gösterilmektedir.¹³⁴¹

Türk ceza hukuku öğretisinde yer alan bir kısım görüşe göre, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından zorunluluk hali de mevcut olabilmektedir.¹³⁴² Ancak buna göre kişinin gerekli koşulları taşıyan bir tehlikeyle karşı karşıya kalması ve kişinin kendisinin ya da bir başka kişinin verisinin de söz konusu tehlikeden kurtulması bakımından gerekli olması söz konusu olmalıdır. Acil tıbbi müdahaleye ihtiyaç duyan birinin sağlık verilerinin verilmesi bu kapsamda ele alınmaktadır.¹³⁴³ Yine hekimin salgın hastalığı bulunan kişinin yakın çevresini bulaşma riski hakkında uyarması, bu bakımdan da kişinin yakın çevresinin yaşamının kişisel verilerin gizliliğinden daha üstün olması bu kapsamda örnek olarak gösterilmektedir.¹³⁴⁴ Meşru müdafaa bakımından Türk ceza hukuku öğretisinde yer alan bir görüş ise, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından meşru müdafanın fiili hukuka uygun hale getireceği fakat uygulamada çok rastlanamayacağı yönündedir.¹³⁴⁵

3.2.3.4. Nitelikli Haller

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar bakımından nitelikli hale yer verilmemiştir. Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından ise, 135. maddesinde düzenlenen suç bakımından olduğu gibi Kanun'un 137. maddesinde failin durumundan veya şahsından kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren iki nitelikli hal söz konusu olmaktadır. Yine 5237 sayılı Kanun'un suçun düzenlendiği 136. maddesinin 2. fıkrasında da suçun konusundan kaynaklanan bir nitelikli hale yer verilmiştir. 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinin 2. fıkrasına göre başkasına verilen, yayılan veya ele geçirilen kişisel verilerin; "*Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları*

¹³⁴⁰ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. İtişgen, s. 192-194; Sınar, s. 55-56; Sert, s. 145; Kangal, s. 125-26.

¹³⁴¹ Sınar, s. 56; Kangal, s. 125-127.

¹³⁴² Akdağ, s. 137-138; Kangal, s. 124-125.

¹³⁴³ Akdağ, s. 137-138.

¹³⁴⁴ Kangal, s. 124-125.

¹³⁴⁵ Kangal, s. 124.

uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması” daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilmiştir.¹³⁴⁶

3.2.3.5. Ceza

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçu ağır bir suç olarak düzenlenmiş, ceza olarak ise beş yıla kadar hapis ve para cezası öngörülmüştür. 32/2014 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde düzenlenen hukuka uygun biçimde kaydedilmiş verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçu da ağır bir suç olarak düzenlenmiş, ceza olarak ise dört yıla kadar hapis ve para cezası öngörülmüştür. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun yaptırımı ise, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasıdır. Suçun konusunun, Kanun'un 136. maddesinin 2. fıkrasında belirtilenler olması halinde de cezanın bir kat artırılması düzenlenmiştir. Yine Kanun'un nitelikli hâllere ilişkin 137. maddesinde de suçun belirtilen kişiler tarafından işlenmesi halinde cezanın yarı oranında artırılması düzenlenmiştir. 5237 sayılı Kanun'un 140. maddesi uyarınca, suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri uygulanabilecektir.

3.2.4. Kişisel Verileri Yok Etmeme Suçu

3.2.4.1. Genel Olarak

¹³⁴⁶ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun “Mağdur ile şikâyetçinin dinlenmesi” başlıklı 236. maddesinin 5. ve 6. fıkrasına göre: “(5) Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. Kovuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması hâlinde bu işlem, mahkeme veya görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir. Mağdur çocuk yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın en yakın merkeze götürülmek suretiyle bu fıkra da belirtilen işlemler yerine getirilir. (6) Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmü uygulanır. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır.” Bkz. “5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu”, T.C. Resmî Gazete, 17 Aralık 2004, Sayı 25673, **T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi**, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5271&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 30.04.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın "Kişisel Verileri Ele Geçirme, Satma ve Yok Etmeme" başlıklı 3. Kısımının 11. maddesinde "Verileri Yok Etmeme" suçu düzenlenmektedir. Buna göre: "*Yasaların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmeyen, yasal olarak bu verileri yok etme yetkisine sahip kişi, hafif bir suç işlemiş olur ve bir yıla kadar hapis veya para cezasıyla cezalandırılır.*" Türk ceza hukukunda ise aynı suç, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 138. maddesinde şu şekilde düzenlenmektedir:

"(1) Kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediklerinde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır."

3.2.4.2. Korunan Hukuki Değer

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu ile korunan temel hukuki değer özel hayatın gizliliği olup, kişisel verilerin de bu kapsamda korunması söz konusudur. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunda korunan hukuki değer ise, Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin diğer suçlarda olduğu gibi "*özel hayatın gizliliği*"¹³⁴⁷, "*kişinin özel hayatı*"¹³⁴⁸, "*kişinin özel hayatı ve bu bağlamda kişisel verileri*"¹³⁴⁹, "*kişilerin özel hayatının gizliliği hakkı ve 2010 tarihli Anayasa değişiklikleri ile ayrı bir hak alanı olarak anayasal temele kavuşan kişisel verilerin korunması hakkı*"¹³⁵⁰ ve "*kişisel verilerin korunması hakkı*"¹³⁵¹ olduğu yönündeki görüşler ağırlıktadır. Bununla birlikte suç ile korunan değerlerden birinin, "*kişisel verilere yönelik kamusal güven duygusu ve dolayısıyla kamuda yer alan kişisel veriler açısından kamu yönetiminin güvenilirliği*"¹³⁵² ve "*herhangi bir kurumda muhafaza edilen verilerin süresi içinde yok edileceğine ilişkin bireylerin haklı inancı*"¹³⁵³ olduğu da değerlendirilmektedir. Yine, "*unutulma hakkı*"¹³⁵⁴ da suç kapsamında korunan bir değer

¹³⁴⁷ Gültekin, s. 183; Parlar, s. 1565; Taneri / Kanişlı, s. 759; Gamze Yıldız Tarman, **Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında Verileri Yok Etmeme Suçu (TCK Madde 138)**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2023, s. 103.

¹³⁴⁸ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 614; Selek, s. 106, 108.

¹³⁴⁹ Karagülmez, s. 468.

¹³⁵⁰ Kuşkonmaz, s. 161.

¹³⁵¹ Saka / Çağlayan / Koca, s. 413.

¹³⁵² Karagülmez, s. 468.

¹³⁵³ Selek, s. 109.

¹³⁵⁴ Selek, s. 109; Kangal, s. 154.

olarak ifade edilmektedir. Bunların yanı sıra Kanun'un 138. maddesindeki suç ile korunan değere ilişkin olarak; *“hem kişisel verilerin bizatihi kendisi, hem de kişisel veriler açısından istenilen güvenlik ikincisi ise ‘kamu idaresinin güvenilirliği ve işleyişidir’”*¹³⁵⁵ ve *“kanunların belirlediği süreler dışında, kişisel verilerin, özel hayatın gizliliğinin sağlanması bağlamında, konuldukları sistem içinde yok edilmesine ilişkin ferdi-kamusal yararları”*¹³⁵⁶ yönünde de görüşler bulunmaktadır.

3.2.4.3. Suçun Unsurları

3.2.4.3.1. Kanuni Unsur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun kanuni unsuru yani tipiklik, yasal olarak verileri yok etme yetkisine sahip kişinin yasaların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmemesiyle gerçekleşecektir. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun kanuni unsuru ise, verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olan kişinin kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri yok etmemesiyle, buna ilişkin görevini yerine getirmemesiyle oluşacaktır.

32/2014 sayılı Yasa'nın gerekçesinde 11. maddede düzenlenen suça ilişkin olarak; *“Yasalarda kişisel verileri hukuka uygun biçimde kaydetme yetkisine sahip olanlar belli süreler geçtikten sonra bu verileri yok etme yükümlülüğü altına sokulmuş olabilir. Böyle bir yükümlülüğe sahip olan kişi bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde hafif bir suç işlemiş olur...”* denilmiştir.¹³⁵⁷ 5237 sayılı Kanun'un gerekçesinde ise 138. maddede düzenlenen suç için; *“Bu madde hükmü ile hukuka uygun olarak kaydedilmiş olan kişisel verilerin kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına rağmen yok edilmemesi, bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır”* açıklamasına yer verilmiştir.¹³⁵⁸

¹³⁵⁵ Dülger, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, s. 123.

¹³⁵⁶ Hafizoğulları / Özen, *Ankara Barosu Dergisi*, s. 22.

¹³⁵⁷ 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinin gerekçesi için bkz. *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi*, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3569.

¹³⁵⁸ 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinin gerekçesi için bkz. Gerçekler, s. 1404.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku ve Türk ceza hukuku bakımından karşılaştırmalı olarak incelenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar arasında en çok benzerlik gösteren suç tipi verileri yok etmeme suçudur. Bu anlamda hatta, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'da yer verilen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların düzenlenmesinde yasa koyucunun, Türk ceza hukukundaki 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlardan esinlendiğinin en açık göstergesinin verileri yok etmeme suçunun olduğunun ifade edilmesi mümkün gözükmektedir. Nitekim 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesi bakımından Türk ceza hukuku öğretisinde eleştiri konusu olan noktalar dahi aynı şekilde 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde de yer almaktadır. Şöyle ki, 5237 sayılı Kanun'un verileri yok etmeme suçunun düzenlendiği 138. maddesinin başlığında ve suçun kanuni tanımında, *"kişisel veriler"* yerine *"veriler"* ifadesine yer verilmiş olması Türk ceza hukuku öğretisinde özellikle kanunilik ilkesi ve gereklilikleri bakımından eleştiri ve tartışma konusu olmaktadır.¹³⁵⁹ Hatta her ne kadar maddenin gerekçesinde *"kişisel veri"* denilmekteyse de, suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereği suçun konusunun *"her türlü veri"* olarak kabul edilmesi gerektiği dahi değerlendirilmiştir.¹³⁶⁰ Eleştiri konusu olan bu noktanın, aynı şekilde 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından da mevcut olduğu görülmektedir. Yine 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunda, verilerin sistem içinde yok edilmesine yer verilmiş olmasına ilişkin olarak *"suçun konusunun sistem içerisindeki veri"* şeklinde kabul edilmesinin suçun kapsamını daralttığı belirtilmiştir.¹³⁶¹ Ayrıca buradaki *"sistem"* ifadesinin bilişim sistemini ifade ettiğinin kabul edilmesi halinde, Kanun'un verilerin otomatik yöntemlerle işlenmiş olması şeklinde bir sınırlandırma öngörülme-yen 135. ve 136. maddelerindeki suçlarla çelişkiye de neden olacağı değerlendirilmiştir.¹³⁶² Bununla birlikte kişisel verinin bulunduğu sisteme ilişkin olarak bir nitelendirme yapılmadığından geniş yorumlanması gerektiği, bahsedilen sistemin bir bilişim sistemi ya da bir fiziki dosya sistemi olabileceği de ifade edilmiştir.¹³⁶³ Çelişki yaratabilecek bu hususunda Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde aynı şekilde yer aldığı görülmektedir. Yine 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde, kişisel verilerin kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın yok edilmemesi suç

¹³⁵⁹ Erdoğan, s. 619-620; Karagülmez, s. 468-469; Çokmutlu, s. 238, İsmail Dursun, "Türk Ceza Kanununda Verileri Yok Etmeme Suçu", **Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 10, (Temmuz 2014), s. 13; 241; Korkmaz, s. 493; Göçmen Uyarer, s. 237; Sert, s. 152; Yıldız Tarman, s. 91-92.

¹³⁶⁰ Erdoğan, s. 620-621, 624.

¹³⁶¹ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 205, 242. Benzer yönde bkz. Erdoğan, s. 620.

¹³⁶² Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 242; Küzeci, s. 486; Kuşkonmaz, s. 162; Çokmutlu, s. 238; Dursun, s. 13-14.

¹³⁶³ Dursun, s. 15; Çokmutlu, s. 241; Gültekin, s. 192; Selek, s. 122.

olarak düzenlenmiştir. Amacın ortadan kalkmış olması ya da amacın gerçekleşmiş olması nedeniyle kişisel verilerin yok edilmesine ise suçun kanuni tanımında yer verilmemiş, bu hallerin varlığı halinde verilerin yok edilmemesi suçun kapsamına alınmamıştır. Bu anlamda da amaçla bağlılık ilkesi göz ardı edilmiştir.¹³⁶⁴ Benzer şekilde, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde de amacın ortadan kalkması ya da amacın gerçekleşmesine bağlı olarak verilerin yok edilmemesi suçun kapsamına alınmamıştır.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un verileri yok etmeme suçunun düzenlendiği 138. maddesi bakımından değerlendirilen bu hususlar, 2016 yılında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte bir anlamda giderilmiş bulunmaktadır. Nitekim 6698 sayılı Kanun'un "Suçlar" başlıklı 17. maddesinin 2. fıkrasında "*Bu Kanunun 7 nci maddesi hükmüne aykırı olarak; kişisel verileri silmeyen veya anonim hâle getirmeyenler 5237 sayılı Kanunun 138 inci maddesine göre cezalandırılır*" hükmüne yer verilmiştir. 6698 sayılı Kanun'un "Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi" başlıklı 7. maddesi ise şu şekildedir:

"(1) Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. (2) Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır. (3) Kişisel verilerin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

6698 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrasıyla, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun unsurlarının genişletildiği ifade edilmektedir.¹³⁶⁵ Nitekim 6698 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 1. fıkrasında "*işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde*" denilmesine bağlı olarak, Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrası ile sadece kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olması değil, kanunlarda herhangi bir süre öngörülmemiş olsa dahi kişisel verilerin işleme amacının ortadan kalkması halinde de kişisel verilerin yok edilmemesi, silinmemesi veya anonim hale getirilmemesi yani imha edilmemesi de suç kapsamına alınmıştır.¹³⁶⁶ Kuzey Kıbrıs

¹³⁶⁴ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 241; Küzeci, s. 486; Kuşkonmaz, s. 165; Çokmutlu, s. 238; Dursun, s. 13; Göçmen Uyarer, s. 238-239.

¹³⁶⁵ Ketizmen / Kart, **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, s. 265.

¹³⁶⁶ Bkz. Ketizmen / Kart, **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**, s. 265-266; Kangal, s. 153-154; Köse, s. 112-113; Yıldız Tarman, s. 98-99. Bu bakımdan 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesindeki suç, "*kişisel verileri imha etmeme suçu*" şeklinde de ifade edilmektedir. Bkz. Kangal, s. 153-154. Buna karşın, 6698 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrası ayrı bir suç olarak da değerlendirilmektedir. Bkz. Dülger, **İstanbul Medipol**

Türk ceza hukukunda ise 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından çelişkileri ve eksiklikleri giderecek herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Suçta kanunilik ilkesi göz önüne alındığında, suçun kanuni tanımında "kişisel veri" yerine "veri" ifadesinin kullanılması sorun teşkil etmekte ve amacın ortadan kalkması halinde de verilerin yok edilmemesinin suç kapsamı dışında kalması; kişisel verilerin korunması ve bu bağlamda özel hayatın gizliliği ile bireye sağlanmak istenen korumayı zayıflatmaktadır.

Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda, bilgiye konu kişinin bu anlamda tamamen korumadan yoksun bırakılmadığı da görülmektedir. Nitekim 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nın "İdari Para Cezaları" başlıklı 35. maddesinin 1. fıkrasında, Yasa'nın "Kişisel Veriler İşlenirken Uygulanacak İlkeler" başlıklı 5. maddesinde yer alan yükümlülüklerini yerine getirmeyenlere 1,000 YTL idari para cezası verileceği yer almaktadır (m.35/1-A). 89/2007 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin 1. fıkrasında yer alan yükümlülüklerden biri ise; "Kişisel verilerin derlenme ve işlenme amaçlarının yerine getirilmesi sağlanırken, Başkanın takdiriyle, verinin, sahibinin kimliğinin belirlenmesine izin verecek bir formda gereğinden uzun bir süre tutulmaması" (m.5/1-Ç) şeklindeki kişisel verilerin işlenmesi sırasında uyulması öngörülen temel ilkelerden biridir. 89/2007 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin 2. fıkrasına göre ise:

"Kontrolör, yukarıdaki (1)'inci fıkra kurallarına aykırı şekilde derlenmiş veya işlenmeye devam edilmiş kişisel verileri imha etmekle mükelleftir. Başkan, resen veya bir şikayet üzerine, (1)'inci fıkra kurallarına aykırı hareket edildiğini belirlemesi halinde, derleme veya işlemenin durdurulması ve derlenmiş veya işlenmiş bulunan kişisel verilerin imha edilmesi talimatını verir."

Ayrıca bilgiye konu kişinin, 89/2007 sayılı Yasa'nın 15. maddesinde düzenlenen itiraz hakkı dahilinde kişisel verilerinin işlenmesine itiraz hakkı da bulunmaktadır. İtiraz hakkına ilişkin yükümlülükler uyulmaması halinde de 89/2007 sayılı Yasa'nın 35. maddesinin 1. fıkrasında 1,000 YTL idari para cezası verileceği düzenlenmektedir (m.35/1-A). Ancak daha önce de ifade edildiği üzere, 89/2007 sayılı Yasa'da belirlenen idari para cezalarının miktarı güncel gelişmeler ışığında caydırıcılıktan uzaktır. Ayrıca 89/2007 sayılı Yasa'da yer alan idari para cezalarının uygulanabilirliği, 89/2007 sayılı Yasa'nın uygulama kapsamı ile sınırlıdır.

3.2.4.3.2. Maddi Unsur

3.2.4.3.2.1. Konu

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun konusu, sistem içindeki kişisel verilerdir. Kanaatimizce buradaki sistemden, kişisel verinin muhafaza edildiği yer anlaşılmalıdır.¹³⁶⁷ Bununla birlikte 89/2007 sayılı Yasa'nın uygulama kapsamında kalan kişisel veriler bakımından bu sistemin, Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde *"işlevsel veya coğrafi esaslara göre merkezi veya dağınık olarak bir sistemde muhafaza edilen ve belirli yöntemlerle ulaşılabilen kişisel veri topluluğunu anlatır"* şeklinde tanımlanan 'kişisel veri dosya sistemi' olduğunu kabul etmek gerekecektir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinin gerekçesinden de anlaşıldığı üzere suça konu olan kişisel veriler, hukuka uygun biçimde kaydedilmiş olmalıdır.¹³⁶⁸ 32/2014 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesine göre de suçun konusu olarak kişisel veriler, hem tüzel kişiye hem de gerçek kişiye ilişkin olabilmektedir.

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun konusu da sistem içinde kayıtlı bulunan kişisel verilerdir.¹³⁶⁹ Türk ceza hukuku öğretisinde, buradaki sistemden anlaşılması gereken için 6698 sayılı Kanun'daki veri kayıt sistemi tanımına bakılması gerektiği de ifade edilmektedir.¹³⁷⁰ 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinde 'veri kayıt sistemi' ise; *"kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini ifade eder"* şeklinde tanımlanmaktadır (m.3/1-h). Ancak 6698 sayılı Kanun'un kapsamına girmeyen haller ile otomatik yöntemlerle işlenmeyen ve aynı zamanda veri kayıt sisteminin parçası olmayan kişisel veriler bakımından eğer belirli bir sürede yok edilmesini düzenleyen bir kanun hükmü bulunmaktaysa, Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun söz konusu olabileceği de belirtilmektedir.¹³⁷¹

¹³⁶⁷ "Sistem bilişim suçları açısından, bilişim sistemini ve dolayısıyla da, verinin bilişim sistemi içinden yok edilmemiş olmasını ifade eder. Bilişim dışındaki alanlarda ise 'sistem içinde' ibaresi, farklı yorumlanabilirse de, o verinin muhafaza edildiği yeri ve dolayısıyla da bu yerden yok edilip edilmemesini anlatmaktadır.", Karagülmez, s. 470.

¹³⁶⁸ 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3569.

¹³⁶⁹ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 614; Selek, s. 125-126; Kangal, s. 159; Maden, s. 122-123.

¹³⁷⁰ Korkmaz, s. 495, 499; Kangal, 159-160; Maden, s. 123; Saka / Çağlayan / Koca, s. 417.

¹³⁷¹ Yıldız Tarman, s. 99-100.

5237 sayılı Kanun'un gerekçesinde 138. maddeye ilişkin olarak, hukuka uygun olarak kaydedilmiş olan kişisel veriler denilmiştir.¹³⁷² Dolayısıyla, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun konusu yalnızca hukuka uygun olarak kaydedilmiş kişisel veriler olabilmektedir. Buna karşın öğretide yer alan bir kısım görüş Kanun'un gerekçesinin bağlayıcı olmadığı, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinin lafzından kişisel verilerin mutlaka hukuka uygun olarak kaydedilmiş olması gerektiği yönünde bir anlam çıkmadığı şeklindedir. Bu bakımdan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. maddesinin 3. fıkrasındaki; *"Şüpheli ya da sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınmaz. Kayda alma gerçekleştirildikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar derhâl yok edilir"* şeklindeki hükmü örnek olarak gösterilmektedir. Bu anlamda da kayıt yapıldıktan sonra bu durumun anlaşılması halinde kaydın derhal yok edilmemesinin, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen suçu oluşturacağı ifade edilmektedir.¹³⁷³ Ancak yine öğretide bu gibi hallerde, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşacağını da değerlendiren görüşler bulunmaktadır.¹³⁷⁴ Kişisel verilerin yalnızca gerçek kişilere ilişkin olabileceği kabulünde suçun konusu, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen diğer kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlarda olduğu gibi gerçek kişilere ilişkin kişisel verilerdir.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde ve Türk ceza hukukunda da 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu, suçun oluşumu için suçun konusu üzerinde bir zararın veya somut zarar tehlikesinin meydana gelmesinin aranmamasına bağlı olarak soyut tehlike suçudur.¹³⁷⁵

3.2.4.3.2.2. Fail

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun faili için suçun kanuni tanımında, *"yasal olarak bu verileri yok etme yetkisine sahip kişi"* denilmektedir. Bu bakımdan 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen suçun faili, yalnızca yasal olarak verileri yok etme yetkisine

¹³⁷² 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinin gerekçesi için bkz. Gerçekker, s. 1404.

¹³⁷³ Sert, s. 153-154; Yıldız Tarman, s. 111. Benzer yönde bkz. Selek, s. 127.

¹³⁷⁴ Gültekin, s. 187-188; Çokmutlu, s. 240; Korkmaz, s. 499; Saka / Çağlayan / Koca, s. 417-418; Maden, s. 123.

¹³⁷⁵ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 616; Gültekin, s. 188; Dursun, s. 17; Kangal, s. 156-157; Selek, s.128; Maden, s. 125; Yıldız, s. 120; Yıldız Tarman, s. 114.

sahip olan kişiler olabilmektedir. Suçun kanuni tanımında failin belirli bir niteliğe sahip olması arandığından Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu, özgü suçtur. Fail bakımından aranan nitelikler suçun temel şekli için öngörüldüğünden de gerçek özgü suçtur. Failin kamu görevlisi olması ise gerekmemektedir.¹³⁷⁶ Bununla birlikte Türk ceza hukuku öğretisinde failin, kişisel veriyi kaydeden kişi olması gerekmediği de ifade edilmektedir.¹³⁷⁷ Bu nedenle 32/2014 sayılı Yasa'nın gerekçesinde 11. maddeye ilişkin olarak, "*Yasalarda kişisel verileri hukuka uygun biçimde kaydetme yetkisine sahip olanlar belli süreler geçtikten sonra bu verileri yok etme yükümlülüğü altına sokulmuş olabilir*" açıklamasına yer verilmiş olması kanaatimizce isabetli olmamıştır.¹³⁷⁸

Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un verileri yok etmeme suçunun düzenlendiği 138. maddesinin 1. fıkrasında da fail için "*verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlar*" denilmekte, suçun faili için belirli bir nitelik aranmaktadır. Dolayısıyla 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen suçun faili de yalnızca kanun gereği kişisel verileri yok etme yükümlülüğü bulunan kişiler olabilmektedir. Bu bakımdan 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen suç da özgü suçtur. Fail için aranan nitelikler suçun temel şekli bakımından öngörüldüğü için de gerçek özgü suçtur.¹³⁷⁹ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanun'unun 17. maddesinin 2. fıkrası bakımından yok etme yükümlülüğü bulunan kişi ise veri sorumlusudur. Bu bakımdan da fail veri sorumlusu olmaktadır.¹³⁸⁰ 6698 sayılı Kanun'da yer alan veri sorumlusu tanımına göre, veri sorumlusu tüzel kişi veya gerçek kişi olabilmektedir (m.3/1-f). Ancak tüzel kişilerin fail olamayacağı kabul edildiğinden bu halde suçun failinin, veri kayıt sisteminden sorumlu gerçek kişi olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir.¹³⁸¹ Nitekim tüzel kişiler 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen suçun faili olamaz, ancak şartlar

¹³⁷⁶ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Karagülmez, s. 470; Gültekin, s. 182, 187; Akdağ, s. 144; Erdoğan, s. 623; Kuşkonmaz, s. 163; Dursun, s. 16; Çokmutlu, s. 241; Korkmaz, s. 498; Selek, s. 123; Saka / Çağlayan / Koca, s. 414; Yıldız Tarman, s. 104.

¹³⁷⁷ Taneri / Kamyılı, s. 759; Yıldız Tarman, s. 105.

¹³⁷⁸ 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinin gerekçesi için bkz. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**, Dönem: VIII, Yasma Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014, s. 3569.

¹³⁷⁹ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 204; Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22; Akdağ, s. 94, 144; Erdoğan, s. 623; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 614; Parlar, s. 1567; Dursun, s. 16; Korkmaz, s. 498; Selek, s. 107, 123; Gerçeker, s. 1404; Kangal, s. 157; Saka / Çağlayan / Koca, s. 414; Yıldız Tarman, s. 103-104.

¹³⁸⁰ Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 135; Korkmaz, s. 498; Kangal, s. 158; Saka / Çağlayan / Koca, s. 416.

¹³⁸¹ Kangal, s. 158.

oluştığında suçun işlenmesi dolayısıyla haklarında bunlara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilmektedir.¹³⁸²

3.2.4.3.2.3. Mağdur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun mağduru herkes, Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesindeki kişisel veri tanımına göre de hem gerçek hem de tüzel kişi olabilmektedir. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun mağduru da herkes olabilmektedir.¹³⁸³ 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin diğer suçlarda olduğu gibi, mağdur yalnızca gerçek kişilerdir.¹³⁸⁴ Bununla birlikte, Türk ceza hukuku öğretisinde verileri yok etmeme suçunun mağdurunun özellik taşıdığı ve yalnızca *"kişisel verileri sisteme yüklü bulunan kişiler"*¹³⁸⁵, *"kişisel verileri sisteme kayıtlı bulunan kişiler"*¹³⁸⁶, *"sisteme işlenmiş kişisel verileri kanunda gösterilen sürelerin sonunda yok edilmeyen, silinmeyen veya anonim hâle getirilmeyen gerçek kişiler"*¹³⁸⁷ olabileceği yönünde de görüşler bulunmaktadır. Türk ceza hukuku öğretisinde yer alan bir diğer görüşe göre de verileri yok etmeme suçunda genel olarak zarar gören kamu hakları olmaktadır. Bu bakımdan da ilgili kişinin ancak suçtan zarar gören olabileceği değerlendirilmektedir.¹³⁸⁸ Yine suç ile korunan değerlerden birinin toplumdaki tüm bireylerin muhafaza edilme süresi sona eren kişisel verilerin yok edileceği yönündeki haklı inancının olmasına bağlı olarak, aynı zamanda toplumu oluşturan tüm bireylerin de suçun mağduru olduğu değerlendirilmektedir.¹³⁸⁹

3.2.4.3.2.4. Hareket

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunda hareket, yasaların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmemektir. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunda da hareket, kanunların

¹³⁸² Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22; Akdağ, s. 94; Erdoğan, s. 627; Selek, s. 123-124.

¹³⁸³ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22; Akdağ, s. 92; Gerçekler, s. 1404.

¹³⁸⁴ Saka / Çağlayan / Koca, s. 417; Yıldız Tarman, s. 109-110. Aksi yönde bkz. Erdoğan, s. 623.

¹³⁸⁵ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 614.

¹³⁸⁶ Dursun, s. 16; Çokmutlu, s. 242.

¹³⁸⁷ Kangal, s. 159.

¹³⁸⁸ Karagülmez, s. 471.

¹³⁸⁹ Selek, s. 125.

belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmemektir. Ancak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 17. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenleme bakımından, kişisel verilerin işlenmesini gerektiren nedenlerin ortadan kalkmasına karşın veri sorumlusunun resen veya ilgili kişinin talebi üzerine kişisel verileri silmemesi, yok etmemesi veya anonim hale getirmemesi de 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen suçun hareketi olmaktadır.¹³⁹⁰

Sözlük anlamıyla 'yok etmek' ise; "*ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek*", "*varlığına son vermek*" anlamlarına karşılık gelmektedir.¹³⁹¹ Türk ceza hukuku öğretisinde verileri yok etmeme suçu bakımından yok etmenin ise, "*veriyi, geri getirilemeyecek şekilde tümüyle ortadan kaldırmayı*" ifade ettiği belirtilmektedir.¹³⁹² Bir başka deyişle de "*veriyi, bir yerde kullanılabilir olmaktan çıkartmak, silmek, ortadan kaldırmaktır.*" Bu bakımdan da esas olanın kişisel verinin kimsenin eline geçmemesinin sağlanması olduğu ifade edilmektedir.¹³⁹³ Kişisel verilerin yok edilmesinin verinin tamamen ortadan kaldırılması şeklinde olabileceği gibi, bilgi ve ilgili kişi arasındaki bağlantının ortadan kaldırılması şeklinde¹³⁹⁴ yani anonim hale getirilmesi şeklinde de olabileceği ifade edilmektedir. Nitekim 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından yok etmenin; anonim hale getirme veya silme şeklinde de gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir.¹³⁹⁵ Yine 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesi bakımından yok etme kavramının silmeyi ve anonim hale getirmeyi de kapsayacak şekilde formüle edildiği, 6698 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 3. fıkrası uyarınca çıkartılan Yönetmelik'te yok etmeyi, silmeyi ve anonim hale getirmeyi ifade etmek adına imha kavramının¹³⁹⁶ kullanıldığı ve buna karşın imha kavramının esasen yok etme kavramıyla aynı anlama geldiği de değerlendirilmektedir.¹³⁹⁷ Bu açıklamalar doğrultusunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesi bakımından da kişisel verilerin yok edilmesinin, kişisel verilerin silinmesini veya anonim hale getirilmesini de kapsadığının kabul edilmesi doğru

¹³⁹⁰ Korkmaz, s. 495; Saka / Çağlayan / Koca, s. 422.

¹³⁹¹ Bkz. **Türk Dil Kurumu**, Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023).

¹³⁹² Karagülmez, s. 470.

¹³⁹³ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22.

¹³⁹⁴ Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 241.

¹³⁹⁵ Maden, s. 127; Saka / Çağlayan / Koca, s. 420.

¹³⁹⁶ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'e göre 'imha': "*Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesini ifade eder.*" (m.4/1-c); 'kişisel verilerin silinmesi': "*kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir.*" (m.8/1); 'kişisel verilerin yok edilmesi': "*kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir.*" (m.9/1); 'kişisel verilerin anonim hale getirilmesi': "*kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesidir.*" (m.10/1).

¹³⁹⁷ Saka / Çağlayan / Koca, s. 413, 419-420.

bir yaklaşım olacaktır. Bununla birlikte 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nda 'imha' kavramının kullanıldığı da görülmektedir (m.5/2).¹³⁹⁸

Yok etme yükümlülüğü bakımından süreye ilişkin olarak, 5237 sayılı Kanun'da "kanunların belirlediği süreler" ve 32/2014 sayılı Yasa'da ise "yasaların belirlediği süreler" ifadesine yer verilmektedir. Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un verileri yok etmeme suçunun düzenlendiği 138. maddesinde yer alan "kanun" kavramının idarenin düzenleyici işlemlerini de kapsadığı değerlendirilmektedir.¹³⁹⁹ Buna karşın, kavramın bu şekilde geniş yorumlanmasının suçta ve cezada kanunilik ilkesine uygun olmayacağı da değerlendirilmektedir.¹⁴⁰⁰ Yine kişisel verilerin temel hak ve özgürlüklerle doğrudan ilgili olması, buna ilişkin düzenlemelerin ancak kanunla yapılabilmesi ve 138. maddede açık bir şekilde "kanun" ibaresine yer verilmiş olmasına bağlı olarak burada yalnızca kanunlarda belirlenen sürelerin söz konusu olacağı da belirtilmektedir.¹⁴⁰¹ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından ise, 32/2014 sayılı Yasa'nın verileri yok etmeme suçunun düzenlendiği 11. maddesinde yer verilen "yasa" ibaresinin anlamı için Fasıllık 154 Ceza Yasası'ndaki yasa tanımının dikkate alınması gerekmektedir. Fasıllık 154 Ceza Yasası'nın 4. maddesindeki 'yasa' tanımına göre herhangi bir yasanın verdiği yetki doğrultusunda yapılan tüzükler, yönetmelikler ve emirnameler de yasa kapsamındadır. Bu nedenle kişisel verilerin yok edilmesini öngören sürenin bunlardan da kaynaklanabileceği kabul edilmelidir.

Verileri yok etmeme suçu, ihmali hareket ile işlenebilmektedir.¹⁴⁰² Dolayısıyla, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde ve 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu hareketin şekli bakımından ihmali suçtur. Suçun kanuni tanımında açık bir şekilde yükümlülüğün yerine getirilmemesi yani ihmalin aranmış

¹³⁹⁸ 89/2007 sayılı Yasa'nın "Kişisel Veriler İşlenirken Uygulanacak Temel İlkeler" başlıklı 5. maddesinin 2. fıkrasına göre: "Kontrolör, yukarıdaki (1)'inci fıkraya aykırı şekilde derlenmiş veya işlenmeye devam edilmiş kişisel verileri imha etmekle mükelleftir. Başkan, resen veya bir şikayet üzerine, (1)'inci fıkraya aykırı hareket edildiğini belirlemesi halinde, derleme veya işlemenin durdurulması ve derlenmiş veya işlenmiş bulunan kişisel verilerin imha edilmesi talimatını verir."

¹³⁹⁹ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 615; Gültekin, s. 185; Akdağ, s. 146; Karagülmez, s. 469; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 133; Korkmaz, s. 496-497; Selek, s. 118.

¹⁴⁰⁰ Erdoğan, s. 620; Benzer yönde bkz. Saka / Çağlayan / Koca, s. 418-419.

¹⁴⁰¹ Dursun, s. 22; Çokmutlu, s. 244-245.

¹⁴⁰² Ketizmen, **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**, s. 204, 240; Taşkın, s. 112; Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22; Gültekin, s. 186; Akdağ, s. 145-146; Karagülmez, s. 470; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 614; Dursun, s. 23; Çokmutlu, s. 245; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 134; Korkmaz, s. 497; Maden, s. 124; Yıldız, s. 121.

olması bakımından da gerçek ihmali suçtur.¹⁴⁰³ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen verileri yok etmeme suçunun oluşması bakımından tek bir hareketin yapılmaması yeterli kabul edildiğinden, hareketin sayısına göre tek hareketli bir suçtur. Bununla birlikte Türk ceza hukukunda, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu 6698 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrasıyla birlikte ele alındığında; suçun kişisel verilerin yok edilmemesi, anonim hale getirilmemesi veya silinmemesiyle oluşacağı belirtilmektedir. Bu açıdan 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen suç, hareketin sayısına göre seçimlik hareketli bir suç olarak değerlendirilmektedir.¹⁴⁰⁴ Bu doğrultuda da 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesindeki suçun bu hareketler haricinde başka suretle işlenmesinin mümkün olmaması nedeniyle hareketin önemi bakımından bağlı hareketli bir suç olduğu belirtilmektedir.¹⁴⁰⁵ Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde ise bu yönde bir özelleştirme yapılmadığından suçun hareketin önemine göre serbest hareketli bir suç olduğunu ifade etmek mümkündür. Verileri yok etmeme suçu yok etme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ile tamamlanmakta, ancak yok etmeme hareketinin icrası yok etme yükümlülüğünün yerine getirilmesine dek sürmektedir. Bu bakımdan hem 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde hem de 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu, hareketin icrasının süreklilik arz edip etmemesine göre mütemadi bir suçtur.¹⁴⁰⁶

3.2.4.3.2.5. Netice

Verileri yok etmeme suçunun oluşumu bakımından, ayrıca bir neticenin meydana gelmesi aranmamaktadır.¹⁴⁰⁷ Bu bakımdan hem Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde hem de Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu, sırf hareket suçudur.¹⁴⁰⁸

¹⁴⁰³ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Akdağ, s. 145-146; Kuşkonmaz, s. 163; Parlar, s. 1567; Selek, s. 117; Sert, s. 157; Kangal, s. 156; Maden, s. 124; Saka / Çağlayan / Koca, s. 418; Yıldız, s. 121; Yıldız Tarman, s. 113.

¹⁴⁰⁴ Kangal, s. 156; Yıldız, s. 121.

¹⁴⁰⁵ Kangal, s. 156; Yıldız, s. 121.

¹⁴⁰⁶ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Kangal, s. 157; Selek, s. 118; Yıldız, s. 121.

¹⁴⁰⁷ Parlar, s. 1567; Gültekin, s. 192; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 135; Korkmaz, s. 498; Kangal, s. 156; Maden, s. 124; Yıldız, s. 122.

¹⁴⁰⁸ 5237 sayılı Kanun bakımından aynı yönde bkz. Gültekin, s. 192; Koca / Üzülmüş, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 73; Korkmaz, s. 498; Kangal, s. 156; Selek, s. 122; Maden, s. 24; Yıldız Tarman, s. 114; Yıldız, s. 122. Suçun neticeli, bu bakımdan da "neticesi harekete bitişik suç" olduğu yönünde görüşler için bkz. Taşkın, s. 112.

3.2.4.3.3. Manevi Unsur

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen kişisel verileri yok etmeme suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu da Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin diğer suçlar gibi kasten işlenebilen bir suçtur.¹⁴⁰⁹ Failin hangi saikle hareket ettiğinin ise bir önemi bulunmamaktadır.¹⁴¹⁰ 5237 sayılı Kanun'da verileri yok etmeme suçunun da taksirli hali yer almamakta ve bu bakımdan suç taksirle işlenememektedir.¹⁴¹¹

3.2.4.3.4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde ve Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun oluşumu için fiilin hukuka aykırı olması, bu bakımdan da fiili hukuk düzeninde hukuka uygun hale getiren bir nedenin bulunmaması gerekmektedir.

3.2.4.3.4.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın "Suç Oluşturmaya Haller" başlıklı 12. maddesinde düzenlenen özel hukuka uygunluk nedenleri, verilerin yok edilmemesine ilişkin olmadığından Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından geçerli olmamaktadır.

Verileri yok etmeme suçu bakımından, kişisel verinin kanunda belirtilen sürenin sonunda zorunlu birtakım nedenlere bağlı olarak yok edilmemesini düzenleyen bir kanun hükmü olmadığı takdirde yok etmeme fiilinin hukuka aykırı olacağı değerlendirilmektedir.¹⁴¹² Bununla birlikte, başka bir Kanunda yer alan bir hükmün hukuka uygunluk nedeni oluşturabileceği belirtilmektedir. Süreyi belirleyen kanundan sonra yürürlüğe giren bir

¹⁴⁰⁹ Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22; Akdağ, s. 148; Karagülmez, s. 470; Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 616; Erdoğan, s. 624; Kangal, s. 169; Selek, s. 148; Maden, s. 129; Gerçeker, s. 1406; Saka / Çağlayan / Koca, s. 423.

¹⁴¹⁰ Çokmutlu, s. 246; Kangal, s. 170; Maden, s. 129; Yıldız, s. 122-123.

¹⁴¹¹ Gültekin, s. 193-194; Akdağ, s. 148; Erdoğan, s. 625; Dursun, s. 26-27; Kangal, s. 169; Selek, s. 148; Gerçeker, s. 1406; Saka / Çağlayan / Koca, s. 423.

¹⁴¹² Hafizoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22; Çokmutlu, s. 247.

kanunun sürede değişiklik yapması veya özel bir düzenleme getirmesi bu bakımdan örnek olarak gösterilmektedir.¹⁴¹³

Hukuka uygunluk nedeni olarak ilgilinin rızasının da verileri yok etmeme suçu bakımından geçerli olmayacağı belirtilmektedir.¹⁴¹⁴ Buna ilişkin olarak bir görüşe göre, suç ile kanunun süreye bağladığı kişisel veriyi yok etme hükmünün ihlal edilmesine bağlı olarak suçun kamu düzenine ilişkin bir yapıda olduğu değerlendirilmektedir.¹⁴¹⁵ Benzer yöndeki bir diğer görüşe göre ise suçun kanuni tanımında kanunların belirlediği süreler denilmekte, bu anlamda da yok etme yükümlülüğü emredici bir hüküm ile öngörülmektedir. Dolayısıyla, rıza hukuka uygunluk nedeni olamamaktadır.¹⁴¹⁶ Yine suç ile korunan değerlerden birinin toplumdaki tüm bireylere ilişkin olması ve suçun mağdurunun aynı zamanda toplumdaki tüm bireyler olması yönünden, kişisel verinin ilgisininin rızasının fiili hukuka uygun hale getirmeyeceği belirtilmektedir.¹⁴¹⁷ 5237 sayılı Kanun bakımından bir görüşe göre de 138. maddede düzenlenen verileri yok etmeme suçu, şikâyete bağlı bir suç olmaması nedeniyle üzerinde mutlak surette tasarruf edilememekte ve bu nedenle rıza bu suç bakımından geçerli bir hukuka uygunluk nedeni olmamaktadır.¹⁴¹⁸ Bununla birlikte verileri yok etmeme suçu bakımından rızanın geçerli bir hukuka uygunluk nedeni olabileceği yönünde de görüşler bulunmaktadır.¹⁴¹⁹

Zorunluluk haline ilişkin hukuka uygunluk nedeninin uygulanabilmesi için de failin icrai bir şekilde hareket etmesi gerektiğinden, verileri yok etmeme suçunda zorunluluk halinin hukuka uygunluk nedeni olamayacağı değerlendirilmektedir.¹⁴²⁰ Ancak mücbir sebep nedeniyle verilerin yok edilmemesi halinde, suçun oluşmayacağı belirtilmektedir.¹⁴²¹

3.2.4.4. Nitelikli Haller

¹⁴¹³ Dursun, s. 31; Çokmutlu, s. 250; Korkmaz, s. 501.

¹⁴¹⁴ Bkz. Taşkın, s. 113; Hafızoğulları / Özen, **Ankara Barosu Dergisi**, s. 22; Akdağ, s. 154; Erdoğan, s. 625; Karagülmez, s. 470; Dursun, s. 29; Çokmutlu, s. 248-249; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 156; Korkmaz, s. 500-501; Selek, s. 148-149; Sert, s. 163-164.

¹⁴¹⁵ Karagülmez, s. 470.

¹⁴¹⁶ Dursun, s. 27.

¹⁴¹⁷ Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 156.

¹⁴¹⁸ Özbek / Doğan / Bacaksız, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 616; Dursun, s. 29.

¹⁴¹⁹ Gültekin, s. 194; Kangal, s. 171-172; Saka / Çağlayan / Koca, s. 423.

¹⁴²⁰ Dursun, s. 29; Çokmutlu, s. 249. Aksi yönde bkz. Kangal, s. 171.

¹⁴²¹ Taşkın, s. 113; Erdoğan, s. 625; Dursun, s. 29-30; Dülger, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, s. 156.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından Yasa'da nitelikli hal öngörülmemiştir. Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Kanun'da suçun konusundan kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hale yer verilmiştir. 5237 sayılı Kanun'un verileri yok etmeme suçunun düzenlendiği 138. maddesinin 2. fıkrasına göre: *“Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.”*

3.2.4.5. Ceza

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun hafif bir suç olduğu belirtilmekte ve ceza olarak da bir yıla kadar hapis veya para cezası öngörülmektedir. Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçunun yaptırımı olarak bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Suçun konusunun Kanun'un 138. maddesinin 2. fıkrası kapsamında olması halinde de cezanın bir kat artırılması düzenlenmektedir. Yine Kanun'un 140. maddesi uyarınca, suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağına yer verilmektedir.

3.2.5. 89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nın 36. Maddesinin 1. Fıkrasına İlişkin Değerlendirmemiz

Çalışmanın ikinci bölümünde, Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda kişisel verilerin korunması hukukunun gelişiminin ele alındığı başlık içerisinde de değinildiği üzere 89/2007 sayılı Yasa'nın “Suç ve Cezalar” başlıklı 36. maddesi, 89/2007 sayılı Yasa bakımından suç ve cezaları düzenlemektedir. 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrası ise şu şekildedir:

“Yetkili olmadığı halde, kişisel veri içeren bir dosyaya müdahale eden veya buradaki veriye sahip olan veya veriyi silen, değiştiren, bozan, tahrip eden, işleyen, ileten ve nakleden veya verinin yetkisiz ellere geçmesine sebep olan veya bu tür kimselerin veriye sahip olmalarına izin veren veya bu veriyi bir şekilde kullanan bir kişi suç işlemiş olur ve mahkumiyeti halinde 15,000 YTL (On Beş Bin Yeni Türk Lirası)'na kadar para cezasına veya beş yıla kadar hapis cezasına veya her iki cezaya birden çarptırılabilir.”

89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası'nın 36. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen bu suçun, 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın 8. ile 11. maddelerinde düzenlenen ve kişisel verileri konu edinen suçlarla olan ilişkisini değerlendirmeden önce belirtmek gerekir ki, her iki Yasa'da da düzenlenen bu suçlar henüz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin kararlarına konu olmamıştır. Bununla birlikte çalışma içerisinde değerlendirdiğimiz çeşitli konu başlıklarından, 32/2014 sayılı Yasa kabul edilirken temel veri koruma mevzuatı olan 89/2007 sayılı Yasa'nın hükümlerinin göz ardı edildiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinde düzenlenen bu suçun, 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen suçlarla olan ilişkisi de belirsiz kalmaktadır. Bununla birlikte kanaatimizce, burada genellik-özellik ilişkisi bulunmaktadır. Bu bakımdan da 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrası, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. ile 11. maddelerinde düzenlenen suçlar karşısında genel norm niteliğindedir. Şöyle ki, özel norm-genel norm ilişkisinin varlığından söz edebilmek için öncelikle her iki normun aynı hukuki değeri koruması gerekmektedir.¹⁴²² 89/2007 sayılı Yasa'da ve 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen söz konusu suçların aynı hukuki değeri koruduğu noktasında tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte söz konusu ilişkinin varlığı için özel normun, genel normun tüm unsurlarını kapsamaması ve bu unsurlara ilaveten ayrıca bir veya birkaç özel unsuru içermesi gerekmektedir.¹⁴²³ Dolayısıyla özel normun öngördüğü husus, özel normun var olmaması halinde genel normun kapsamına girmekteyse özel normun varlığı söz konusu olmaktadır.¹⁴²⁴ Bu halde, “*özel normun önceliği ilkesi*” gereği özel norm uygulanmaktadır.¹⁴²⁵

Bu genellik-özellik ilişkisini, 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından örneklemek mümkündür. 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrasındaki suçun konusu, kişisel veri içeren bir dosya veya bu dosyadaki kişisel veridir. Bununla birlikte suç tanımında yer verilen seçimlik hareketlerden biri de kişisel verilerin işlenmesidir. 89/2007 sayılı Yasa'nın tefsire ilişkin 2. maddesinde ise 'işleme' veya 'kişisel verilerin işlenmesi':

“Kişiyeye ilişkin tüm verilerin, toplanması, kaydedilmesi, işlenmesi, saklanması, silinmesi, değerlendirilmesi, kullanılması, uyarlanması veya değiştirilmesi,

¹⁴²² Demirbaş, s. 582; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 563.

¹⁴²³ Toroslu / Toroslu, s. 93. Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 563.

¹⁴²⁴ Toroslu / Toroslu, s. 93.

¹⁴²⁵ Toroslu / Toroslu, s. 92; Koca / Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 563; Demirbaş, s. 582.

durdurulması, yok edilmesi gibi işlemlerden herhangi birisinin, birkaçının veya hepsinin, herhangi bir yöntem ve araç kullanılarak uygulanmasını anlatır.”

Bu anlamda 89/2007 sayılı Yasa'da yer alan işleme kavramı, kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi kapsamında bulundurmaktadır. Söz konusu işlemin görünüm türlerinden biri de kaydetmektir. 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında ise kişisel verilerin kaydedilmesi suçu ayrıca unsurlarıyla birlikte düzenlenmektedir. Bununla birlikte 32/2014 sayılı Yasa'da kişisel verilerin kaydedilmesi suçu düzenlenmiş olmasaydı, 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrasının uygulanması söz konusu olacaktı. 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verileri yayma, 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen kişisel verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçları bakımından da 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrasıyla benzer yönde bir ilişki kurulabilmektedir. Bununla birlikte, 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesi ile bu yönde bir ilişki bulunmamaktadır.

Belirtmek gerekir ki, çalışmanın çeşitli bölümlerinde de değinildiği üzere tüzel kişilere ilişkin kişisel veriler 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen suçların konusu olabilmektedir (m.2). Bununla birlikte 89/2007 sayılı Yasa, bilgiye konu kişinin gerçek kişi olabileceğini kabul etmektedir (m.2). Bu anlamda tüzel kişilere ilişkin verilerin, 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen suçun konusu olması mümkün gözükmemektedir. Yine 89/2007 sayılı Yasa'nın uygulama kapsamı dışında kalan hallerde, bu bakımdan *“bir dosyalama sisteminin bir bölümünü oluşturan veya oluşturması planlanan kişisel verilerin”* (m.3) söz konusu olmaması halinde 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrasının uygulanıp uygulanamayacağı ise ayrı bir tartışma konusudur. Son olarak, Fası 1 Yorum Yasası'nın *“İki veya Daha Çok Yasaya Aykırı Suçlar ile İlgili Kurallar”* başlıklı 37. maddesinin göz önünde bulundurulmasında da fayda bulunmaktadır. Buna göre: *“Bir fiil veya ihmalin, iki veya daha çok Yasaya aykırı bir suç oluşturması halinde, aksine bir niyet görülmedikçe, suçlu ilgili yasaların ikisinden biri veya herhangi biri uyarınca kovuşturmaya bağlı olur; ancak, aynı suç için iki kez cezalandırılmaz.”* Bu belirsizliklere ilişkin olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin ilerleyen dönemlerde geliştireceği içtihat yol gösterici olacaktır.

SONUÇ

Tarihsel süreç içerisinde kişisel verilerin korunması meselesinin tartışılması ve hukuki düzlemde kişisel verilerin korunması alanının düzenlenmesine yönelik gereksinimin ortaya çıkması, esas olarak 1970'li yıllardan itibaren gelişmiştir. Bu dönemde çağımızın temel güç etmeni olarak değerlendirilen bilginin; idame edilmesi noktasında radikal değişikliklere neden olan bilişim teknolojilerinin ve internetin gelişiminin kişisel verilerin işlenmesi bakımından sunduğu imkânlar, kişilerin birleştirilmiş profillerini daha erişilebilir kılarak kapsamlı gözetim potansiyelini ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmelerin etkili olduğu sosyoekonomik dönüşüm içerisinde kişisel verilerin artan değeri ve önemi; bir yandan çeşitli nedenlerle kişisel verilere gereksinim duyan özel ve kamusal aktörlerin kişisel verilerin işlenmesine yönelik faaliyetlerinin yoğunluk kazanmasına ve muazzam miktardaki kişisel veriyi etkin olarak yönetme kabiliyetlerinin gelişmesine, diğer yandan da kişisel verisi işlenen bireylerin özel hayat alanlarının istilasına yol açmıştır. Bu durum kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak, kişisel verileri işleme tabi tutan aktörler ile kişisel verileri işlenen bireyler arasındaki menfaat çatışmasının bireylerin aleyhine olacak şekilde gelişmesiyle sonuçlanmıştır. Bu gelişmeler karşısında ortaya çıkan bireyin korunması gereksinimi doğrultusunda kişisel verisi işlenen bireyin özel hayatının gizliliği başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve çatışan menfaatler arasında bir dengenin tesis edilmesi adına kişisel verilerin işlenmesine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.

Kişisel verilerin korunması alanının düzenlenmesine yönelik ulusal düzeydeki ilk yasalar 1970'li yılların başında Kıta Avrupa'sında ve ABD'de kabul edilmiş, özellikle Avrupa'daki gelişmeler ilerleyen dönemlerde yapılan hukuki düzenlemeler için bir zemin oluşturmuştur. Ayrıca Alman Anayasa Mahkemesi'nin 1983 yılında kişisel verilerin korunması bakımından bilgilerin geleceğini belirleme hakkını kabul etmesi, kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin olarak kişinin denetim hakkının düzenlenmesinde önemli bir yapı taşı olmuştur. Bununla birlikte kişisel verilerin korunması hukukunun temel çerçevesi büyük ölçüde uluslararası düzlemde; Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar tarafından özellikle de 1980'li yıllardan itibaren şekillendirilmiştir. Kişisel verilerin korunması meselesinin uluslararası düzlemde ele alınmasının temel gerekçelerinden biri insan haklarının korunması olsa da, kişisel verilerin ekonomik ve sosyal değeri bakımından ülkeler arasındaki serbest akışının sürdürülmesinin sağlanması ve bu

anlamda söz konusu akışın önündeki engellerin kaldırılması için asgari gereklilikler üzerinde ülkelerin veri koruma mevzuatlarının birbirleri ile uyumlu hale getirilmesi gereksinimi de göz ardı edilemeyecek derecede bir etkiye sahip olmuştur. Söz konusu etki, özellikle de Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü ile Avrupa Birliği düzenlemelerinde açık bir şekilde görülmektedir. Bunun yanı sıra Avrupa Birliği bünyesinde 1995 yılında kabul edilen Direktif'in kişisel verilerin üçüncü ülkelere transfer edilmesi için aradığı yeterli koruma seviyesi, Direktif'in Avrupa Birliği dışındaki ülkelerin veri koruma mevzuatlarının düzenlenmesinde de etkili olmasına yol açmıştır. Uluslararası düzlemdeki önemli bir gelişme de 1980'li yıllar itibarıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kişisel verilerin korunmasını, AİHS'nin özel hayata saygı hakkını düzenleyen 8. maddesi kapsamında değerlendirmesi ve çeşitli kararlarında kişisel verilerin korunması bakımından temel güvenceleri belirlemesi olmuştur. Bir diğer önemli gelişme ise Avrupa Birliği tarafından 2000 yılında kabul edilen ve 2009 yılında bağlayıcı hale gelen Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 8. maddesinde, kişisel verilerin korunmasına bağımsız bir hak olarak yer verilmiş olmasıdır. Uluslararası kuruluşların yalnızca veri koruma hukukunun temel çerçevesinin şekillendirilmesinde değil, aynı zamanda teknolojik ve sosyal gelişmeler ekseninde ortaya çıkan yeni gereksinimler doğrultusunda veri koruma hukukunun güncellenmesinde de etkili olduğu görülmektedir. OECD 1980 yılında kabul ettiği Rehber İlkeleri 2013 yılında ve Avrupa Konseyi 1981 yılında kabul ettiği 108 sayılı Sözleşme'yi 2018 yılında revize etmiş; Avrupa Birliği ise 2016 yılında veri koruma hukukunda yeni bir dönem açtığı değerlendirilen Genel Veri Koruma Tüzüğü'nü kabul etmiştir.

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda ve Türk hukukunda kişisel verilerin korunması alanının hukuksal olarak düzenlenmesi ise, Avrupa'ya nispeten geç bir dönemde gerçekleşmiş ve genel olarak düzensiz bir gelişim seyretmiştir. Türk hukukunda öncelikle 2004 yılında kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 135. ile 138. maddeleri arasında kişisel verileri konu edinen suçlara; 2010 yılında yapılan bir değişiklikle de Anayasa'nın özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20. maddesine fıkra eklenmek suretiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yer verilmiş ve 2016 yılında ise temel veri koruma mevzuatı olarak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kabul edilmiştir. Temel veri koruma mevzuatının yürürlükte olmadığı dönemde, 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına yönelik suç tiplerinin değerlendirilmesi bakımından tereddütler söz konusu olmuştur.

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda ise öncelikle 2007 yılında temel veri koruma mevzuatı olarak 89/2007 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası kabul edilmiş; ancak etkin olarak uygulanması sağlanamamıştır. Nitekim 89/2007 sayılı Yasa ile kurulması öngörülen Kişisel Verileri Koruma Kurulu ancak 2019 yılında faaliyete geçmiştir. Kişisel verilerin korunmasına yönelik suç tiplerinin düzenlenmesine ise, 2014 yılında kabul edilen 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın 8. ile 11. maddeleri arasında yer verilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nda ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Anayasa'nın özel hayatın gizliliğini düzenleyen 19. maddesi başta olmak üzere çeşitli haklarla ilişkili olarak, kişisel verilerin korunmasına anayasal bir dayanak sunduğu açık olmakla birlikte sınırlarının belirlenmesi bakımından Anayasa'da açık bir şekilde düzenlenmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin kişisel verilerin korunmasına değindiği çeşitli kararlarında; kişisel verilerin korunmasını özel hayatın gizliliği dahilinde değerlendirdiği ve korumanın ölçüsüne ilişkin olarak bireyin kişisel verileri üzerinde kontrol imkânının sağlanmış olmasına işaret ettiği görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda kişisel verilerin korunması bakımından genel çerçeveyi düzenleyen 89/2007 sayılı Yasa'nın 35. maddesinde idari para cezaları, 36. maddesinde ise suç ve cezalar düzenlenmektedir. 89/2007 sayılı Yasa'nın idari para cezalarına ilişkin 35. maddesi bakımından önemli bir nokta ise, Yasa'nın 5. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelere, 6. maddesinde düzenlenen yasal işlemeye ve 7. maddesinde düzenlenen hassas verilerin işlenmesine ilişkin yükümlülükler uymaması halinde de idari para cezasının verilmesinin düzenlenmiş olmasıdır. Söz konusu düzenleme, suç olarak öngörülmemeyen fiillerin yaptırıma bağlanması anlamında bir önem ifade etse de Yasa'da belirlenen idari para cezalarının miktarları güncel gelişmeler ışığında caydırıcılıktan oldukça uzak kalmış durumdadır. 89/2007 sayılı Yasa'nın suç ve cezalara ilişkin 36. maddesinin 1. fıkrasında ise, kişisel veri içeren bir dosyaya veya buradaki kişisel veriye yönelik çeşitli fiiller suç olarak düzenlenmiştir. Kanaatimizce burada görünüşte içtima söz konusu olmakta; 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrası ve 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. ile 11. maddelerinde düzenlenen suçlar arasında genel norm-özel norm ilişkisi bulunmaktadır. Bu bakımdan 32/2014 sayılı Yasa'da suç olarak düzenlenen fiillerin işlenmesi halinde, özel normun önceliği ilkesi gereği 32/2014 sayılı Yasa'nın uygulanması gerekmektedir. 89/2007 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen suçun, 89/2007 sayılı

Yasa'nın uygulama kapsamı ile sınırlı olup olmadığı ise belirsiz kalmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin de kişisel verileri konu edinen suç tiplerine ilişkin olarak henüz bir kararı bulunmamaktadır. Türk hukukunda ise 6698 sayılı Kanun'un 17. maddesi suçları, 18. maddesi ise kabahatleri düzenlemektedir. 6698 sayılı Kanun'un suçlara ilişkin 17. maddesinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar bakımından 5237 sayılı Kanun'un 135. ile 140. maddelerinin uygulanacağına yer verilmektedir. 6698 sayılı Kanun'un kabahatlere ilişkin 18. maddesinde ise, Kanun'un çeşitli düzenlemelerine uyulmaması halinde idari para cezası verilmesi öngörülmektedir. Ancak Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da olduğu gibi kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelere veya kişisel verilerin işleme şartlarına aykırılık hali idari yaptırıma tabi tutulmamıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da ve Türk hukukunda 6698 sayılı Kanun'da, kişisel verilerin korunması hukuku bakımından temel kavramların tanımlarına yer verilmektedir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç tiplerinin değerlendirilmesinde önem arz eden temel kavram ise, kişisel veri kavramıdır. Kişisel veri kavramının tanımlanması noktasında gerek uluslararası düzenlemelerde gerekse ulusal hukuklardaki düzenlemelerde konsensüs söz konusudur. Ancak kişisel veri kavramının kapsamına, özellikle de kişi unsuruna ilişkin olarak farklılıklar bulunmaktadır. Türk hukukunda temel veri koruma mevzuatı olan 6698 sayılı Kanun'da ve suç tiplerini düzenleyen 5237 sayılı Kanun'da kişisel verilerin ilgisinin yalnızca gerçek kişiler olabileceği yönünde bir uyum bulunmaktadır. Buna karşın Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda 89/2007 sayılı Yasa'da bilgiye konu kişinin yalnızca gerçek kişi olabileceği düzenlenirken; 32/2014 sayılı Yasa'da kişisel verinin hem gerçek kişiyle hem de tüzel kişiyle ilgili olabileceği düzenlenmektedir. Her ne kadar kişisel verilerin korunması hukukunun temel felsefesi ile çelişkili olarak değerlendirilse de 32/2014 sayılı Yasa'da açık bir şekilde bu yönde bir tanımlama yapılması nedeniyle 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen suç tipleri bakımından bu tanımın esas alınması gerekmektedir. Bununla birlikte hukuk düzeninde birbiri ile çelişen bu iki düzenleme, hukuki güvenlik ilkesinin gereklilikleri bakımından eleştiriye açık bir durum yaratmaktadır. Bu noktada eklemek gerekir ki Kuzey Kıbrıs Türk hukuku düzenlemelerinde; yasa yapım tekniğine uygun olmayan şekilde anlatım bozukluklarının, teknik hataların ve çelişkilerin mevcudiyetinin azımsanamayacak derecede fazla olduğu gözlemlenmektedir. Suç ve cezada kanunilik ilkesinin gerekliliklerinin sağlanması, cezai düzenlemeler bakımından kodifikasyon faaliyetlerine önem verilmesini gerekli kılmaktadır. Temel veri koruma mevzuatları olan

6698 sayılı Kanun ve 89/2007 sayılı Yasa bakımından değinilmesi gereken son bir nokta ise, her iki mevzuatın hazırlanmasında da AB Direktifi'nin esas alınmasına bağılı olarak kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelerin ve kişisel verilerin işleme şartlarının dikkate değır ölçüde benzerlik taşımasıdır.

Kişisel verilerin korunmasının toplumsal düzenin sürdürülmesi bakımından arz ettiğı önem ve bu doğrultuda da daha etkin bir korumanın temin edilmesi gereksinimi, kişisel verilerin korunması alanının ceza hukukunda da düzenlenmesi sonucunu doğurmuştur. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda kişisel verilerin korunmasına yönelik suç tipleri, 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nın 8. ile 11. maddeleri arasında düzenlenmiştir. 2014 yılında kabul edilen 32/2014 sayılı Yasa'nın ilgili maddelerindeki suç tiplerinin düzenlenmesinde, Türk ceza hukukunda 2004 yılında kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 135., 136. ve 138. maddelerinde düzenlenen suç tiplerinden esinlendiğı açık bir şekilde görülmektedir. Bu anlamda da ilgili suç tiplerine ilişkin düzenlemeler, Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda maddi hukuk alanında Türk hukukuna doğru bir yönelimin olduğu görüşünü desteklemektedir. Her iki ülkenin ceza hukukunda kişisel verilerin korunmasına yönelik suç tiplerinin düzenlenmesi bakımından ortaklaşan birçok nokta tespit edilebilmektedir. Öncelikle Türk ceza hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç tipleri, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar başlıklı Bölümü altında düzenlenmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda da kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç tipleri, 32/2014 sayılı Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası'nda düzenlenmektedir. Bu bağlamda her iki ülkenin ceza hukukunda da kişisel verileri konu edinen suçlar ile korunması amaçlanan temel hukuki değerin özel hayatın gizliliğı olduğu ve kişisel verilerin ise bu kapsamda korunduğunun ifade edilmesi mümkün gözükmemektedir. Bir diğır ortak nokta ise, suç olarak düzenlenen fiillere ilişkindir. Suçların kanuni tanımında suçun tarif edilmesi bakımından farklılıklar olsa da temel olarak her iki ülkenin ceza hukukunda da kişisel verilerin kaydedilmesi, ele geçirilmesi, başkasına verilmesi, yayılması ve yok edilmemesi suç olarak düzenlenmektedir.

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında ve Türk ceza hukukunda ise 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesinde düzenlenmektedir. Her iki ülkenin kanun koyucusunun da temel olarak aynı davranışı yasakladığı; ancak suçun kanuni tanımında kaydetme fiilinin tarifi için 32/2014 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında "*kişisel verileri yasadan yetki*

almaksızın veya kişinin rızası olmaksızın kaydeden”, 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin 1. fıkrasında ise *“hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden”* denildiği görülmektedir. Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından farklılaşan bir nokta ise, 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin 2. fıkrasında suçun konusundan kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hale yer verilmiş olmasıdır. Kaydedilmesi halinde daha ağır cezanın verilmesini gerektiren kişisel veriler ise; hassas veya özel nitelikli veri olarak ifade edilen ve öğrenilmesi halinde kişinin ayrımcılığa uğrama riskinin yüksek olduğu veri türleridir. Bununla birlikte özel nitelikli kişisel verilerin kapsamına ilişkin olarak, temel veri koruma mevzuatı olan 6698 sayılı Kanun’un 6. maddesinde ve 5237 sayılı Kanun’un 135. maddesinin 2. fıkrasında farklılıklar mevcuttur. Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından Türk ceza hukukunda daha ağır cezayı gerektiren bir diğer nitelikli hal ise, 5237 sayılı Kanun’un 137. maddesinde düzenlenmekte ve failin sıfatından kaynaklanmaktadır.

Kişisel verilerin yayılması suçu, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin 2. fıkrasında ve Türk ceza hukukunda ise 5237 sayılı Kanun’un 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun seçimlik hareketi olarak düzenlenmektedir. Her iki ülkenin ceza hukuku bakımından kişisel verilerin korunmasına yönelik suçların düzenlenmesinde farklılık gösteren temel suç tipi, kişisel verilerin yayılması suçu olmaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin yayılması suçu, kişisel verilerin basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılması ile sınırlandırılmıştır. Kişisel verilerin basın-yayın veya sosyal medya araçları haricinde yayılması hali ise suç olarak düzenlenmemiştir. Kanaatimizce suçun bu yönde düzenlenmesi doğru bir yaklaşım olmamıştır. Daha etkin bir korumanın sağlanması amaçlanmaktaysa, kişisel verilerin basın-yayın yoluyla veya sosyal medya aracılığıyla yayılmasının suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olarak düzenlenmesi yoluna gidilebilirdi. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından bir diğer farklılık ise, 32/2014 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin 2. fıkrasının ikinci cümlesinde suçun konusundan kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hale yer verilmiş olmasıdır. Yayılması halinde daha ağır cezayı gerektiren kişisel veriler ise, hassas veri olarak ifade edilen kişisel verilerdir. Bununla birlikte Kuzey Kıbrıs Türk hukukunda da 32/2014 sayılı Yasa’da kişisel verilerin yayılması suçunun nitelikli hali için belirlenen hassas veriler, temel veri koruma mevzuatı olan 89/2007 sayılı Yasa’nın tefsire ilişkin 2. maddesinde belirlenen hassas veriler ile uyumlu değildir.

Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde kişisel verileri ele geçirme, başkasına verme veya satma suçları düzenlenmektedir. Söz konusu suç tiplerinde farklılaşan temel nokta ise suçun konusudur. 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen suçun konusu hukuka aykırı biçimde kaydedilmiş kişisel veriler iken; 10. maddesinde düzenlenen suçun konusu hukuka uygun biçimde kaydedilmiş kişisel verilerdir. Bu bakımdan da Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen suçun cezası beş yıla kadar hapis ve para cezasıyken, 10. maddesinde düzenlenen suçun cezası dört yıla kadar hapis ve para cezasıdır. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda suçların cezası bakımından alt sınırın söz konusu olmadığı ve suçun konusu olan kişisel verinin hukuka uygun veya hukuka aykırı olarak kaydedilmiş olmasına ilişkin tespitin yapılmasının yargılamayı nasıl etkileyeceği hususları göz önüne alındığında; pratikte bu yöndeki ayrımın fayda sağlayıp sağlamadığı tartışmaya açıktır. Bir diğer tartışmalı nokta ise, Türk ceza hukukundan farklı olarak ayrıca kişisel verilerin satılmasının da 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçların seçimlik hareketi olarak öngörülmüş olmasıdır. Nitekim kişisel verilerin verilmesi, satılmasını da kapsamında bulundurmaktadır. Yasa yapım tekniği açısından eleştiri konusu olabilecek bir diğer nokta ise, 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde düzenlenen suçun kanuni tanımında hukuka aykırı olarak kaydedilmiş kişisel veriyi ifade etmek için yer verilen "*yasayla verilen yetkiye dayanılmaksızın ve kişinin rızası olmaksızın*" ifadesindeki "ve" bağlacının; kişisel verinin hukuka uygun olarak kaydedilmiş kabul edilebilmesi için hem yasadan yetki alınmasının hem de kişinin rızasının arandığı gibi bir anlamı ortaya çıkarmasıdır. Söz konusu anlam, 32/2014 sayılı Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin diğer suç tipleri ve 89/2007 sayılı Yasa'da düzenlenen kişisel verilerin işleme şartları ile çelişmektedir. Türk ceza hukukunda ise, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde kişisel verileri verme veya ele geçirme suçu düzenlenmektedir. Her ne kadar kişisel verileri yayma maddenin başlığında ifade edilmemiş olsa da kişisel verileri yaymak da 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suçun seçimlik hareketidir. Bu anlamda 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde düzenlenen suçlar ile 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde düzenlenen suç arasındaki temel fark; ortak olarak düzenlenen kişisel verileri başkasına vermek ve ele geçirmek hareketleri haricinde 32/2014 sayılı Yasa'nın 9. ve 10. maddelerinde kişisel verileri satmak hareketinin, 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinde ise kişisel verileri yaymak hareketinin seçimlik hareket olarak suç kapsamına alınmış olmasıdır. Bununla birlikte 5237 sayılı Kanun'un 136. maddesinin 2. fıkrasında suçun konusundan kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hale de yer verilmektedir. 5237 sayılı Kanun'un 137. maddesinde düzenlenen

ve failin şahsından kaynaklanan nitelikli haller de 136. maddede düzenlenen suç bakımından geçerli olmaktadır.

Verileri yok etmeme suçu, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde ve Türk ceza hukukunda ise 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenmektedir. Verileri yok etmeme suçu, kişisel verilerin korunmasına yönelik suçların düzenlenmesi bakımından her iki ülkenin ceza hukukunda en çok benzerlik gösteren suç tipi olmaktadır. Bu anlamda hatta Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukunda 32/2014 sayılı Yasa'da yer verilen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların düzenlenmesinde, Türk ceza hukukundaki 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlardan esinlendiğinin en açık göstergesi mahiyetindedir. Buna bağlı olarak verileri yok etmeme suçu bakımından Türk ceza hukuku öğretisinde yasa yapım tekniği açısından eleştiri konusu olan noktalar, Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukuku bakımından da aynı şekilde geçerli olmaktadır. Bununla birlikte Türk ceza hukukunda 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından değerlendirilen çelişkiler ve eksiklikler; 6698 sayılı Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenleme ile bir anlamda giderilmiş bulunmaktadır. Verileri yok etmeme suçu bakımından farklılaşan bir nokta ise, 5237 sayılı Kanun'un 138. maddesinin 2. fıkrasında suçun konusundan kaynaklanan ve daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hale yer verilmiş olmasıdır.

Kişisel verilerin korunması; çağımızda gerçekleşen teknolojik ve sosyal gelişmelerin etkisiyle gün geçtikçe daha zor bir hal almakta ve değişen toplumsal yapının dinamikleri dahilinde kişisel veri ihlallerinin neden olduğu bireysel ve toplumsal zararlar ise artmaktadır. Bununla birlikte hukuki düzlemde yapılan düzenlemeler aracılığıyla etkin bir koruma temin edilebilmektedir. Bu bağlamda kişisel verilerin korunmasının ceza hukukunda düzenlenmesi bir gerekliliğin sonucu olmuştur. Ancak gerek diğer hukuk disiplinleriyle gerekse ceza hukuku aracılığıyla temin edilen korumanın etkinliği; dönemin gerekliliklerinin takip edilmesi ve kodifikasyon faaliyetlerine verilen önem ile yakından ilişkilidir. Kuzey Kıbrıs Türk ceza hukukundaki ve Türk ceza hukukundaki düzenlemeler, kişisel verilerin korunmasına yönelik belirli bir düzeyde koruma çerçevesi oluşturmaktadır. Ancak etkin korumanın mevcudiyeti için birtakım iyileştirmelere gereksinim duyulduğunun da ifade edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

I. KİTAPLAR / MAKALELER / TEZLER

Akbulut, Berrin. **Türk Ceza Hukuku Temel Bilgiler**. 3. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

Akçalı Gür, Berna. "Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması". **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**. Cilt: 25, Sayı: 2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, (Aralık 2019): 850-872.

Akdağ, Hale. **Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Akgül, Aydın. **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**. İstanbul: Beta Yayınları, 2014.

Akıncı, Ayşe Nur. **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi**. İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı Çalışma Raporu 6, Yayın No: 2968. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı, Haziran 2017.

Aksoy, Hüseyin Can. **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**. Ankara: Çakmak Yayınevi, 2010.

Albrecht, Jan Philipp. "How the GDPR Will Change the World". **European Data Protection Law Review**. Volume: 2, Issue: 3, (2016): 287-289.

Altındere, Murat. **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulanması**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

Arıklı, Buğçehan. "KKTC Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, 2019.

Artuk, M. Emin / Gökçen, Ahmet / Alşahin, M. Emin / Çakır, Kerim. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 16. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.

- Artuk, M. Emin / Gökçen, Ahmet / Alşahin, M. Emin / Çakır, Kerim. **Ceza Hukuku Özel Hükümler**. 20. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Aşıkoğlu, Şehriban İpek. **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Atak, Songül. "Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Yönergesinin Temel Özellikleri". **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**. Sayı: 59-60, (2009): 200-222.
- Atak, Songül. "Avrupa Konseyi'nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler". **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**. Sayı: 87, (2010): 90-120.
- Badur, Emel. "Kişisel Verilerin Kişiliğın Başlangıcı ve Sonu Ötesinde Korunması". **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: XXVII, Sayı: 3, (Temmuz 2023): 3-32.
- Banisar, David / Davies, Simon. "Global Trends in Privacy Protection: An International Survey of Privacy, Data Protection, and Surveillance Laws and Developments". **John Marshall Journal of Computer & Information Law**. Volume: XVIII, No:1, (Fall 1999): 1-112.
- Başalp, Nilgün. **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2004.
- Başalp, Nilgün. "Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri". **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**. Cilt: 21, Sayı: 1, (2015): 77-106.
- Başar, Cemal. **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Bayram, Mehmet Hanifi. **Avrupa Birliği Hukuku Dersleri**. 7. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Bozkurt, Habip. **Kişisel Verilerin İşlenmesinin Hukuki Boyutu**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Börekçi, Eşref Barış. **Kişisel Verileri Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK m. 136)**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.

- Bygrave, Lee A. "Data Protection Pursuant to the Right to Privacy in Human Rights Treaties". **International Journal of Law and Information Technology**. Volume: 6, No: 3, (1998): 247-284.
- Bygrave, Lee A. **Data Protection Law: Approaching Its Rationale, Logic and Limits**. The Hague: Kluwer Law International, 2002.
- Bygrave, Lee A. **Data Privacy Law: An International Perspective**. Oxford: Oxford University Press, 2014.
- Bygrave, Lee A. / Tosoni, Luca. "Article 4(1) Personal Data". **The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary**. ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey. Oxford: Oxford University Press, 2020: 103-115.
- Castells, Manuel. "An Introduction to the Information Age". **City**. Volume: 2, Issue: 7, (1997): 6-16.
- Cate, Fred H. "The EU Data Protection Directive, Information Privacy, and the Public Interest". **Iowa Law Review**. Volume: 80, No: 3, (1995): 431-444.
- Cate, Fred H. "The Changing Face of Privacy Protection in the European Union and the United States". **Indiana Law Review**. Volume: 33, (1999): 173-232.
- Ciddi, Onur. **Türk Hukuku ve Kuzey Kıbrıs Hukukunda Vergi Kaçakçılığı Suçu**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Clarke, Roger. "Dataveillance: Delivering '1984'", (9 February 1993). **Roger Clarke's Web-Site**. <http://www.rogerclarke.com/DV/PaperPopular.html>, Son Erişim Tarihi: 11.03.2024.
- Cooper, David M. "Transborder Data Flow and The Protection of Privacy: The Harmonization of Data Protection Law". **The Flether Forum**. Volume: 8, No: 2, (Summer 1984): 335-352.
- Çağlar, Selda. "Hukuk Devleti Açısından Hukuki Belirlilik–Hukuk Güvenliği İlişkisi". **Kamu Hukukçuları Platformu: Hukuk Güvenliği (8-9 Kasım 2013, Ankara)**. haz. Ece Göztepe. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 277, 2015: 25-139.
- Çaptuğ, Mehpere. "Hukuki Güvenlik İlkesinin Kavramsal Gelişimi". **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**. Yıl: 9, Sayı: 17, (Haziran 2021): 133-160.

- Çekin, Mesut Serdar. **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**. 3. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Çelik, Ali / Albayrak, Zeki Murteza. **Türk Ceza Kanunu Öz Kitap**. 17. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Çelik Ulusoy, Demet. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku: Avrupa Birliği Hukukuyla Karşılaştırmalı**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Çelikel, Serdar. **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Çokmutlu, Metin. "Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması". Yayımlanmamış Doktora Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Dayıoğlu, Salih. "KKTC'de Yargısal Yapı". **Kıbrıs Türk Hukuk Dosyası (Şubat 1999). TC / KKTC Hukuk Forumu Tutanakları 11-12 Şubat 1999**, haz. K.B. Raif. Ankara: Kıbrıs Türk Kalkınma Platformu Derneği, 1999: 59-73.
- De Terwangne, Cécile. "Council of Europe Convention 108+: A Modernised International Treaty for the Protection of Personal Data". **Computer Law & Security Review**. Volume: 40: 105497, (2021): 1-18.
- Dedeoğlu, S. Gözde. "Özgürlük, Mahremiyet, Demokrasinin Değeri ve Bilişim Toplumunda Maruz Kaldığı Tehditler". **Journal of Yaşar University (e-dergi)**. Cilt: 9, Sayı: 34, (2014): 5887-5897. https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/04/10_Vol9_NO34_G.-DEDEO%C4%9ELU.pdf, Son Erişim Tarihi: 20.05.2024.
- Değirmenci, Olgun. "2004 Türk Ceza Kanunu'nun Bilişim Suçları Bakımından Değerlendirilmesi". **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**. Sayı: 58, (2005): 195-208.
- Demirbaş, Timur. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 18. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Develioğlu, Hüseyin Murat. **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Doğan, Bayram. **Karşılaştırmalı Hukukta Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması Hakkı**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.

- Dönmezer, Sulhi / Erman, Sahir. **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Cilt II**. 15. Baskı. İstanbul: Der Yayınları, 2021.
- Dursun, İsmail. "Türk Ceza Kanununda Verileri Yok Etmeme Suçu", **Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 5, Sayı: 10, (Temmuz 2014): 9-37.
- Dülger, Murat Volkan. "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması". **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 3, Sayı: 2, (Güz 2016): 101-167.
- Dülger, Murat Volkan. "İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması". **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 5, Sayı: 1, (Bahar 2018): 71-144.
- Dülger, Murat Volkan. **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**. 3. Baskı. İstanbul: Hukuk Akademisi Yayınları, 2020.
- Dülger, Murat Volkan. **Bilişim, Kişisel Verilerin Korunması ve İnternet İletişimi Mevzuatı**. 7. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Eger, John M. "Emerging Restrictions on Transnational Data Flows: Privacy Protection or Non-Tariff Trade Barriers?". **Law and Policy in International Business**. Volume: 10, No: 4, (1978):1055-1105.
- Erarslan, Sevgi. **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**. 2. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Erdoğan, Yavuz. "Kişisel Verilerin Korunması Bakımından Türk Ceza Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi (Madde 135, 136, 137, 138)". **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: VIII, Sayı: 2, Prof. Dr. Doğan Soyaslan Armağanı, (Aralık 2013): 569-632.
- Erginel, Taner. **Kusursuz Yargı Oluşturma Çabaları**. Okman Matbaası, 2017. <http://www.tanererginel.com/kitap.pdf>, Son Erişim Tarihi: 16.11.2023.
- Ersoy, Uğur. "Bir İnsan Hakları Kavramı Olarak 'Kişisel Verilerin Korunması'". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Fuster, Gloria González. **The Emergence of Personal Data Protection as a Fundamental Right of the EU**. Switzerland: Springer International Publishing, 2014.

- Gemicioğlu, Bora / Gemicioğlu, Zeynephan. **Kişisel Verilerin Korunması Mevzuatı Uluslararası Düzenlemeler ve İctihatlar**. 2. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Georgieva, Ludmila / Kuner, Christopher. "Article 9 Processing of Special Categories of Personal Data". **The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary**. ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey. Oxford: Oxford University Press, 2020: 365- 384.
- Gerçeker, Hasan. **Yorumlu & Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt-1**. 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Göçmen Uyarer, Sinem. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Gözler, Kemal. **Hukuka Giriş**. 13. Baskı. Bursa: Ekin Yayınevi, 2016.
- Gültekin, Nil Melek. "Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Yönünden Korunması". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Gündüz, Aslan. **Milletlerarası Hukuk**. ed. Reşat Volkan Günel. 8. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları, 2015.
- Gündüz, Nurcan. "Fasıl 154 Ceza Yasasında Rüşvet ve İrtikap Suçları". **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 11, Sayı: 137-138, (2016): 189-221.
- Gür, İkbâl. **Kişisel Verilerin Korunması Hususunda AB ile ABD Arasında Çıkan Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları**. Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.
- Hafızoğulları, Zeki / Özen, Muharrem. "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar". **Ankara Barosu Dergisi**. Yıl: 67, Sayı: 4, (Güz 2009): 9-22.
- Hafızoğulları, Zeki / Özen, Muharrem. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 10. Baskı. Ankara: US-A Yayıncılık, 2017.
- Hakeri, Hakan. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 25. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Henkoğlu, Türkey. **Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2015.

- Hizarcı, Emine. **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Hondius, Frits W. "Data Law in Europe". **Stanford Journal of International Law**. Volume: XVI, (Summer 1980): 87-112.
- İçel, Kayıhan. "Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin Korunmasında 'Kişisel Veri' ve 'Hukuka Aykırılık' Kavramları". **İstanbul Barosu Dergisi**. Cilt: 94, Sayı: 2, (Mart-Nisan 2020): 15-23.
- İşevi, A. Semih / Çelme, Burçin. "Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entelektüel Sermayeyle Rekabeti Yakalamak". **Bilgi Dünyası**. Cilt: 6, Sayı: 2, (2005): 251-267, <https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/438>, Son Erişim Tarihi: 13.10.2023.
- İtişgen, Rezzan. "Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu". **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**. Yıl: 6, Sayı: 23, (Ekim 2015): 179-202.
- Kama Işık, Sezen. **Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Kama Işık, Sezen. "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde Özel Yaşam ve Kavramın Sonraki İnsan Hakları Belgelerine Etkisi". **Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 10, Sayı: 1, (Temmuz 2022): 217-250.
- Kangal, Zeynel T. **Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Hukukunda Korunması**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Karagülmez, Ali. **Bilişim Suçları ve Soruşturma - Kovuşturma Evreleri**. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- Karlıdağ, Serpil. "Ekonomi Politik Açısından Kişisel Verilerin Korunması". **Amme İdaresi Dergisi**. Cilt: 46, Sayı: 1, (Mart 2013): 127-152.
- Kart, Aslıhan / Ketizmen, Muammer. "Kabahatler Kanunu'nun İçtima Hükümleri Açısından Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Suç ve Kabahatler ile Kurul'un İdari Ceza Kararlarına İlişkin Bir Değerlendirme". **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**. Cilt: 1, Sayı: 2, (2019): 17-29.
- Kaya, Cemil. "Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi". **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**. Cilt: LXIX, Sayı: 1-2, (2011): 317-334.

- Ketizmen, Muammer. **Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları**. Ankara: Adalet Yayınları, 2008.
- Ketizmen, Muammer / Kart, Aslıhan. “Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 17. Maddesi ve Yargıtay Kararları Doğrultusunda, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Suç Teşkil Eden Fiiller Açısından Uygulanacak Norm Hakkında Değerlendirme”. **Kırıkkale Hukuk Mecmuası**. Cilt: 1, Sayı: 2, (Ekim 2021): 256-268.
- Kılıç, Kerim. “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m.135)”. **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 25, Sayı: 1, (Haziran 2021): 1-45.
- Kılınç, Doğan. “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 61, Sayı: 3, (2012): 1089-1169.
- Koca, Mahmut / Üzülmez, İlhan. “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)”. **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 21, Özel Sayı, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN’a Armağan, (2019): 69-93.
- Koca, Mahmut / Üzülmez, İlhan. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 16. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Korkmaz, İbrahim. **Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Kozinets, Robert V. / Gershoff, Andrew D. / Barnett White, Tiffany. “Introduction to Special Issue: Trust in Doubt: Consuming in a Post-Truth World”. **Journal of the Association for Consumer Research**. Volume: 5, No: 2, (2020): 130-136.
- Köse, Melike Aysun. **Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Kuner, Christopher. **European Data Protection Law: Corporate Compliance and Regulation**. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Kuner, Christopher. “An International Legal Framework for Data Protection: Issues and Prospects”. **Computer Law & Security Review**. Volume: 25, Issue: 4, (2009): 307-317.
- Kuşkonmaz, Elif Mendos. “Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

- Küzeci, Elif. **Kişisel Verilerin Korunması**. 4. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Lyon, David. **The Electronic Eye: The Rise of Surveillance Society**. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1994.
- Maden, Mehmet. **Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Madsen, Wayne. **Handbook of Personal Data Protection**. New York: Stockton Press, 1992.
- Malgieri, Gianclaudio / Custers, Bart. "Pricing Privacy – The Right to Know the Value of Your Personal Data". **Computer Law & Security Review**. Volume: 34, Issue: 2, (2018): 289-303.
- McGuire, Richard P. "The Information Age: An Introduction to Transborder Data Flow". **Jurimetrics Journal**. Volume: 20, Issue: 1, (Fall 1979): 1-7.
- Metin, Yüksel. "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı". **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**. Cilt: 57, Sayı: 4, (2002): 35-63.
- Miller, Arthur R. "Personal Privacy in the Computer Age: The Challenge of a New Technology in an Information-Oriented Society". **Michigan Law Review**. Volume: 67, Issue: 6, (April 1969): 1089-1246.
- Necatigil, Zaim. "KKTC Hukuk Sistemi". **Kıbrıs Türk Hukuk Dosyası (Şubat 1999). TC / KKTC Hukuk Forumu Tutanakları 11-12 Şubat 1999**. haz. K.B. Raif. Ankara: Kıbrıs Türk Kalkınma Platformu Derneği, 1999: 114-141.
- Orhan, Uğur. "Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Türk Ceza Hukuku Düzenlemeleri Üzerine Değerlendirmeler". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 70, Sayı: 4, (2021): 1359-1384.
- Özbek, Veli Özer / Doğan, Koray / Bacaksız, Pınar. **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**. 18. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Özbek, Veli Özer / Doğan, Koray / Meraklı, Serkan / Bacaksız, Pınar / Başbüyük, İsa. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 14. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

- Özgenç, İzzet. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 19. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Özkan, Oğulcan. **Kişisel Verilerin Korunması**. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Parlar, Ali. **Türk Ceza Kanunu Şerhi (TCK 135-345) 2. Cilt**. Ankara: Bilge Yayınevi, 2015.
- Room, Stewart. **Data Protection and Compliance in Context**. Swindon: British Computer Society, 2007.
- Saka, Rıza / Çağlayan, Ramazan / Koca, Mahmut. **Avrupa Birliği Hukuku, İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası**. 2. Baskı. Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Schwartz, Paul M. "European Data Protection Law and Restrictions on International Data Flows". **Iowa Law Review**. Volume: 80, No: 3, (1995): 471-496.
- Schwartz, Paul M. "Property, Privacy, and Personal Data". **Harvard Law Review**. Volume: 117, No: 7, (May 2004): 2056-2128.
- Selek, Ozan. **Kişisel Verilerin Korunması ve Verileri Yok Etmeme Suçu (TCK m.138)**. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Sert, Şeyma. **Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Sınar, Hasan. "Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK Md. 136)". **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**. Cilt: 2, Sayı: 1, (2020): 33-62.
- Solove, Daniel J. **The Digital Person: Technology and Privacy in the Information Age**. New York: New York University Press, 2004.
- Sözmener, Hasan. **Ceza Genel ve Ceza Usul Hukuku Cilt 1**. Lefkoşa: TipografArt Basım Yayın, 2014.
- Şen, Ersan. "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı'nın Anayasa ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirmesi". **İstanbul Barosu Dergisi**. Cilt: 83, Sayı: 3, (2009): 1197-1214.

- Şimşek, Oğuz. **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**. İstanbul: Beta Yayınları, 2008.
- Taneri, Gökhan / Kamışlı, Gani. **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Taşkın, Şaban Cankat. **Bilişim Suçları**. İstanbul: Beta Yayınları, 2008.
- Taştan, Furkan Güven. **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**. 2. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Tezcan, Durmuş. "Bilgisayarlar Karşısında Özel Hayatın Korunması". **Anayasa Yargısı Dergisi**. Cilt: 8, (1991): 385-392.
- Tezcan, Durmuş. "İkinci Bildiri Üzerine". **Kamu Hukukçuları Platformu: Hukuk Güvenliği (8-9 Kasım 2013, Ankara)**. haz. Ece Göztepe. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 277, 2015: 264-268.
- Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan / Sancakdar, Oğuz / Önok, Rifat Murat. **İnsan Hakları El Kitabı**. 9. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Toroslu, Nevzat / Toroslu, Haluk. **Ceza Hukuku Genel Kısım**. 27. Baskı. Ankara: Savaş Yayınevi, 2023.
- Turhan, Turgut. "Tarihsel Bakış Açısıyla Kıbrıs Türk Hukuk Sistemi". **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. Cilt: 57, Sayı: 2, (2008): 253-288.
- Uyar, Lema (der. ve çev.). **Birleşmiş Milletler'de İnsan Hakları Yorumları: İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, 1981-2006**. İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları 5, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 145, 2006.
- Warren, Samuel D. / Brandeis, Louis D. "The Right to Privacy". **Harvard Law Review**. Volume: IV, No: 5, (December 1890): 193-220.
- Yıldız Tarman, Gamze. **Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında Verileri Yok Etmeme Suçu (TCK Madde 138)**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- Yıldız, Abdulhakim. "Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Cezai Düzenlemeler". Ankara: Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.

Yılmaz, Süleyman / Yıldırım, Abdulkerim. **Medeni Hukuk- I.** 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

Yücedağ, Nafiye. "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri". **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**. Cilt: LXXV, Sayı: 2, (2017): 765-790.

Yücedağ, Nafiye. "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler", **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**. Cilt: 1, Sayı: 1, (2019): 47-63.

Yüksel, Mehmet. "Modernleşme ve Mahremiyet". **Kültür ve İletişim**. Cilt: 6 (1), Sayı: 11, (2003): 75-108.

Zafer, Hamide. **Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m.132-134)**. İstanbul: Beta Yayınları, 2010.

II. BELGELER / RAPORLAR / TUTANAKLAR / GEREKÇELER

APEC. "APEC Privacy Framework", 29 Ekim 2004. https://www.apec.org/docs/default-source/Publications/2005/12/APEC-Privacy-Framework/05_ecsq_privacyframewk.pdf, Son Erişim Tarihi: 21.08.2023.

Article 29 Data Protection Working Party. **Advice Paper on Special Categories of Data ("Sensitive Data")**. 20. 04. 2011. https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/other-document/files/2011/2011_04_20_letter_artwp_mme_le_bail_directive_9546ec_a_nnex1_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024.

Article 29 Data Protection Working Party. **Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data**. Adopted on 20th June, 01248/07/EN WP 136. https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 28.09.2023.

Article 29 Data Protection Working Party. **Working Document on Data Protection Issues Related to RFID Technology**. January 19, 2005, 10107/05/EN WP 105. https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2005/wp105_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.10.2023.

Avrupa Konseyi / Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 Rehberi: Özel Hayata ve Aile Hayatına, Konuta ve Haberleşmeye Saygı Hakkı**. (Son Güncelleme: 30.04.2019.)

https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_TUR, Son Erişim Tarihi: 28.07.2023.

Council of Europe. “Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, Regarding Supervisory Authorities and Transborder Data Flows”, 8 Kasım 2001. <https://rm.coe.int/1680080626>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Convention 108 + Convention for the protection of individuals with regard to the processing of personal data”. <https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>, Son Erişim Tarihi: 28.08.2023.

Council of Europe. “Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data”, 28 Ocak 1981. <https://rm.coe.int/1680078b37>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “European Convention on Human Rights”, 4 Kasım 1950. https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, (CETS No. 223)”, 18 Mayıs 2018. <https://rm.coe.int/16808ac918>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Recommendation 509 (1968), Human Rights and Modern Scientific and Technological Developments”, 31 Ocak 1968. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=14546&lang=en#>, Son Erişim Tarihi: 15.08.2023.

Council of Europe. “Resolution (73) 22 on the Protection of the Privacy of Individuals vis-a-vis Electronic Data Banks in the Private Sector”, 26 Eylül 1973. <https://rm.coe.int/1680502830>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Resolution (74) 29 on the Protection of the Privacy Individuals of vis-a-vis Electronic Data Banks in the Public Sector”, 13 Kasım 1974. <https://rm.coe.int/09000016807aa909>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Statute of the Council of Europe”, 5 Mayıs 1949. <https://rm.coe.int/1680935bd0>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe. **Handbook on European Data Protection Law.** 2018 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018,

https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/handbook_data_protection_ENG, Son Erişim Tarihi: 27.01.2024.

European Union. “Charter of Fundamental Rights of the European Union”, 8 Aralık 2000. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>, Son Erişim Tarihi: 05.08.2023.

European Union. “Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995L0046&rid=5>, Son Erişim Tarihi: 02. 08.2023.

European Union. “Directive 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Telecommunications Sector”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997L0066>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023.

European Union. “Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Electronic Communications Sector”. https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/dir_2002_58_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023.

European Union. “Directive 2006/24/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the Retention of Data Generated or Processed in Connection with the Provision of Publicly Available Electronic Communications Services or of Public Communications Networks and Amending Directive 2002/58/EC”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0024>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023.

European Union. “81/679/EEC Commission Recommendation of 29 July 1981 Relating to the Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31981H0679>, Son Erişim Tarihi: 17.08.2023.

European Union. “First Report on the Implementation of the Data Protection Directive (95/46/EC), COM (2003) 265, 15.05.2003”. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ff783aa5-5770-42e8-bac3-917fe0a361d7/language-en>, Son Erişim Tarihi: 17.08.2023.

European Union. “90/C 227/03 Proposal for a Council Directive Concerning the Protection of Individuals in relation to the Processing of Personal Data, COM (90)

314, 27.07.1990". [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51990PC0314\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51990PC0314(01)), Son Erişim Tarihi: 17.08.2023.

European Union. "Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)". <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&qid=1691465397914>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023.

European Union. "Treaty of Lisbon", 13 Aralık 2007. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT>, Son Erişim Tarihi: 08.08.2023.

European Union. "Treaty on European Union-Maastricht Treaty", 7 Şubat 1992. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11992M%2FTXT>, Son Erişim Tarihi: 01.08.2023.

European Union. "The Treaty On the Functioning of the European Union". <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>, Son Erişim Tarihi: 26.08.2023.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü (çev.). "Kişisel Verilerin İşlenmesi Karşısında Bireylerin Korunması için Sözleşme- 108+ Konvansiyon". <https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/document/2019/09/avrupa-konseyi-108plus-konvansiyon-tercume.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. **Açık Rıza.** <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>, Son Erişim Tarihi: 26.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. **Kişisel Verilerin İşlenme Şartları.** <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/9feefe58-9b0f-49c9-a0c7-2b2eb8c012bb.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler.** <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-Islenmesine-Iliskin-Temel-Ilkeler>, Son Erişim Tarihi: 21.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması.** <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL%20VER%C4%B0LER%C4%B0N%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**.
<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5238/Ozel-Nitelikli-Kisisel-Verilerin-Islenme-Sartlari>,
 Son Erişim Tarihi: 25.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. **6698 Sayılı Kanunda Yer Alan Temel Kavramlar**.
<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8110dc3c-2856-4e54-9129-5e2e375469af.pdf>, Son Erişim Tarihi: 25.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**. Dönem: VI, Yasama Yılı: 2007/3, 12'nci Birleşim, 12 Kasım 2007. <https://cm.gov.ct.tr/Tutanaklar>, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**. Dönem: VIII, Yasama Yılı: 2014/2, 44'üncü Birleşim, 17 Şubat 2014. <https://cm.gov.ct.tr/Tutanaklar>, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi. **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi**. Dönem: VIII, Yasama Yılı: 2014/2, 46'ncı Birleşim, 24 Şubat 2014. <https://cm.gov.ct.tr/Tutanaklar>, Son Erişim Tarihi: 17.05.2024.

OECD. "Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development", 14 Aralık 1960. <https://www.oecd.org/about/document/oecd-convention.htm>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. "Declaration on Transborder Data Flows", 11 Nisan 1985. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0216>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. "Guidelines for Cryptography Policy", 27 Mart 1997. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0289>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. "Guidelines on The Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data", 23 Eylül 1980. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0188>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. "Ministerial Declaration on the Protection of Privacy on Global Networks", 9 Ekim 1998. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0301>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. **The OECD Privacy Framework.** 2013.
https://www.oecd.org/digital/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf, Son Erişim Tarihi: 27.01.2024.

T.C. Anayasa Mahkemesi. **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Gerekçeli).** 2. Baskı. haz. Yunus Emre Yılmazoğlu ve İsmail Emrah Perdecioğlu. Ankara: Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2019.
https://www.anayasa.gov.tr/media/6382/gerekceli_anayasa.pdf, Son Erişim Tarihi: 10.02.2024.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu.** Yasama Dönemi: 26, Yasama Yılı: 1, Sıra Sayısı: 117. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. **KKTC’de Yasa Hazırlama ve Yasa Yapma Süreci: Kurumsal ve Fonksiyonel Analizi.**
https://www.tepav.org.tr/upload/files/1455007468-9.KKTC_de_Yasa_Hazirlama_ve_Yasa_Yapma_Sureci_Kurumsal_ve_Fonksiyonel_Analizi.pdf, Son Erişim Tarihi: 16.11.2023.

United Nations. “Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files”, 14 Aralık 1990. <https://www.refworld.org/docid/3ddcafaac.html>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

United Nations. “International Covenant on Civil and Political Rights”, 16 Aralık 1966. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/ccpr.pdf>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

United Nations. “United Nations Charter”, 26 Haziran 1945. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

United Nations. “Universal Declaration of Human Rights”, 10 Aralık 1948. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

World Economic Forum. **Personal Data: The Emergence of a New Asset Class,** (January 2011). https://www3.weforum.org/docs/WEF_ITTC_PersonalDataNewAsset_Report_2011.pdf, Son Erişim Tarihi: 08.03.2024.

III. E-KAYNAKALAR

Council of Europe. “Chart of signatures and ratifications of Treaty 108”.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=108>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Chart of signatures and ratifications of Treaty 181”.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=181>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Chart of signatures and ratifications of Treaty 223”.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=223>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Council of Europe Data Protection website”.
<https://www.coe.int/en/web/data-protection>, Son Erişim Tarihi: 16.08.2023.

Council of Europe. “ECHR-Information documents”.
<https://www.echr.coe.int/information-documents>, Son Erişim Tarihi: 24.08.2023.

Council of Europe. “Our Member States”. <https://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Protection of personal data and privacy”.
<https://www.coe.int/en/web/portal/personal-data-protection-and-privacy>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “The European Convention on Human Rights”.
<https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “Who we are”. <https://www.coe.int/en/web/about-us>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Council of Europe. “28 January -Data protection day”.
<https://www.coe.int/en/web/portal/28-january-data-protection-day>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023

DLA Piper. “Data Protection Laws of the World”.
<https://www.dlapiperdataprotection.com/>, Son Erişim Tarihi: 05.10.2023.

European Union. “Aims and values”. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_en, Son Erişim Tarihi: 02.08. 2023.

European Union. “Article 29 working party archives 1997–2016”. https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/index_en.htm, Son Erişim Tarihi: 30.08.2023.

European Union. “Commission proposes a comprehensive reform of data protection rules to increase users' control of their data and to cut costs for businesses”, European Commission Press Release- 25 January 2012. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_46, Son Erişim Tarihi: 31.08.2023.

European Union. “Country profiles”. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_en, Son Erişim Tarihi: 01.08.2023.

European Union. “Court of Justice of the European Union (CJEU)”. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-andbodies/courtjustice-european-union-cjeu_en, Son Erişim Tarihi: 02.08.2023.

European Union. “Data protection in the EU”. https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/data-protection-eu_en, Son Erişim Tarihi: 17.08.2023.

European Union. “Founding agreements”. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/founding-agreements_en, Son Erişim Tarihi: 02.08.2023.

European Union. “History of the EU” https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en, Son Erişim Tarihi: 01.08.2023.

European Union. “What is GDPR, the EU's new data protection law?”. <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/>, Son Erişim Tarihi: 29.08.2023.

European Union. “Why do we need the Charter?”. https://commission.europa.eu/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/why-do-we-need-charter_en, Son Erişim Tarihi: 05.08.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. <https://kvkk.gov.ct.tr/>, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. “Kişisel Verileri Koruma Kurulu Faaliyette”, Duyuru Tarihi: 18.10.2019. <https://kvkk.gov.ct.tr/DUYURULAR/k%c4%b0%c5%9f%c4%b0sel-ver%c4%b0ler%c4%b0-koruma-kurulu-faal%c4%b0yette>, Son Erişim Tarihi: 29.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. <https://www.kvkk.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 10.02.2024.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. “Hizmetin Açık Rıza Şartına Bağlanması”. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5412/Acık-Rizanin-Hizmet-Sartina-Baglanmasi>, Son Erişim Tarihi: 01.03.2024.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. “Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 19/11/2018 tarihli ve 2018/131 sayılı Kararı Özeti”. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5423/2018-131>, Son Erişim Tarihi: 16.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. “Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/11/2019 Tarihli ve 2019/331 Sayılı Karar Özeti”. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6623/2019-331>, Son Erişim Tarihi: 27.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. “Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 30/06/2020 tarihli ve 2020/507 Sayılı Karar Özeti”. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6926/2020-507>, Son Erişim Tarihi: 18.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. “Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 18/03/2021 tarihli ve 2021/241 sayılı Karar Özeti”. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7120/2021-241>, Son Erişim Tarihi: 18.10.2023.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 31/01/2018 Tarihli ve 2018/10 Sayılı Kararı”. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10>, Son Erişim Tarihi: 26.10.2023.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. “Yasalar”. <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 12.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. “Yüksek Mahkeme Kararları”. <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/yenikararara3.aspx>, Son Erişim Tarihi: 18.05.2023.

OECD. “About”. <https://www.oecd.org/about/>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. “Landmark agreement adopted on safeguarding privacy in law enforcement and national security data access”. <https://www.oecd.org/digital/landmark-agreement-adopted-on-safeguarding-privacy-in-law-enforcement-and-national-security-data-access.htm>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. “List of OECD Member Countries -Ratification of the Convention on the OECD”. <https://www.oecd.org/about/document/ratification-oecd-convention.htm>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. “OECD 60 Years Brochure”. <https://www.oecd.org/60-years/>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

OECD. “Privacy”. <https://www.oecd.org/digital/privacy/>, Son Erişim Tarihi: 23.07.2023.

The Economist. “Data, Data Everywhere: A Special Report on Managing Information”, (February 27th 2010). <https://www.economist.com/special-report/2010/02/27/data-data-everywhere>, Son Erişim Tarihi: 12.05.2024.

Tureng. <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/identify>, Son Erişim Tarihi: 15.10.2023.

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük, 12. Baskı (2023). <https://sozluk.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 19.09.2023.

United Nations. “Member States”. <https://www.un.org/en/about-us/member-states>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

United Nations. “UN Charter”. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>, Son Erişim Tarihi: 24.07.2023.

Yeni İzmir. “Dünyada en çok kullanılan isimler”, Haber Tarihi: 16.04.2023. <https://yeniizmir.com/dunyada-en-cok-kullanilan-isimler/#:~:text=D%C3%BCnyada%20en%20%C3%A7ok%20kullan%C4%B1lan%20isimler%20b%C3%B6lgesel%20farkl%C4%B1%C4%B1klar%20g%C3%B6stermekle%20birlikte%20genel,Muhammed>, Son Erişim Tarihi: 14. 10. 2023.

IV. MEVZUAT

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. “Bilgilendirme Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Tüzüğü”. K.K.T.C. Resmî Gazete, 2 Ocak 2020, Sayı 1. https://kvkk.gov.ct.tr/Portals/24/RGY_Bilgilendirme%20Yukumlugunun%20Yerine%20Getirilmesinde%20Uyulacak%20Usul%20ve%20Esaslar%20Tuzuqu.pdf, Son Erişim Tarihi: 12.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi. “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası”. https://www.cm.gov.nc.tr/dir_docs/9646521_Anayasa.pdf, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi. “89/2007 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Yasası”. <https://www.cm.gov.nc.tr/Yasalar>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi. “32/2014 Sayılı Özel Hayat ve Hayatın Gizli Alanının Korunması Yasası”. K.K.T.C. Resmî Gazete, 10 Mart 2014, Sayı 55. <https://www.cm.gov.nc.tr/Yasalar>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. “Chapter 154 Criminal Code”. <https://www.mahkemeler.net/ifasil/Cap154.pdf>, Son Erişim Tarihi: 11.11.2023.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. “Fasıl 1 Yorum Yasası”, <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 10.03.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. “Fasıl 155 Ceza Muhakemeler Usulü Yasası”. <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 16.11.2023.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. “Fasıl 154 Ceza Yasası”. <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. “39/1962 Sayılı İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Yasa”. <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 11.02.2024.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Mahkemeler. 51/1984 Sayılı Polis Örgütü (Kuruluş, Görev ve Yetkileri) Yasası”. <https://www.mahkemeler.net/cgi-bin/elektroks.aspx>, Son Erişim Tarihi: 02.03.2024.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. “Hasta Hakları Yönetmeliği”. T.C. Resmî Gazete, 1 Ağustos 1998, Sayı 23420. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 14.10.2023.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. “Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik”. T.C. Resmî Gazete, 21 Haziran 2019, Sayı 30808. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=32610&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 06.10.2023.

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.** “5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu”. T.C. Resmî Gazete, 17 Aralık 2004, Sayı 25673. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5271&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 30.04.2024.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.** “4857 Sayılı İş Kanunu”. T.C. Resmî Gazete, 10 Haziran 2003, Sayı 25134. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4857&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 26.10.2023.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.** “5326 Sayılı Kabahatler Kanunu”. T.C. Resmî Gazete, 31 Mart 2005, Sayı 25772 (Mükerrer). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5326&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 10.02.2024.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.** “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”. T.C. Resmî Gazete, 7 Nisan 2016, Sayı 29677. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.** “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu”, T.C. Resmî Gazete, 12 Ekim 2004, Sayı 25611. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.** “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu”. T.C. Resmî Gazete, 8 Aralık 2011, Sayı 24607. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 07.10.2023.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi.** “Türkiye Cumhuriyeti Anayasası”. T.C. Resmî Gazete, 9 Kasım 1982, Sayı 17863 (Mükerrer). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 08.02.2024.
- T.C. Resmî Gazete.** “Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik”. 28 Ekim 2017, Sayı 30224. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 28.02.2024.
- T.C. Resmî Gazete.** “6669 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun”. T.C. Resmî Gazete, 17 Şubat 2016, Sayı 29628.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/02/20160218-2.pdf>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023.

T.C. Resmî Gazete. “5982 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, T.C. Resmî Gazete. 13 Mayıs 2010, Sayı 27580. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100513-1.htm>, Son Erişim Tarihi: 31.10.2023.

T.C. Resmî Gazete. “Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik”. T.C. Resmî Gazete, 6 Şubat 2004, Sayı 25365. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/02/20040206.htm>, Son Erişim Tarihi: 21.02.2024.

V. MAHKEME KARARLARI

Avrupa Birliği Adalet Divanı, Google Spain SL ve Google Inc. v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) ve Mario Costeja González [BD], Dava No: C-131/12, Karar Tarihi: 13 Mayıs 2014, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131>, Son Erişim Tarihi: 05.02.2024.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Amann v. İsviçre [BD], Başvuru No: 27798/95, Karar Tarihi: 16.02.2000, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58497>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Axel Springer AG v. Almanya [BD], Başvuru No: 39954/08, Karar Tarihi: 07.02.2012, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109034>, Son Erişim Tarihi: 31.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Benedict v. Slovenya, Başvuru No: 62357/14, Karar Tarihi: 24.04.2018, <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-182455>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. İrlanda [BD], Başvuru No: 45036/98, Karar Tarihi: 30.06.2005, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69564>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Catt v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 43514/15, Karar Tarihi: 24.01.2019, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-189424>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Gardel v. Fransa, Başvuru No: 16428/05, Karar Tarihi: 17.12.2009, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96457>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Gaskin v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 10454/83, Karar Tarihi: 07.07.1989, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57491>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Klass ve Diğerleri v. Almanya, Başvuru No: 5029/71, Karar Tarihi: 06.09.1978, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57510>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Leander v. İsveç, Başvuru No: 9248/81, Karar Tarihi: 26.03.1987, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57519>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Malone v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 8691/79, Karar Tarihi: 02.08.1984, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57533>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Marckx v. Belçika, Başvuru No: 6833/74, Karar Tarihi: 13.06.1979, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57534>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Murray v. Birleşik Krallık [BD], Başvuru No: 14310/88, Karar Tarihi: 28.10.1994, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57895>, Son Erişim Tarihi: 31.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Niemietz v. Almanya, Başvuru No: 13710/88, Karar Tarihi: 16.12.1992, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57887>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Peck v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 44647/98, Karar Tarihi: 28.01.2003, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60898>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Pretty v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 2346/02, Karar Tarihi: 29.04.2002, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60448>, Son Erişim Tarihi: 30.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Rotaru v. Romanya [BD], Başvuru No. 28341/95, Karar Tarihi: 04.05.2000, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58586>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, S. Marper v Birleşik Krallık [BD], Başvuru No: 30562/04 ve 30566/04, Karar Tarihi: 04.12.2008, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90051>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy v. Finlandiya [BD], Başvuru No: 931/13, Karar Tarihi: 27.06.2017, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-175121>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Segerstedt-Wiberg ve Diğerleri v. İsveç, Başvuru No: 62332/00, Karar Tarihi: 06.06.2006, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75591>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Surikov v. Ukrayna, Başvuru No: 42788/06, Karar Tarihi: 26.01.2017, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-170462>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Tyrer v. Birleşik Krallık, Başvuru No: 5856/72, Karar Tarihi: 25.04.1978, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57587>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Uzun v. Almanya, Başvuru No: 35623/05, Karar Tarihi: 02.09.2010, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100293>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Yonchev v. Bulgaristan, Başvuru No: 12504/09, Karar Tarihi: 07.12.2017, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179228>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Z v. Finlandiya, Başvuru No: 22009/93, Karar Tarihi: 25.02.1997, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58033>, Son Erişim Tarihi: 29.07.2023.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 1/2007, D. No: 2/2010, T. 24.06.2010.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 18/2013, D. No:2/2015, T. 23.02.2015.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 23/2014, D. No: 4/2015, T. 25.06.2015.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 4/2016, D. No: 12/2017, T. 28.12.2017.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 6/2011, D. No: 4/2018, T. 29.06.2018.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 11/2020, D. No: 4/2022, T. 30.06.2022.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Numara: 12/2022, D. No: 6/2022, T. 24.10.2022.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Ceza İstinaf, Numara: 2/1974, T. 06.03.1974.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 45/2004, D. No: 6/2005, T. 30.06.2005.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 25 ve 28/2013, D. No: 6/2013, T. 25.09.2013.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 38/2012, D. No: 6/2014, T. 18.06.2014.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 86-87-88-89/2014, D. No:12/2015, T. 26.10.2015.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 78,81/2015, D. No: 4/2016, T. 23.03.2016.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 79-80/2016, D. No: 11/2017, T. 11.10.2017.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Ceza, Numara: 27-28/2020, D. No: 6/2023, T. 24.05.2023.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Hukuk, Numara: 99/2011, D. No: 6/2016, T. 28.01.2016.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yargıtay Hukuk, Numara: 7/2019, D. No: 8/2019, T. 19.03.2019.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yüksek İdare Mahkemesi, Numara: 198/1989, D. No: 15/1990, T. 03.04.1990.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yüksek İdare Mahkemesi, Numara: 39/1999, D. No: 16/2011.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Yüksek İdare Mahkemesi, Numara: 173/2013, D. No: 30/2017, T. 30.10.2017.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, E. 2013/122, K. 2014/74, T. 09.04.2014.

Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2012/12-1510, K. 2014/331, T. 17.06.2014.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 26/06/2024

Tez Başlığı: Kuzey Kıbrıs Türk Ceza Hukukunda ve Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması: Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Tez Başlığı (Almanca/Fransızca)*:.....

Yukarıda başlığı verilen tezin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 239 sayfalık kısmına ilişkin, 25/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 26'dır.

Uygulanan filtrelemeler*:

- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- Kaynakça hariç
- Alıntılar hariç
- Alıntılar dâhil
- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Esra Evren

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Esra Evren
	Öğrenci No	N21127543
	Enstitü Anabilim Dalı	Kamu Hukuku
	Programı	Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Öğr. Üyesi Muammer KETİZMEN

* Tez **Almanca** veya **Fransızca** yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)/3'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF PUBLIC LAW

Date: 26/06/2024

Thesis Title (In English): Protection of Personal Data in Northern Cyprus Turkish Criminal Law and Turkish Criminal Law: A Comparative Analysis

According to the originality report obtained by my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 25/06/2024 for the total of 239 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 26 %.

Filtering options applied**:

- Approval and Declaration sections excluded
- References cited excluded
- Quotes excluded
- Quotes included
- Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

Kindly submitted for the necessary actions.

Esra Evren

Student Information	Name-Surname	Esra Evren
	Student Number	N21127543
	Department	Public Law
	Programme	Public Law Master's Thesis

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED

Dr. Öğr. Üyesi Muammer KETİZMEN

**As mentioned in the second part [article (4)/3] of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding reference, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-09
		Yayın Tarihi Date of Pub.	22.11.2023
	FRM-YL-09 Yüksek Lisans Tezi Etik Kurul Muafiyeti Formu <i>Ethics Board Form for Master's Thesis</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 26/06/2024

Tez Başlığı (Türkçe): Kuzey Kıbrıs Türk Ceza Hukukunda ve Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması: Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Tez Başlığı (Almanca/Fransızca)*:

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır.
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne veya ruh sağlığına müdahale içermemektedir.
4. Anket, ölçek (test), mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme gibi teknikler kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen araştırma niteliğinde değildir.
5. Diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri kullanımını (kitap, belge vs.) gerektirmektedir. Ancak bu kullanım, diğer kişi ve kurumların izin verdiği ölçüde Kişisel Bilgilerin Korunması Kanuna riayet edilerek gerçekleştirilecektir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Esra Evren

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Esra Evren
	Öğrenci No	N21127543
	Enstitü Anabilim Dalı	Kamu Hukuku
	Programı	Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Öğr. Üyesi Muammer KETİZMEN

* Tez **Almanca** veya **Fransızca** yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu <i>Form No.</i>	FRM-YL-09
		Yayın Tarihi <i>Date of Pub.</i>	22.11.2023
	FRM-YL-09 Yüksek Lisans Tezi Etik Kurul Muafiyeti Formu <i>Ethics Board Form for Master's Thesis</i>	Revizyon No <i>Rev. No.</i>	02
		Revizyon Tarihi <i>Rev. Date</i>	25.01.2024

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF PUBLIC LAW

Date: 26/06/2024

Thesis Title (In English): Protection of Personal Data in Northern Cyprus Turkish Criminal Law and Turkish Criminal Law: A Comparative Analysis

My thesis work with the title given above:

1. Does not perform experimentation on people or animals.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not a research conducted with qualitative or quantitative approaches that require data collection from the participants by using techniques such as survey, scale (test), interview, focus group work, observation, experiment, interview.
5. Requires the use of data (books, documents, etc.) obtained from other people and institutions. However, this use will be carried out in accordance with the Personal Information Protection Law to the extent permitted by other persons and institutions.

I hereby declare that I reviewed the Directives of Ethics Boards of Hacettepe University and in regard to these directives it is not necessary to obtain permission from any Ethics Board in order to carry out my thesis study; I accept all legal responsibilities that may arise in any infringement of the directives and that the information I have given above is correct.

I respectfully submit this for approval.

Esra Evren

Student Information	Name-Surname	Esra Evren
	Student Number	N21127543
	Department	Public Law
	Programme	Public Law Master's with Thesis

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED

Dr. Öğr. Üyesi Muammer KETİZMEN